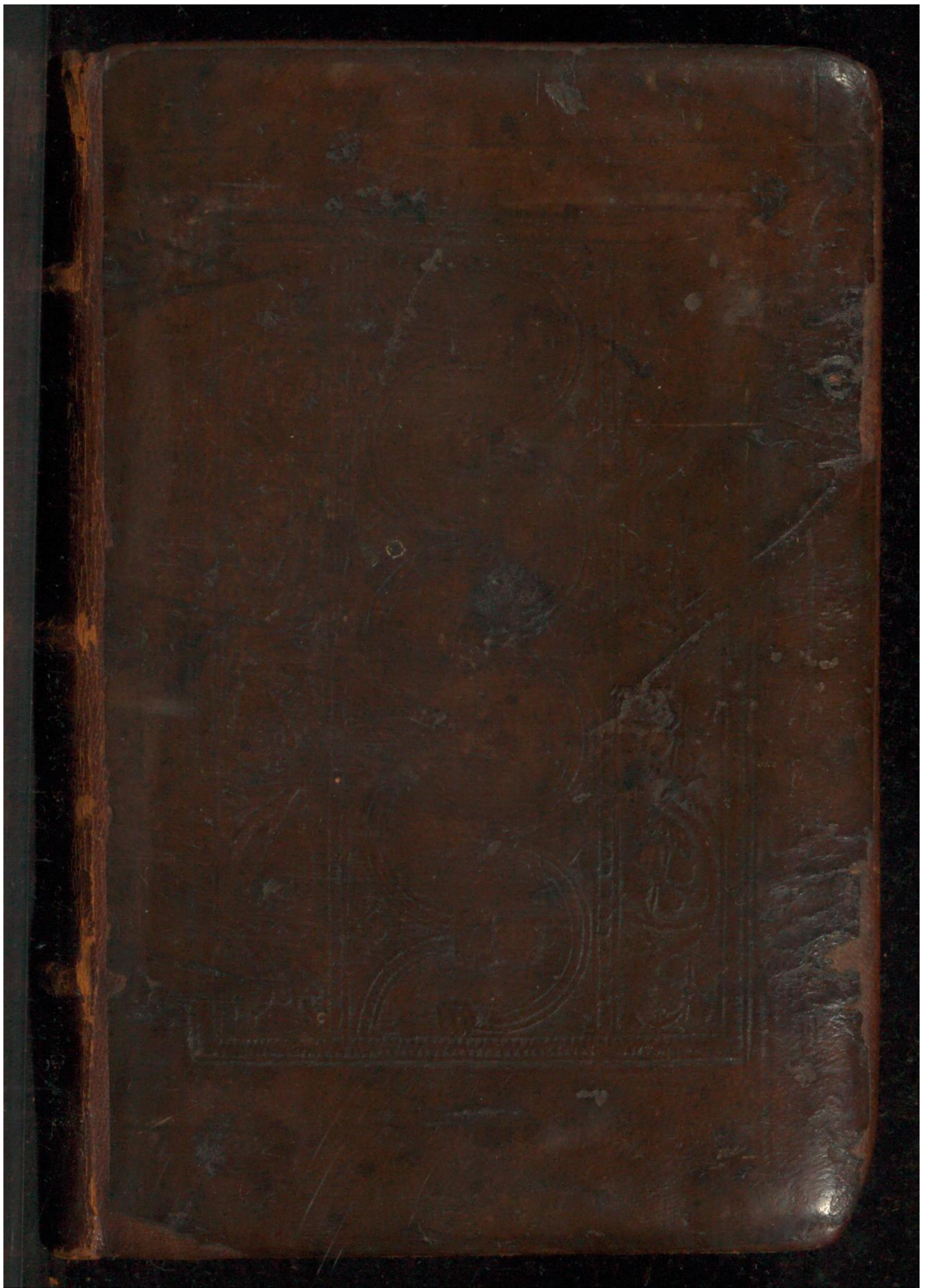

ÆGIDII
CARMINA
DE
URINIS
LUGDUNI
XVXV

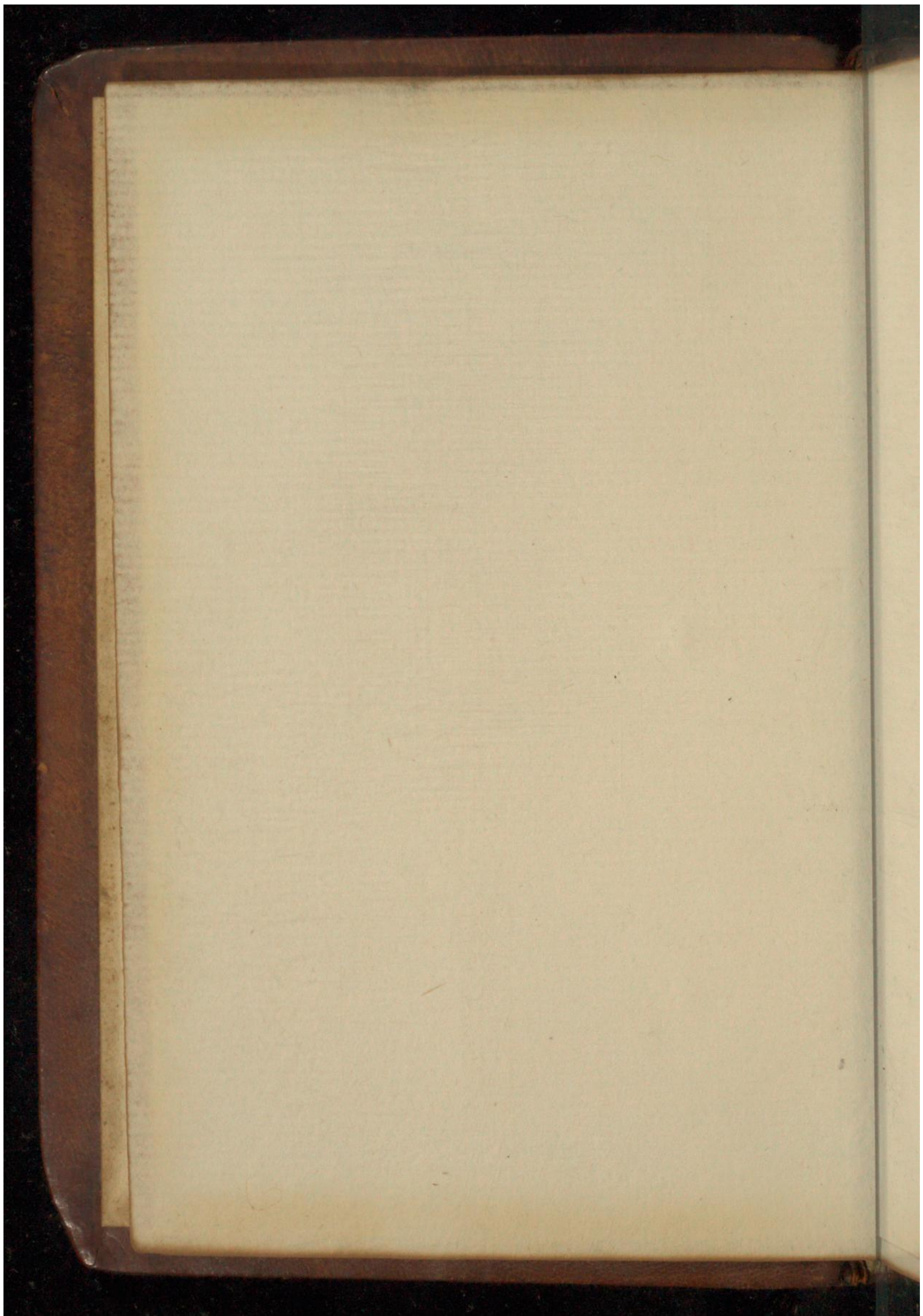

The binding by
Jehan Norins

—

Payne 1/9/11.

Carmina de urinarum

iudiciis: edita ab excellētissimo dño magistro Egidio cum expositione et commēto magistri Gentilis de fulgineo nouiter castigatis et pluribus in locis emēdatis per magistrum Auenantiū de camerino artiū et medicine professorem.

¶ Carmina de vrinarum iudicijs edita ab excellẽtissimo domino magistro Egidio cũ commento eiusdem feliciter incipiunt.

Ste liber noue institutionis: studiose compositionis artificio ex auctorũ sciẽtijs elicitus est et exortus: in quo phisicalis scientie restant archana: qr secreta iudicia vrinaꝝ continentur: quem quidem quoniam lectoris animum erigit et extollit: nostrorũ amicoꝝ instãtie inscripsim⁹. De iudicijs vrinaꝝ et pceptoꝝ traditiones in hoc ope metrice describũtur. Metrica nãq oro succincta breuitate discurrens diffinitas specificãs alligata est certitudini. Ideoq confirmat memoriã: et corroborat doctrinam. Prosaica vo oratio, propria libertate subfugiens conturbat memoriã et ignoratie parit confusionem. Unde qui debẽt certa ratione censeri et exemplo commemorationisq caractere sigillari potius metrice breuitatis affectant compendium: q prosaice plixitatis dispendium. Fortasse igitur de versib⁹ incõpositis et de metri incõgruitate nos arguet lector importunus. Sed attendat, qm̃ phisicalium verborum causa lex est et ratio: q metrice orationis consortiũ vrine designant: vix. eñ multo conatu mansuescere vixq castigari potuerũt quin metrorum legibus arctarentur. Ad hoc aũt opere fugiant qui planetici sunt et discursores alienis fecibus imbuti: et a musandino dogmate recedant alieni. Socijs aũt nostris domestice fidei quoruꝫ gratia hoc opus suscepim⁹ huius noue institutiõis offerimus. Diuiditur. aũt iste liber in duas partes: in primã scꝫ: ꝛ in scdaꝫ. In prima igitur pte agit de iudicio vrinarũ ſm cognitionẽ coloꝝ ꝛ substantiaꝝ. In secunda agit de iudicijs vrinaꝝ ſm distinctionẽ suorum contentorũ.

¶ Deriuationem nominis vrine ponit.

Dicitur vrina: quoniam fit in renibus vna
Aut ab vrith greco: quod demonstratio fert
Aut quia quod tangit mordet desiccat et vrit.
Ut de lacte serum se lipidus eliquat humor.
Sic liquor vrine de massa sanguinis exit.
Sanguinis est vrina serum subtile liquamen.
Humorum: quos conficit ars regitiua secundi.
Et princeps operis: dum fit cribratio rerum.
Dum fit ab impuris pure discretio partis.

¶ Dicitur vrina. Expositio. In libro isto auctor ille intendens doctrinam tradere de vrinis in principio ponit deriuationem nominis. Urina ergo secundum sententiam illorum trium versuum deriuatur altera trium deriuatione. ¶ Prima deriuatio est illa. Urina dicitur quasi vna renibus quia in renibus formaliter generatur: quamuis in epate principium et substantiam assumpserit Assumit tamen in renibus secundum visum. vel quia magis fideliter habet significare super habitudinem renum quam aliorum membrorum. Hec est ergo sententia primi versus. ¶ Aut ab vrith. Secunda deriuatio ponitur in hoc versu: cuius sententia hec est: Urina dicitur ab vrith grece quod est demonstratio latine: quia per ipsam vrinam dispositiones humani corporis demonstrantur: vt sanitas egritudo et neutralitas: replectio et inanitio vel media habitudo et similia. ¶ Aut quia quod tangit. Hic ponitur tertia deriuatio vrine: et est talis Urina dicitur ab vro vris: quia habet virtutem vrendi et desiccandi. Et ideo dicitur valere contra pustulas etc. sicut expresse scriptum est in commento. ¶ Ut de lacte serum. Hic ponit quandam similitudinem inter serum et vrinam vt de ipsius vrine essentia doctrina clarior habeatur: scilicet sicut serum de lacte per grossarum partium expressionem sequestratur: ita liquor vrine de massa sanguinea eliquatur. ¶ Sanguinis est vrina. In hoc loco ponit diffinitio

nē vrine: que quidē diffinitio assumpta est ab vrinis isaac vrina est collamentū sanguinis &c. ¶ Cōmentū. Renibus vna qm̄ formaliter in renibus generatur & discernitur: licz prius in epate & substātiaz & colorē accipiat sm habitū: in renibus tñ assumpsit eā sm vsum: vel dicitur q fideliꝰ renū habitudinē denūciat ꝙ alioꝝ mēbroꝝ: vñ dr̄ vrina ab vrith grece qd̄ est demōstratio interioꝝ mēbroꝝ. Vñ cuz certificamur de interioribꝰ: tūc consulimus vrine indiciū. Et dicitur etiā q habet ꝟtutē desiccatiuā vñ valet ꝯtra serpiginē & cōtra pustulas & ꝯtra virge vlcerationē: & cuz felle accipitris collata ꝑ pannū maculā delet: potata etiā spleneticis cōfert. ¶ Ut de lacte serū. Hic notatur similitudo fieri inter serū & vrinā vt expresse d̄ essentia similitudinis vrine euidētiori ꝯpleatur doctrina: sicut aūt serū per grossaꝝ partiū expressionē de lacte excolatur: sic vrina de massa sanguinis eliquatur. Unde Theophilus quidā ꝟo eam similem sero vocauerit. ¶ Sanguinis est vrina q̇d sit vrina sit diffinitur i hoc loco: & est hec diffinitio q̇ hic assignatur bene consonās diffinitioni quam ponit Theophilus et isaac in libro vrinarum: que talis est. Urina est colamentum sanguinis et aliorum humorum ex actionibꝰ nature natum. Sed est hic notandum ꝙ nō est reuera serum: sed quasi serosa substantia cum sanguine eliquata. ¶ Humorū quos conficit ars regitiua scd̄i. i. virtus regitiua. s. scd̄e digestionis. ¶ Et princeps operis duz sit cribratio rerum. i. sequestratio que sequestratio fit in epate. Flegmatica nāq materia in primo motu ebulitionis generata ad pulmonē emittitur vt in flegma conuertitur. Colerica materia ad cistim fellis transmittitur. Melancolia deriuatur ad splenem. Sanguinea materia in epate sinceratur et mundificatur. Aquosa vero substantia: id est vrina cum sanguine ad renes deportatur: & per poros euritides resudat in vesicam.

¶ Ponit conditiones vrine.

Quale: q̇d aut q̇d i hoc: q̄tū quotiēs vbi quando
Etas natura: sexus: labor: ira: [illegible]ieta.
Cura fames: mot⁹: lauacrū. cibus. vnctio: potus
Debēt artifici certa ratione notari.
Si cupis vrine iudex cōsultus haberi.
Quattuor ex primis cum precipue dominentur.
Debet iudicij potior sententia sumi.
Integritas lapsus vitiū virtus minus aut plus
Et status hijs medi⁹ sit ab hoc examine certus.

¶ Expositio breuis Quale quid. Hic ponit cōditiones q̄ requirūt ad verū iudiciū vrinaꝝ vt manifeste declarat in cōmēto infra. ¶ Quattuor ex primis. Hic ostendit quas cōditiōes medicus debet precipue cōsiderare. Et dicit ꝙ primas quattuor cōditiones medicus primo et principal'r attēdere debet. s. ad qualitatē: subaꝫ: q̄titatē ꝛ ad cōtēta: q: existis quattuor cōditonib⁹ cū sint subales vrine sumit melior snīa in iudicādo. ¶ Integritas. Hic ondit vtilitatē q̄ habet ex iudicio vrinaꝝ dicēs ꝙ ꝑ iudiciū vrine cognoscit medicus sanitatē hoīs. egritudinē ꝛ neutralitatē: fortitudinē ṽtutis ꝛ debilitatē: inanitionē ꝛ repletionē ꝛ habitudinē: mediocrē: ꝛ h̄ est vtilitas q̄ habet ex iudicio vrine. ¶ Commentum Quale. q̇d. Formam iscriptionis vel speculationis declarat sibi. In hoc enim loco declarat et ostendit qui sunt in iudicio vrine. consideranda. Habenda enim est consideratio coloris sub̄e q̄titatis et contentorum: Et iste sunt naturales vel substantiales et intrinsece considerationes que ex ip̄a vrina ꝑpēdunt. Sūt ꝛ alie q̄dā accn̄tales vel extrīsece q̄ ex ꝑprietatib⁹ sub̄aꝝ eliciūt vt ex etate ꝯpletiōe ꝛ alijs q̄sequūtur. ¶ Quale Refert ad q̄litatē. i. ad colorē. Quid Refert ad substantiam. Diuersificat igit sub̄a i tenuitatem et spissitudinem et mediocritatem
Tenuitas in omnimodam tenuitatem: et in mediocrem

⁊ tenuē ſpiſſitudo in omnimodā ſpiſſitudinē ⁊ remiſſam diuidit. ¶ Qd in hoc Spectat ad dr̄iam cōtētorū. Quantū. Pertinet ad q̄titatē. Quātitas enī diuidit i mltitudinē: mediocritatē: ⁊ paucitatē. ¶ Quotiēs. Pertinet ad numerū effuſionis vel inſpectionis ſcʒ vtrū ſemel vel pluries ſit effuſa vrina. Nā ex frequētia vel raritate effuſionis plurimū inſtruimur ⁊ ex frequētia ſpeculationis plenꝰ certificamur. ¶ Ubi. Refert ad locū collectionis q̄ colligi debet in vaſe vitreo claro ad modū veſice facto vt ex vaſis qualitate oēs ptes vrine ſe viſui fideli oſtēdant ¶ Ubi etiā refert ad locū inſpectiōis: q2 debet inſpici in loco nō nimis radioſo nec obſcuro. Et ſi radius ſit ante oppoſitus opponēda ē manꝰ vt fiat meliꝰ diſcretio cōtētorum: ⁊ ne radioſitate viſibilis ſpūs habeat diſgregari. ¶ Ubi. Pōt etiā intelligi depoſitione cōtētoꝝ. ſ. vtrūʒ cōtēta i ſummo teneāt locū i vrina vel mediū vel infimū. ¶ Quādo. Refert ad tp̄s effuſionis qd eſt i hora matutinali: celebrata digeſtione. Tūc enī fidelioꝛ ē: ⁊ eſt nūciꝰ certꝰ interioꝝ mēbroꝝ. vel. ¶ Quādo. Refert ad tp̄s inſpectionis: ſtatim nāq3 eſt inſpiciēda. Et ſi affuerit opoꝛtunitas poſt eiꝰ reſidētia vaſe obturato ſcdo vel tertio ē inſpiciēda. Multotiēs nāq3 migit tenuis ⁊ poſtea inſpiſſat ⁊ ecōuerſo. Multotiens tenuis ⁊ remanet tenuis: vt in Theophilo legitur. ¶ Etas. Q2 alia debet eſſe i puero alia in ſene ⁊ alia in iuuene iuxta intēſionē vel remiſſionē caliditatis. ¶ Natura. ſ. q̄tū ad cōplexionē: i colerico nāq3 dʒ eſſe citrina ⁊ tenuis. citrina ex calliditate. tenuis ex ſiccitate. In flegmatico debet eſſe diſcoloꝛata ⁊ aliquātulū piſſa. In melācolico debet eſſe diſcoloꝛata ⁊ tenuis In ſanguineo coloꝛata ⁊ mediocriter ſpiſſa. ¶ Sexus Ad dr̄iam inter marem et feminā. ¶ Laboꝛ. Pertinet ad exercitiū coꝛpoꝛis. Ex laboꝛe nāq3 cū calefiat coꝛpus coloꝛatur vrina. p laboꝛē intellige ⁊ eius ꝯtrariū. ſ. qetē. ¶ Ira Pertinet etiam ad pturbationē eiꝰ aīe vnde mu

tatur vrina. Dieta. Quātū administrationē sex rerū nō naturaliū ex quib⁹ omnibus variaꝛ vrina. ¶ Cura. Quātū ad sollicitudinē ꝛ tristiciā. ¶ Fames. Quātuȝ ad indigentiā ꝛ potus ꝛ cibi ꝛ ieiunij. ¶ Mot⁹. Quātū ad quātitatem exercitij quoniam in quodam exercitij plus mouetur corpus et in quodam minus. ¶ Lauacrum ad differentiā balneoꝝ. Nā ex balneo sulphureo vel marino vrina coloratur ꝛ ex balneo aqua dulcꝫ discoloraꝛ. ¶ Cibus. In qualitate ꝛ quantitate immutat vrinam. Quātitas multitudinis ciboꝝ discolorat ꝛ crudificat vrinā suffocādo calorem naturalē. Paucitas ciboꝝ intēsam reddit inducēdo siccitatē ex cuius lima acuitur calor. Qualitas aūt si calidus frig. hu. ꝛ siccus et etiam si substātia subtilis vel grossa aut mediocris. ¶ Unctio. Quantū ad vnguēta: vt si vnxerit se oleo laurino vrina intēditur vel marciaton vel oleo iusquiami. vnde calor remittitur vel intenditur. ¶ Potus. Sua enī quātitate qualitate substantia et calore immutaꝛ vrina quātitate si multū biberit vel parū. qualitate. Si multū fuerit calidus vel frigid⁹ ꝛ similia. Substantia si fuerit stipticus vel diureticus. ex subtili namqꝫ potu ꝛ diuretico multiplicaꝛ vrina. ex stiptico ꝛ spisso mutatur ꝛ minuitur. Colore: vt si fuerit vinum rubeum vel albū ꝛc. huiusmōi enim consortium tingit vrinam ꝛ eam reddit sanguineam. Decoctio reubarbari et croci reddit eam croceam. ¶ Debent artifici. Idest medico consulto ꝛ discreto. ¶ Quattuor exprimis. Idest quattuor cōsideratis que dicimus substātialia. ¶ Integritas. Hic declarat que vtilitas habeatur ex iudicio vrinarū. ¶ Integritas. Quātū ad sanitatem. ¶ Lapsus. Quātū ad egritudinē vel neutralitatē. ¶ Uitiū. Quātū ad imperfectionē operationū. ¶ Uirt⁹. Quātū ad perfectionē. ¶ Minus. Quātū ad minutionem. ¶ Plus. Quantū ad repletionē. Status. Quantuȝ ad mediocritatē. ¶ Ad hoc examine. Id est iudicio vrine.

¶ Ostendit quod sint vrinarum colores.
Bis deni vrinam possunt variare colores.
Quos ex subscriptis poteris ppēdere formis
Nigrior vrine facies incōmoda febris.
Quartane soluit: mortem portēdit ꝛ vrit.
Si niger ad fundū residēs se deprimat humor
Matrix purgatur multi sentina fluoris.
In febre fert mortē nigra fetida pauca piguis.
Vesice vitio prorsus renūqꝫ remoto

¶ Expositio. Bis deni. ¶ Postqꝫ auctor docuit nos in generali cōditiōes que sunt attēdēde in iudicio vrinarū ꝛ quid sunt. hic ꝓsequitur de vna cōditiōe. s. de' qualitate ostēdēs quot sunt colores vrinarū dicēs ꝙ sunt viginti. Sed q̇ sint inferius declarabit. ¶ Nigrior vrine. Hic ꝓsequitur de coloribus vrinarū: et primo de colore nigro Sentina istoꝝ duoꝝ versuū est. hec. Urina nigra in colore tria significat. Unū. s. solutionē ꝛ liberationē a febre quartana: ꝛ maxime si sit multa in quātitate. Alterū ē ꝙ significat mortificationem caloris naturalis ꝛ tūc est nigra quadam nigredine circūfusa: ꝛ tūc ꝑcessit color liuid⁹ Tertiū est q: significat vltimatā adustionē ꝛ talis nigredo est sicut cornu lucidum: ꝛ tunc precessit color viridis. ¶ Si niger ad fundum. Hic ponitur alia regula de nigro colore: ꝛ solum pertinet ad mulieres que talis est Quotiens apparebit tibi vrina nigra cuꝫ nigro sedimine significat purgationē menstruoruꝫ quia humor niger ꝛ melancolicus effunditur in vrina ꝛ ipam denigrat. Et est notandum ꝙ talis vrina per residentiam attenuatur superius ꝛ inferius inspissatur. ¶ In febre fert mortem ꝛc. Alia ponitur regula de nigro colore. Quotienscunqꝫ in febre acuta appareat vrina nigra in colore: pauca in quantitate fetida in odore: vnctuosa in substantia. tunc

potes pculdubio morte͂ iudicare. Renu͂ tame͂ ⁊ lumboꝝ iudicio circu͂scripto: q: si esset vitiu͂ in renibꝰ aut in vesica minus esset vrina suspecta. Unde talis vrina potest appa rere ex passione renibus aut i͂ vesica. ¶ Co͂mentu͂. His deni vrina͂. In hoc. c. distinguu͂tur quot sint colores vrina ru͂. Sunt au͂t viginti. Et est multiplex color descriptio vel distinctio. Queda͂ na͂qꝫ fit coloꝝ distinctio s͂m quali tates. Alia s͂m natura͂ digestionis et decoctionis. Tertia s͂m proprietates humoꝝ. Sc͂dm qualitates fit hec distin ctio coloꝝ qm͂ alij sunt inte͂si: alij mediocres: alij remissi Remissioe͂s iudica͂tur a subcitrino inferius. Sꝫ inte͂sioe͂s a ruffo superius. Mediocres sunt citrinus et subcitrinꝰ ruffus ⁊ subruffus in quada͂ co͂plexione. Sc͂dꝫ natura͂ de coctionis fit hec distinctio coloꝝ: qm͂ alij significa͂t mor tificatione͂ vt niger viridis ⁊ liuidꝰ. Alij significa͂t indige stione͂ vt albus lacteus glaucꝰ ⁊ caropos. Alij principiu͂ digestionis sed no͂ perfecte vt subpallidus subcitriuus pallori vicinus. Alij pfecta͂ digestione͂ vt citrinꝰ ⁊ ruffus ⁊ subruffus. Alij excessuꝫ digestio͂is vt subrubeꝰ rubeꝰ sub rubicu͂dus rubicu͂dꝰ. Alij adustione͂ significa͂t vt mopos ⁊ kianos. Alij super adustione͂ ⁊ morte͂ vt viridis ⁊ niger. Si ꝓo obijciatꝫ ꝙ a nigro colore incepimꝰ ⁊ in eode͂ termina bimns. Ru͂deamꝰ ꝙ aliud est niger color q̇ fit ex mortifi catione que fit ppter frigiditate͂ ⁊ caloris extinctioneꝫ. Aliud est quo fit ex summa ⁊ vltima adustione: ⁊ ideo s͂m diuersitatem causaꝝ distinguenda est diuersitas ef fectuu͂ Distinctio s͂m humores euide͂s est. Nam quidam colores significa͂t colera͂: q̇da͂ sanguine͂ alij melancoliam alij ꝓo flegma. Sed ad significa͂dum humores debet fie ri coniugatio colorum subaꝝ. Primo ⁊ vltimo exequitꝫ auctor de nigro colore vt fiat processus de coloribus significa͂tibus mortificatione͂ vel frigiditatis inte͂sione͂ ad colores significa͂tes adustionem ꝑ colores significan tes mediocritate͂ ⁊ sic ab vna extremitate rationabi

liter pcedit ad aliā extremitatē. ¶ Bis deni. Idest vigi ti q ergo colores sint determinādū est iferius. ¶ Quos Idest colores. ¶ Ex subscriptis formis. Idest r līs.
¶ Nigrior vrine rc Quartane soluit: In hoc ca. agit de nigro colore rōe predicta. Niger aut color ī vrina tria po test sigre aut frigiditatē. s. mortificātē: r tūc debet esse vri na nigra cū quadā caligine circū fusa: ppter naturalis calo ris extictionē: r tūc precessit liuid? color: Aut sigt adustio nē cōpletā r vltimatā r tūc debet eē lucida sicut cornu lu cidū nigrū queādmodū apparet circa facies ethiopū qb? ppter adustionē qdā luciditas ī facie attrahit ex sangui nis adustione r vnctuositate ad faciē attracta. Uiriditas etiā pcedēs est signū manifestū q succedēs nigredo fiat ex adustione sanguinis. Sgt aūt niger color ī vrina r ma xime ī febre quartana: si multa fuerit ī qtitate quartane solutionē: r melācolici humoris purgationē. Melācoli ca nāqz materia nigra est r terristris r sui cōmixione de nigrat vrinā. Multā ideo dixi: qr ex purgamēto multo debet ml'tiplicari vrina. Et ideo si pauca appareat su specta est. Lra plana est. ¶ Soluit Idest solui sint
¶ Mortē ptēdit. Idest sigt mortificationē ex frigidita te itēsa liuore pcedēte. ¶ Adurit rc Id est adustionem sigt pcedēte viridi. ¶ Si niger ad fūdū rc. Alia rla de ni gro colore daf: r ē accōmodata mulierib? r nō ad alia subiecta euagaf: Urina nāqz nigra cū nigris sedimínib? īfundo apparētib? sigt purgatiōes mēstruorum ex eru ptiōe nigri r melācolici humoris Uñ tota vrine facies q dā denigratiōe respgif: s talis vria p residētiā īspissaf supi? r attenuaf iteri?. ¶ Matrix purgaf. Idest purga ri sigtur. ¶ Sētina. Idest lacuna. i. receptaculū. Sicut em̄ ad sentinā nauis discurrūt oēs supfluitates. ita ad matricē qsi ad quādā sentinā mulieris corpis deriuanf supfluitates. ¶ In febre ferti. Alia ponif rla de nigro colore Uria nigra ī colore pauca fetida r vnctuosa nihil

mali vesica habēte pculdubio mortē significat circūscri-
pto vitio renū ꝛ lūborꝝ. Et ideo dixi ꝙ talis pōt appare
re ex vitio renū vel lumborꝝ: ꝛ tūc minꝰ erit suspecta. Et
hāc regulā elegimꝰ a Theophi. in. c. de fetida. in fine sui
operis. Dicit em̄ ibi. Urina in febre accuta nigra fetida
pinguis nihil mali vesica habēte significat mortē. Et sub
iungit. Urina odorē habēs grauē significat mortificatio
nem ꝛ putrefactionē. In febre accuta fert mortē. i. signi-
ficat mortificationē. Nigra ex mortificatione: fetida ex
corruptione: pinguis. i. oleagina ex pinguedine ꝛ substā-
tialis humiditatis vel humidi eliquatione.

¶ De vrina nigra que nigrā habet nubem.

Multa die cretico: quā nigra et pendula nubes.
Largius obfuscat: sedimē qꝫ natatile turbat.
Auribus oppressis turbata pace soporis.
Sanguineū fluxū signat de nare futurum.
Sed si signa necis concurrant siue salutis
Iudicio mortis damnat vel liberat egrum.

¶ Expositio. Multa die. Hic ponit auctor aliam re
gulam de vrina nigra. Et non solum intelligit vrina illa
que per totum est nigra: sed etiā illa q̄ habet nigrā nubē
Ista est ergo regula. Quādocūqꝫ videbis vrinā nigrā vel
subnigrā in colore multā in q̄titate cum ipostasi nigra
excelsa aut natatili apparēte in die cretica superueniente
in febre causone cum vigilijs et aurium surditate: tunc
scias ꝙ crisis futura est per fluxū sanguinis ex naribus
ad salutem vel mortem. Ad salutē in concurrentibus bo
nis signis ad mortē concurrentibus signis malis. Ratio
nes illorꝝ commento ponūtur et preterea hic sufficiant.

¶ Cōmentū. Multa die. Alia ponitur rl'a de vrina ni-
gra vel subnigra per vrinā nigram vel subnigram nō tm̄
intelligimus illam solam: que per totuꝫ nigra est: sꝫ etiā
illam que nigram habet nubem: vel nigrum. vel subnigrū

eneorima ex quo facies vrine denigrat. Est ergo talis re gula. Urina nigra vel subnigra multa in qt̄itate appa- rēs et cū ipostasi nigra et excelsa et natatili formam tenens eneorimatis in die cretico supueniēs in febre causone cū vigilijs et surditate significat crisim futurā p fluxū sangui nis a narib9 ad salutē: si laudabilia signa cōcurrāt. Sed ad mortē si i laudabilia ¶ Multa die. Per hoc q mul ta vrina fuit in die cretica significat q natura mouetur in die crisis deputata ad purgādaz materiā: et fuit fortj ad purgādaz materiā p vrinā et ideo fuit ml'ta. q aūt eneori ma fuit pēdens in medio p hoc significat mot9 et disposi tio materiei. q vero excelsuz est eneorima indicat leuitas eiusdē q aūt nigra significat nimietas feruoris cōuertē- tis materiā in quandā adustionē. Sz adustio non nimis violēta demōstrat: cū eneorima est natatile et excelsum. Nā si eēt violēta et vltimata adustio humiditatē depasce ret et nihil resolueret: et totā vētositatē ꝯsumeret q̄ con- sumpta potius fieret ipostasis subsidens quam excelsa. ¶ Nota q vrina ml'ta turbosa in die septima adueniēs significat solutionē etc. solutionē breuē. Pauca vero signi ficat mortē in die septima. In eo q adsunt vigilie et surdi tates supuenerit: demōstrat q materia ignitur: et accuta resoluta i fumū ascēdit ad caput et vigiliaꝝ inqetudines et audit9 ipedimētū inducit. Et ipa materia cū sit accuta et penetratiua frāgit venulas nariū et p eas erūpēs ad flu- xū sanguinis de narib9 ꝓuocandū mouēdo et meat9 rese rādo laborat. Eadē materia sua siccitate et accumine suo desiccans cerebrū insaniā inducit. Eadē quoqꝫ materia p poros egrediēs neruos in trāsitu suo pūgit et mordicat et rigorē facit ꝓueniēs etiā ad cutē eā mollificat et sudorē inducit. Inde est qd dicit isaac in libro vrinaꝝ. Urine ni- gre vel subnigre eneorimata habentes excelsa significat crisim fieri cū rigore et sudore. Urina multa et nigra cum sudore et vigilijs subueniēte ipostasi nigra et natatili san-

guineũ fluxũ significat a naribꝰ. Eadẽ cũ laudabilibꝰ si-gnis morbi solutionẽ ꝑtendit. Unde. Theophilꝰ ĩ libro vrinaꝝ dicit vrine nigre eneorimata habẽtes excelsa signi-ficãt crisim futurã cũ rigore ⁊ sudore ⁊ insania ⁊ quãq; flu-xũ sanguinis de naribꝰ. Inde est qḋ dicit. Ipocras in qr-ta particula ãphorismo. A causone habito rigore supue-niẽte solutio fit. i. rigor supueniẽs soluit egritudinẽ. De vrina nigra dicit Ipo. in epidimijs: ĩpossibile est sanari infirmos in quoꝝ vrinis dominat nigredo: nisi in quibꝰ vrine exeũt ꝺm crisim. Idẽ ĩ eodẽ. Si auferãtur mẽstrua mulieribꝰ vrinis nigris supuemẽtibꝰ sanant. Itẽ Gal. sup epidimias Ipo. dicit ꝙ si aliqñ infirmꝰ in principio morbi facit vrinã nigrã cũ signis molestis et terribilibus et tñ sanat: si cõtingat eius virtutẽ esse cõstantẽ: ⁊ facilez anhelitũ. Itẽ qñq; in morbi initio vrina nigra venit cum timore accidentiũ ⁊ ꝑmanet vsq; in diẽ nonã. Sed postea veniẽte vrina nigra cum ipostasi alba virtute se expediẽ-te decoctionem morbi significat et egri. Salutẽ hoc ⁊c. Hoc certũ est ꝺm Ipocratẽ in libro amphor. s. scḋa ꝑticu-la vbi dicit. Acutoꝝ morboꝝ nõ oĩno certe ꝓnosticatiões sunt neq; sanitatis neq; mortis. Sed ꝯstãter scias vt di-cit. Gal. ꝙ significatio nõ cõcomitat laudabilis. Si an-gustia anhelitus et sudor in solo capite: et alienatio men-tis et ablatio desiderij: tunc scias ꝙ manifesta ruina na-ture et corporis egri periclitatio declaratur. Nota ꝙ di-cit Theophilus in vrinis ꝙ vrina in fe. causone. Si nigrã nubem habuerit significat transmutariꝰ in quarta nam per nigredinem significat adustionem materie: per nu-bem ventositas declaratur: et etiã ꝙ nõ sit tanta adustio quin aliquãtulũ de humiditate remaneat: que resoluta in ventositatem: sedimẽ eleuat in nubem. Materia igit cau-sonis expulsa a vasis ad fontes putrefit in eis et quarta nam inducit. Littera plana est his expositis.

¶ Ostẽdit cum qua substantia cõueniat niger color.

Congrua mixture cum spisso federa seruans.
Subtilis coitum refugit nigredo liquoris.
Ut tenuē tolleret q̄ non sibi concolor heret.
Impetrat euentus: casusq; facit violentus.
Non obstrusa parū deductio clausa viarū.

¶ Expositio. Cōgrua. ¶ In h̄ capitulo demōstrat auctor de nigro colore cū qua substantia ꝯueniat copulari naturaliter. Sententia istoꝝ quinq; versuū breuiter talis ē Niger color natural'r cū spissa substātia cōmiscet. s; cū tenui nūq̄ cōmiscet. ⁊ ratio ē: q̄a vbi ē nigredo ibi est obtenebratio ⁊ obscuritas: q̄ cōtingit ex ꝑturbatione partiū ⁊ ingrossatione. ⁊ ideo merito cū grossa substātia sociat s; cū tenui nō q2 tenuitus ꝯtigit ex partiū raritate: ⁊ nigredo vt dictū ē ex ꝑturbatione partiū ⁊ illa sunt ꝯtraria. Et ideo se insimul nō patiuntur. Et hoc intelligendū est naturaliter q̄m accidētaliter niger color cum tenui snbstantia aliquotiens copulatur. Sicut vrina nigra: spissa in substantia per loca opilata transiens est stricta: tunc ratione opilationis loci a sua grossicie spoliatur. Et si remanet tenuis. Et hoc est q̄d auctor intendit. ¶ Cōmentum. Congrua mixture. ¶ In hoc capitulo demōstrat cui substantie sit coniugalis niger color naturaliter. Et dicit ꝙ cum tenui substantia nigrum colorem impossibile est coniugari. Et hoc idem testatur Isaac in libro vrinarum de cuius fonte hanc doctrinā habuimus. Ubi nanq; est nigredo ibi tenebrositas ⁊ obscuritas que habet cōtingere ex ꝑturbatiōe partiū: ideoq; vbi est tenebrositas: non potest esse tenuitas: que contingit ex partium raritate. Inde est ꝙ nigredo non potest copulari naturaliter cum tenui substantia. ideo dixi naturaliter quia quādoq; recipit copulationem cum tenui substantia ex accidenti sicut ꝑpter enfrasim vrine. vt quando vrina naturaliter nigra trāsit per locum vbi est enfrasis:

quia in loco opilationis remanet grossicies. Et vrina a spissa substãtia spoliatur:et quãdam tenuitatẽ assumit Item vrina nigra significat intentionẽ sanguis & sue hu miditatis naturalis ꝯsumptionẽ ex intẽsione ignei calo ris:vel ex intensione calidi naturalis:vel ex cõgelatione ex frigiditate nimia vel propter humores melancolicos ꝑm crisim expulsos:quibus oibus vrine substãtia inspis satur. Ex intensione sanguis ꝑpter nimiã ebulitionẽ:ex cõgelatione ꝑpter nimiã frigiditatẽ. & expurgatiõe mate rie melãcolice ꝑm crisim ꝑpter substantie terrestreitatem cõmixtam cũ vrina. Et ideo non potest coniungi niger color cum tenui substantia.

¶ De liuido colore.

Liuida si fuerit. vel liuor particularis:
Uel totalis erit:per totũ liuida membrum.
Aut membri mõstrat humorẽ mortificari.
Aut sursum liueus variis accõmoda causis.
Paruꝰ emetriteus medius morbusqꝫ caducus
Aschilites sinochus vene ruptura catarrus.
Strangurie lapsus:matricis passio fluxus:
Coste.pulmonis vitium dolor articularis.
Comsumptiua ptisis vis extinctiua caloris.
Sint tibi liuoris cause quas collige signis.

¶ Expositio. Liuida si fuerit. ¶ Superiꝰ auctor deter minauit de nigro colore. hic determinauit de liuido q̃ est via & inchoatio ad mortificationẽ & caloris naturalis ex tinctionẽ. Et ideo liuidꝰ color nõ differt a nigro nisi ꝑꝫ remissionẽ mortificatiõis. Unde snia illoꝝ duoꝝ versuũ breuiter ẽ hec. Liuidꝰ color.i.plũbẽs:aut ẽ ꝑm totã sub stãtiã vrine:aut ꝑm partẽ vcꝫ in supiori pte vrine Si ꝑm totã substãtiã vrine:tũc aut facit residẽtiã &tũc inferiꝰ in spissaꝫ & superius subtiliaꝫ & clarificaꝫ tũc scias ꝙ talis

vrina per totum liuida talē residētiā faciēs significat hu
moꝝ mortificationē. Aut nullā facit residētiā: ⁊ tūc nō so
lū significat mortificationē in humorib⁹ esse infixā. sꝫ in
membris radicatā ⁊ hoc est qđ intendit. ¶ Aut sursuꝫ li-
ueus. Hic determiat de colore liuido apparēte in supio-
ri parte vrine dicens. ꝙ qñcūqꝫ apparebit tibi vrina in co
lore liuida in superiori parte vrine: significat egritudines
varias ⁊ diuersas vt puta paruū emittriteū ⁊ mediū ⁊ epi
lepsiam ⁊ alias: sicut in cōmento declarat. ¶ Cōmētū.
Liuida si fuerit. ¶ Post nigrū colorē agit auctor de li-
uido colore q: significat ꝑparationē ⁊ inchoationē ⁊ inul
timationē mortificatiōis ⁊ nō differt a nigro nisi in remis
sione maliciei. Liuidus aūt color in vrina ali⁹ est totalis
qui totam occupat vrinā. Alius est particularis qui partē
superiorem tantum inficit. Totalis liuiditas aut signi-
ficat mortificationem humoris et non membri aut si-
gnificat mortificationē humoris. Si igit significat mor
tificationē humoris ⁊ nō membri: tunc vrina debet per re
sidentiē inspissari ⁊ liuiditatem retinere: superius aūt cla
rificari ⁊ ab infectione humoris recedere. Si humoris ⁊
membri nulla residētia vrine vel humoris pōt aboleri. per
qđ significatur mortificationis vitiū nō tm̄ in humorib⁹
esse fixū. Sꝫ in mēbris esse radicatū hijs cognitis littera
plana ē: aut rursus liue⁹. ¶ Premisit auctor de totali li
uiditate. Nūc de ꝑticulari subiugit. ¶ Varijs accōmoda
Idest deputata ad varias ⁊ diuersas passiōes. ¶ Par
uus emictrite⁹. Notādū est ꝙ ꝑticularis liuiditas ex mul
tis causis potest prouenire: quia qñqꝫ ex mortifica tio
ꝑpter caloris naturalis extinctum: sicut in emittriteis
vel ex humoꝝ perturbatione sicut est in fluxu ventri: et
tunc vrina debet esse pauca: cum quibusdam humoribus
⁊ oblongis resolutionibus: cū quadā essentie impurita-
te: quod habet fieri quia terrestria ⁊ aquosa cōmiscētur
sibi vnde liuidus color succedit. Quandoqꝫ vero fit liui-
B

dus colo: ex spiritualiũ passione sicut i pleuresi peripleu
monia:empimate ⁊ ptisi. Patiētibus nāqꝫ mēbris spiri
tualibus mēbra nutritiua.s.stōachus ⁊ epar cōpatiūtur
eis trāsmittūt ergo spiritū ⁊ naturalē calorē ad iuuamē
tum eoꝝ. Unde spiritu ⁊naturali calore depauperata fri
gescūt.vnde ex debilitate caloris ⁊ impuritate scđe dige
stionis:cū transit eiꝰ sup̄fluitas.s.vrina quādā contrahit
liuiditatē. Uel aliter in pleuresi vel peripleumonia mul
ta ē collectio materiei sup̄flue spiritualia' opprimentis:
quādoqꝫ etiā naturalis calor insaniosaꝫ humiditatē trās
ducere contēdit:⁊ aliquid puluerulentū ⁊ cōtagiosuꝫ de
mala materia per venam deriuatur ad epar.⁊ sanguinē
inficit ⁊ spiritꝰ corrūpit. Unde vrina cū infectione spiri
tuū ⁊ sanguinis superius liuescit. Et si querať quare li
uescit potius superiꝰ q̄ inferiꝰ. Respōdēdū est sic.s.ꝙ fu
mositates ⁊ vapores cum vrina emissi cum sint corpo
ra aeria leuia superius habēt motū:⁊ vbi magis habitāt
ibi ostendūt suā infectionē. Fit quandoqꝫ liuiditas i epi
lepsia cum quadā plūbeitate in circulo q̄ significat infe
ctionē spiritualiū ex passione animatoꝝ mēbroꝝ in fino
cho etiā liuescit vrina ꝑpter sanguis corruptionē sangui
ne enim corrupto multum inficiuntur spiritus liuescit
etiam in aschilite propter digestionis secūde corruptelaꝫ
⁊ humoꝝ impuritatē in ruptura chilis vene et in omni
effusione sanguis liuet vrina ꝑpter humoꝝ perturbatio
nē:in stranguria ⁊ in catarro ⁊ in arthetica non est vrina
ex per liuiditatis qđ contingit ex spirituū infectione per
loca patientia transeūtiū ⁊ ex humoribꝰ quos contingit
perturbari ⁊ corrumpi vrine sorciūtur maculam liuidita
tis.i.recipiunt. Et in passione matricis liuet ꝑpter ean
dē causam:precipue cum matrix fit lacuna ⁊ sentina oiuꝫ
superfluitatū:⁊ hoc est qđ dicit: ¶ Paruus emittriteus
Tres sunt species emittritei de quibus alias sufficien
ter dicetur. ¶ Morbus caducus. Qui alio nomine ap

pellatur epilepsia. ¶ Aschilites Idest tertia species ydro pisis et dicitur ab aschi quod est vter: quia in ea vēter repcus sus resonat in modū vtris semipleni. ¶ Si nochus. Febris est continua de putrefacto sanguine intra venas. ¶ Uene ruptura: Sicut chilis vel alterius vene. ¶ Catarrus. Fluxus humorum a capite descēdentiū: ¶ Stranguriє cū fit opilatio vesice vel ex humore collecto vel ex apostemate. ¶ Matricis passio. Ut si patiatur matrix ex inanitione vel ex aliqua p̄cipitatione vel distentione secundum superiorem partem vel ex declinatione super latus dextrum vel sinistrum vel vertebrum. Fluxus scilicet vētris. ¶ Coste. quantum ad pleuresim. ¶ Pulmonis. Ex vitio pulmonis liuet vrina: tribus de causis scilicet ex stillicidio: reumatis vnde circulus est reumaticus et granulosus et dolorem circa spiritualia patitur ex repletione: et tunc sentitur grauitas et pondus circa spiritualia et dolor patris sinistre. Patitur etiam ex compressione a stomacho vel a splene vel matrice vel epate. vnde aliquid extorquetur a sp̄ualib⁹ ex sui comp̄ssiōe quod lapsum est ad gibbū epatis. et inde per capillares venas ad vesicam et vrinā inficit. Et distinguitur talis liuiditas per tumorē mēbrorum cōp̄ssorum tumorē faciētiū. Ex vitio epatis liuet vrina trib⁹ de causis ex repletiōe: ex opilatione. et ex debilitate virtutis. Quādo vero liuet ex repletiōe tūc distinguitur quod vrina spissa est et pōdus sentitur in dextro ypocundrio et dolor. Ex opilatione liuet vrina et tūc debet esse intēsa tamē mediocriter spissa. vnde vrina mopos tria significat vel opilationē epatis vel maiorem vel minorem emittriteū. In ruptura vene debet esse hec causa: scilicet. distictio circa epar. Ex debilitate liuet vrina quando infrigidatur epar et impuri humores et fumi generantur vñ colorat vrīa sicut ī ydropico. Ex vitio ī testinorum liuet quattuor modis. vel ex fluxu vtris vel ex emoroidibus lūbricis vel ex illiaca passione vel colica. Quando est ex

fluxuvētris tūc fit trib⁹ modis.s.ex nimia ex ꝯtinua hu
moꝝ discursiōe icolō ex quib⁹ aliqd corrūpit ex calore
naturali.Et ipso quidē corrupto icolon resudat et insi
det i collū vesice ꝛ inficit vrinā.vñ liuet qd distinguitur
q: tūc vrina turbilēta est ꝛ intēsa.Ex sanguine si ma
gnus est fluxus.Ex emoroidib⁹ magnifestū est.Ex lu
bricis q cōtēti sunt in intestinis ꝛ inuoluti in flegmate
qd est eoꝝ materia cui⁹ flegmatis corruptio in vesicā
redūdat ꝛificit vrinā qd distinguit ex remissa vrina ꝛ spis
sa ꝛ albis. lōgis resolutionib⁹ ex frigiditate cōdēsente
illas vel ex colore lūbricoꝝ:Et ex illiaca vel collica pas
sione liuet vrina qd distinguit ex torsione illaꝝ ꝑtiū.
Ex vitio matricis liuet vrina trib⁹ de causis:vel ex hu
morib⁹ vel ex fluxu mēstruoꝝ vel ex retētione ipsoꝝ:
Si ex humorib⁹ tūc distingue q: vrina est spissa ꝛ remissi
ꝛ corpuscula sunt liuētia in modū loture amidi ꝑ vrinā
diffuse Grauedo circa ꝑtes illas sentit. Ex fluxu men
struoꝝ liuet vrina vt in emoroiditib⁹.Ex retētione etiā
mēstruoꝝ ex quoꝝ impuritate inficit vrina.Ex vitio
vesice liuet vrina tripl'r.opilatione:excoriatione:ꝛ ruptu
ra.Si ex ruptura manifeste distinguit:qm̄ vrina spissa
ꝛ pōdus circa pectinē sentit.Si ex opilatione vel cale
fatione vel ex humore vel a cācro vel ficu.Si ex coria
tiōe furfura mingūtur ꝛ qñq; mingitur sanguis Ex vi
tio sinthomatū liuet vt in arthetica ꝑpter stillicidiuꝫ:
Et ine mittriteis ex duplicitate materiei.Ex ꝑturba
tiōe humoꝝ vt in cōtinuis.Ex apostemate spiritualiū
vt ipleuresi ꝛ ēpimate liuescit ex adustione Nā aereis
ꝑtib⁹ ꝛsubtilib⁹ euolātib⁹ remanēt terrestres ꝛ grosse
vñ liuet ex frigiditate ¶ Dolor articularis.Idest pas
sio.¶ Cōsumptiua ptisis.Idest q̄ fit ex vlcere pulmo
nis.¶ Uis extinctiua caloris.Id est mortificatio vt in
medio emittriteo ꝛ i maiori .¶ Liuoris cause q's.scꝫ.
causas.¶ Collige Id est ꝑpēde o tu medice signis scꝫ

specificātib9 p colectione aliarū circūstantiarū.

¶ Specificatio p alias cōditiones de liuido colore

Paucula vis micta liuēs oleagina mortem.
Stranguriam monstrat liuida pauca frequēs:
Liuida cū granis seiunctis atq3 minutis.
Constāter loquitur spirituale malum
Liuiditas athomosa malū pbat articulare.
Est quoq3 reumatici nuncia fida mali.
Vertebra si matrix cōprecerit aut diafragma.
Inficit vrine liuidus ora color.

¶ Expositio Paucula. Superi9 dixit autor q liuid9 color apparēs ī supiori pte vrine habet significare supra varias causas. hic specificat p alias cōditones adiūctas et sm hoc ponit regulas quaꝝ prima talis est. Quotiēscūq3 videbis vrinā liuidā in colore cū difficultate mictam paucā in qtitate: et oleaginosam ꝛ vnctuosam potes tūc mortē pculdubio indicare. Et nota q liuiditas puenit: vt dictū est rōne mortificationis: cū difficultate aūt micta puenit rōne desiccationis meatuū ꝛ viaꝝ. Pauca ratione ꝯsumptionis mēbroꝝ vnctuosa rōne liqfactionis pinguedinis. Talis ergo vrina significat mortē. ¶ Strāguriā. Alia regula. Talis vrina liuida pauca ꝛ frequēter micta significat strāguriā: rationes declarant in cōmēto ¶ Liuida cū granis. Alia regula. Vrina liuida apparēs cū granis minutis ꝛ separatis frequēter significat ī mēbris spūalibus passione. ¶ Liuiditas. Alia rła. Vrina liuida cū resolutionibus athomosis significat in articulis passionē. ¶ Est quoq3. Dicit q hec eadē vrina cum resolutionibus athomosis significat fideliter fluxum humorum ex reumate. ¶ Vertebra. Alia regula. Vrina liuida in superficie vrine significat cōpressionē matricis sup alterū vertebroꝝ: aut cōpressionem diafragmatis: ꝛ hoc

est qḋ dicit de liuido colore. ¶ Commentum. Paucula Hic ponuntur specificationes predictaꝝ causaꝝ quō determinari habēt ex alijs circūstantijs. Liuor namqꝫ particularis ꝛ vniuersalis nō determināt passionem nisi collectione facta aliaꝝ actionū vel occasionū: sed ex alijs adiūctis est magis veridicus. ¶ Paucula. Ex mēbroꝝ cōsumptione quod est signū vehemētie caloris mēbra cōsumentis ꝛ humoꝝ materiā depascentis: vnde cōsumpta humiditate: ꝛ succositate pauca remanēte ꝛ redūdāte ad epar vrina nō potest multiplicari. ¶ Vix micta. Ex meatuū desiccatione: ꝛ vrine indigētia. Liuēs. Ex mortificatione vicināte vel mediante. ¶ Oleagina. Idest vnctuosa ex pinguedinis eliquatiōe: talis inqꝫ vrina mortē significat. Hec supradicta vrina si liuida: cuꝫ paucitate ꝛ frequentia significat strāguriā. Strāguria est guttatim vrine effusio ex opilatione colli vesice: vel eiusdē acuitate. Liuida est in strāguria: qꝛ spūs transeunt per locū opilationis: ꝛ ideo trahit infectionem liuoris ex corruptis humoribus Pauca est ꝑpter emfrasim. i. opilationē grossorum humorū ꝛ viscosoꝝ: vñ nō pōt vesica sufficienter se exonerare in vna vice ex vrina. Defectū aūt ꝙtitatis supplet frequētia effusionis: ꝛ iō pauca est ꝛ frequēter micta. ¶ Cū granis. Idest in circulo manētibus: ꝛ in vrina residente permanētibus. Nā si statim euanescerent tūc potius ex alia causa fierentꝙ ex causa reumatica. ¶ Minutis. Id est puis in ꝙtitate. ¶ Spūale malū scꝫ passionē spiritualiū membrorū ꝛ toracis. ¶ Athomosa. Idest ex athomosis resolutionibus plena albis rotūdis ꝛ minutis: Sed quare sunt albe rotūde ꝛ minute in caplō de albis ꝛ minutis expedief ꝛ exponef. ¶ Articulare malū. Idest articuloꝝ passionē. ¶ Vertebra. Idest passiōes matricis qñ magis solito declinat in altero vertebroruꝫ vñ. fit compressio ex cōpressione vertebri. Et sic a matrice fit dolor ꝛ ex dolore ꝑuocatio reumatis superflue materiei: ex qui-

bus liuescit vrina vnde si matrix ex sui dissolutione sur-
sum diafragma cōpresserit vrina liuescit etiam.

¶ Sequitur de colore albo cū tenui substantia.

Albo subtilis vrina iugata colori.
Splenē: idropē: crapulā: nefresim: frenesim.
diabetem.
Artheticā colerāq; nigrā pedicon scotomiam.
Epatis algorem: cū febris caumate mortē.
In sene vim fragilē. vel defectū puerilē.
In lesis humeros: aut collū lippotomiam.
Quartanā febrē declarat et amphimerinam.
Matricis varias notat in muliere querelas.
Hec emoroidas: et condilomata signat.
Ut se iudicij fallax non inserat error.
Talis cruda pōt atq; indigesta vocari.
Clarior alba crisi nō precedente: profanam.
Cōtinuo frenesim: frenesis mortale propinquat

¶ Expositio. Albo subtilis. Superius determinauit auctor de coloribꝰ vrine mortificationē et caloris adustionē signtibus nūc cōsequēter ingredit de coloribꝰ signtibus indigestionē. Et primo de albo colore cū tenui subā copulato ondēs de ipo colore albo q̄d habeat sig̃re ponēdo rōes et specificatiōes ex aliis cōditionibꝰ sm q valde bñ scribit i cōmēto cōmētū. Albo subtilis Executo tractatu de coloribꝰ signtibꝰ mortificationē nūc exeq̄t de coloribꝰ signtibꝰ īdigestionē: et primo de albo sm cōiugationē albi coloris et tenui sube. s. ex q̄bus causis color albus fiat: et quō varief sm diuersitates subiectorum Et quid sit causa tenuitatis ad pñs pretermittimus ne dum introducētes lectoris tediosi siue litigiosi primicias offendamus. In hoc aūt. c. distinguuntur signa albe et tenuis

vrine: quarum significationes et specificatiões ex circũstãtijs debem⁹ ꝑpendere. ¶ Urina subtilis .i. tenuis i substãtia ¶ Jugata. Jdest copulata significat. ¶ Splenẽ. Jdest splenetică passionẽ. Splẽ em̃ nomẽ est mẽbri et passionis In splenetica passione vrina alba est: et subtilis .i. tenuis cũ quadã radiositate multitudo eueniẽs ex hõ tenuis iu uat. Et apud Theophilũ. Urina alba et tenuis et multa amphimerinã deficiẽtẽ significat. ¶ Querelas matricis Jdest passiones ex q̃bus mulieres cõquerũtur: eas maxi me q̃ fiũt ex retẽtione mẽstruorum spãliter si apparẽt cum squamis et nigris resolutionib⁹ qđ significat retẽtionem melãcolici humoris. s. sanguis qui niger est et terrestris. ¶ Emoroides et cõdilomata .i. morbũ existẽtẽ in ano vel apostemata in ano vel circa anũ parua. Emoroides sunt nomẽ passionis et membri. Quedã eni vene emoroide di cũtur: que a chili vena exorte ad pudẽdũ circulũ terminã tur: que vene quãdoq; tumescũt et distendũtur, ex multo sanguine in eis aggregato: et quãdoq; rũpũtur: ita ꝙ ab eis fluit sanguis per incõtinẽtiã: et talis fluxus dicitur flu xus emoroidarum. Alba et tenuis vrina si athomose et pulue ree resolutiões i fundo appareãt significat emoroidas et simil'r attricas et cõdilomata. ¶ Ut se iudicij. Hic assi gnat generalis significatio albe et tenuis vrine. Si enim fallaciã iudicij incurrere nõ velis: ꝑ talẽ vrinã significare debes indigestionẽ et debilitatẽ naturalẽ caloris et accidẽ tia q̃ ex indigestione emergi ꝯsueuerũ: sicut vẽtositatis interclusionẽ et ypocũdriorum tẽsionẽ: ventris et laterũ infla tionem: grauitatẽ crurũ et coxarũ et pigriciam totius cor poris: tam ad sensum ꝙ ad motũ voluntatium. grauedi nem et malam dispositionem capitis et p̃cipue sinistre par tis. Jnterclusio vẽtositatis fit quia cum calor debilis: sit resoluit humores et resolutos non consumit vnde ven tositas itercluſa turbulẽta generat que pulsans ypo cũdria et in ipsis attrata rõne vacuitatis ipsa disten-

dit:ꝛ ex inde fit inflatio ventris:ꝛ laterū ꝛ coxarū grauitas adest:qꝛ spiritus ex quaꝝ motu leuitas mēbroꝝ efficitur ex fumosa nebulositate a crudis humoribꝰ resoluta torpidi ꝛ obtusiores effecti in suis motibꝰ impediūtur: vel supfluitates que ex defectu naturalis caloris ī nutritiuis generātur vel motu sue grauitatis inferius diffluētes musculos coxarū ꝛ tibiaꝝ aggrauāt:ꝛ ī eis quasi sarcina q̄da sentit̄. Fumositatibꝰ etiā ad sensuū instrumēta respirātibus caloris naturalis accio negociat̄ circa locū: ī quo cōmune materia passiōis vnde locꝰ scōe digestiōis crudificatur:ꝛ vrina dealbatur. Est aūt tenuis qꝛ lumbis ꝛ renibus cōpressis ꝛ coarctatis vrina subtilior eliquat̄ a calore:ꝛ a substātia spoliat̄:ꝛ ideo tenuis ꝛ alba occurrit

¶ Frenesim. Sic specificatur:si ī febre acuta p̄cedēte vrina rubea vel subrubicūda:nō p̄cedēte aliquo signo digestiōs vel decoctionis materiei:nō facta aliq̄ determiatione cretica:vel p sudorē vel p fluxū sanguinis de naribꝰ:vł p ventris solutionē:rel p quacūqꝫ aliā creticā determinationē:si postea appareat alba et tenuis significat raptū materie ad supiora:que actione caloris leuigata ad panniculū cerebri primum axalat:vel ascendit. Fit igitur alba:quia nutritiua membra et spūalia: aniatis membris tanq̄ nobilioribꝰ compacientia:ad iuuamētū eoruꝫ spiritum et naturalē calorem delegant. vnde spiritu et calore depauperata frigescunt. Et iō calore abscente. vrina discolorata in eis apparet:quia materia que p sui presensentiam solebat vrinam colorare. rapta superius per sui absentiā:contrariā facit dispositionē. Et notanduꝫ ꝙ si ex fluxu sanguīs supueniēte per nares aut multo sudore in capite facto frenesis quieuerit. Et vrina tenuis et alba permanserit significat mortem. Unde Theophi. in capitulo de alba ꝛ tenui vrina postea subiungit. Si vero vrina talis fuerit ꝛ febris permanserit: eger ita dispositus moritur. ¶ Dyabetem. Scilicet significat alba et te

nuis vrina specifice. Si multa sit in quantitate et frequē ter micta. ꝛ cum carneis resolutionibus. Alba ē: qꝛ aquositas scđe digestionis cōtinue incessanter ad epate ꝑ venas capillares ꝛ a renib⁊ sugiť. per distēperātiā caloris ꝛ siccitatis: vnde viget in eis virt⁊ attractiua ꝛ desiderat refocillari ex attracta humiditate. Urina ergo nō pōt tātū morari in epate ꝑ cōtinuū trāsitū: quousqꝫ plenariū recipiat calorē. Sed cruda ꝛ indigesta deriuať ad renes. In renib⁊ aūt nō habet colorari vrina ꝓcipue cū ibi morā nō faciat vel paruam in eis morā faciat. Sed per poros erutides qui ex calore rarefacti sunt ꝛ relaxati ſtati resudat in vesicā: ꝛ ideo sepe et in multa quātitate mingitur. Est aūt diabetes īmoderata vrine effusio ex distēperātia renū in caliditate vel frigiditate. Fit aūt ex immoderato coitu vel cursu vel labore vel saltu. Hec vrina repleta est carneis resolutionib⁊ albis ꝛ oblongis: qꝛ substātia renū ex vehemētia caloris dissoluiť. ¶ Artericā. scꝫ significat alba ꝛ tenuis vrina specifice cū athomosis resolutionib⁊ albis rotūdis ꝛ minutis causas singulorū in capitulo de contentis assignabimus. Sed quare fit vrina discolorata in artetica queri potest Et respondemus ꝙ materia vrine non est contenta in epate sed circa extrema vbi est causa passionis. Si queratur iterum quomodo resolutiones ille admisceantur vrine cum materia sit contenta in pede. Respondetur ꝙ hec est causa: quia virtus expulsiua vnius membri est attractiua aliorum per continuos meatus: scilicet expellendo adiuuat alia membra in attrahendo. Et sic ex virtute illius membri expulsiua: ꝛ ex virtute attractiua aliorum membroꝝ per continuos meatus resolutiones ille reuertuntur ad vias vrinales ꝛ vrine admiscentur. Fit etiam artetica ex distilatione reumatice materie a cerebro ad partes inferiores: ꝛ maxime ad istas que mobiliores sunt et nodosiores: in quibus ratione mobilitatis et nodosi-

tatis fortior est virtus attrictiua. Coleramqꝫ nigram. Idest melencoliam tenuis ꝛ vrina alba significat excessum melencolie alijs conditionibus circanscriptis. Alba est ex frigiditate melancolie: quoniā frigiditatis est dealbare. Tenuis est ex siccitate: quoniam siccitatis est attenuare. Nota ꝙ melencolica dupliciter disponit vrinam: scilicet ſm sui qualitatem: ꝛ ſm hoc reddit eam albam et tenuem glaucam: vel albam ex frigiditate: tenuem ex siccitate. ſm sabstantiam disponit etiā vrinam: ꝛ tunc reddit eam nigram ꝛ spissam ex sui cōmixtione sicut fit in solutione quartane. ¶ Pediton. Idest epilepsiam significat alba ꝛ tenuis specifice cum quadam plumbeitate et obscuritate substantie: que habet fieri propter compassionem animatorum membrorum. Discolorata est in epilepsia: quia natura compatiente mēbris animatis ꝛ non intenta circa epar digestio crudificatur ꝛ vrina dealbatur ¶ Scotomiam Idest tenebrositatem oculorum vertiginem significat alba ꝛ tenuis vrina vel glauca: et maxime si multum sit limpida ꝛ clara cum quadam viriditate et luciditate. ¶ Scotomia nanqꝫ potius fit ex humore melancolico ex quo resoluto grossa fumositas et nigra ascēdens cerebrum inficit: et spiritum visibilē obscurat. Est autem alba propter multam frigiditarem: clara est ꝛ limpida propter nimiam siccitatē. ¶ Epatis algorem. Id est distemperantiam epatis in frigiditate. Unde impedit digestionem propter frigiditatem epatis aquosi et crudi generant̄ humores. Unde vrina albificatur. ¶ Cū febris caumate. Idest in febre acuta causonica ꝛ augmastica significat mortem alba et tenuis vrina. Sed distinguitur si talis appareat: aut in principio: aut in augmento: aut in statu: aut in declinatione. Si ergo in principio talis appareat: significat crudelitatem materiei: et debilitatem caloris naturalis: et prolixitatem morbi. Unde ex tanta morbi prolixitate: natu

ra afflicta ⁊ debilitata infirmus succumberet. ⁊ inde timē
dum est de infirmi defectu: ⁊ hoc precipue si adsunt alia
mala signa. Sed forti existēte natura ⁊ aliis bonis signis
concurrentibus non significat mortem sed salutem ⁊ ter
minationem futuram per apostema factum sub dia-
fragmate. Si talis vrina appareat in augmēto vel in sta
tu precedēte rubicunda: duo pōt significare. Aut signifi-
cat frenesim. Aut extinctionem coloris naturalis ꝑpter
consumptionem naturalis humiditatis: que deficiente
sibi nutrimento anihilatur. Unde vrina discolorat: ⁊ vtrū
qꝫ signum est mortale. Si in declinatione talis appareat
vrina precedente cretica determinatione signum est salu
tis ⁊ cetera similia. ¶ In sene vim fragilem. ⁊c. Idest de
fectum virtutis ex senectute ⁊ imbecilitate caloris natu
ralis significat vrina tenuis ⁊ alba. ¶ Uel defectum pue
rilem. Idest defectū nutrimēti in mēbris. ¶ Lippoto-
miā. Idest sincopim significat alba ⁊ tenuis vrina. Et p-
uenit ex grossa fumositate resoluta a crudo humore ⁊ me
lancolico qui respirās intus ad spūales meat⁹ cōprimit
⁊ suffocat spm̄ vitalē in corde: q̄ oppressus caloris benefi
ciū nō pōt impēdere ⁊ cōferre partibus extremis ex quo
nō ascēdente ad cerebrū cū nō tēperet spūs aialis cessat
sensus in corpe: ⁊ motus voluntari⁹: ⁊ corpus aialis qua
si mortuū iacet. hoc aūt precipue significat alba ⁊ tenuis
vrina. ¶ In lesis humeros aut collū. Idest incipientib⁹
habere dolorē circa collū ⁊ hūeros nō ab extrinseca: cau
sa: sꝫ ab interiori: qui dolor subito surgēs tali existēte vri
na significat dispersionē ⁊ resolutionē grosse fumosita-
tis: vñ certū pōt esse signū sincopis vēture. ¶ Quartanā
febrē. Id ē de naturali melācolia significat alba ⁊ tenuis
vrina. Sed sequēti die post accessionē debet esse pallida
vel suppallida: et in tertia die vel quarta debet esse alba
vel glauca. qđ in sequenti die magis appareat colorata:
cōtingit quia materia melancolica cū pura sit ⁊ cōpacta

suam ignitionē diu seruat vel inflāmantē vnde in sequē-
ti die magis apparet colorationi effectus. In quartana
vero nota ruffa vel subruffa et qnq3 subrubra occurrit.
¶ Emphimerinā. Id est solutionē febris quottidiane
de flegmate vitreo significat alba et tenuis vrina: specifi-
ce precedēte pauca ꝛ in fundo globosa. Si postea effun-
datur in multa quantitate: ꝛ postea tenuis in substātia
significat amphimerine solutionē. Flegma vitreū dū ad
huc crudū esset ꝛ cōpactū resistebat natnre expellere vo-
lenti: et quia fiebat eius resolutio pauca erat vrina. Sed
flegmate digestio: ꝛ colore cōfortato fit eius resolutio ꝛ
per particulas minutas. Unde vrina multiplicat ꝛ atte-
nuat. Et nota ꝙ ois materia in sui digestione inspissat
vrinā: preter flegma vitreū. Huius regule cōcordātia ha
bet apud Ipo. dicente in quarta particula āphorismoꝝ
Quibuscūq3 vrine albe ꝛ globose nō sine febris ꝛ quadā3
virgularꝝ porrectione: sicut quidā radioli essent in vrina.
Urinā talē Platearius dicebat virgulatā. Et ferrarius
superius fanestratā. Alba est vrina ex vitio splenis: qꝛ ex
melācolica supfluitate calore naturali debilitatio crudifi
cat digestio: ꝛ cōtrarie qualitatis fit intēsio. i. frigiditas
vnde vrina dealbat. Albedo eñ filia est frigiditatis: vt di
cit. Gal. in regni. tenuis est radiosa ex nimia siccitate me
lācolie: ex qua subtilitatis spiritibus: superius subtilior
et tenuior fit vrina. Fit etiā tenuis ꝛ radiosa: qꝛ melācoli
ca superfluitas splenis domiciliū descēdens: cū supexhi-
beret cōprimit ꝛ coarctat meat⁹ vrinales quib⁹ coarcta-
tis vrina subtilior excolat. ¶ Idropē. Id est leucofan-
tiā. i. iposarcā vel anasarcam. In principio passioni. Sed
longo tēpore talis apparēs splenetricā passionē declarat
Splenetricā si sit cū quadā liuiditate in parte superiori:
que liuiditas et obscuritas contingit propter impurita
tem humorū naturalis eñ calor debilis multū nō potest
defedare et fincerare sanguinē. Ideo dixi in principio qꝛ

inueterata causa malicie: et materia in processu temporis multiplicata: alba et spissa occurrit. ¶ Crapulā. Circū scriptis aliis circūstantiis multiplicata namq cibor con gerie suffocatur naturalis calor vnde non potest cōuale scere circa officiū digestionis. vt videt in lāpade ex multa olei infusione lumē opprimit et exstiguit. Ex multa con gerie lignor ignis debilis exstinguit. Ex crapula etiam multa debet fieri vrina inqtitate multa. Nā ex multis ci bis multa dz fieri redūdatio succositatis ad epar q̄ na turalē calorē reprimit. Et talis sz Theophilū significat largū cibū et potū pcesisse: et maxime si nimiū fuerit subti lis et leuis. quia cito penetrat. Nefresim. Idest passionē renū ex calculo ibi cōfirmato. Et hoc pcedēte vrina spissa et alba cū quibusdā sediminibus arenosis. Et si post ta lem vrinā apparētē appareant tenuis et alba vrina non facta purgatiōe melācolici. humoris: vel vitrei flegmatis cū diureticis potionib9 significat nefresim ex calculo in renib9 cōfirmato et talis pessima est qr peior est calculus cōfirmatus qp cōfirmādus. Et hoc cōcordat: Ypoc. libro āpho. dicēti vrine limpide et albe oēs male sunt: maxime si in freneticis apparēt. Alba est vrina in frenesi: quia to taliter aggrauatis orgāis et spiritib9. sensus et mot9 volū tarius impedit. Et ipse fumositates ad cerebrū respirā tes cū sint grosse et ipetuose fit distensio miringar. Et ex distēsione fit solutio cōtinuitatis ex qua sequit dolor ca pitis: et maxime in sinistra parte cum ibi sit sedes melam colie rōe cōformitatis. Et nota qp tales vrine apparēt in mēstruosis et in emoroides habētibus. Sed tūc apparēt parue et nigre resolutiones in fundo cum discoloratione et macilētia totius corporis.

¶ De glauco colore.

Spissi suscipiens comercia nulla liquoris.
Est in iudicio glaucus color emulus albo.

At minus offendit natiui iura coloris.
Si fuerit tenuis mediocriter: aut mediocris.
Glauca vel alba: notat excessum flegmatis acris.
Glauca melācolice craseos est cōscia testis.

¶ Expositio. Spissi. ¶ Postq̄ determinatū est de colore albo. In ista pte determiat de colore glauco. Glauc⁹ enim color est sicut cornu albū lucidū. Dicit q̄ vrina in colore glauca que nūq̄ patitur cū spissa substātia sociari habet simile iudiciū cum alba vrina ꝛ tenui: q: quicq̄d significat vrina alba ꝛ tenuis totū significat vrina glauca Sed cum remissione ꝛ minori malicia. Et etiā vrina glauca non tantē debilitatem caloris naturalis ostēdit vel significat. ¶ Si fuerit tenuis. Ponit talē regulā. quotiēscūq̄ videbis vrinam albam vel glaucam in colore cū substantia mediocriter tenui significat dominiū flegmatꝭ acetosi. ¶ Glauca. Dicit q̄ vrina glauca significat hominē melācolice complexionis ꝛ sanū. ¶ Cōmentum. Spissi. Post albū colorē agit auctor de glauco qui cōueniētes hꝫ significationes cū albo colore. Nō em̄ differūt nisi ſm intensionem ꝛ remissionē maliciei. Nam quecūq̄ significat albus color cum tenui substātia eadē significat glaucus color ſꝫ cū quadā remissione. ¶ Spissi liquoris. Id est spisse substātie. ¶ Nulla comercia. Id est nullā cōiugationē. Glauc⁹ nāq̄ color cum sit tāq̄ cornu lucidū albū est. incōiugabilis spissitudini. Spissitudo eni ei associata luciditatē aufert sine qua non posset esse glaucus color. ¶ Emulus albo. Idest cōsimilis. ¶ At min⁹ offēdit. Idest min⁹ significat īpediri. ¶ Iura Idest cursum ꝛ dominium. ¶ Natiui coloris. Id est naturalis. ¶ Si fuerit tenuis. Adhuc psequitur auctor iste de glauca vrina ꝛ ondit q̄ glauca vrina oīno vel mediocriter tenuis significat melīcū. Sꝫ si recedat a tenuitate mediocriter sigt excessū flegmatꝭ acetosi. ꝛc. ¶ De colore lacteo.

Lactea subtenuis inacute caumate febris.
Litis in ingressu signis adiuncta sinistris
Damnat et accusat patientē crimine mortis.
Fallitur vrine sentētia: si tibi certo.
Ordine concurrāt: que sunt vitalia sina.
Mens: sopor affectus: bona respiratio: virtus
Lacta subtenuis cum largo fusa liquore
Fine mali veniens defer uescēte calore.
Soluit: et a morbi laqueis emancipiat egrum.
In febre quā replica tipicusqꝫ īterpellat error.
Lactea subtenuis dicta: ꝙ causa sit eius
Frigida pressuram longi factura laboris:
Lactea subtenuis febre declinante salutem.
Impetrat et corpus reuelat vitāqꝫ refirmat.

Expositio. Lactea subtenuis etc. Superiꝰ determinatū est de colore glauco cū mediocriter tenui substātie copulato. Hic determinat autor de lacteo cū tenui suba. Ponit ergo talē regulā pmo. Urina lactea ī colore mediocriter tenuis ī suba in pncipio egritudinis acute signis malis cōcurribꝰ sine dubio patintē indicat moriturū. Si vo signa bona et vitalia ꝯcurrā sicut bonus anhelitus fortitudo virtutꝫ bonus somnus: et bona memoria et filia tūc nō habꝫ ista regula veritatē. imo significat egri liberationē. Est tamē sciendū ꝙ talis vrina quātū est de se non significat bonū. Sed rōe alioꝝ signoꝝ bonoꝝ sibi cōiūctoꝝ. ¶ Lactea subtenuis cū largo. Hic ponit alia regula de colore lacteo cū suba tenui mediocrit. Regla est ista Urina lactea ī colore subtenuis ī suba. multa iquātitate in declinatiōe egritudinis apparens significat solutionem egritudinis. ¶ In febre. Alia regula. scꝫ tertia. Urina in colore lacteo. subtenuis insuba in febre interpol-

lata significat materiam egritudinis frigidam: ꝛ ꝑ con-
sequēs longitudinē egritudinis. ¶ Lactea subtenuis fe
bre. Quarta regula Urina lactea in colore: subtenuis in
substātia in declinatiōe egritudinis significat liberationē
ab egritudine ꝛ salutē. ¶ Cōmētum. Lactea subtenuis.
¶ Post caplm de glauco colore cū tenui substātia: sub
iūgit auctor aliud caplm de lacteo colore ꝺꝫ cōiugationē
tenuis sube. Sed fortasse obījceret de verbis ꝛ sententijs
ꝛ eoꝝ repugnātia. In isto libro dr̄ ꝛ q̄si ꝑ regula ꝑponit
ꝙ lactea vel karopos nūq̄ tenuis reperit. Sꝫ hic lacteꝰ
color cū tenui suba ꝯiugat. vnde videt dissonātia. Rn̄de-
mus ꝙ nūq̄ lactea ē tenuis de oīmoda tenuitate: ꝛ de oī
modo tenuitate intelligēdū ē. Ad hoc nāq̄ vt sit lacteꝰ co
lor exigit ꝙ sit ibi aliquātula partiū grossicies ꝛ accumu
latio. Et ideo lacteꝰ color oīmode subtilitati denegat co
pulari. Et hoc idē intelligit de karopos. Et ꝑpter hoc
dictū est ꝙ latea vel karopos simili mō nūq̄ reperit te-
nuis i vltima subtilitate. Qd̄ ꝟo hic dr̄ de ꝯiugatione la
ctei coloris cū tenui suba intelligēdū est: nō de oīm tenui
tate: sed mediocriter tenuitate accedēte ad speciem spissi
tudinis: vnde auctor volēs euitare ꝑiculū obiectionis nō
dixit simplr̄ tenuis: sꝫ lactea subtenuis sub nāq̄ denotat
remissionē a tenuitate. Si aūt apud. Theophi. inueniat
lacteꝰ color cōiūgi cū tenui substātia: tūc. tenuē subaꝫ in
tellige ꝑ subtenui De tali aūt colore cā subtenui suba ta
lis doctrina ꝑponitur apud hūc auctorē. Unde vrina la
ctea cū subtenui suba aut apparet in ꝑncipio egritudīs:
aut i fine. Si in ꝑncipio vel in fine aut apparet in ꝑncipio
vl' in fine febris acute vel interꝑollate vel alteriꝰ egritudi
nis prosequente de singulis. Si in principio febris acute
appareat lactea ꝛ subtenuis malis signis concurrentibꝰ
sicut est alienatio desipiētia: insomneitas: defectus appe
titus: difficilis respiratio: virtus debilis mortem signifi-
cat. Per hoc enim ꝙ est lactea significatur cruditas ma

teriei ꝛ indigestio ꝛ locus secunde digestionis esse refrige
ratus ex trāsmissione spirituū: ꝛ caloris ad cerebrū: ꝛ est
signū frenesis future: vnde timendū est de cerebri ꝯsum-
ptione. Cerebrū enī est mēbrū delicatum molle ꝛ tenerū
ꝛ cū debilē habeat calorē naturalē: nō multo calore indi-
get. Et iō feruore caloris supuenieti cōsumit. Cor vero ē
calidissimū mēbrū naturaliter vn̄ multo calore ē assuetū
ꝛ quasi more fabri in cōtinuo calore versat. Inde ē ꝙ im
petum feruoris caloris aduenietis meli⁹ potest tollerare
Qō aūt est tenuis ex cōpactione humoꝝ est ꝛ cruditate.
Et quia materia iam rapta est ad cerebrū epate refrige
ratio iam nulla fit resolutio nec ꝑturbatio. vnde vrina nō
inspissatur ꝛ ideo malis signis ꝯcurrētibus si talis vrina
appareat mortifera est. Sed si bona occurrerint signa su
p̄dictis ꝯtraria: licet talis appareat significat liberatio-
nē egritudinis: sed non est quātū est⁹ in se: q: per se suspe
cta est ꝛ īfamis. Sed quia bona accidētia ei cōcomitātur
licet suspecta: significant prolixitatē egritudinis. Sed si
in fine febris acutē talis appareat ꝛ si multa in quātitate
febrē declinātē indicat. ꝙ enī lactea est significat ꝙ inatu
ralis calor iam recedit. ꝙ vero est tenuis hoc fit ex atte-
nuatione et subtilitate partiū materiei: ꝑ hoc autē ꝙ est
multa significat plena ꝛ sufficiēs purgatio. Si ꝟo in pn-
cipio febris interpollate talis vrina appareat: tūc crudū
et flegmaticū humorē demōstrat. vnde disponitur vrina
ſm frigiditatē ꝛ humiditatē: ꝛ ſm caliditatem ꝛ siccita-
tem ꝛ ſm frigiditatē ꝛ siccitatē ꝛ ſm caliditatē ꝛ humidi
tatem humoꝝ. ꝙ autem est tenuis: hoc fit ex compactio
ne ꝛ cōplexione materiei ꝛ difficultate resolutionis. Ta-
lis ergo vrina ex omī cā egritudinē significat et longam
afflictionē ostendit ꝛc. In fine ergo īterpollate febris si
talis appareat ꝛ multa ex lacteo colore significat calorē
deferuescentē. Sed ex tenuitate significat materiei sub
tilitatem ex multitudine significat sufficientem purga-

tionē: ꝛ ita egri liberationē significat. Sed si talis appareat sine febꝛe dispositionē coꝛpis ad ydropisim ꝑortēdit. His diligēter ꝯsideratis que dicta sunt manifesta est littera ꝛ sensus littere.

¶ De coloꝛe albo lacteo ꝛ karopos.

Albescēs karopos vel lactea spissa figurat:
Idropisim: colicā: lapidem capitisqꝫ doloꝛem.
Flegmatis excessum. mēbꝛoꝝ reumata. fluxū.
Talis apostaseos causam complexio soluit.

¶ Expositio. Abescēs karopos. ¶ Hic determinat egidi⁹ de caloꝛe albo lacteo ꝛ karopos cū spissa sub̄a. Vn̄ talis est rl̄a. Alba nāqꝫ vꝛina in coloꝛe vel lactea vel karopos: spissa in sub̄a significat ydropisi: ꝛ alias significatiōes q̄ sequūtur in lr̄a: ꝛ tu specifica sicut scribit̄ in commento valde bene. ¶ Albescēs karopos. Hic agit autoꝛ de albo coloꝛe ꝛ lacteo vl' karopos cū spissa sb̄a Alba nāqꝫ vꝛina remissioꝛ ē ꝙ lactea. vel karopos. Et est hic coloꝛ karopos sil'is camelloꝝ velleribus. i. flauus ꝛ hij coloꝛes oēs cū spissa sub̄a significāt ydropisim. i. leucofantiā ex multo tpe ꝑcedēte: cū quadā obscuritate: ꝛ ꝑturbatiōe ꝛ apposita manu liuida vel subcitrina apparet. Et talis vꝛina leucofantiā cōfirmatā significat talē vꝛinā pꝛecedit alba ꝛ tenuis cū quadā liuiditate ꝛ obscuritate. Et nota ꝙ talis vꝛina q̄ ydropisim significat poti⁹ dꝫ esse alba ꝙ lactea vl' karopos ꝓpter maioꝛē cruditatē digestionis. Idropisis em̄ significat erroꝛē virtutis digestiue i epate Coloꝛ ꝯo karopos vel lacte⁹ nō tātā cruditatē materie. Pōt tn̄ lacte⁹ coloꝛ vl' karopos i leucofātia apparere Sed alb⁹ coloꝛ eā fideli⁹ exꝑmit vt dictū est. Itē vꝛina alba lactea vl' karopos cū spissa sub̄a ꝛ arenosa sigt colicam: vel illiacam passionem ex crudo ꝛ viscoso flegmate aggregato i iferioꝛib⁹ itestinis. Vn̄ exꝓssiōe flegmatis tecis egressio denegat̄. Ex ventositate innata toꝛtio et angustia sentit̄: vt videat̄ patiēti q̄si quoddā terrebel-

lum eius intestina perforare: vt de seipso refert Gal. in collica passione et illiaca: cum sepe videatur alba et spis-sa: tamē de iure passionis et depositione vel dispositiōe materiei talis debet esse vrina: que si ita est in itestinis potius debet esse lactea vel karops: qr cū materia con tēta sit in colon intestino vel ylion cū remota sit a vijs vrinalib9 nō sit pōt immutare vrinā: vt eā reddat albā. Redditur ergo minus discolorata: scilicet lactea. Item vrina lactea vel alba et spissa lapidē significat. specifice si in fundo habeat sedimē arenosum: Talis ergo vrina potius debet habere calorē lateū q̄ albū: qr licȝ p flāte debeat esse discolorata multū: tamē ppter ebullitionē et decoctionē ipsius humoris: vt in lapidē cōuertatur redditur minus discolorata: vt lactea et spissa cōstituat pro cōsumptiōe liquidaꝝ partiū. Petrificatio nāqȝ ex aliquo humore non pōt effici sine aliqua decoctione. Ideoqȝ potius fit lactea q̄ alba. Et est notandum q gnatio lapidis fit quattuor d causis. s. ex abūdātia supfluitatū: ex viscositate eaꝝ: ex āgustia meatuū. et ex dbilitate virtutis expulsiue. Cū em̄ hec oīa cōcurrāt humor diuti9 morās in vesica actiōe caloris decoquit: et liquidis oīb9 ptib9: cōsumptis et terrestrib9 pmanētib9 fit duricies: et petrificatio et arenaꝝ gnatio q̄ simul coadunate et annexe lapidē efficiūt: q̄ si fuerit in renib9 dolorē renū facit īmoderatū ex distētiōe partiū et solutiōe con tinuitat. Adest etiā dormitatio pedis cū ipso rene colligātiā habētis: et īfrigidatio cōtingit: qr spirit9 ppter emfrasiȝ calculi nō pōt īpēdere bn̄ficiū sue calefactiōis Cōprimūtur em̄ nerui: vn̄ aufert aditus spiritui aīali: et ideo fit dormitatio pedū et in frigidatio. Adest etiā dolor illiac9: qr cū itestina cōprimūtur ex cal culo exn̄te in renib9. et hoc ppter eoꝝ colligātiā: supfluitas prime digestiōis retinet q̄ cū nō possit emitti redūdat ad yliō et inflat: et torquet ipȝ: et idc fit dolor iliac9. Et si lapis

fuerit i vesica dolor est in pectore cū prurituꝛ cū difficul
tate mingēdi ꝛ cū ardore virge.qn̄ vrina mingitur:ꝛ cō
stipatio igit̄ vētris fit ex cōpressiōe lōgaonis.¶ Capi
tisq̄ dolorez.Idest presentē vel futurū significat vrina
karopos vel lactea ꝛ spissa in substātia.Si ergo vrina
diu talis appareat significat dolorē presentē.Sed si de
nouo apparere incipiat futurum dolorē significat:hoc
aūt est in amphimerina cū flegma diu fuerit in corpore
Calor em̄ qui iam diu egit in ipm̄ resoluit eius partes
in fumositatē turbidā vaporosam que petēs cerebrum
infert dolorē.Sed si flegma nouiter incipiat dn̄ari in
corpore.calor agens in ipm̄ nōdū in fumositatē sufficit
resoluere.Sed diutus agēdo resoluet.et ideo futurus
dolor significat̄.Huiusmodi rl'e cōcordantiā habemus
ab Ipo .in quarta particula āpho.iuxta finē.Quibus
in febrib᷒ vrine cōturbate sunt velut subiugaliū hijs ca-
pitis dolores aut ad sunt aut aderūt.¶ Flegmatis ex
cessum vrina ergo alba vel lactea ꝛ spissa per totū cum
inequali ꝛ impura substātia flegma naturale abundare
significat sine febre.Alba est ꝑpter frigiditatē flegmatꝫ
Natura em̄ frigiditati est dealbare:ꝛ qꝛ flegma album
est:ideo habet dealbificare.Spissa est ꝑpter humidita-
tem cui᷒ est inspissare.Inequalitas substātie significat
ꝑturbationē fieri in corpore.Impuritas sub̄e significat
defectū naturalis coloris nō valētis subam depurare.
hoc ergo significat p̄ricipaliter.¶ Scd̄o vero significat
dolorē capitꝫ ꝛ p̄cipue grauedinē occipicij vbi ē flegma
tis sedes:vel sig̅t idigestionē ꝛ sig̅t latex īflationē:oris
insipiditatē saliuaꝝ abūdātiā.sensus ebes:mot᷒ tard᷒
fit:pigricia somn᷒.ꝛ dolor capitis ei cōcomitātur:q̄ oia
habēt cōtingere ex resolutione grosse ꝛ crude materie:
ex qua resolutiōe fumositas resoluta ꝛ'a d̄bili calore.nō
cōsumpta ad diuersas ꝑtes corpis ꝑegrinās illas ꝑtes
aggrauat ꝛ molestat:petēs em̄ cerebrū ex distētione mi

rigarꝫ cerebri dolorē facit ꝛ ad ipocūdria respirās īflatio
nē inducit. Et ascendēs ꝑ isofagū ad linguā ꝛ circa eam
inspissata insipiditatē facit ꝛ saliue abūdātiam . Et per
neruos diffusa sensum ꝛ volūtariū motū impedit. Huiꝰ
rl'e cōcordātia Habet apud Theophilū in.c.de pingui
et alba vrina. Dicit nāqꜫ Thophilus talis cōplexio mon
strat crudū humorē plurimū abūdare in vasis.i.in venis
et differētias diuersi flegmatis attestari:vt est vitreum
falsum ꝛ sine qualitate. ¶ Mēbrorꝫ reumata. Idest flu
xum humorꝫ ad aliquod mēbrū corporis sicut in aposte-
matica collectiōe de frigidis humoribꝰ effecta.precipue
si fuerit granulosa. ¶ Fluxū. Sez reumatis significat
lactea vel karopos ꝛ spissa:specifice si fuerit pauca ꝛ tur
bulēta cū resolutionibꝰ ob lōgis vl' rotūdis :precipue si
fuerit granulosa: ¶ Fluxū. Idest vētris solutionē signi
facit karopos vl' lactea ꝛ spissa:si fuerit pauca cū reso-
lutionibꝰ lōgis ꝛ rotūdis.pauca est ꝑpter fluxū.quia
spūs et humores emittūtur a corde:q: calor debilitat in
epate ergo pauci generātur in humores:ꝛideo pauca est
vrina. Hoc enim dicit Ypo.vrina nocturna multū micta
paruū secessum significat:ꝛ multus secessus paucā vrinā
significat: Resolutiōes fiūt a flegmate,descēdēte ꝑ stoma
cū ad intestina. Turbulēta aūt ex ꝑmixtione humorum
¶ Talis cōmixtio : Idest talis cōiunctio albi vel lactei
coloris conspissa sustātia. Soluit. Idest solui significat.
¶ Apostaseos. Idest materiā apostematice collectiōis
ex purgatiōe materiei q̄ cruda est si flegmatica:vñ vrina
discoloratur ꝛ īspissatur Et idē habemꝰ cōcordātiā cū Ypo.
in fine quarte particule. inquit em̄ quibꝰ spes est aposte
ma ad articulos cōuerti:exiēs ab apostemate vrina cras
sa ꝛ multa ꝛ alba facta velox in laboriosis febribꝰ ꝛc. Itē
apud Thophilū vrina pinguis et alba multa veniēs libe-
rat egrū ab apostemate in articulis nato hijs qui dole:
bant liberat eos etiā qui in egretudine laboriosa erāt ꝛ

qui diu fuerant in egritudine pinguium humorum.

¶ Ostendit quattuor esse regiones in vrina.

Sepe fit vrine distans substantia. dispar.
Multus: vt a medio vel somno discrepet imum.
Summa superficies: mediana: vle infima spissa.
Summā: vel mediam: vel partem concutit vnam.
Et similis simili seruit regio regioni.
In reliquis est consimilis ratio generalis.

¶ Expositio. Sepe fit vrine. Hic ostendit auctor in vrīa quattuor esse regiones: que quattuor humani corporis regionibus correspōdent vnde notandū est ꝙ vrine substantia multotiens discōuenit in seipsa: q2 aliqñ erit superius tenuis: inferius spissa: vel econuerso: et etiā color ei9 q2 in pte superiori erit alterius coloris ꝙ̄ in parte media vel ꝙ̄ in pte inferiori. Hic ergo notantur quattuor esse regiones in vrina que in humano corpore quattuor regionibus attestātur. Circul9 enī ipsius vrine attestaꝛ supra mēbroꝝ aīatoꝝ dispositionē: vt puta cerebri ꝛ miringaꝝ cerebri ꝛ triū cellularū. ¶ Scđa regio vrine scʒ pars que est cōtigua circulo significat dispositionē mēbroꝝ spūali um ꝛ egritudines eoꝝ sicut diceꝛ in cōmēto. ¶ Tertia regio vrine attestaꝛ supra dispositionē mēbroꝝ nutritiuoꝝ scʒ epatis stomachi splenis et similiū. ¶ Quarta regio scʒ fundus attestatur supra dispositionē mēbroꝝ inferiorum que regio si in se contineat sedimen arenosum humores significat cōglobatos: et molestationem significat generatiuorum mēbrorum: et egritudines eorū sicut incōmento valde bene diciꝛ. ¶ Cōmentū. Sepe fit vrine ꝛc. Notādumq3 quattuor sunt regiones humani corporis: et prima est aīatorum mēbrorū. sicut cerebri et miringarum. et trium cellularum ipsius: et durat ista regio ab epigloti superius Epiglotū est mēbruʒ qđ iacet supra tracheā arteriam. ꝛ diciꝛ ab epi quod est supra. ꝛ glaucio

qđ est mēbrū:super euglosuma.i.ysofagū.❡Secūda regio ē spūaliū ⁊ cōtinet cor ⁊ epar ⁊ tracheā arteriā ⁊ fistulas pulmonis:⁊ durat ab epigloto inferi⁹ vsq̧ ad dyafragma.❡Tertia regio est nutritiuoꝝ mēbroꝝ et⁹cōprehēdit stomachū:splenē:epar:⁊ itestina:⁊ kistim fellis ⁊ durat a dyafragmate vsq̧ ad lūbos ⁊ renes.❡Quarta regio ē generatiuoꝝ membroꝝ q̇ cōprehēdit lūbos renes ⁊ vesicā ⁊ didimos ⁊ matricē ⁊ testiculos matricis ⁊ vuluā ⁊ duos testiculos ⁊ virgā virilē:⁊ oīa q̄ ꝯtinētur a renib⁹ infra. Quattuor sunt regiōes humani corpis q̇bus cōfirmātur.iiij.regiones vrine.ꝑma quarū est circulus:cui deseruit dispositio animatoꝝ mēbroꝝ secūda ē corp⁹ aereū vel supficies q̄ ē in supiori parte cōtingua circulo:⁊ deseruit ei dispositio membroꝝ spūalium.⁊ spissa est ⁊ magis turbulēta ⁊ attestat̄ male humiditati spūaliū mēbrorū:maxime si circul⁹ fuerit grānulosus ⁊ significat disniā ⁊ asma aut aliquā colectionē materiei supflue circa spūalia.vnde adest angustia anhelādi:⁊ strictura pectoris.⁊ q̄r spūalia mēbra sunt aerea emittūt aerē ⁊ inspirāt. Tertia regio dicit̄ pforatiua q̄r pforatis mēbris attestatur.i.stomacho epati ⁊ alijs nutritiuis q̄ si nebulositatē in se habēt vel spissitudinē:denūciat impedimētū nutritiuoꝝ ex supfluis humorib⁹:sicut dolorē vētris ⁊ inflationē rugitū et indigestionē:fastidiū ⁊ cetera accidentia q̄ stomachi rep letionez cōcomitātur. Quarta regio est fund⁹ ⁊ in fine partis vrine q̄ sedimen arenosum in se continet ⁊ humores conglobatos:⁊ significat molestationem generatiuoꝝ:sicut nefresim:lithiasim stranguriam ⁊ renum lumboꝝ doloreȝ:⁊ partiū adiacentiū grauedinem❡Distās substantia. Id est dissona ⁊ inequalis quantū ad eandeȝ vrinam:vt eadem in parte superiori appareat spissa: vel in medio vel in inferiori ceteris partib⁹ in tenuitate permanentibus:vel econtra. Suprema regio significatur molestari sicut singulis singula reddantur: similis regio

vrine simili regioni corporis attestatur. In reliquis col
lectionibus ratio genaralis est: vt si in pte superiori sit
spissa vel media vel iferiori suprema regio corporis
media vel infima molestari significat.

¶ De pallido colore vel subpallido ⁊ subcitrino.

Pallida cum pingui vel subcitrina liquore.
Flegmatice mōstrat periodica frigora febris.
Pallida cum tenui colorā declarat adustam.
Pallida subtenuis ex acri flegmate febrem.
Pallida cui spissum mediocriter associatur.
Flegmatice craseos interpres fida probatur.

¶ Expositio. Pallida cū pingui. ¶ Post p̄cedētes co
lores ꝯñter agit autor hic de colore pallido: subpallido:
subcitrino cū spissa substātia tenui vl' mediocri. Regula
est Urina in colore pallida vel subpallida vl' subcitrina: in
suba. per totū spissa significat febrē interpollatā: ex fle
gmate naturali. s. quottidiana. ¶ Pallida cū tenui. Se
cūda rl'a ē. Urina in colore pallida: vl' subpallida i substā
tia tenuis. sig̃t dñiū colere aduste: ⁊ melācolie ī naturalis
sime febre. ¶ Pallida subtenuis. Tertia regula. Urina
in colore pallida vel subpallida tenuis mediocriter i sub
stātia: quottidianā sig̃t de flegmate acetoso ⁊ indigesto
Pallida cui spissum. Quarta regula. Urina i colore pal
lida vel subpallida. in suba mediocriter spissa flegmaticū
sanum significat. ¶ Commentū. Pallida cum pingui
Post al. colorē lacteum et glaucū et karopos subiūgit
capitulū de pallido colore. Et etiā per pallidū colorē cō
prehēdimus in ipsum pallidū ⁊ subpallidū colorem ꝭm
coniugationē spisse substantie: et tenuis ⁊ mediocriter
tenuis quos sic debes colligere. Urina pallida vel sub
pallida vl' subcitrina: pallori vicina: in substantia per to
tum, spissa: significat quottidianam de flegmate natura
li. ¶ Remissa est in calore propter flegmatis frigiditatē

Spissa vero ꝑpter humiditatē humoris flegmatici. Alia regula. Urina pallida vel subpallida in colore et in substā tia tenuis significat dominiū colore adustez melācolie in naturalis sine febre. ¶ Alia regula. Urina pallida in colore ꝛ subpallida i substātia mediocriter tenuis significat quottidianā de flegmate accetoso indigesto: mediocri di co tendente ad digestionē. Ois nāqꝫ materia in sui dige stione inspissat vrinā preter flegma vitreū qđ ex sua dige stiōe eā attenuat. ¶ Periodica frigora. idest circulares reuolutiones vel accessiōes: q̄ a frigore. ꝓueniūt. ¶ Flegmate febrē Idest quottidianā de flegmate naturali. ¶ Sub tenuis. Idest remissa tenuitate vt notet diminu tionē. ¶ Pallida cui spissum. Alia ponit regula de pal lido colore vel subpallido. Urina in colore pallida vel sub pallida: in substantia mediocriter spissa sanū flegmaticuꝫ significat ꝛ cetera huiusmodi.

¶ De colore subpallido sequētē albū vel lacteuꝫ vel glaucum vel karopos.

Si male disposito precedat corpore glauca.
Lactea vel karopos ꝛ pallida post videatur.
Signo palloris vires natura resumit.
Et redit ad ꝓpriū vis digestiua tenorem.
In febre continua lenta: subpallida clara.
Pōdus apostaseos in dextra parte futurū.
Indicat affectu cōstāte vigore vigente.
Si fluor absentet ventris aut viscera temptat:
Pallida spumosa pinguis liuens cinerosa.
Paucula fit pestis ptisice nō absona testis.
Si fluor accedit mors intrat vita recedit.
Crudor ꝛ emfrasis fluxus consumptio paucam.
Indicat vrinā ratio contraria multam.

¶ Expositio. Si male disposita &c. Alia r'la. Preceden te vrina alba in colore lactea glauca vel karopos: & vrina pall'da in colore subsequat fortificationē caloris natura lis significat. Et q ipa natura corporis resumit vires su as. In febre cōtinua. Regula scda. Vrina pallida vl' sub pallida in colore: in substātia tenuis & clara in febre accu ta apparēs: cū bonis signis significat apostema futurū sub diafragmate in parte dextra. Si aūt talis vrina ap pareat malis cōcurrentib⁹ signis: mortis periculū mina retur. ¶ Si fluor absentet. Tertia r'la. Vrina pallida vel subpallida in colore: spumosa superius cū quadā liuidita te oleagina subcitrina: inqtitate pauca: solutiōe ventris circunscripta ptisim sigt. Si vero tali vrina in ptisi exn̄te superueniat fluxus mortale est ſm Ipo. quinto amphō risinorum. A ptisi habito diaria superueniēs mortale est. ¶ Crudor & emfrasis. In hoc loco assignat auctor quat tuor causas paucitatis vrine. Et prima est cruditas ma terie. Scda opilatio meatuū vt in strāguria. Tertia flux⁹ ventris. Quarta est ɔsumptio sabstātialis humiditatis. Et cause istis contraria faciūt magnā vrine qtitatem: vt bona digestio: meatuū apertio: ventris cōstipatio: & cali ditas tēporata nō cōsumēs substātialē humiditatē. Oia em̄ ista faciūt ad multiplicationem vrine. ¶ Cōmentuȝ. Si male. Alia regula de pallido colore que assignatur ſm collationem pallide vrine ad glaucaȝ vrinā alba lactea vel karopos precedēte. Sunt em̄ quedam iudicia simpli cia quibus quādoq3 iudicatur de vrina absolute ſm sub stantiā et colorem: non habendo respectū ad statū prece dentem: vel ad cōsiderationem aliarum circunstantiarū. Sunt etiam quedam iudicia electiua, quādo habetur re spectus precedentis status: vel complexionis vel eta tis: vel aliorum similium. Hic ponitur iudicium colla tionis: quia si corpore aliquo existente distemperato in frigiditate: vrina appareat lactea alba vel glauca:

et post modicū tempus appareat pallida significat calo rem naturalē resumere vires:vt fiat transitus de indige-stione ad principiū digestionis:Et de frigiditate ad con fortationē caloris naturalis Naturalis em̄ calor resumit vires suas vel videtur resumere vires:vel significat resu-mere eas. ¶ In febre cōtinua. In hoc ca. Alia ratio vel regula, assignat de pallido vel subpallido colore:quare sic collige. Urina pallida vel subpallida in colore:in substan tia tenuis:clara: in febre accuta de flegmate vitreo aliis bonis signis cōcurrētibus significat apostema futurum sub diafragmate. q vrina sit pallida:cōtingit ppter frigi ditatē materiei. q autē sit tenuis & clara:cōtingit ppter cōpactionē & cruditatē materie:ex quib9 morb9 prolixat Natura igit plixitate morbi aggrauata & stimulata non potest cōuenietē & absolutā crisiz eligere:vt purget ma-teriā per fluxū sanguinis a narib9:vel per sudorē vel per fluxū ventris:vel per quācunq aliā purgationē competē tem:facit ergo qd pōt tanq fatigata. Sed si debilis esset natura:nec adsint aliqua bona signa nūcia:vt si alba ap-pareat:vel virtus esset debilis:tūc mortez minaret. Sed quādo sunt signa boni nuncia:sicut bonus appetitus:et robur virtutis:et fortitudo mentis:et respiratio facilis: presumendū est q in tali casu per talē vrinam qd debeat fieri determinatio per apostema sub diafragmate. Na-tura nanq licet sit fatigata:& materia sit cruda, inquātū potest ad se &c. ¶ Deliberandū nititur. Transmittit er-go materiā de nobilioribus mēbris ad minus nobilia:de principalib9 ad minus principalia:scz ad dextrū ipocun-driū et ad idez precipue:qr ppter presentiā epatis qd est membrū calidū:& ppter loci vacuitatē viget ibi virtus at tractiua. ¶ Pondus apostaseos. Idest apostematicā collectionē de graui et ponderoso humore. ¶ In dexte ra parte. Idest in dextro ipocundrio sub diafragmate. Hec regula elicita est ab Ipocrate in pronosticis cir-

ta finem partis prime. Ubi dicit: accuta existēte passiōe collectio si fuerit in ipocūdrijs zc. ¶ Affectu cōstante. Idest bono appetitu cū alijs bonis signis. ¶ Cōstante vigore. Idest vigoroso permanēte. ¶ Si fluor absentet. Alia regula dat de pallido colore: per quē significatur ptisis. Regula sic colligēda est. Urina pallida vel subpallida in colore spumosa superius cū quadā liuiditate oleagina: subcitrina: in qtitate pauca: solutiōe circunscripta: ptisim declara q si in ptisi tali existēte vrina: supueniat fluxus vētris mortale est iuxta āphorismum Ipocratis qui ait in quinta particula amphorismorum: scz principium prope a ptisi habito diaria supueniēs mortale est. ¶ Absentet. Qr talis fluxus vētris ex humorum pturbatione et pauca humiditate redūdante ad epar posset apparere: et ideo excludimus fluxū vētris ad certitudinē specificationis. ¶ Pallida. Naturali calore debilitato circa nutritiua: q spūalibus cōpatiuntur ¶ Spumosa. Ex compressione vel ɔpassione pulmonis: in quo triplex est causa spumositatis. s. impetus motionis: pñtia siue violentia ebullitionis: pñtia ventositatis. ¶ Pinguis. Idest oleagine z magis in principio ex pinguedinis resolutiōe ¶ Liueus. Ex infectione spirituū z puluerulenta z spumosa materia q per venā concauā redundās ad epar sanguinē inficit: z spm̄ z sanguinē corrūpit. ¶ Cinerosa. Ex partibus pulmōis resoluta puluis em̄ est subcinerei coloris. ¶ Paucula. Ex ɔsumptiōe humorum. ¶ Pestis ptisice. Idest pestis que corp9 depascit. ¶ Fluor. Idest fluxus ventris. ¶ Mors intrat. Idest multiplicata cōsumptione. ¶ Crudor. In predictis capitulis frequenter fuit posita doctrina de paucitate vrine: et ideo i hoc. c. causas paucitatis vrine auctor assignat que sunt quattuor. Prima causa scilicet cruditas materie: vt in principio amphimerine. Secunda causa. ¶ Emfrasis. Idest opilatio meatū: vt in stranguria litteriasis. Tertia causa

est fluxus ventris:vt in desinteria in qua egestio mltipli-
catur:⁊ vrina paucificatur. Quarta causa est consumptio
mēbroꝝ:vt in ptisi. Humiditas nāqꝫ q̄ expelli dꝫ in multi
plicatiōe vrine a violentia caloris depascit ⁊ annihilat:qđ
maxime est signū in febre acuta mortale. Ex contrarijs si
gnis vrina multiplicat.s.ex digestione materiei:vt in solu
tione amphimerine.tūc eñ vrina alba ⁊ tenuis ⁊ multa
debet occurrere. Itē ex emphrasi remota:vel vigore na-
ture:et medicaminib⁹ diureticis multiplicat. Itē ex vē-
tris cōstipatione virtute attractiua vigente in epate:vt
in habētibus calidū epar ⁊ siccū multa est vrina:⁊ etiā in
dyabeticis. Simil'r ꝑpter multā attractionē succositatꝫ
ex crapula vel ex refectiōe copiosa multiplicat vrina:⁊ in
potātibus diuretica:⁊ ca comedētibus multiplicat vrina
Item multiplicat etiā vrina ex septē causis. ¶ Prima
ex multiplicatione cibi ⁊ negligētia exercitij. ¶ Scđa est
multitudo humoꝝ non coctoꝝ:ex quibus mlta resoluit
vrina. ¶ Tertia est supfluitas cretica. ¶ Quarta est con
sumptio toti⁹ corporis. Vñ corporis humiditate aliq̄ta
a corpore multiplicatur vrina:vt in ethica. ¶ Quinta est
dyabetes. ¶ Sexta est vsus diureticoꝝ. ¶ Septima est
paucitas egestionū:et aliaꝝ supfluitatū. ¶ Pauca simi
liter fit ex.vij.causis. Prima est paucitas ciboꝝ ⁊ nimiuꝫ
exercitiū. Scđa opilatio meatuū. Tertia acumē humorū
cū vrina vñ vesica pūgitur ⁊ se exonerare nititur. Quarta
est mortificatio vesice:⁊ expulsionis defect⁹:vñ vesica nō
vꝫ in attrahendo neqꝫ vꝫ in emittēdo. Quita ē palepsim
vesice:vt in senib⁹ vel pinguibus ⁊ flegmaticis dispositis
ad palesim. Nerui eñ a mlta humiditate remolliti non
pñt vrinā ↄtinere:donec colata sit:sꝫ paulatim educitur.
Sexta est calor īmoderat⁹:interi⁹ in venis cōsumēs hu-
miditatē corpis vt in acutis. Septima est mltitudo ege
stionū:⁊ aliaꝝ supfluitatū: vt flux⁹ vētris ⁊ sudor nimi⁹.
¶ Crudor. Idest cruditas materiei. ¶ Emfrasis. Id

est opilatio. ¶ Fluxus ventris. Id est solutio ex ꝯsumptione mēbroꝝ vt in ptisicis: ꝛ hoc est qd̄ dicit auctor.

¶ De colore citrino.

Est multis tenui citrina referta figuris.
Flegmaticū iuuenē: vel quē niger afficit humor.
Condēnat triteo: duplici senis impedit annos.
Cōtinua puerū: iuuenē cui fel dominatur.
Portendit sanū proprio caractere signat.
Talem constituit quartana planetica febris.
Autūno potius: ꝛ subrumalibus horis
Thoracis: splenis: epatis delicta fatetur.
Pectoris offensam se iunctis obsita granis.
Splenem: si multis radijs virgata corruscant.
Siccū demōstrat eparicū largo fusa liquore.
In febre cōtinua sub morbi lumine talis
Prolixādo malū fert detrimenta vigoris.
In medio frenesim mōstrat: sv'o fine duellit.
Designat cretice firmari fędera pacis.
Flegmatis ꝛ colere quē cōficit vnio reddit.
Citrinam tenuē citri conterminus humor.
Plus tenuē crudus: tenuēq; minus resolutus.
Intensam cum febre magis sine febre remissam

¶ Expositio. Est multꝫ tenuis. ¶ Postq̄ determiatū ē de colore pallido. Hic agit auctor. de colore citrio ꝛ sub citrino ꝑm copulationem cū tenui suba ꝛ mediocri. vnde vrina in colore citrina vel subcitrina cū tenui suba vel mediocri multa pōt significare. Et hoc ꝑm diuersitatē etatū: complōnū ꝛ sexuū diuersa: ꝛ diuersa habet significare. Vn̄ vrina talis apparens ī iuuene flegmatico vel mlīco simplicē sigt tertianā. ¶ Duplici. Scd̄a rl'a eadē vrina apparēs ī sene tertianā duplicē sigt. ¶ Cōtinua puerū.

Tertia regula eadē vrina.s.citrina tenuis apparēs ī puero sigt ꝯtinuam.puer intelligit hic vsqȝ ad.xiiij.annos ¶ Juuenē cui semel.Quarta regula p̄dicta vrina in iuuene colerico apparente cū pura ꝛ equali substātia potes sanū colericū iudicare.¶ Talē cōstituit.Quīta regula eadē vrina apparēte ꝛ p̄cedēte:ꝛ p̄cipue in tp̄e autūnali vel hyemali ꝛ sup̱ longo tp̄e q̄rtanā erraticā iudicabis vnde sciēdū ꝙ talis vrina apparet in die post accessionē:qꝛ quāuis de melācolia naturali debeat apparere discolorata: tū qꝛ febrilis calliditas accensa fui in materia:colorē recipit ꝛ sic appet citrina vel subcitrina.¶ Toracis.Ista eadē vrina significat vitiū pectoris splenis ꝛ epatis ꝛ sic distingue.Pectoris:qꝛ vrina fit citrina cū tenui substātia. Sed magis tenuis in sup̱iori regione:ꝛ maxime cū granis ꝛampullulis:apparēte indicat super pectoris vitiū: ꝛ stricturā ratio huiꝰ sufficiēter tradit ī cōmēto.¶ Splenis.Eadē etiā citrina vel subcitrina ī calore:tenuis ī substātia ꝛ multū clara radiosa vel virgulata splenetica significat passionē.Ista etiā vrina pōt significare emoroidaȝ passionem.¶ Sicut monstrat.Urina citrina et tenuis multa in quātitate cum macilentia corporis ac siccitate: ꝛ ventris constipatione:tunc epar distēperatū in siccitate indicabit:ratio huius vero sufficiēter traditur in commento.¶ In febre.Alia regula vrina eadem citrina ꝛ tenuis:apparens in febre ꝯtinua ꝛ acuta.Et hoc in princicipio:significat materie cruditatem:ꝛ sic morbi longitudinem.Et ideo timēdū est merito de virtute ne deficiat ¶ In medio.Tali etiam vrina si appareat in febre continua ꝛ acuta in medio.s.egritudinis et precesserit vrina rubea vel subrubea nec facta sit aliqua purgatio cretica.supra frenesim ex raptu materie superiꝰ ad cerebrum iudicabis.Sed si facta fuerit aliqua purgatio cretica ꝛ talis appareat tunc supra alleuiationem infirmi ꝛ eius cōualescētia ab egritudine iudicabis.¶ Flegmatis et

colere. Regula vrina citrina cum tenui substātia coleram citrinā significat abūdare. ¶ Notādū est ꝙ colera citrina generatur ex cōmixtione colere rubee ꝛ flegmatis naturalis. vñ ex albedine ipsius flegmatis rubedo colere remittit: ꝛ sic efficit coloꝛ citrin⁹ ꝛ ex spissitudine ipsi⁹ flegmatis colere tenuitas remittit: ꝛ sic generat colera citrina vt dictū est: ꝛ ex admixtione isti⁹ colere citrine in vrina redditur min⁹ colorata ꝛ min⁹ tenuis ꝙ ex admixtiōe colere rubee naturalis. ¶ Plus tenuē. Ista colera citrina aut est digesta aut idigesta. Si digesta tunc reddit vrinā minus tenuē: q꞉ sui digestione vrina aliqualiter inspissat. Si vo illa colera citrina sint indigesta tunc reddit vrinā magis tenuē q꞉ ꝑpter sui indigestionē nō resoluit aliq̄s humoꝛ grossus cū vrina qui ipsā vrinā posset inspissare vel reddere magis spissam. ¶ Intensā. Si illa colera citrina accedātur ꝛ inflāmētur caliditate febribili tūc ipsa vrina magis intēdit in coloꝛe. Si vo sine febre vrina remittit. Et illa sufficiāt de illo colore citrino. ¶ Talē ꝯstituit. Nota ꝙ si vrina citrina apparuerit in autunno qñ bruine cadūt talis pōt significare quartanā ꝛ hoc dico erraticā ꝛ dr planetica q꞉ tenet modū quoꝛūdā planetarū sicut marti: mercurij: iouis. veneris ꝛ saturni. ¶ In febre ꝯtinua. Nota ꝙ talis vrina. s. citrina ꝛ tenuis apparens in principio ꝯtinue fe. significat longitudinē egritudinis q̄ terminabit ad mortē. Si aūt appareat in medio siue i statu egritudinis significat raptū materiei ad frenesī faciēdā. In fine aūt egritudinis apparēs bonā determinationē ipsius egritudinis significat. s. sanitatē. ¶ Cōmētū. Est multis tenuis. ¶ Post pallidū colore agit auctoꝛ d citrino vl' subcitrino ꝫ ꝯiugationē ei⁹ cū tenui substātia ꝛ etiā cū mediocritate tenui. Urina citrina in colore tenuis in suba per totū ad diuersa equiuocat ꝛ signa per diuersitatē ꝯplonū sexuu ꝛ etatem aliud ꝛ aliud hꝫ significare. Nā i iuuene flegmatico si talis appareat signi-

D

ficat tertianā simplicē nō em̄ est accōmoda flegmatice cō plexioni cū in flegmatico sano debeat esse pallida vel sub pallida cū pura ꝛ equali suba ꝛ mediocri. Qō ergo appa reat citrina ꝯtra legē cōplexionis significat excessium ca loris ꝛ colericā accēsionē. Nā si flegma accēderet vt faceret febrē subaz inspissaret ꝛ colorē remitteret. Si melia esset in ea quāuis subaz attenuaret colorē tn̄ nō itēderet Si vero esset in ea sanguis subaz inspissaret ꝛ talis color intēsior esset. Sequitur ergo ꝙ talis vrina alijs circūstātijs circūscriptis in flegmatico corpe ꝛ in melācolico significat tertianā simplicē. In sene aūt talis apparēs significat duplicē tertianā ꝛ maxime in flegmatico vl' melācolico q: tūc ex etate tn̄ ex cōpl'one magis distat ab eius natura. Et ideo distēperātiā maiorē portēdit cū in sene flegmatico vel melācolico debeat esse alba vel lactea ꝑpter defectuz naturalis caloris. Si vero i puero talis appareat vsq ad. xiiij. annos febrē in eo significat cōtinuā: licet em̄ in pueris debet eē colorata ꝛ spissa ex etate: tamē q: meat⁹ sunt angusti nō possunt sic humores emitti quoꝝ admixtione cū vrina fit coloratio ꝛ cui⁹ inspissatio remanet ergo discolorata: q̄re parū colerata in puero maius sigt malū ꝙ multū colorata in iuuene. Est etiā discolorata in pueris ꝑpter in ordinatā dietā ciboꝝ ꝛ potuū susceptionē ꝛ propter gulositatē. Itē vrina citrina ꝛ tenuis cū pura ꝛ equali suba sanū significat colericū. Eadem longo tp̄e ꝑcedēte ꝛ maxime autunno vel hyeme designat erraticā vl' q̄rtanā ꝛ talis apparet post diem accēssionis. licet enim de melācolia naturali debeat esse discolorata. Tamen ex febrili distemperantia accensa materia occurrit citrina vel subcitrina. Item vrina citrina cū tenui substantia magis tenuis in supiori pte ꝛ precipue cum ampulis et granis significat vitiū thoracis ꝛ pectoris stricturā ꝛ quandaz ꝑparationem ad ptisim. Phisicā seu theoricā sit col lige. s. ꝙ sit tenuis cum tali colore non ex caliditate: quia

calor intensior esset si se distẽperãtia caliditatia ingere-
ret. Nõ est tenuis ex frigiditate: q intensio frigiditatis
eã potius dealbaret humiditas nõ reddit eã tenuẽ: q po-
tius inspissaret. Fit ergo tenuis ex siccitate. Unde distẽ-
perãtia siccitatis insinuat in corpe: et maxime q circa pe-
ctus et thoracẽ mẽbra sunt sicca et ossuosa: et ideo adueniẽ-
te distẽperãtia simili maxime leduntur sicut ex ɔrijs iuuãt
Qd aũt sit magis tenuis superius inde maior desiccatio
circa thoracẽ ostenditur. q si ampulosa appareat et granu-
losa: thoracẽ ex angustia et siccitate magis affligi signifi
cat. Itẽ citrina vel succitrina in colore: in suba tenuis lim
pida multũ et clara. Si fuerit q̃si virgulata et fenestrata
splenticã passionẽ significat. vnde illa virgulatio fit: su
perius dictũ est Talis etiã vrina põt significare vitiũ cõdi
lomatũ et emoroidarum. Itez vrina citrina et tenuis multa
in cantitate cũ siti et maxilãtia corpis: et ɔstipatione ven-
tris significat distẽperãtiã epatis in siccitate. Epar nam-
q; siccũ multũ attrahit de succositate ab intestinis. vnde
vrina multiplicabitur. dolor adest in dextro ypocũdrio: et
videtur patienti q q̃si quedã flegma ad guttur suũ ascen
dat ex calido et fumo superius respirãte. Itẽ vrina cirina
et tenuis in se. accuta in principio apparẽs significat cru-
ditatez materiei: ex cruditate ɔplixitatẽ morbi. Et ex plu-
xitate defectũ virtutis minatur. vnde timendũ est ne natu-
ra deficiat in via. Si vero in medio morbi et in statu talis
vrina appareat p̃cedẽte rubea vel subrubea nõ facta aliq̃
purgatione cretica frenesim significat ex raptu materies
ad cerebrum. Sed si precedente9 cretica determinatio-
ne vrina citrina et tenuis appareat tunc alleuiationem
patientis significat: et conualescentiam infirmi: et de
clinationem morbi. Littera plana est. ¶ Figuris Id
est significationibus. ¶ Niger humor. Idest melan
colia. ¶ Triteo. Idest tertiana simplici. ¶ Duplici
¶ Scilicet tertiana. ¶ Impedit. Idest inuadit.

¶ Fel. Id est colerã. ¶ Raractere. Id est dispositione. ¶ Quartana. Idest de melãcolia naturali post diẽ accessionis. ¶ Planetica. Idest erratica. ¶ Autũno ꝛc. In quibus frigidi humores impetũ faciũt. ¶ Limine. Idest in principio in medio ꝛ in statu. ¶ Sub fine duelli Idest crisi celebrata. ¶ Flegmatis ꝛ colere. Alia rl'a proponitur de vrina citrina cum tenui suba: scʒ q: talis vrina sigt colerã abũdare citrinã q̃ gñat ex cõmixtiõe rubee ꝛ colere et flegmatis naturalis: frigiditate et humiditate flegmatꝫ remittit calor colere ꝛ siccitas. Spissitudie flantis remittitur colere tenuitas Albedo flegmatis ruborẽ colere remittit: ꝛ ita fit colera citrina: ex qua redditur vrina minus colerata ꝛ tenuis ꝙ ex colera rubea naturali. Sed colera citrina: alia est degesta: alia est indigesta. Ex colera citrina indigesta vrina redditur subcitrina ꝛ multum tenuis. Et hoc ideo q: cũ sui indigestione repugnat nature expellẽti nõ emittitur aliquis grossus humor cuʒ vrina: cuius admixtione vrina possit inspissari. Ex colera citrina digesta fit vrina subcitrina ꝛ mediocriter tenuis: quia cum colera citrina digesta non repugnet expulsioni tunc aliquis grossus humor cum vrina emittitur vnde a tenuitate immittitur. Si vero accendat colera citrina cũ distẽperantia febrili: tunc vrinã reddit magis intẽsam in citrinitate. Sine febre ꝟo reddit eã remissiorẽ. Colera vitelina disponit vrinã remissiorẽ ꝙ colera citrina ꝛ minus tenuẽ: q: fit ex cõmixtiõe vitrei flegmatis ꝛ colere rubee. Que ꝟo accñtia sequãt ex colera citrina ꝛ vel vitelina ex aliis humoribus in libro nr̃o de sinthomatibus dicetur. ¶ Humor citri cõtermin⁹. Idest qui assimulat malo citrino in colore. ¶ Unio flegmatis ꝛ colere. Idest cõmixtio. ¶ Cõficit. Idest ꝯstituit talẽ humorẽ. ¶ Reddit. s. vrinã citrinã in colore ꝛ tenuẽ in suba. Sed distingue: q: crudus. i. qñ est indigestus reddit eam plus tenuẽ: quia magis resistit expulsioni. ¶ Resolutus. Idest dige-

stus reddit eā minus tenuē: q2 idē resoluit ꝛ purgat cūvri
na ꝛ cū febre: q2 tūc materia incenditur sine febre: q2 febri
li accessione remota calor materie antecedens lētescit.

¶ De ruffo colore et subruffo.

In ruffum vergens puri color emulus auri.
Equalis. purus. medius. cui se liquor vnit.
Corpus eucratici validos denūciat actus.
In puero. iuuene. sene. flegmatico. muliere.
Ruffa manēs tenuis notat hec incōmoda febris.
Cōtinuā. triteum. duplicē. Sed tpe longo.
Epatis offensam. vel febrem quatriduanam.

¶ Expositio. In ruffum. Determinato de calore ci-
trino et subcitrino: consequēter agit hic de colore ruffo
et subruffo: scꝫ in similitudineꝫ auri puri. Regula. Uri-
na ruffa vel subruffa in colore cum pura et equali ꝛ medio
cri substātia: corpus eucraticū significat. i. in optimiate
complexionis: ꝛ hoc habet a Gal. in principio de crisi.
in capi. de vrina. Ratio huius est: quia cuꝫ corpus eucrati
cum sit intemperamento vrina exñs in temperato habet
ipsi attestari: q2 color ruffus medius inter colores signifi
cantes excessum in frigiditate et excessum in caliditate.
Et etiam substātia vrine media est inter tenuitatē ꝛ spissi
tudineꝫ. ꝛ ita significatur tēperamentuꝫ in siccitate ꝛ hu
miditate. Et ista est sentētia triū prior versuū. ¶ In pue
ro. Alia regula de ruffo colore cū substātia tenui ꝛ habet
tria membra ꝛ sunt ista. Quotiēscūq3 videbis talem vri-
nam ruffam vel subruffam in colore: ꝛ tenuem in suba in
puero iudica febrem continuā: in iuuene iudica simpliceꝫ
tertianā: in sene ꝛ flegmatico et muliere iudica duplicem
tertianā. ¶ Sꝫ tempore longo. Idest si talis vrina appa
ret longo tēpore precedēte: nec ad sit fe. calefactionē epa
tis iudicabis. Sed si sit febris tunc illa febris est quar-
tana: et maxime in autunno ꝛ hyeme. ¶ Cōmentū. In

ruffum vergens. Post citrinũ colorẽ agit auctor de ruf-
fo colore. ꝛ subruffo ſm cõiugationẽ tenuis ſubſtantie et
ſpiſſe: vel mediocriter tenuis vel mediocriter ſpiſſe. Et
primo oſtẽdit que ſit vrina eucratici corporis: ꝛ eucratici
coloris vrina nãq ruffa vel ſubruffa in colore puri ꝛ equa
li ꝛ mediocris in ſubſtantia: corpus eucraticũ ſigt. Deſi-
gnat nãq temperantia humoꝝ ꝛ equalitatẽ. Et talis co
lor fit ꝑpter tẽperantiã caliditatis ꝛ frigiditatis ꝛ talis
ſuba fit ꝑpter tẽperãtiã ſiccitatis ꝛ humiditatis. Vel'ali
ter ex calidis humoribus vrina fit colorata: ex frigidis di
ſcolorata: ergo ex temperantia eoꝝ ex equali cõueniẽtia
nec colorata nec diſcolorata apparet: ſed potius ruffa cũ
quadã rutilãtia ꝛ claritate: tanq̃ aurũ eurizon qui color
equaliter diſtat ab extremis. Et ſicut eſt medi9 ita ꝛ me-
diocritatẽ deſignat. Ex ſiccis humoribus vrina attenua-
tur: et ex humidis inſpiſſatur: ergo ex equali cõueniẽtia
et cõcurſu eoꝝ fit vrina in ſuba mediocris: vt magis ver-
gat in tenuitatẽ q̃ in ſpiſſitudinẽ. Equalitas ſube nullã
ſignificat in corpore fieri perturbationem. Nam quibus
vrine diſtantes ſunt hijs humorum in corpore fit pertur-
batio. Puritas ſube qñ ſcꝫ non eſt obſcura nec obũbrata
nec feculenta ſignificat naturalis caloris fortitudinem va
lentis humorem deputare q̃ ſi ruffa ſit in calore ꝛ medio
criter ſpiſſa cum pura et equali ſuba ſanum ſignificat. ſan
guinem ꝛ temperantiã humoꝝ ſignificat. Sed inequali-
tatem humorum: qꝛ ſignificat dominiũ ſanguinis. ¶ Co
los vrine vergẽs in ruffum. Ideſt expreſſe ruffus, vel emu
lus ruffedini. ¶ Puri auri. Id eſt ſimilis puri auri. i. eu
rizon. ꝛ dicitur eurizon ab eu quod eſt bonum et rizon
quod eſt aurum: inde eurizon ideſt bonũ aurũ: qꝛ auro bo
ne radicis aſſimulatur: non auro alezca vel aluea veniẽte
quod eſt pallidũ. ¶ Cui. Ideſt colori ꝑdicto. ¶ Se vnit
Ideſt copulat ꝛ aſſociat. ¶ Liquor. Ideſt ſuba. ¶ Eq̃li
ſcꝫ ſine aliqua perturbatione ꝛ nõ eſt diſtãs ſm om̃s ſui

partes. ¶ Purus. Ab oi nebulositate. ¶ Medi9. Id est mediocris inter extremitates. ¶ Talis incp.s. color. ¶ Denuciat. Id est exprimit. ¶ Ualidos. act9. Idest perfectā operationē virtutū ex tēperātia et equalitate humor corporis precedente: nō cuiuslibet: sz eucratici bene tēperati. In puero iuuene. &c. Alia ponitur regula de ruffo colore cū tenui substātia: qr in puero significat fe. cōtinua significat i iuuene. ¶ Triteū. Tertianā simplicē. Sz in sene flegmatico & muliere significat duplicē tertianā. ¶ Tempore longo. Precedēte febre circunscripta significat offensionem epatis. i. calefactionē. ¶ Febrē quatriduanā. Idest quartanā notā significat. sidiu talis vrina su pradicta appareat cuz febre: & hoc scilicet maxime habet veritatem in autunno & in hyeme. Rationes vero horum accidentium causa breuitatis pertransimus: quia in capitulo de colore citrino de hijs sufficienter explanauimus &c.

¶ Alia regula de colore ruffo.

Principio cause dum sunt noua semina morbi
Ruffa parū tenuis: cuius sūmmā regionem.
Nubes rara tenet: motu generata caloris.
De salso tipicā succēdit flegmate febrē.
Sed triteum morbo iam procedente figurat.
Spissa paruz iā nō triteū: magis inductiosam.
Indica ex salso: vel dulcis flegmate febrem.
Flegmatis at salsi mordax exuberat humor.
Et sine febre furēs enormes excitat actus.
Extremas pungens feruoris: acumine partes.
Si subruffa parū tenuis nec nubila fiat.
Et talem seruet constanti tempore formam.
Idropico talis portenditur exitialis.

¶ Expositio. Principio cause. ¶ Hic dat alia rła de colore russo cum sub̃a mediocriter tenui: et est. s. vrina russa in colore et mediocriter tenui in sub̃a in principio passiõis nebulosa et vmbrosa ex motu caloris per resolutionẽ fumositatis significat febrem interpollatã, de salso flegmate. Sed egritudine iam procedente significat tertianã. vñ sciẽdũ est q̃ si a principio morbi vrina magis accedat ad spissitudinem, q̃ ad subtilitatem: tũc sine dubio significat quottidianã solũ interpollatã supra de flegmate salso vel dulci: de salso si accedat ad spissitudinẽ. De dulci si incipiat inspissari. Et ista est sentẽtia. vij. versuũ vsq̃ ibi flegmatis at salsi. Alia regula. vrina russa in colore cum mediocri tenui substantia: non superius obũbrata: cũ impura et inequali sub̃a flegma salsum significat abũdare sine febre. Debet tamen ista vrina in superiori parte esse magis spissa: vrina ista reddit i colore medio mediocri. s. subrussa: q2 pro mediocri calore ipsius flegmatis salsi mediocris fit ebullicio: et sic mediocris color fit: non obũbrata q2 nõ est ibi febris. inequalis est substãtia q2 ex flegmate debet esse spissa et ex siccitate q2 salsum debet esse tenuis: et sic ex vtraq̃ redditur inequalis. s. superius et tenuis inferius. Et ideo notãdũ ẽ q̃ ex isto flegmate salso: et mordicãte et abũdãte attrahit ad extremitates. s. manus et pedes: et hoc rõne mobilitatis istarum partiũ. Unde vrina aliquotiẽs significat pruritũ per totũ corpus vniuersaliter: et aliquãdo particulariter: si ergo per totã vrinã appareãt resolutiões tũc per totũ corpus vniuersaliter: scabies iudicatur. Si vero in superiori parte vrine tũc in superioribus membris pruritus et scabies signi i media regione vrine tunc iudicium est nutritiuorum membrorum. Si vero appareant in infima regione tũc scabies et pruritus pedũ tibiarum et coxarum significat.
¶ Si subrussa. si talis vrina subrussa in colore: paruum tenuis in sub̃a: sine nebulositate appareat per lõgum tp̃s in ydropico: tũc significat destructionẽ et mortẽ: sic dicetur

incōmēto:ꝛ hoc cōuenit Ypoc. in pnosticis .dicit eni oīs nāq̧ ydrops ꝛc.in Theophi.¶ Cōmētū principio cause Alia regula ꝺ ruffo coloꝛe cū substātia mediocriter tenui.
¶ Duꝫ sunt noua semina moꝛbi id in pꝛīcipio,passiōis dum passio ad huc est noua ꝛ tenera.¶ Ruffa in coloꝛe.
¶ Parū tenuis. Idest a tenuitate remissa.¶ Nubes. rara. Idest.nebulosa q̄dā vmbꝛositate motu caloꝛꝭ ꝑ reso lutionē fumositatꝭ gn̄ata.¶ Tipicā. Idest interpollatā.
¶ Triteum. Idest tertianam .¶ Moꝛbo accedente.
Idest iam materia digesta. Sed si a pꝛincipio appareat parum spissa idest magis accedens ad spissitudinem q̄ ad tenuitatē iā nō significat nisi quottidianā:ꝛ sublata ē equocatio tertiane.¶ Indiciosaꝫ. Idest interpollatā ꝺ salso flegmate,si accedat ad spissitudinē.¶ Uł dulci. Si ī spissa incipiat.¶ Flegmatꝭ at salsi. Ponit rła de ruffo coloꝛe cuꝫ mediocriter tenui suba.quā sic collige. Urina in coloꝛe subꝛuffa:ꝛ i suba mediocriter tenuis:ꝛ nō supe rius obūbꝛata.cū impura ꝛ inequali substātia flegma sal sum sine febꝛe significat abūdare. Sed in supioꝛi pte de bet esse magis spissa:ꝛ ex eq̄litatibꝰ flegmatis salsi vꝛina reddit in coloꝛe mediocris.s.subꝛuffa.qꝛ pꝛomediocri ca loꝛe flegmitis midiocriter fit ebullitio:ꝛ pmediocri ebul litione fit mediocris:ꝛ nō est obūbꝛata:qꝛ nō est accēsio febꝛilis caloꝛis . inequalis est in suba:quia ex flegmate debet inspissari:ꝛ ex siccitate attenuari:ergo pꝛo vtraq̧ reddit īequalis substātia.s.superius:ꝛ inferius tenuis.
Spissa est vꝛina superiꝰ:qꝛ cū ip̄a vꝛina effundit aliq̄d spi ritus ꝛ fumositatis:ꝛ qꝺ leue est de natura petit supioꝛa qꝺ ꝟo in vꝛina est subtile ꝑ spiritus ascēdit ꝛ pfoꝛatur ab illis:qꝺ ꝟo superius est natat pvꝛinā impellitur ergo ad superficiem materia:ꝛ inspissatur vꝛina.,item ex medio cri caloꝛe illius flegmatis aliqua fit ebullitio: et per eam alique partes resoluuntur ex humoꝛe:que leuigate et in spissate petunt supficiem.¶ Moꝛdax.i.moꝛdicans mē

bra ⁊ pũgẽs ꝓpter colericã infectionẽ. ¶ Enormes act⁹ i. pruritũ ⁊ scabiẽ. ¶ Extremas partes. Sicut man⁹ ⁊ pedes et crura. Ad istas em̃ partes ratione mobilitatis potius attrahuntur ⁊ pellũtur sup̃fluitates. Sed distingue quia quandoq̃ vrina significat vniuersalem pruritum multum totius corporis quandoq̃ particularem: vt in supremis partibus vel in in fimis vel in medijs l. Si ergo appareant resolutiones in suprema parte vrine tunc superiorum partium significatur pruritus. Si in media nutritiuorum. Si inferius coxarum crurum ⁊ pedum. Si aũt per totã vrinam appareãt resolutiones: totius corporis scabies ⁊ pruritus iudicantur. ¶ Subruffa. Idest parum tenuis. quia sine febre. ¶ Nõ nubila. Idest non nubilosa. ¶ Cõstanti tpe. Ut ꝓpter perseuerantiam malicia designetur. ¶ Idropico. Idest leucofantico. ¶ Talis. Idest ruffa vel subruffa. ¶ Portenditur exitialis. Idest funesta et perniciosa: quia febrem significat accendi in humoribus facientibus idropisim: qui cum multi sint prius consumitur. subtilis humiditas calore febrili q̃ ipsi recipiãt aliquã diminutione. Omnis nanq̃ idrops in accuta egritudine malũ vt dicit Ipo. in pnosticis. Infestat em̃ patiens fe. grauedine et dolore ⁊ triplex funiculus difficile rũpitur: ⁊ ideo exitialis: idest mortalis est in idropico talis vrina: quia significat speciem idropisis incurabilem: scilicet ascblitem et timpanitem. Item habetur apud Theophilum dicentem vrina ruffa in idropico mala: quemadmodum aquosa vtilis.

¶ De ruffo colore cũ substãtia mediocriter spissa.

Ruffa parũ pinguis: retinẽs vmbracula nubis.
Indicat accẽdi febrem: de flegmate dulci.
Infra subsist ẽs color. ⁊ substãtia constet.
Flegmatis excessus dulcis sine febre notatur.

Ruffa parū pinguis: tenuis vel liuida constans.
Mēbra q̄bus fiūt spiramina: flegmate dulci·
Vel salso mōstrat. certa ratione grauari
In muliere magis portendit ꝑbra monete.
Si color est ruffus. pinguis substantia. febrē.
Signat cōtinuā de flegmate vasa tenentem.
Si sit causa recens. ⁊ summū liuor obumbret.
Aut minor innuitur. aut pluresis insinuatur.
Si vetus. ascblites magis. aut empima notat.
Debile reumata membrū turbāte querela.
Disponi poterit pinguis. ruffiq3 coloris.
Si spumosa magis fiat cinerisq3 coloris.
Emula distincte liuēs. subruffa remissa.
Ad loca pulmonis morbus lateris peregrinat
Pinguis. ruffa parū liueus. oleagina crinis.
Obsita sit febris ethice ligata fidelis.

Expositio. Ruffa parū: Postq̄ determinatū est de ruffo colore cū tenui suba. ⁊ mediocriter tenui: hic datur regula de ruffo colore cum substantia mediocriter spissa. Regula est ista. Quādocūq3 videbis vrinā i colore ruffam: in suba mediocriter spissam ⁊ superius obūbratā cū non pura et inequali suba: iudica quottidianā de flāte dulci. ¶ Infra subsistens. Si aūt color remittat ⁊ sit subruffus ⁊ remaneat suba mediocriter spissa: tunc significat abūdātiam flātis dulcis sine febre. ¶ Ruffa paruз pinguis. Alia rla Quotiēscūq3 videbis vrinā ruffam in colore in suba mediocriter tenuē: vel spissam. et sit in superiori pte liuida longo tpe talis perseuerās. sigt flegma dulce vel salsum inspūalibus abundare. ¶ In muliere. Si talis vrina. appareat in muliere hic color sigt matricem pregrauatā ex flāte salso vel dulci: q2 quidam meatus cōes sunt vijs

vrinalibus τ matrici. Et tunc apparēt in vrina quedam resolutiões: qñqꝫ albe qñqꝫ nigre squamose. τ nō distinguit liuiditas in vria nisi cū man⁹ appositiōe: ꝑpter hoc q2 ruffus color impedit: et tunc cū in matrice materia est cōtēta adest dolor i dextro ipocūdrio cū inflatiōe quadā τ extēsione. ¶ Si color est ruffus. Alia rl'a de ruffo colore cū substātia p totū spissa: τ est ista. Quādocūqꝫ videbis vrinā ruffam vel subruffam in colore: τ in suba p totū spissam: obūbratā τ obscurām sine liuiditate: tūc iudica febrē continuā de flegmate naturali intra vasa putrefacto τc.
¶ Si fit causas recēs Alia rl'a. Quotiēscūqꝫ videbis vrinam ruffam in colore: i suba per totū spissam liuidam superius manu opposita sine resolutiōibus furfureis tpe pauco ꝓcedētē. minorē emittriteum iudicabis. Est autē minor emittrite⁹ ſm quod vult auctor sequēs petri musandini autoritatē ex colera putrefacta extra vasa ex flāte intra. Ex colera vrina debet colorari τ ex flegmate discolorari ꝑ eoꝝ mixtione cum vrina. Et ita ex vtroqꝫ reducit ad mediū colorē. s. ruffum vel subruffum. Liuida est istavrina superius ꝓpter humoris corruptionē. Et quia humor corrupt⁹ est paucus τ etiā ruffedo vrine impedit nō apparet liuiditas nisi opposita. Hec sunt accidētia q̄ ↄcomitātur. s. frigiditas extremitatū ad horā vespꝛtinā vñ lꝫ colera dominium habeat a tertia hora diei tamen ꝓpter flegma putrefactū a motu ꝓprio retardata legem ipius flegmatis sequit τ hoc scriptum est in commento.
¶ Aut pleuresis. Alia rl'a. Urina ruffa in colore in suba per totū spissa: liuida super⁹ τ turbulēta i recēti tpe significat pleuresim. Et est sciēdū quod pleuresis vt vult Gal. in. ij. de crisi. quattuor sunt accidētia sibi propria. Unū est dolor lateris pūgitiu⁹. scd̄m est febris cōtinua. tertiū est tussis ideficiēs quartū est difficultas ispirādi. Que vero sit differētia iter vrinā significantē minorem emittritem τ vrinā sigñtē pleuresiꝫ satis hꝫbet in cōmēto

¶ Si vetus aschilites. Alia regula. Urina ruffa et superius liuida longo tpe pcedente significat ydropisi aschilitem vel empima cũ dispnia. ¶ Debile. Urina ruffa in colore in suba spissa superius liuida et granulosa sigt materiã reumaticã ad mẽbra debilia descendẽtem et apostema facientẽ: puta sub assellis: et in inguinibus: et etiã in mẽbris gñatiuis: in quibus ppter plurimã neruositatẽ viget sensibilitas doloris: et ois dolor exacuit reuma: vt vult Gal. ¶ Si spumosa. Alia rl'a. Urina subruffa in colore a media regiõe superius: distincte liuẽs et q̃si subcinericia mlt̃u spissa vel spumosa in pleuresi: p̃cedẽte ruffa intensa sigt conuersionem pleuresis: in peripheumoniã. Fit autẽ in vrina subruffa per trãslationẽ materiei a loco sensibili ad locũ quasi nõ sensibilẽ. s. mẽbrum flegmaticum videlicet pulmonẽ. ¶ Pinguis ruffa parum. Alia regula. Urina ruffa in colore: in suba spissa: magis tamẽ superius q̃ inferius opposita manu in superficie liuida et oleagina cũ crinoidibus et resolutionibus multo tempore pcedente sigt tertianã speciẽ ethice. ¶ Cõmentũ. Ruffa parum. Expeditũ est de ruffo colore cum tenui suba: vel mediocriter tenui. Nũc aũt pponit rl'a d ruffo colore cũ mediocriter spissa suba quasi icipiẽte inspissari que sic collige. Urina ruffa in colore: mediocriter spissa in suba: superius obumbrata: cũ non pura et inequali suba: significat quottidianã de flegmate dulci. Si aũt sit subruffa manẽte eadem substãtia significat abũdantiã flegmatis dulcis sine febre. Et, distingue sc3 q̃ illud flegma dulce habet immutare vrinam duobus modis: sc3 suba vel sui admixtione: et tunc cum sit illud flegma albũ et spissum reddit eã sc3 vrinã albam et spissam minus tamen albã q̃ flegma naturale: et magis spissam q̃ flegma salsum: cũ maiori humiditate participet: quia qualitatibus sanguineis est infectum. Item flegma dulce immutat vrinã ex qualitatibus suis: et reddet eã ruffam et subruffam et spissam p medio

cri calore suo: ex quo mediocris fit ebullitio: et ex medio-
cri ebullitione cõtingit mediocris color. Est spissa ppter
humiditatem. Est inequalis sube: q: nõ est equaliter spis-
sa per totũ. Spissa sigt fieri pturbationẽ ex qua pturba
tione generatur fumositates multe ꝛ ventositas emissa
cum vrina diuellit: et impellit humores p vrinã ꝛ per ides
fit inequalitas substãtie: cũ magis impellatur de humo-
ribus in vna parte ꝙ in alia impuritas substãtie sigt de-
fectum caloris naturalis nõ valentis deputare vrinã: que
sunt accidentia dulcis flegmatis vel salsi in libro nostro
de sinthomatibus requiras. ¶ Parum pinguis. Idest
mediocriter spissa: quasi remissa accedẽs ad spissitudinẽ
aut incipiens inspissari. ¶ Infra subsistens. Idest ruffa
vel subruffa. ¶ Ruffa parũ tenuis. Alia ponit rl'a de ruf-
fo colore cũ mediocriter tenui substãtia vel mediocriter
spissa: q̃ sic collitur vria ruffa in colore. in substãtia medio
criter tenuis vel spissa: lõgo tẽpore liuida pseuerãs: in su
periori pte flegma salsum vel dulce in spũalibus exñs in
pinguibus abũdare sigt. Si mediocriter tenuis sit vrina
fit de dulci flegmate. Si mediocriter sit spissa ꝛ adsit fe-
bris: fit de materia in spiritibꝰ cõtenta. Sꝫ flegma salsum
vel dulce in spũalibus exñs: ex calore eoꝝ ꝛ modo ebulli-
tionis corrũpitur facile: ergo reddit eam per totã liuidã.
Sed liuiditas illa ppter colorẽ vrine ruffe vel subruffe nõ
est pceptibilis nisi facta manus appositione: ꝛ tũc debẽt
hec accidentia cõcomitari. s. tussis: strictura pectoris: et
angustia respirandi Si talis appareat in muliere hic co
lor significat matricem p̃grauari a salso flegmate vl' dulci
habet namq matrix cõmunes meatus cũ vijs vrinalibus
et tunc ad sunt quedã resolutiones: que sunt quandoq
nigre squamose et nõ est distinguendũ de liuiditate nisi
cum manus appositione. Et adsunt etiã hec accidentia
cum materia in matrice ɔtinetur. s. dolor in dextro ypo-
cũdrio cũ extẽsione ꝛ inflatiõe quadã. ¶ Cõstans. Idest

permanēs diu talis. ¶ Quibus fiunt spiramia. Idest mēbra spūalia que deseruiūt spirationi. ¶ Probra monete. Idest vitiū matricis ex repletione superfluitatum. Matrix moneta dicit metaphore q: sicut super incudē moneta tūdit: sic in matrice fetus monetat. Matrix plerūqꝫ onerat ex flegmate salso ibi existēte pter naturam ꝛ corrūpit. ꝛ redūdēs per venā cōcauā ad epar sanguinē inficit. ꝛ p meatus vrinales redūdens ad vesicā vrinā inficit: ꝛ liuidā reddit ex sui amixtione. Sunt aūt meatus vrinales cōiūcti ꝛ alligati matrici: ꝛ tunc apparēt q̄dam resolutione quādoqꝫ albe quadoqꝫ nigre et squamose. nec dstiguitur liuiditas nisi apposita manu q: subruffo colore dilitescit: hec accidētia debēt adesse: scꝫ dolor sub sinistro ypocūdrio cū extēsione quadā ꝛ inflatiōe. ¶ Si color est ruffus. Alia regula d ruffo colore cūprorsus spissa suba: quā sic collige. Urina ruffa in colore: vel subruffa in substantia per totuꝫ: spissa superius per totum obumbrata ꝛ oscura: sine liuiditate quottidianam significat de flegmate naturali. ¶ Itē alia regula. Uria ruffa ī colore: substantia per totuꝫ spissa apposita manu. in superficie liuida: sine resolutionibus furfureis pauco tempore procedente significat minorem emittriteum. Fit auteꝫ minor emittriteus ex colera putrefacta extra vasa et ex flegmate intra. Et ex colera debet vrina colorari. Sed ex flegmate debet discolorari. ergo ex vtraqꝫ in colore dꝫ fieri mediocris: scilꝫ subruffa ꝛ ruffa est superiꝰ magis spissa propter assignatam causam quam premisimus de vrina significante quottidianā interpollataꝫ de flegmate salso. Liuida in super ficie est propter corruptionem humoris: ꝛ pter incidētē ebullitionē: ꝛ q: paucus est humor corruptus ꝛ pter vrine ipsius ruffitatē non potest distigui liuiditas: sine manu opposita. Et hec accidētia debēt concomitari: scilꝫ frigiditas extremitatum ad ho-

ram vespertinã: et hoc propter colorẽ putrefactã extra venas cuius fit domiũ a tertia hora diei: tamẽ appriis motibus retardat propter flegma putrefactum in vasis. Et sequit legẽ flegmatis et sunt in summo labore vsque mane: quia de vtraque materia affliguntur: et tũc vsque ad horã tertiã sunt i summo labore: quia duz altera materia putrescit alia pparat ad putrefactionẽ: et a tertia hora vsque ad horam vespertinã sunt in falsa qete. quia tũc de altera affligit et tũc insurgit paroxismus Et in accessione iacet oculis clausis et palpebris oppssis: nec oculos aperit. nisi vocet: et hoc accidit propter fumositatẽ resolutã: humiditate fumosa petẽte caput et relaxãte palpebras oculorum. Nõ hos latet sentẽtia ferrarii et plateari: et magni Johãnis de sancto paulo. q asserebãt minorẽ emittriteũ de colera intus putrefacta et flegmate extra. Sed eorum sentẽtie sunt dimittẽde. Et Petri musãdini auctoritatẽ seqmur. ¶ Si sit causa recẽs. Alia regula de vrina ruffa in colore: in suba per totũ spissa. superius liuida et turbulẽta in recenti causa: pleuresim significat: quã consequũtur: hec accidẽtia scz febris acuta dolor lateris pũgitiuus: tussis indeficiẽs difficultas inspirãdi. Sed quare hec sint in regulis de vrina significãte materiã in spũalibus determiatũ est ! Sed nota hanc differẽtiã inter vrinã significãtẽ minorẽ emittriteũ et vrinã significãtẽ pleuresim. Nam in pleuresi magis distinctã: habet liuiditatẽ quam in minori emittriteo: Et in pleuresi nõ est tipus qui est in miori emittriteo. ¶ Si vetus. alia regula. Urina ruffa et liuida superius lõgo tpe pcedẽte ascitilitẽ significat vel vitiũ empimatis cũ vitio disnie vnde vero habeat liuere in ascitilite requirẽdũ est in pdictis. ¶ Debile. Alia regula. Urina ruffa in colore in substãtia spissa superius liuida et granulosa significat apostema in inguinibus vel sub assellis aut in membris genitalibus in quibus propter plurimã neruositatẽ vergit sensibilitas doloris. Ex dolorẽ prouocatur impetus reum

tum. Omnis nãq3 dolor exacuit reuma vt asserit. Gall.
¶ Si spumosa. Alia regula. Urina subruffa in colore re
missa in subruffitate: τ a media regione superius distincte
liuens τ quasi subcinericia multũ spissa vl' spumosa i pleu
resi: pcedẽte ruffa intensa significat cõuersionẽ pleuresis
in peripheumoniã. Fit aũt subruffa per trãslationẽ mate
riei a loco sensibili ad locũ q̃si insensibilẽ. s. ad mẽbrũ fle
gmaticũ. s. pulmonẽ a medio superi9 est quasi liuida pro
pter incidẽtẽ ebullitionẽ: τ ex corruptiõe materiei τ ex cõ
uersione ei9 insaniẽ: cui9 pars ad vrinales meat9 ad venã
cõcauã trãsmititur τ per vrina purgatur: que ebullitio le
nigata τ purgata a spiritu ĩpulsa supficiẽ vasis petẽs red
dit eã talis coloris. Subcinericia est ex resolutione par
tiũ pulmonis. Pulmo eñi est q̃si subcinericij coloris: sed
spumosa ẽ ex motu pulmonis assiduo. ¶ Pinguis: ruffa
parũ. Alia regl'a. Urina ruffa in colore: in substãtia spissa
magis tamẽ superi9 q̃ inferi9 apposita man9: in supficie
liuida τ oleagina: cũ erinoidib9 resolutionib9 lõgo tpe si
gnificat tertianã speciẽ ethice longo tpe pcedente. iõ ad
ditur: quia febris hec cum sit habitudinalis: non aduenit
nisi cum longo tempore talis color fit ex colore mẽbri ex
quo cum fiat aliqua ebullitio in membris talis ptenditur
color. Quod appareat liuida fit ex corruptione substãtia
lis humiditatis. Quod appareat oleagina fit ex pingue
dine a mẽbris resoluta: τ in vrina supernatãte. Sed non
potest distingui vntuositas vel liuiditas nisi manus fit
apposita propter paucitatẽ ipsius pinguedinis: τ ppter
ruffum colorẽ ipsius vrine. Crinoides resolutiones fiũt
ex calore infixo membris τ eoru3 parte dissoluente. Hec
accidentia cõcomitantur. s. color continuus propter con
tinuam distemperantiam membroꝝ: sed tamen lentus q2
non fit ex materia sed ex humore. Calor in nodis ma
nuũ τ pedum ex colerica fumositate procedente a spũali
bus. Rubor ganarum ex colerica fumositate eas infla

mante. dolor sinistre spatule: q: cū sit alligata cū spūalib9 quasi contrahitur ꝛ desiccatur. Soluit ergo cōtinuitas ꝛ sit dolor tussis varia: qñdoq; sit tussis sicca ꝑpter siccitatez: quādoq; humida ex aliqua sup̄fluitate ꝯtēta in spūalibus. Macies totius corporis ex calore mēbris infixo cōsumēte mebra ꝛ dissoluēte. vngues aūt attenuāt ex reuerberatione vaporis. vnde in medio ꝓpellūtur ꝛ in lateri b9 cōstringūtur. Littera plana est ex p̄dictoꝝ determinatione. ¶ Pinguis. Nō vnctuositate ſ; spissitudine: pinguis nāq; i hac facultate equocatur. ¶ Cōtinuā nō quālibet ſ; quottidianā de flegmate naturali. ¶ Reumatica sicut i apostematib9. ¶ Empima. Idest sputū saniosū ex emoroide p̄cedēte. ¶ Morbus laterisq;. Idest pleuresis. ¶ Peregrinat. Id est trāsferri significat. ¶ Crinis. Que sunt. s. crinoides resolutiōes. In tractatu de cōtentis sufficienter dicemus. ¶ Febris ethice. Quantum ad tertiam speciem.

¶ De colore rubeo.

Clara rubens triteū: duplicē: vel epar calefactum
Quartanūq; potest insinuare tipum.
Hec mora vel breuitas: nubes: tp̄s: status: etas
Hec ꝓbat infirmi passio: forma: locus.
Ut stabili pede vadat sententia sunt hec.
Omnia iudicio discutienda tuo.

¶ Hic de colore rubeo. Regula vrina in colore rubea in substātia mediocriter tenuis obumbrata sup̄ius ꝛ magis spissa q̄ inferius significat duplicē tertianā. Et tunc ista accidentia cōcomitātur. s. dolor capitis maxime i dextera ꝑte: vbi est dominium colore: sitis amaritudo oris tinnitus aurium. Et est notādū ſm diuersitatez subiectoꝝ i vrina h; varias ꝛ diuersas significationes quia talis vrina in iuuene ꝛ colerico simplicem significat tertianam in puero continuā. ¶ Uel epar. Eadem vrina rubea ꝛ clara

ex longo pcessu tpis apparens: et febris nō adsit calefa-
ctionē epatis significat: sigt etiā quartanā notā. Et omia
ista discernūtur p ɔditiōes cōsideratas sicut ostēditur in
sequētibus. vñ qñ est simplex tertiana tunc vrina debet
esse magis tenuis. Sed in duplici dz esse vrina magis ru
bea et supius magis spissa: et quasi accedēs ad subnigredi
nem. ¶ Hec mora. i. qz si tpe lōgo vel breui laborauerit
infirmus: possumus discernere. s. quattuor egritudines
dictas vtrū patiat febres vel epatis calefactionē vł q̄rta
nam. Sit em qp in modico tpe laborauerit: vrina tali per
longū tps pseuerāte: tūc sigt aut distēperātiā epatis in
caliditate aut q̄rtanā febrē. Sed distinguit sic qz ex cale-
factione epatis vrina est superius obūbrata cū quadam
spuma crocea viridi vł subnigra. Sed in febre quartana
ista deficiūt. ¶ Nubes. s. si vrina sit tenebrosa et nebulo-
sa, in supiori pte: tūc duplex tertiana vel epatis calefactio
iudicat. ¶ Tēpus. s. tps āni: qz si sit estas sigt tertianam
vł calefactionē epatis. Si vo hyems vł autūnus q̄rtanā
¶ Status. s. cōplexio quia in colerico corpore sigt talis
vrina tertianā simplicē in melico et flegmatico duplicem
tertianā. ¶ Etas. qz si puer sigt ɔtinuā. si iuuenis ter-
tianā simplicē si senex duplicē. ¶ Passio. vtrū de tertio
in tertiū vł de q̄rto in q̄rtū quātū ad q̄rtanā: vł vtrū cuz
tipo vel sine tipo: qz si cū tipo īterpollata significat si si-
ne tipo ɔtinua. ¶ Forma. habitudo corpis. s. si pinguis
carnosus vł mater. ¶ Locus. s. regio calida vł frigida vł.
¶ Locus. s. vtrū in dextro ypocūdrio vł sinistro. ¶ Ut
stabilis medicus q̄ sapienter et s̄m veritatē vult iudicare:
vt suū iudiciū firmū sit et verū: dz singulariter cōsiderare
oēs istas ɔditiones sicut dictū est. ¶ Cōmentū. Clara
rubēs. In hoc caplo pponunt rłe de vrina rubea cū te-
nui suba et cū spissa: et cum mediocriter spissa vel medio-
criter tenui. Urina ergo in colore rubea: in substātia me-
diocriter tenui superius obūbrata et magis spissa q̄ infe-

riūs tertianā duplicē significat. Talis colo: fit ex inten-
sione caloris: ⁊ ex rubeitate ipsius caloris: ⁊ talis substā
tia fit ex siccitate. Hec ergo debēt adesse accn̄tia vel sin-
thomata. s. dolo: capitis in dextra parte: vbi est dn̄ium
colere: sitis: amaritudo oris: auriū tinuitus. Sȝ talis v:īe
significatio variatur ꝑpter diuersitatē subiectoꝝ: sicut
dictū est de v:ina russa. In colerico nāqȝ ⁊ in iuuene si ta
lis v:ina appareat significat tertianā simplicē in flegma
tico ⁊ melācolico sene ⁊ in muliere in nouitate cause talis
occurrēs tertianā simplicē significat in puero cōtinuā ex
lōgo ꝓcessu tp̄is. Et circūscripta feb:e significat calefa-
ctionē epatis talis etiā designat quartanā notā. Et hec
oīa aperte distinguuntur circunstantijs solum inspectis.
¶ Clara. Idest tenuis. ¶ Rubens. scȝ in colo:e. ¶ Tri-
teū duplicē. Idest tertianā duplicē de materia colerica
in duplici loco putrefacta simplicē etiā sig̃t: ⁊ tunc debet
esse magis tenuis qm̄ vnica ⁊ singularis materia putre-
scit: sicut colera vnde nō est tantus impetus ebullitionis
Eadē sig̃t duplicē tertianā de duplici materia collectam
in duplici loco putrefactā: q̄ discritas accessiones habet
quottidie q̇bus inuadit patiētes. Sed' dicimus in tertiū
grauius si cōfusas habet materias mo:e tertiane simpli
cis affligit: sed grauissimū facit insultum: ꝑpter putrefa-
ctionē duplicis materiei: ⁊ eadem signa sunt in simplici:
sed tūc debet esse tenuis: q: vna ⁊ singularis materia pu
tresit vnde nō est tantus impetus ebullitionis. In dupli
ci aūt v:ina magis debet rubescere: ⁊ magis superius in-
spissari: ⁊ quasi ad subnigredinē accedere: ¶ Mora tp̄is
vt si lōgo tp̄e labo:auerit eg:otās: inde medicus ꝑpēde-
re pōt: aut feb:ē: aut epatis calefactionē: aut fe. q̄rtanā.
Nā si de nouo incipiat labo:are: ⁊ talis appareat: de fe-
b:e tertiana p̄sumēdū ē. Si em̄ lōgo tp̄e labo:auerit: ⁊ ex
lōgo tp̄e talis ꝑseuerauerit p̄sumēdū est de distēperātia
epatis aut de fe. quartana. Sed distigue: q: ex distēperā-

tia epatis debet esse obumbrata I superficie: et spumosa cũ quadã croceitate: vel subnigredine: vel viriditate debet pfundi qd̃ sig. est incensionis. in fe. aũt quartana hic se ab sentãt accidẽtia. ¶ Nubes. Jdest nebulositas et tenebro sitas insupficie quãtũ ad duplicẽ tertianã vel epatis ca-lefactionẽ. ¶ Tps. Jdest anni ex quo morbus põt certi-ficari. Nã si etas fuerit talis significat tertianã vel epatz calefactionẽ: Si hyemis vel autũnus quartanã. ¶ Sta tus. Quãtũ ad cõplõnẽ q̃ rei est substãtialis. et que stãte subiecto euanescere nõ põt: in colerico namqz corpe talis potius significat tertianã simplicẽ. in melãcolico et fleg-matico duplicẽ: ¶ Etas. Ut si sit puer vel iuuenis siue senex. ¶ Passio scz vtrũ de tertio in tertiũ vł de quarto in quartũ et vtrũ cũ tipo vel sine tipo patiar. ¶ Forma. Quãtũ ad habitudinẽ corpis. s. vtrũ sit macilentus pa-tiẽs vel piguis vel carnosus. ¶ Locus. scz vtrũ in calida regione vel frigida. vel ad regionẽ corpis põt referri scz vtrũ patiatur in dextro ipocundrio vel in sinistro. ¶ Sẽ tentia: scilicet diffinitiua. ¶ Stabili pede. Jdest imobili et certo iudicio. ¶ Hec omnia. Jdest hee omnes circum-stãtie que dicte sunt. o tu medice sunt discutiẽde. ¶ De colore rubeo cum substantia mediocriter spissa.

Turbida spissa parũ rubeo perfusa liquore.
Continui tritei notio certa datur.
Si summũ viror obtineat vel liuida nubis.
Portẽdit mediũ: pleureticũqz malum.
Spissa. rubẽs sinochũ si summũ liuor obũbret:
Spissa rubẽs sinochã dempto liuore figurat
Causonidẽ si plus tenuis q̃ spissa reuersa.
Sinochidẽ causon subtilis et ignea monstrat.
Certior est testis rubicũdi forma coloris.

¶ Expositio Turbida. Hic agitur de colore rubeo cum

substātia spissa mediocriter copulato: et ponit plures regulas. ¶ Prima rl'a. Urina rubea in colore in suba mediocriter spissa: p totū turbulēta: cum impura et inequali suba sigt tertianā cōtinuā: ratio huius reddit in cōmēto.
¶ Si summū. Alia regula de colore cū suba mediocriter spissa. Urina in colore rubea in suba mediocriter spissa: in superiori pte viridis: sigt mediū emitriteuz: et si liuida fit in superficie sigt pleuresim et mediū emitriteū. Et est medius emitriteus ex colera putrefacta intra venās cōtinue bulliente: et ex flegmate putrefacto extra in medio emitriteo viriditas nō distinguit in vrina sine manꝰ appositione: sed in pleuresi bene distinguit. Quid est pleuresis? Est collectio facta in cōmissura costarꝫ et diafragmatis: et sepius fit ex humoribus calidis et accutis. Et ideo dixit Ypo. accidunt ructuantes etc. ¶ Spissa rubēs. In ista pte agit auctor de colore rubeo vel subrubeo cōiter cū suba spissa vel mediocriter spissa vl' mediocriter tenui Isti enī colores in qbusdā suntvniformes in iudicio. Hec est rl'a. Urina in colore rubea, vl' subrubicūda: in suba spissa et turbulēta: liuida superius et in respiratiōe sit fetida tūc sigt sinochū. Sinochus hꝫ fieri ex sanguine peccante in qualitate. Rationes in cōmēto reddunt. ¶ Spissa rubens sinochā. Alia regula. Urina in colore rubea vl' subrubicunda: in suba spissa et turbulēta absqꝫ liuiditate et fetore: sigt, sinochē. Est aūt sinocha ex sanguine peccante sm quantitatē. Et dr̄ia inter sinochū et sinochā haberi pōt p quendā versiculū. ¶ Sinocha de multo: sed sinochus ex putrefacto. ¶ Notandū est ꝙ sinochus tres habet spēs scꝫ febrem homotenaꝫ augmasticā et peraugmasticam: vt scribitur. a Gal. ij. de differentijs febriū. Et ponit sinochā p sinocho: nō faciēs vim de noīe. Et ideo notandum est qꝛ sm ꝙ diuersificātur spēs sinochi: sm hoc fit diuersificatio in vrina quia in homotena vrina apparet vniformis in colore: et in sua suba: et a principio vsqꝫ ad finem

in sua maliciaperseuerat. In peraugmastica ipsa vrina apparet in principio ipsius febris rubea vel subrubicũda Postea vrina ꝓcedit semꝑ remittẽdo: ⁊ de malo ad bonũ ꝫm ꝙ ipa febris peraugmastica ꝓcedit sꝑ meliorãdo a pricipio vsqꝫ ad finẽ. In augmastica ꝫm ꝙ ipa febris ꝓcedit crescẽdo ⁊ augmẽtãdo: ita etiaꝫ ⁊ vrina. Et nota ꝙ hic tradiꝰ quedã rl'a gñalis de vrina. Quotiẽscũqꝫ vrina apparet rubicũda vel subrubicũda in suba spissa: si postmodũ clarificeꝰ i superiori parte bonũ signũ ẽ ⁊ signũ salutis q̄ si rõ huiꝰ habeꝰ in cõmẽto. Si vo clarificeꝰ in parte inferiori: ⁊ attenuetur: ⁊ supius inspissetur: vel remaneat spissa malũ est signũ ⁊ mortis: ⁊ significat ꝙ materia rapitur ad cerebrũ. Et in hoc fatui medici decipiũtur credẽtes ꝯtrariũ veritati. ¶ Causonidẽ. Alia rl'a de vrina significãte causonidẽ. Quotiẽscũqꝫ videbis vrinã in colore rubeã vel rubicũdã ⁊ in substãtia sua magis appropinquat ad tenuitatẽ ꝙ̄ ad spissitudinẽ tũc causonidẽ iudicabis. Causonides est febri cõtinua est duplici materia cõposita: principaliter cõposita ex colera. secundario ex sanguine: ⁊ ideo vrina est magis tenuis ꝙ̄ spissa. ¶ Reuersa Alia regula ꝑ cõtrariũ istiꝰ. ꝙ vrina rubea vel subrubicũda in colore ꝓpinquãs magis ad spissitudinẽ ꝙ̄ ad tenuitatem significat sinochidẽ. Et est sinochides .fe. continua ex duplici materia composita ⁊ principal'r ex sanguine: scd'ario ex colera. q̄ propter hoc magis accedit ad spissitudinẽ ꝙ̄ ad tenuitatem. ¶ Causon subtilis. Alia rl'a de vrina significante causonem. Urina rubicunda vel subrubicũda i colore. in suba ꝑ totum tenuis: lucẽs sicut ignis sigt, causonem. Causon est fe. continua accutissima. Et habet fieri ex colera rubea putrefacta in venis propinquis venis orificiꝫ stomachi: epatis: pulmonis ⁊ splenis Et ideo dicitur causon a caumate ¶ Cõmentũ. Turbida spissa ⁊c. Hic ponitur regula de rubeo colore cum mediocriter suba spissa: quaꝫ sic collige. Urina in colore rubeo

cum substātia mediocriter spissa p totū turbulēta cū im
pura ꝛ inequali suba cōtinuā tertianā significat. Talis co
loꝛ rubeus fit ex coloꝛe colere rubee: q̄ ex sua bullitione ꝛ
rubeitate sufficit ad clarificādū ꝛ rubificādū vꝛinā. Urina
turbida est per totū ex pturbatione ꝛ bullitione facta in
vasis: ꝛ qꝛ per ebullitionem fit partiū inspissatio aliquaꝝ
cū ēt vasa illa sint ampliora: ꝛ prioꝛi ipaꝝ largioꝛes. spisse
etiā ptes calide ꝛ subtiles cū vꝛina emittunt qꝛ vꝛina ptur
batur: ꝛ est vꝛina ipure ꝛ inequalis sube. ¶ Turbida. Id
est turbulenta. ¶ Spissa parū. Idest accedens ad spissi
tudinē. ¶ Si summū. Alia regula ponit̄ de coloꝛe rubeo
cū eadē substātia: qꝛ si fuerit rubea cū prioꝛi substātia: in
supficie viridis significat mediū emitriteū. Si aūt liuida
fuerit in supficie significat pleuresim. In medio nāq̧ emi
triteo ppter colerā intra vasa: cōtinue ebulliētem. Et ex
flegmate extra nimia fit ebullitio vel adustio. Emissa er
go colera cū vꝛina cū sit adusta ꝛ leuigata: ad vꝛine supficiē
tēdit ꝛ eā reddit viridē. Sed cū sit pauca nō distinguitur
viriditas nisi cū manꝰ appōne: Si aūt liueat sine manus
appōne: vel ptendat liuoꝛem in superficiē distinctū sigt
pleuresim que đ collectio facta in cōmissura costaꝝ ꝛ dia
fragmatis. ꝛ sepius de calidis ꝛ acutis humoꝛibꝰ est. vñ
Ipo. accidūt ructuātes nō valde pleuretici fiūt. Pro ca
loꝛe ergo ꝛ acumine materiei: ꝛ qꝛ collectio ē in mēbꝛis ca
lidis ꝛ valde sensibilibꝰ: ꝛ qꝛ sunt in motu ꝯtinuo mate
ria illa maxime ebullit ꝛ aduritur. Per ramū ergo vene
ꝯcaue cōuersa p vꝛinales meatꝰ i multa quātitate admi
scetur vꝛine: ꝛ reddit eam viridē: q̄ qꝛ adusta est et leuiga
ta petit supficiem: ꝛ reddit eam viridē: et qꝛ multa ē ma
teria adusta apparet viriditas sine manus appōne. vel
etiam liuiditas vbi est tāta causa incēsionis. ¶ Summū
Id est supficiē. ¶ Mediū. Idest emitriteū. ¶ Pleure
ticumq̧ malū. Id est pleuresim cum distincta liuiditate
vel viriditate. ¶ Spissa rubens. In hoc capitulo agit

de colore rubeo et rubicūdo vel subrubicūdo cōiter sub vno titulo ꝯm cōiugationē spisse sube: vel mediocriter spisse vel mediocriter tenuis. In quibusdā em̄ sunt oēs isti colores vniformes in iudicio. In pricipio ergo pponitur rl'a de rubeo vel rubicūdo colore cū spissa suba: quā sic potes colligere. Urina rubea vel subrubicūda in colore: in suba spissa et turbulēta. si fuerit liuida in superiori parte et cū fetoris respiratione et q̄dā prauus odor a vase exalet sinochū significat. Qd talis est in colore prouenit ex calore et colore ipsius sanguinis. Sanguis em̄ cū sit calidus et rubeus vergēs ad impuritatē nō sufficit ad depurēdū vrinā. Qd est spissa hoc ē ex humiditate sanguis cuius pprium est inspissare: qꝫ est liuida hoc fit ex admixtione putridi sanguinis qꝫ est fetida fit ex corruptione sanguinis eius. Sinochus est febris continua ex sanguine putrefacto in venis. Dicitur autem sinochus quasi cohabens id est simul habēs omnes causas ad cōtinuitatē cōcurrētes que sunt tres. Prima est cōtinua caloris ebullitio et putrefactio. Secūda est cōtinua putride fumositatis ad cor respiratio. Tertia ē īpuritas sanguinis. Iste tres cause in nulla febre ita specialiter sunt adinuicē sicut ī sinocho et ideo ab illis denotatur. ¶ Spissa rubē sinochā. Alia regula Urina rubea vel subrubicunda in colore in suba spissa et turbulēta et sine liuiditate et fetore sinochā inflatiuam significat. Fit aūt sinocha ex sanguie abūdāte vel pambulante ꝯm quātitatem et nō ꝯm qualitatē et est spēs febris effimere licꝫ fiat ex humore. Qd rubea vel rubicunda est accidit ex qualitatibus sanguinis vt iam dictum est. Qd fit sine liuiditate et fetore fit quia non est sanguis corruptus necꝫ putrefactus cuius admixtione debeat liuor vel feditas innasci. Et notandum est qꝫ sinochi sint species tres. s. per augmasticus: augmasticus et hōtenus ꝯm varietatem specierū variatur dispositio vrine. In paugmastico enim apparet rubicūda vel rubea ab ipso principio

cum aliis signis: postea appareat rubea vel subrubicunda postea ab intentiõe ad remissionẽ: vt fiat immutatio in vrina de malo ad bonũ vt sicut decrescit & declinat febris ab acuitate principij: sic & in vrina declinat intentio caloris. In augmastico x° ꝯtrariũ accidit. In hõ ceno apparet vrina vniformis coloris: & in sua malicia perseuerat a principio vsq ad finẽ prout febris vniformitas deposcit. In hoc aũt capitulo hãc methodũ & quasi generalẽ accipe traditionẽ. ꝙ q̄cũq vrina rubeda vel rubicũda in substãtia spissa: si postea in superficie incipiat sincerari & quasi clarificari: ita ꝙ illa turbulẽtia & spissitudo incipiat residere bonũ signũ ẽ & salutare. Per hoc eñ ꝙ apparebat vrina per totum spissa & modo incipit depurari superi⁹: ꝑ hoc significatur ꝙ mot⁹ ebullitionis iã cessauit: q̄ ebullitio prius vigens in corpore: humores perturbabat & partes vrine secundum vniformem spissitudinem confundebat. Si aũt superi⁹ i spissitudine ꝑseuerat vel spissior appareat vel turbulẽtior: inferi⁹ aũt attenuetur vel glarificetur mortale signũ est. Significat autẽ raptũ morbi ad suꝑiora. Vñ timẽdũ ẽ de frenesi: aut litargia: aut mania vnde cõtingit ꝙ artifex imperit⁹ cũ videat vrinã i pricipio spissam: & postea inferi⁹ attenuari deluditur iudicans conualescentiam: cum potius morbus cnotra naturam. conualescat. ¶ Sinochum. Idest putridum. ¶ Sinocham Idest inflatiuam de puro sanguine & sincero: sed super accẽso. Scdm Cõstãtinũ accidentia morbi sinochi sunt hec. s. dolor capitis infixus: & a ꝓfundo emergẽs: genarũ rubor: inflatio venarũ: & maxime circa spũalia: & oris dulcedo. ¶ Causonidẽ. Alia dat rł'a de rubeo colore & rubicũdo cũ mediocriter tenui substãtia: & cũ mediocrit spissa quã si collige. Vrina in colore rubea vel rubicunda in suba magis accedẽs ad tenuitatẽ q̄ ad spissitudinem causonidem significat. Et est causonides febris composita continua ex duplici materia: ex diuersis generibus:

ex colera scz principaliter: et ex sanguine secundario: vnde magis accedit ad tenuitatē q̄ ad spissitudinē. ¶ Reuersa sinochidē. Item alia regula per contrariū predicte est proposita. Urina nāq3 in colore rubea vel rubicūda magis accedens ad spissitudinē q̄ ad tenuitatē sinochidem significat idest febrē cōtinuā cōpositā principaliter ex sanguie: secūdario ex colera vn̄ magis vicinat spissitudini q̄ tenuitati. Sinthomata occurrāt mixta: ppter admixtionem sanguinis et colere: vt dominātis humoris accidentia dominantur: et contrarij forte intermissione continētur. ¶ Causon subtilis. Alia regula. Uria rubea vel rubicunda in colore in substantia per totum tenuis lucens velut ignis causonem significat. Est autē causon febris cōtinua accutissima: vnde a caumate dicitur: et fit ex multiplici colera rubea putrefacta in subtilissimis venis oris stomachi: epatis: pulmonis: et splenis. Talis color est ex calore et ebullitione ipsius materiei: que putrescit in locis valde calidis. Est autem tenuis et valde lucens velut ignis: quia cum illa vasa nimis sint angusta non resudat ab eis nisi quod subtilius est et liquidus: quod cōmixtū vrine eam reddit tenuem et igneam. Hec accidentia concomitantur: scilicet vehemens dolor capitis: ita q̄ patiēti videtur q̄ fronti sue claui infigantur. Hoc igitur accidit propter violentam fumositatem et coleram a materia resolutam: que petens cerebrum et eius precipue miringas extendens: cerebrum flagellat. Adest sitis immoderata: que nullo potu quiescit: et hoc est propter nimiā feruiditatem colere os stomachi adurentis: quādoq3 est nigredo lingue propter adustionem. Et est nimius calor ex eadem colera: etiam est insomneitas ex deficcatione cerebri. Somnia lampadarum et corporum ignitorum. ¶ Reuersa. Idest contrario disposita vt sit spissa magis q̄ tenuis. ¶ Tertior est testis. Quia cum sit intensior magis insinuat incendium materiei.

computatione ab inferiori: tunc vrina in fundo feculētior apparet. Est aūt in medico maximus honor cū per talez vrinā in tali loco veraciter potest pnosticari eruptionem predicte vene kilis. Et nota q talis vrina qn spissior in media regiōe apparet tūc ydropisim pōt significare. Et tunc distingue: q: si fuerit quasi sanguinea yposarcā signi ficare pōt. Si vo magis lucida vel liuida leuchophantiā nec tn ex hoc signo pcipitāda est sentētia de ydropisi. Temeraria nāq z preceps discurtio artificē deuenustat z ei rubōrē incutit. Itē talis vrina apostema epatis aut pleu resis vel peripleumoniā: vel apostema renū significare hz vel iudicare. Et distinguendū est per alia accidentia z est requirendū vtrū patiatur puncturā in dextro latere vel in sinistro latere angustiā etiam anhelandi pōdus z graue dinem circa renes significat. Apostema epatis sm plu res autores distinguitur a pleuresi quattuor modis sm Alexandrum. Fit eñ in dextro latere vñ necessaria est di stinctio. Prima est sm pulsum. Nā in epatis apostemate corpus est magis coloratū et colore multo magis per mansiuo. Sed in apostemate spūalium semper minus est coloratū: z presertim colore magis momētaneo. In epa tis apostemate tussis est sicca: q: materia ipsius est sub diafragmate. Sz in pleuretico tussis sm oēs est semper humida q: materia est in spūalib9 supra diafragma: z de facili educitur. Itē dolor maior est z etiā pūctura in pleu resi: z hoc fieri habet ppter loci z diafragmatis sensibili tatē que fit ex neruis. In apostemate etiā epatis dolor est potius grauatiuus cum non sit epar neruosum. Ex hijs quattuor supradictis differentijs quandoq super adduntur alie sex differentie: que habentur ex quadā epi stola ipsius Galieni ad glauconē medicū. Et prima est: q: apostema epatis accutum est ad modū qn luna est in coniunctione. Sed in pleuresi est rotunda forma. Scda q: i apostemate epatz sanguinolēte solēt eē egestiōes ex

incontinētia epatis generate et resudatione epatis: sed in pleuresi non sic contingit. Itē. et tertio ex figura corporis distinguitur. Nā in apostemate epatis. corpus est valde ꝛ multū extenuatū. Sed in pleuresi non tātum est corpus extenuatū. Itē ꝛ quarto pleureticus melius cubat supra partem dolentem ꝑpter locum vacuū Et quia apostema nō comprimitur a stomacho ꝛ intestinis. Sed in apostemate epatis non bene cubare potest patiens supra partē dolentem: quia tūc pars q̄ dolet comprimitur ꝛ a stomacho ꝛ ab intestinis. vnde sequit̃ multo maior dolor. Itē ꝛ quinto ꝺm locū distinguitur quia pleuresis habet fieri in vtroq̧ latere. Sed apostema epatis habet fieri tm̄ in vno latere. s. dextro discernitur etiam ꝺm vrinam vt dictuꝫ est in antecedētib⁹. Et hic habemus decē differētias istorū apostematū iam dictoꝝ. Itē redeam⁹ ad significata discernētia p̄dicte vrine. talis ḡ vrina p̄cedēte sanguisugio: anhelitu vel ortom ia superius aliquātulum liuida empima si gnificat. Eadē vrina si spumā habet croceam nimiā epatis calefactionē significat ꝛ ictericiam que si ante septimam diem in accuta febre superuenerit: signum est pessimum. Fit etiam ex incontinētia materiei que in finthomatis erumpens per totum corpus diffusa: quasi ab interioribus fluctuendo ad exteriora diffunditur ꝛ subcutanea affecta cutem ꝺm se inficiendo ictericiam inducit. Quod si nature expellitur materia potius. ꝛ post septimam diem ictericia superuenit morbi determinatio fiet. Talis etiam vrina multotiens apparet in sano corpore ex saltu propter rupturaꝫ vene in renibus vel in vesica: aut propter resudationem sanguinis ex rarefactione vasorum propter immoderatum cursum vel coitum vel laborem nimium. ¶ Causticus humor. Idest collectus ad apostema faciendū. ¶ kilis. Idest vena spine adiacens. ¶ Aut fracto vase. Idest. vena aliqua. ¶ De colore viridi.

Griacā: spasmū: maiorē: deniq₃ mortē.
Iudicat vrina prassino tincta colore.

¶ Expositio. Agriacā. ¶ Postq̄ determinatus est de colore inopos ꝛ kianos. Hic agitur de colore viridi. Iste enī color viridis in vrina significat adustionē. et adustionis tres sunt termi. s. primꝰ: mediꝰ ꝛ cōpletꝰ. In principio adustionis apparet vrina in colore kianos. In medio viridis: ꝛ significat dñiū colere passine ꝛ eruginose in fine adustionis: Urina ergo viridis in colore apparet quādoq₃ multa q̄nq₃ pauca. Si pauca viridis mortē sigt̄ si vngues digitoꝝ infecti sunt colore liuido aut viridiꝰ Si multa ꝛ feculenta significat rupturā apostematis in aliquo mēbro nobili vt epate. vnde suba mēbri dissolui tur ꝛ ꝑ vrinā expellit̄. vnde in ꝓximo mors est vētura. Talis etiā vrina significat ictericiā ex colera prassina vl' eruginosa. Et nota q̄ tres sunt species ictericie vel habet̄ in cōmēto. ¶ Spasmū. Ista eadē vrina in febre accuta apparēs significat spasmū ex inanitione. ¶ Maiorē. Ista etiā vrina signifigat maiorē emitriteū ꝛ ita magnū ꝑiculū minatur. ¶ Deniq₃ mortem. Ista etiam vrina significat finaliter ī vltimo malicie mortificationē ꝛ caloris extictionē naturalis vltimo sequit̄ de nigro colore. Et q: superiꝰ in ꝑmo capitulo determiatū ē. ideo hic nō op₃ reiterare. Et ista sufficiāt de coloribꝰ. Et si termiata ē ꝑma ꝑs principalis. ¶ Commētū. Agriacam ꝛc. Post inopos ꝛ kianos colores ſm ordines conuenientie agitur de viridi colore. Uiridis color in vrina' signum est adustionis. Adustio vero triplici claudit̄ termino. s. ꝑmo medio ꝛ cōpleto. In adustionis principio fit ꝑmo vrina kianos quadam superius liuiditate profusa: in medio fit viridis ꝛ indicat dominium colere prassine vel eruginose in complemento denigratur: vrina ergo in colore viridis q̄nq₃ est multa: ꝛ q̄nq₃ est pauca. viridis ꝛ pauca mortē habet si-

gnificare. Et maxime si color viridis vel liuidꝰ vel niger vergens digitorū infecerint: quandoqꝫ ē viridis ꝛ multū male olet et multa ꝛ feculēta ꝛ significat rupturā aposte matis in aliquo nobili mēbro vt i epate. Unde substātia ipsius mēbri dissoluitur: que dissoluta cū vrina emittitꝛ. Unde in primo mortē debes nūciare futurā. Talis etiaꝫ vrina in colore viridis ictericiā portēdit ex colera prassina vel eruginosa q̄ sui leuitate diffusa ad supficiē corpis: cutē inficit ꝛ ictericiā inducit viridē. i. agriacā pegaseleontē cōficit que. s. a viridi mustela interptatꝛ viridis. sunt igitur tres species ictericie. s. ictericia viridis mō dicta: ictericia nigra que p meloncbiriō dicitur a melō qđ est nigrū ꝛ chiros qđ ē manꝰ vel chiros qđ ē humor. Et ictericia crocea q̄ generali vocabulo vocatur restrictio a specie ictericie: ictericia nuncupatꝛ. Itē vrina viridis in fe. accuta apparens significat spasmū ex inanitione ppter cōsumptionē humiditatis substantialis ratione pdicta. Eadē vrina maiorez emittriteū significat: ꝛ ideo valde piculosa est

¶ Agriacā. Idest ictericaꝫ viridē. ¶ Spasmū. Ex natione. ¶ Maiorez. s. emittriteū. ¶ Deniqꝫ. Idest ad cōplemētū maliciei. ¶ Mortē. Idest mortificationē nature: ꝛ extinctionem coloris naturalis dificiēte fomite naturali. ¶ Prassino. Ideo viridi prassium nāqꝫ marubium dicitur: ꝛ tunc colera prassina dicitur: et sensus. ¶ Prassino tincta colore. Idest confecta virore eius tracto ex colera prassina. vel virore emulo colori prassij. Et hic tractatus terminatur de coloribus. Post viridem sequitur niger color. Sed de illo expedium est in primo capitulo de coloribus.

¶ Incipit capitulum de contentis.
Et est secunda pars principalis.

Epius artificem deludit forma coloris.
Et fraudat plerūqꝫ fidē cēsura liquoris
Est in cōtētis rata lex: discretio certa.
Judiciū constans regula vera fides.
Cetera postponēs nature cōscius actor,
Hinc Ipocras veri semina firma trahit.
Nūc cōtētoꝝ seriatim forma notetur.
Ut ꝓprios teneāt significata modos.

¶ Expositio sepius. ¶ Hic incipit scđa pars principa lis huius libri. Et cōtinuatur hoc modo precedēti parti. determinatum est de vrina cōsiderādo colores ⁊ substan tias vrinarū. Hic vero determinatur de contentis vrina rū. vnde sententia istoꝝ duorū versuū est ista: multotiēs color ipsius vrine ⁊ substātia eiusdē deludūt medicum: et decipiūt ipsum cuius ratio est: quia color ⁊ substantia vri ne multotiēs apparēt: nec illi humori qui est causa egritu dinis attestātur: q: color cū sit accidēs sup̄ficiale faciliter recipit alterationem: ⁊ substātia vrine q̄ cū debeat tenuis apꝑere apparet spissa. et cū spissa apparet tenuis ꝓpter stricturā vel largitatē poroꝝ ⁊ viarū: ⁊ etiā ꝓpter digestio nē materie ⁊ indigestionē. ¶ Est in contetis. Sed ex in spectione contentoꝝ habetur certum ⁊ verum iudicium de infirmitatib⁹. Et ratio est: quia contenta aut conti nentur in ipsis membris: aut sunt particule eorundem: ⁊ ita habetur iudicium magis certum ⁊ firmuꝫ. ¶ Cetera postponens. Hic probat auctor auctoritate benedicti Ipocra. qui in libro ꝑnosticoꝝ rarissime commemorans substantiam ⁊ colorem vrine de ipsis contentis doctrinā tradit, nunc de furfuribus nunc de crinoidibus: nunc de squamis. ¶ Commentum. Sepius artificem. Executa prima particula sui operis in qua egit de vrinis s̄m con iugationem coloꝝ ⁊ substantiarum aggreditur auctor se

cundam particulā: in qua distinguitur de cōtentis quoꝝ inspectio fidelis est ad discernēdū habitudines interioꝝ mēbroꝝ magis ꝙ colores ⁊ substentias. Color em̄ vel substātia multotiēs aliūde deriuaᵗ: nec humori attestaᵗ qui est causa egritudinis. Color sequidē ſymbratileq; accidens est ⁊ superficiale ideoq; cito euanescit ꝑpter quācū q; corporis alterationem. Immutaᵗ etiā suba vrine propter pororū cōstrictionē vel largitatē: ⁊ ꝑpter digestionem meteriei vel indigestionē vnde cum debet esse spissa suba q̄nq; attenuaᵗ. Et cū debet esse tenuis inspissatur. Sed ex differentijs cōtentoꝝ certius eligitur iudiciū de passionibus corpoꝝ. Cōtenta siquidē in vrinis aut sunt contēta in ipsis mēbris: aut sunt particule ipsoꝝ mēbrorum ideoq; firmiorem habent cōsistentiā ⁊ significationē Quod autem fideliora sint nuncia cōtentoꝝ ꝓbatur auctoritate Ipo. dicētis in ꝓnosticis ⁊ ī amphorismis quādam regulariter cōstituentis doctrinā qui potius ꝯtēta cōmemorat ꝙ substātiā ⁊ colorē nunc de furfuribus nunc de crinoidibus: nūc de pilis: nunc de squamis: nūc de sanguine: nunc de sanie: nunc de globis interserendo: rarissime ꝟo cōmemorat substantiam et colorem: quia ea magis deludunt artificem: q: superficiale accidens est et a subtilioribus inest partibus: que cito euanescūt ab intrinsecis et substantialibus que firmius in cōposito ꝑseuerāt sicut est videri in rosa: quia sua roseitate cito videatur cū in aqua feruenti ponitur: vel cum sulphure suffumigatur ¶ Censura. Id est iudicium. ¶ Liquoris. Id est subē. In pueris enim vrina debet esse spissa propter humiditatem etatis: et tamen tenuis apparet propter stricturā meatuum contra operantem. ¶ Defraudat fidem. Id est decipit. ¶ Nature. Id est naturalium causarum: sub quibus cōprehēdimus quecūq; aleuiori globo inferius ꝯtinenᵗ. ¶ Cetera. Idest colorem et substātiā. ¶ Post ponens. Idest tanꝙ inutilia ad iudicia reputās respectu

contentorum. ¶ Hinc. scz a cõtentis. ¶ Nec contento rum. Postq̄ iudicij prerogationem de contentis adduxit ꝑm dogma Ypocra. agit auctor ad ponendum conten torum numerum. ¶ Seriatim. Idest ordinate ratione non a serio sed a serie. ¶ Significata. scz contentorum. ¶ Modos. Idest diffinitiões. ¶ Enumerat contenta.

Circulus: ampulla: granum: nubucula: spuma.
Pus pinguedo chimus sanguis arena pilus.
Furfura crinoides squame partes athomose.
Sperma cinis sedimē spiritus alta petens.

¶ Expositio. Circulus. Hic egidius enumerat contēta in vrinis apparētia: ꝛ ꝑm istum ordinem enumerationis determinat de hijs in sequenti et primo de circulo. ¶ Commentum. Circulus. Nunc enumerat auctor con tenta ꝑm ordinē: ꝛ eodem ordine mandabit executioni de hijs: que i hijs quattuor versibus enumerauit. Et sin gulorꝝ executionē declarat et primo de circulo.

¶ De circulo tractat.

Spissus in vrina si circulus est et aquosus.
Cellula posterior flegmate pressa dolet.

¶ Expositio. Spissus. Hic tractatur de circulo: non q̄ ipse circulus sit contentum in vrina quia est suprema regio vrine: sed quia in circulo contenta in circulo incipiunt apparere. Est ergo regula talis. Urina apparens in circulo spisso: ꝛ in substantia et colore similis aque: signi ficat vltimam cellulam capitis flegmate aggrauari: propter hoc: quia in illa parte suum habet dominiuz. ¶ Cō mentum. Spissus ꝑm seriem ordinationis contentorum primo agit de circulo: non quia circulus sit contentum vrine. Est enim regio suprema vrine. Sed quia contenta in circulo incipiunt apparere et cum circulo quedam distinguūtur cōtenta. De circulo aūt pōt q̄ri: quare appro prieẽ vrine: cū etiā in quolibet liq̄re circulꝰ appareat: vt in

aqua vino et oleo. Respōdemus sic non appropriamus circulum vrine ita vt ab aliis liquoribus excludam?. Quilibet nanq liquor i superficie circulū facit et ex aquosioribus partibus et magis fluidus ꝯm formā vasis cōtinētis in superficie naturaliter generat vn̄ in aqua vel vino in vase posita aliquo supereminet circulus q aquose partes et magis fluide: et que plus habent aeree ꝯmixtiōis in superficiē tendūt: nec se a grauioribus cōprimi patiuntur. Pars etiā liquoris superior ex vicinitate aeris interclusi inturgescit: et ꝑpter eandē rationē circulus in vrina apparet. Sed hic nō videtur aliquid posse significari ꝑ circulū de consistētia cerebri vel alioꝝ mēbroꝝ: cū etiam circulus cuilibet liquori cōtinuari possit. Ad hoc dicimus ꝙ sicut testatur Isaac cerebrū licet sit frigidū et humidū cum sit de genere pinguedinis et medulle: tn̄ actualiter est calidū vnde cū liquidam habeat substātiam et fluidā: simili indigent nutrimento. In epate aūt fit varia et multiformis sanguinis generatio ꝯm diuersitatē mēbroꝝ nutriendoꝝ. Sanguis ergo liquidus et lenis generatur: qui transmittit sui liquiditate ad nutriendū cerebrū: et petit superiora: cuius sanguinis sup̄fluitas: eius spissitudini et ꝓprietati inimicatur. Unde lōge fit liquidior et subtilior et leuior sanguine ip̄o: ideoq illa sup̄fluitas effusa cū vrina tendit superius: et circulū facit humiditas eīn habet motū a centro inducendo latitudinis effusionē ad circūferentiā. Frigiditas habet motū a circūferētia inducendo coarctationem vnde illi motus contrarii sunt: et currunt ad cerebrū ꝙ crescit circulus augmentatur aut spissitudo circuli vel latitudo minuitur hoc est ꝯm ꝙ cerebrū aquosiori sanguine vel scicciori: vel calidiori vel frigidiori nutritur. In forma autem circuli principaliter relucet cōsistentia cerebri: vtrum bene vel male nutriatur: et vtrum ab aliqua distēperantia distribuetur. Deseruit nāq circulus dispositioni animatorum membrorum idest cere-

bri ꝛ miringar. ¶Circulus nanqꝫ in substātia spissus: in colore remissus: declarat cerebrū comprimi et grauari oppressione materie flegmatice: et maxime circa posteriorē partē. i. occipitiū vbi est sedes ꝛ dominiū siue domiciliuꝫ flātis ꝙ remissus sit circulus ꝓuenit ex frigiditate: vnde debilitatur calor naturalis in cerebro: nec potest depurare superfluitates vnde cerebrū turbatur ꝙ est spissus hoc prouenit ex humiditate: que motū habet ſm diffusionem latitudinis. ¶Spissus. Idest in substantia dilatans et turgid⁹. ¶Et aq̄sus. Idest in colore remissus vt q̄si aq̄ colorē repn̄tēt. ¶Sequitur de purpureo circulo et spisso.

Purpureus spissus affligit sanguine proram.
Leuam felle nigro pallidus et tenuis.

¶Expositio. Purpureus. Circulus vrine apparens purpureus et spissus primam partem capitis significat affligi: et si talis circulus appareat et absit punctio in naribus: et dolor frontis: et plenitudo venarum: et videatur infirmo ꝙ ante ipsum sint quedam corpora rubea: tunc pronosticatur sanguinem de naribus exiturum. ¶Leuā Circulus pallidus et tenuis in parte sinistra significat melancoliam abundare et eam affligi ibi enim habet dominium humor⁹ melancolicus. ¶Commentum. Purpureus. Post spissum circulum et remissum: agit de purpureo circulo et spisso: talis ergo circulus significat abundantiam sanguinis et prorā molestari ex sanguine. In prora nanqꝫ. i. anteriori parte capitis suum sanguis obtinet principatum ꝙ est purpureus circulus fit ex sanguinis feruiditate ꝙ est spissus ex humiditate: vnde maxima immutatio cerebri significatur ꝙ cum debeat nutriri sanguine frigido et aquoso: ad eius delegatur nutrimentuꝫ sanguis feruidus et estuosus. Si vero fuerit circulus cū punctione narium et dolore ventris et plenitudine venarū: ꝛ eger putat ante se videre quedā corpora rubea fluxū sanguinis de narib⁹ significat. ¶Leuā. Idest sinistā ꝛc.

Hic agit de circulo remisso et tenui qui leuā partem cerebri significat procellari et affligi ex melancolico humore: in qua parte sinistra cerebri viget melancolie dominium. quod est remissus: est ex frigiditate. quod est tenuis est ex siccitate humorum. Si talis circulus perseuerauerit debēt concomitari hec accidētia: scilicet suspicio: pusillanimitas timor: insomneitas: et auaricia.

¶ De circulo rubeo et tenui.

Dextera parte furit colere feruētis acumen.
Si tenuis fuerit circulus atque rubens.

¶ Expositio. Dextera. Circulus rubeus et tenuis significat in dextra parte dolorem ex humore colerico ibidem abūdāte. ¶ Commentum Dextera parte. Sequitur de circulo intenso et tenui: qui coleram declarat esse in causa: et dexteram partē capitis affligi. quod rubeus est fit ex calore quod est tenuis fit ex siccitate. ¶ Dextera parte: in qua precipue dominatur colera.

¶ De circulo plumbeo.

Insinuat sensus radicem mortificari.
Plumbeus. et ramis hinc nocumenta dari.

¶ Expositio. Insinuat. Hic determinatur de circulo plūbeo. Circulus ergo plūbeus epilepsiā significat: et tanquam mortificationē ipsius cerebri: quod est radix sensus: et deinde ad reliquas partes corporis malicia trāsmutatur. ¶ Cōmētū. Insinuat. etc. Sequitur de circulo plūbeo: qui significat epilepsiā et quasi mortificationē ipsius cerebri: et maliciā ad ceteras partes corporis propagādā. ¶ Radicem sensus. Idest cerebri: quod est radix sensuū et neruorum. ¶ Ramis. Idest neruis qui a cerebri radice producuntur.

¶ De rubeo circulo non simpliciter: sed respectu liuidi precedentis.

De liuente prius si post rubeus videatur.
Exurgit cerebri natura: vigor reparatur.

¶ Expositio. De liuēte. ¶ Circul⁹ liuidus p̄mo si post ea fiat rubeus: tūc significatꝫ cōuersio mali ad bonū. ꝛ ꝙ ip̄a virtus cerebri ꝯfortatur ꝛmeliorat. ¶ Cōmētū. De liuente. Agit derubeo circulo nō simpli: sed p̄ collationē liuidi coloris p̄cedentis. Et es poti⁹ mediū collatiuū ꝙ̄ absolutū. Naʒ si in apoplexia minor liuido circulo in vri na prius apparente: ꝛ in scd̄o die vel tertio: postea appa reat rubeus: talis ē mutatio dextri excelsi. ꝛfit ꝯuersiode mortificatione ad vite corroborationē: ꝛ de caloris extin ctiōe ad eius cōfortationē. ¶ Natura. Idest virtus regi tiua. ¶ Exurgit. Idest resurgere significatur.

¶ Sequitur de viridi circulo.

Si formā causon in febre viroris adoptet
Felleus ad motū frenesis succēditur humor.

¶ Expositio. Si formā. ¶ De terminat de circulo vir di qui apparens in febre accuta induci timorem de frene si ꝛ de raptu materiei ad cerebrū. ¶ Cōmētū. Si formā. ¶ Sequitur de viridi circulo qui adustionē significat in accuta febre vnde timēdū est de frenesi futura ex sup̄fluita te colere. ¶ Felleus. Idest colericus.

¶ De circulo tremulo.

Si tremulus fuerit spinalia mēbra grauantur.
Si niger extiterit vel mordificat vel adurit.
Preueniēs virus aut liuor distinguit vtrumqꝫ.

¶ Expositio: Si tremulus. Circulus tremulus signifi cat aggrauationē in membris spinalibus. ¶ Si niger. Circulus niger duo significat aut mortificationem ꝛ ca loris naturalis extinctionē aut adustionem. Si mortifi cationem tunc precessit color liuidus. Si adustionē. tūc p̄cessit color viridis. ¶ Cōmentū. Si tremulus. Sequi tur de tremulo circulo qui significat dolorē posteriorum partiū a nuca vsqꝫ ad caudā qui etiam significat ꝙ circa illas partes sit maxima neruositas: ꝛita dolor q̄ exiēs sui

parte cum vrina et superius ascendens expellit circulum: vnde accidit tremor. ¶ Si niger. Hic agit auctor de circulo nigro qui significat mortificationē et adustionem vel adustionis cōplementū. Sed distinguitur quia si precedat viridis significat cōplementum adustionis. sed si pcedat liuidus color significat detrimentum mortificationis.

¶ De ampulla in circulo vrine.

Non residens ampulla tumēs viscosa coherēs.
Morbi crudificat causam morbūqz plongat.
Et nefresim generat cerebrūqz dolore molestat.
Rugitum vomitūqz notat ventrēqz solutum.

¶ Expositio. Non residens. ¶ Dicto de circulo dicēdū est de ampulla quia quidē ampulla est sm ɔtentū sm ordinem enumerationis supius factū. Et est ampulla spuma circulo coherēs tumida et inflata et distēta et dilatata que duplex est. s. pmanens et nō pmanens. De ampulla nō pmanēti non determiat in medicina cuz illa fit transitoria et facta p effusionē vrine vel etiā alterius liquoris et illa appellat ab isto auctore ampulla residens: Ampulla vo pmanens est ista quę post effusionem ipsius vrine post lōgū tps durat et pmanet: quia ista ab intrinseca causa procedit et generat ex humorū pturbatione ventositate iteriꝰ ītercluse. Et ideo quia talis ampulla dispositionez corpis humani significat determiat de ipsa in medicina. Et ista ampulla ab auctore vocat nō residēs. i. diu pseuerās. Lra ergo taliū est de ista āpulla. Ampulla in vrina p lōgū tps durās et pmanēs tumida et dilatata et distensa ex vētositate ītercluse et viscosa et coherētiā habēs cū circulo. ita cū baculo stupa inuoluto et in vrinali imposito de difficili potest a circulo remoueri: tunc talis āpulla significat morbi cruditatē et ipsius longitudinem. ¶ Et nefresim Ista eadē āpulla passionē renū significat. causa vero habetur incōmēto. ¶ Cerebrūqz. Ista etiā ampulla significat dolorem capitis propter fumositatem a cruda mate

ria resolutam et superius ascendentē ad cerebrū ꝛ mirin-
gas spius inflat: ꝛ sit efficit dolor in capite. ¶ Rugitum
Eadē ampulla significat rugitū ex ventositate generata
et vomitū ꝛ solutionē vētris. ¶ Cōmentū. Non residēs
ꝛc. Expedito tractatu de circulo agit de ampulla que fm
vrine cōtentū iuxta ordinē enumerationis est. Est autem
ampulla spuma circulo coherens magis tumida ꝛ distē-
sione partiū magis dilatata. Ampullarū vo alia residēs
alia nō residēs. Residēs ē illa q̄ cito euanescit: ꝛ illa gn̄at
ex impetu effusionis. vnde ex quolibet liquore sicut ex
aqua vel vino p̄cipue alicui vasi impetuose infusa āpulla
generatur. Sed postea modico tp̄e reuoluto annihilatur
cito. nec pristini stat⁹ vestigia retinet. ꝛ de tali ampulla cū
sit transitoria ꝛ nō permanet. nō agit phīca q: non est ne
cessaria ad demostrādu3 habitudinē humani corporis q:
nō fit ex aliqua pturbatione humoꝝ sed tm̄ ex aere exte-
riori. Ampulla vo nō residens est que post effusionē vrine
diu pseuerat: q: ab interiori causa cōsurgit sc3 ab humoꝝ
cōturbatiōe ꝛ motione intus clausa vētositate. Et d̄ tali
ampulla hic agit q: dispōne3 humanis corporiis designat
Unde de ampulla talis datur r̄la. Ampulla in vrina diu
pseuerans humida ꝛ dilata distēsa ex vētositate interclusa
viscosa ꝛ coherentiā habēs cū circulo: ita q baculo stupa
inuoluto i vrinali vase imposito vix pōt a circulo remoue
ri talis sig̃t cruditatē materiei ꝛ morbi plixitatē ꝛ nefre-
ticā passionē ꝛ capit3 dolorē. q nō est residēs p hoc cause
pmanētia ꝛ malicie radicatio designat. q vo est humida: ꝛ
in partibus dilatata p hoc vētositatis grosse interclusio
sig̃tur q est coherēs ex viscositate materiei progreditur.
Talis ergo cruditatē materiei portēdit. Cruda namq
materia et frigida actione caloris cum non possit plena
rie excoqui ꝛ digeri resoluitur in grossam vētositatē q̄ re
soluta et a debili calore non consumpta ptibus humidis
intercludit: et per meatus cōtinuos epatis ad epar acce

dens supfluitati scde digestionis admiscet. Postmodū cū vrina purgat. Eadē ampulla sigt morbi plixitatē vbi nāqз est materiei cruditas: morbi plixitas concomitat. Eadē sigt nefresim. i. passionē renū. Cū igit crudi humores ostendūtur esse in cā q cū renib9 habēt similitudinez renes eñ frigidi sunt ⁊ a fonte caloris remoti: cū sint frigidi ⁊ materia sit frigida cū sube ⁊ grauitate ꝯpressionis similitudinē cū sanguine renis nutrituro attrahit illa materia ad renes q̄ cū non possit cōsumi: q2 multa est: ⁊ q2 calor est debilis in renibus preter naturā supflua remanent ⁊ nefresim inducit. Eadē etiā ampulla capitis dolorē mōstrat: q2 vētositatē interclusam indicat: q2 fumositas a cruda materia resoluta a sui leuitate superi9 respiret dolorē inducit capitis et miringas cerebri distendit. Hāc aūt regulā et methodum trahimus ab Ipo. in. vij. amphorismoȝ. Ait eñ Ipocrates. Quibuscunqз ampulle in vrina supernatāt hijs nefresim sigt ⁊ longā egritudinem fore. ¶ Nō residens ampulla. Idest die permanēs post vrine effusionem ad differentiam eius que fit ex impetu effusionis. Et talis non est vtilis ad pronosticāduz circa corpus humanū. ¶ Tumida. Idest turgida ⁊ inflata. ¶ Uentosa. Idest multa ventositate distensa. ¶ Coherens. Idest inuiscata circulo. ¶ Propagat. Idest plixat.

De granulis.

Granula reumatice semper sunt nuncia cause.
In circi serie si granula fixa tenentur.
In cerebro secreta latet confusio morbi.
Si subsistent depressa parum nec mota regressum.
Accelerent capiti loca proxima percutit humor.
Pronior ad partem fit. fluxus debiliorem.

¶ Expositio. Granula. Determinato de ampulla ex consequenti determinatur de granulis. Granula sunt quedam grana parua spuma intercisa et in circulo di-

uisa in multas partes ipsius circuli. Regula est illa. Granula significant fluxū humoꝝ a capite ad aliquā partem corpis inferiorē descendentiū. Cū ergo reuma fluat ꝛ descendat a cerebro mēbro frigido ꝛ humido: ꝺm illā partē debilē ad quā fluit accipit denominationē sicut declarat in cōmento. ¶ Circi. Si granula fixa ꝑmaneāt in circulo: tūc ex hoc significatur ꝙ in cerebro morbi materia cōtinet. ¶ Si subsitēt. Si illa granula permaneāt sub circulo ꝛ motu vrinali ad circulū nō ascēdat ꝺm ꝙ magis vel minus depressa sunt sub circulo ꝺm hoc significat dolor mēbroꝝ capiti ꝓpinquoꝝ vel elongatoꝝ. ¶ Premor. Hic redditur vna causa ex parte mēbri recipiētis: ꝛ est debilitas mēbri qꝛ cū ipm mēbrū fit debile sine dubio neqt repellere materiā ad se missam: ꝛ possumus intelligere ꝑ hoc fortitudinē mēbri impellētis. Et ista est prima causa ꝺm Johannitiū. In cōmento secūda causa ꝛ tertia tradūtur. s. habūdantia materie et largitas poroꝝ. ¶ Cōmentum. Granula ꝛc. Post ampullā agit auctor ꝺ granulis Sūt aūt granula quedā grana spuma intercisa ꝛ seiuncta in circulo. i. in diuersas partes diuisa. Et hmōi granula attestantur reumati. i. fluxui humoꝝ a capite ad aliquaꝫ partē corpis. Cerebrū nāqꝫ cū sit frigidū ꝛ humidū ꝛ sit de genere putredinis ꝛ medulle nutrit frigido ꝛ humido nutrimēto. Unde multa humiditas aquosa ꝛ fluida multotiēs in cerebro exuberat cuius pars ꝑ mucillagines nariū purgatur: pars per sputuꝫ: ꝛ rascationes emittitur. Si ergo cōtingat in cerebro cōtinuā sugfluitatē ꝓhabūdare fit dolor capitis extincta replexiōe naturalis caloris: vt nec subsidiarius in illā materiā agere ꝯtendat ipsam in minutas partes diuidēdo. Ille particule ex incōtinentia ad partes inferiores reumatizant: ꝛ maxime ad eas quas debiliores inueniūt sibi vicinas ꝛ suppositas. Si ergo materia moueat ad stricturā nariū facit corizā. Si ad oculos obtalmiā. Si sug oculos parū facit dolo-

rem superciliorꝝ. Si ad aures facit tinnitū et ventositatem et surditatis preparationē. Si ad vuulā facit eius relaxationē et raucedinē. Si ad os ꝛ linguam: oris et lingue vlcerationem. Si ad maxillares neruos facit dolorē dentiū ꝛ gingiuarꝝ. Si ad fauces nodos ꝛ brancos in gula. Si ad canales pulmonis ꝛ tracheā arteriam facit tussim. Si ad pulmonē facit asma ꝛ disniam: Si ad intestina lienteriam vel diariā. Et tūc debēt esse spumose egestiones. vnde Ypo. quibus egestio spumose fuerint hijs a capite defluit flegma. Si ad os stomachi dolorē ꝛ inflationem et indigestionem. In talibus em̄ debet esse circulus vrine granulosus. Hmōi em̄ granula significāt distillationē reumatice materiei ad capitis partes vicinas: et precipue ad debiliores que reumatis impetus repellere non sufficiunt vel expellere non pn̄t. Quod em̄ aliud mēbrum ledatur tres possunt esse cause vt asserit Johānitius. sc; fortitudo mēbri impellētis: ꝛ debilitas recipientis: et hec est prima causa. Secunda est materiei abūdantia. Tertia est largitas pororū. Sed distigue: qꝛ si granula iacent in circulo ꝛ excussione vrine depressa reuertūtur ad circulum causa in essentia epatis manere ostenditur. Si aūt depressa sint infra circulū nec ad circulū suū reciprocent motū put magis ꝛ minus depressa fuerit iuxta hoc dolorem inferiorꝝ partiū vicinarꝝ capiti vel remotarꝝ sigt ꝛ grauedinem. ¶ Circi. Idest circuli fixa: ita ꝙ si depressa fuerint ad circulū reuertūtur

¶ De nubecula.

Corporis aerei nubecula spiritualis:
Indicat offense vitiū iecorisq; calorem.
Est ventosa vel incensi fit spuma caloris.
Nuncia particulis continuata suis.
Hoc color vrine probat et substantia spume.
Spiritus ingrossat attenuatq; calor.

Intercisa manēs grauis distincta minutis.
In becilla graui reumate membra ferit.
Indicat ictericum vel epar protendit aduri.
Si nigra vel viridis vel quasi tincta croco.

¶ Expositio. Corporis. ¶ Dicto de granulosis conseqüēter agit auctor de nubecula. Nubecula est quedā fumosa et vaporosa superfluitas generata actione caloris obscuritatē habēs: et ita nebula cū sit leuis in vrina superius tēdit et ipsaz vrinā efficit obūbratā. Ista igit nebula duo sigt. s. distēperātiaz mēbrorum spūaliū: et tūc debet esse quedā liuiditas et sigt epatis calefactionē: et spuma dz eē crocea. ¶ Est vētosa. Hic agit de spuma que qdez mltiplex est. s. q̄dam est granulosa de qua dictū est in capitulo de granulis. Et est q̄dā ampullosa de qua dictū est in capitulo de ampulla. Et est alia spuma ɔtinua de qua hic agitur. Ista ergo spuma cōtinua duo sigt. s. vētositatem et hoc cognoscit si color vrine sit discoloratus: aut si suba vrine sit grossa. Sigt etiā vehemētiaz caloris et ebullitionis et hoc cognoscit qr color vrine est intensus et suba subtilis spuma etiā crocea: signū est calefactionis. Vn̄ spuma significationē habet in colore: qr quedā est crocea: q̄dam viridis: quedā nigra: et sm hoc diuersa sigt. ¶ Cōmentuz. Corporis aerei. Post granula agit auctor de nebula. Est aūt nebula q̄dā supfluitas fumosa et vaporosa actiōe caloris generata pticeps obscuritatis q̄ cuz sit leuis et aerea emissa cū vrina eā obūbrat. Talis ergo nebula apparēs in vrina sigt distēperātiā membrorum spūalium et occupat superficiā vrine que corpus aereū nuncupatur et reddit vrinā pticipē quadā liuiditate. Talis etiā nebula apparēs epatis calorem insinuat quod plenius certificatur per croceitatem. ¶ Corporis aerei. Idest in superficie. ¶ Offense spiritualiuz: idest passioni spiritualium membrorum que sunt quasi fornax et caminus to-

tiꝰ caloris. ¶ Jecoris: idest epatis. ¶ Est vētosa. Post nubeculam agit auctor de spuma. Hic ergo per spumam intelligimus spumā carentem ampullositate. De spuma autē ampullosa pmisit. Spuma enim multiplex est. Alia est disiuncta ꝛ intensa ꝛ quibusdam granulis distincta. de qua agit auctor in. c. granorꝫ. et hoc replicat de eadem ex incidenti gratia diuisionis. Est et alia spuma vento⸗ sa ꝛ ampullosa de qua supius proposuit in caplo de am⸗ pulla. Est alia spuma tertia non gramulosa nec ampullo sa sed continua: ꝛ talis significat dominium vētositatis aut violentiā caloris ꝛ ebullitionis. Hic distinguitur per calorem vrine ꝛ testimonium ebullitionis. Cuꝫ xo vrina sit discolorata est augmentū indigestionis et ventosita tis. Itē si subtilis ꝛ nimiū tenuis sit ex calore. Si crocei tate participet fidele prestat argumentum incensionis. Item si spuma variatur ſm colorem: quia alia est nigra aut viridis aut crocea. Nigra emī significat melankiron aut epatis adustionem. Viridis agriacā. Crocea ictericiā croceā. ¶ Ventosa. Ampullosa de qua dictū est ventosi⸗ tatis nūcia. ¶ Intensi coloris: idest incēsiui. ¶ Sp ritus Ventositas ingrossat spumā sua interclusione. ¶ Atte⸗ nuat. Idest cōsumēdo ventositatē iterclusaꝫ. ¶ Intercio sa. De hoc dictū est significat emī ictericiā nigrā vel viridē vel citrinam. ¶ Sequitur de sanie.

Vlcera vesice sanies effusa fatetur.
Aut renū scabiē si grauis adsit odor.
Ex epatis regiōe fluit sedimē saniosum
Hoc dolor ꝛ partis actio lesa docet.

¶ Expositio: Vlcera. ¶ Hic determinat de sanie q̄ qui deꝫ sanies emissa in vrina significat vlcerationem renum aut vesice aut epatis. Et distinguitur qꝛ sanies emissa a renibus vel vesica granē odorem habet ꝛ illis partibus dolor sentitur. Sed si ab epate sanies emittatur: tūc do

lor est in dextro ypocūdrio ⁊ aggrauatio ⁊ virtus dige-
stiua impedit. ¶ Cōmētū. Ulcera vesi. e. ¶ In hoc capi
tulo tractatur de sanie q̄ cū vrina effusa significat vlcera
tionē vesice aut renū aut epatis ex aliqua supflua mate-
ria in ei⁹ regione collecta. Sȝ vtrū a renib⁹ vel vesica vel
epate emittatur sic dinstingue nam a renibus vesica emis
sa grauitatē odoris portēdit ⁊ in ptibus illis ⁊ locis ad
iacētib⁹ dolor sentitur. Sed ab epate nequaquā. Sȝ in
dextro ypocūdrio pulsatio doloris ⁊ q̄ddā pōd⁹ pcipit
⁊ opatio digestiue virtutis ipedit. Hoc ḡ elicim⁹ ab ipo-
crate q̄ in fine q̄rte pticule dicit. Si pus mingat ⁊ squamas
⁊ grauis sit odor tūc renū aut vesice vlceratonē sig̅at.

¶ De pinguedine in vrina apparente.

P recedens olei formam resolutio pinguis.
Cum febre dissoluit totū. lūbos sine febre.

¶ Expositio. Hic determiatur de pinguedine apparēte
i vrina: ⁊ dicit auctor ꝙ illa pinguedo apparēs ivrina aut
est cū febre aut sine febre. Si cū febre tunc sig̅t dissolutio
nē toti⁹ corpis. Si sine febre significat dissolutionē fieri
a renib⁹. De vrina pingui ⁊ vnctuosa ⁊ oleagina quādo si
gnificat toti⁹ corpis resolutionē aut dissolutionē renuȝ.
Et quot modis dissolutio toti⁹ corpis a dissolutione re
nū distinguatur optime ponitur in cōmēto. ¶ Cōmētū
Precedēs. Post saniē sequitur capitulū de pinguedine
Hoc nomine pinguedo intelligitur pinguis quedā ⁊ vn-
ctuosa suba a mēbris resoluta q̄ emittitur cū vrina. vrina
aūt magis vel minus pinguis vel oleagina appet ꝯm quā
titatē resolutionis maiorē vel minorē ⁊ ꝯm pcessuȝ calo
ris in resolutione pcedentis. In pncipio nāq̄ resolutio
nis ipsius pinguedinis apparet vrina oleagina quasi
olei colorem habens. in augmento vero est q̄si oleum. In
statu ṽo est vt ipsa pinguedo ⁊ ipsum oleuȝ. Urina ergo
habens olei colorem in pncipio declarat liquefactionem

ꝛ quasi aquosa apparet qđ est vt oleū: hꝫ in se perfectio
rē cōmixtionē olei. ꝛ talis ē in augmēto ꝛ significat pces
suū ꝛaugmētū liquefactiōis: sed q̄ oleagina ꝛin colore ꝛ in
substātia q̄si ipsuꝫ oleū significat statū resolutionis ꝛvlti
matā caloris dissolutionē: Tales quidē vrine ethice febres
sunt familiares. Sed nota ꝙ talis vrina apparet aut cū
febre aut sine. Si cuꝫ febre significat dissolutionē totius
corꝑis quippe si cū febre morbus sit vniuersalis. Si sine
febre ꝑticularē resolutionē significat renū ꝛ lūboꝝ. In re
nib⁹ nāqꝫ ꝛ lūbis multa pinguedo circūuoluit ꝛ operit
eos: q̄ pinguedie resoluta exeūte cuꝫ vrina copiosior fit
emissio vnctuositatis q̄si si a toto corꝑe emitteret. Hec
eñ ꝓpe vrinanales meat⁹ cōstituta est. ꝛ ideo cū sit multa
ꝛ ꝓpe posita nec adsit calor cōsumptiu⁹: q: est sine febre
ex quo incipit resolui copiosius purgat. Sed illa q̄ a toto
corpore in minori quātitate emittitur tū q: ē in ea febri-
lis calor qui eā cōsumēdo eius minuit quātitatem. tū q:
remota est a vijs vrinalibus. Hec autē trahi m⁹ ab Ypoc.
vltima ꝑticula vbi ait. Quibuscūqꝫ piguis ypostasis ꝛ glo
bata est: his nefreticā ꝛ acutā significat egritudinē fore ī
ꝑma specie feb. ethice. Pinguedo vrine distincta ē ꝑ par
tes in supficie si est in viro carnoso non valde crasso. In
scđa specie totā supficiē vrine occupat sicut tela aranea.
in tertia specie pinguedo diffusa ē ꝑ totū vnū vrina fusa suꝑ
lapidem ranco sonat sicut oleū. Pinguedo resoluta a re
nibus tribus modis distinguitur a pinguedine totius:
quia pinguedo totius nō est tanta nisi forte in tertia spe
cie ethice. Scđo distinguitur q: pinguedo renum statum
apparet post vrine effusionem que cum sit difficile misci
bilis de natura: ꝛ sit decisa a ꝑtibus ꝓpinquis non cum
ea cōsociat ꝛ ideo vrine incommixta apparet a toto cor-
pore decisa: ex vi decoctionis in epate, cum vrina perfe-
ctius admiscetur. ꝛ ideo fit minus apparbilis: quia nō
cadit in vna ꝛ eadē ꝑte ꝛc. Tertio distinguitur q: pingue

do renum non facit ad intentionē vrine nisi forte epar sit calefactum. Sed ab omnibus membris resoluta fit cum intensione vrine ꝛ tenuitate.

¶ De crudo humore.

Humor in vrina fit summus pendulus ymus.
Membraq; suprema ledit mediana vel yma.
Stranguriā nefresiz residēs facit atq; tenasmō.
Nutritiua grauat medius diafragma supmus.

¶ Expositio. Humor. ¶ Hic agitur de crudo humore q emittitur cū vrina. tria sunt q̄ habent silitudinē. s. crudus humor: putredo ꝛ sedimē. Sed quō discernant satis bñ tradit in cōmēto. Crudus ergo humor emissus in vrina qñq; occupat ptē superiorē vrine. qñq; ptē mediā: qñq; inferiorem: ꝛ sm hoc diuersis regionibus humani corporis attestatur. Si eñ occupat supremam partez tunc significat egriuditnē pectoris et mēbroꝝ spūaliū ꝛ diafragmatis cōpressionē. Si vo mediā occupat ptē tūc significat vitiū stomachi cū repletiōe supfluitatis ꝛ tortio ventris et rugitus intestinoꝝ. Si inferiorē occupat ptez tūc renū ꝛ lūboꝝ ꝛ partiū adiacētiū declarat passionē vt strāguriā nefresim. ¶ Cōmētū. Humor ꝛc. ¶ Post pinguedinē agit de crudo humore qui purgatur cum vrina Et notandū est ꝙ tria sunt q̄ silitudinē in mutatione ptendūt speciei sedimē. s. sedimen putredo: ꝛ crudus humor. Est ergo diligenter discernendum sic. Si mota vrina sedimē, in puas ypostases resoluatur ypostasis: est et habet formam magis equalem non adeo interruptam. Est autem ypostasis superfluitas tertie digestionis. Si vo mota vrina dissoluatur in pingues et oleagines resolutiones: ꝛ ipsa vrina fetida sit et mali odoris significatur ꝙ putridus est homor. Item tale sedimen saniosum ꝛ inequale est ꝛ insipidum. Si autem mota fuerit vrina in quasdam athomosas resolutiōes et dispergitur

cruditas humoꝝ intelligatur. Crudus itaqꝫ humoꝛ cum vrina emissus aut superiorē occupat ptē: aut mediā aut infimā. Si supiorē obtineat declarat vitiū pectoꝛis ⁊ spi ritualiū ⁊ cōpꝛessionē diafragmatꝭ: vt asma vel disma vel emotoica passio declarat. Si mediā obtineat ptē vitium stomachi ex repletiōe supfluitatis vł toꝛtio vētris ⁊ infla tio ⁊ rugitꝰ intestinoꝝ indicat. Si infimā ptem obtineat passio renū ⁊ lūboꝝ ⁊ ptiū adiacētiū: tenasmum nefresis stranguria et tibiaꝝ ⁊ genuū doloꝛ manifestatur.

De sanguinea vrina.

Ex vitio iecoꝛis trahitur mictura cruoꝛis.
Vesice aut renum vene chilis hec tibi plenum.
Pꝛouida signoꝛum doctrina facit reliquoꝛum.
Fundit trumbosum vesica grauem maculosum.
Et sufistentem modicum fetoꝛis habētem.
Minctio fit pura vene chilis ex crepatura.
Et dolet a fine grauiter pars septima spine.
Si fluat a lumbis purus manat et sine trumbis.
Renum testatur id punctioqꝫ committatur.
Dextram doloꝛ cruciat si finxus ab epate fiat.
Et sanguis purus manat fomenta daturus.

Expositio. Ex vitio. Hic determinatur de sangui ne existente cum vrina qui quattuoꝛ significat scꝫ aut vi tium epatis aut vesice aut renum aut rupturam vene chi lis et hoc quod dicit vsqꝫ ibi. Hoc tibi plenum. Hic ponit specificationes cum aliis conditionibus et pꝛimo quando pꝛocedit a vesica: ibi. Fundit trūbosum. Hic specificatur quando sanguis pꝛocedit a vesica: quia san guis ille est trumbosus in modum globi: ⁊ habet graueꝫ atqꝫ fetidū odoꝛem ⁊ in fundo residet: ⁊ talis sanguis est spissioꝛ et ponderosioꝛ. Rationes hoꝛuꝫ satis ostendunt

in cōmento. ¶ Mixtio. Hic specificatur qn̄ sanguis pcedit ex ruptura vene kilis: q2 tūc sanguis est purus ⁊ maximus dolor sentit in septima spōdili facta cōnumeratione ab inferiori pte. ¶ Si fluat a lūbis. Hic specificat sanguis exiēs a renibus: q2 tūc sanguis est purus ⁊ non est trūbosus: ⁊ dolor ⁊ pūctio sentit in renib9. ¶ Dextera dolor. Hic specificatur sanguis exiēs ab epate: ⁊ ille sanguis est purus sincerus: ⁊ dolor in dextro ipocūdrio sentitur vehemēs. ¶ Cōmentū. Ex vitio. In hoc. c. agit auctor de sanguine qui qn̄cūq3 cū vrina emittit. Sanguis ergo emissus cū vrina aut pcedit ab epate ⁊ tūc d3 esse purus ⁊ sincerus ⁊ in dextro ipocūdrio sentit. Et talis sanguis cū sit calidus vrine pfectus admiscet aut pcedit a vesica ⁊ tūc debet esse sanguis trūbosus in modū globi ⁊ grauis odoris ⁊ in fundo residēs. q2 tūc fit frigid9 vt porte ad nutrimētu3 mēbri frigidi destinat9 impurior est et spissior et pōderosior. Recept9 etiā infra ɔcauitatē vesice q2 frigidū mēbrū est amplius ⁊ globat ⁊ corrūpit: q2 debilē h3 calorē: vn̄ nō pōt a supfluis deputari: ergo q2 frigidus est: ideo globosus ⁊ grauis ad fundū descendēs iō et grauis odoris nec vrine cōmiscet vn̄ a vesica originē dr̄ hr̄e circa pectinē ⁊ piritoneon: ⁊ circa extremitatē virge in emissiōe vrine punctura sentit: ⁊ etiā talis sanguis potest in vrina petrificari ⁊ cū hoc etiā sua globositate ⁊ ēt frigiditate: ⁊ cū hoc etiā ῦm loci cōtinētis petrificationē faciente ex q̄ multi perierūt. Et vt refert. Gal. talis sanguis qn̄q3 p virgā in modū sanguisuge emittit. Si a lumbis distrahit originē pur9 est: ⁊ in renib9 dolor ⁊ pūctura sentit. Si ex ruptura kilia vene puenit purus similiter est ⁊ in septimo spōdili fctā ɔnumeratiōe ab inferiori pte dolor sentitur vehemens. Huius dogmatis firmitatem trahimus ab Ypo. Dicit em̄ si sanguinem mingat quis aut pus quasi puluerulētum sanguinē ad differentiā puri. Et postea subiūgit etiā squamas p qd̄ significat vlce-

ratio vesice. Et subdit. ꝛ ardoꝛ grauis fit ex quo habet coꝛruptio sanguinis: ꝛ tūc quidē vlcerationē sigt vesice. Itē dicit Ypo. Si sanguinē mingūt ꝛ trūbos ꝛ strāguri am habēt ꝛ doloꝛ inciderit in pectinē ꝛ peritoneon circa vesicā doloꝛē sigt. Ex hījs em̄ passio vesice sigtur. Item determinat Ypo. qn̄ a renibus ꝑcedit vt dicit. Quicūqꝫ sanguinē spōte mingūt hijs de renibꝰ rupturā vene sigt.

¶ Determinat de arenis.

Renum vesice lapidē testantur arene.
Renu m si rubee vesice si magis albe.
Emula contēti foꝛma sit suo continenti.

¶ Expositio. Renū vesice. Hic determinat de arenulis que significāt passionē aut renū aut vesice. Renū si appa rēt rubee in caloꝛe. Vesice si apparent albe ꝛ hoc ꝓm coloꝛem mēbꝛi a quo deriuant. Est aūt notādu꜒ ꝙ arene ru bee qn̄qꝫ apparēt in patiētibꝰ duplicē tertianā vl' simpli cem: ꝛ maxime in habētibus renes siccos ꝑpter discrasiā febꝛilē. Apparēt arene rubee de calculo. Quid sit ꝛ quō generat ꝛ qd sint cause gn̄ationis ipsius calculi satis in cōmento manifestū est inspiciēti. ¶ Cōmentū. Renū. In hoc. c. agit auctoꝛ de arenulis que qn̄qꝫ emittūtur cū vri na ꝛ passionibꝰ vesice attestātur aūt in renibꝰ nefresim: aut litiasim foꝛe in vesica ostēdit. Sꝫ arene aut subꝛubee aut albe: aut nigre: aut subnigre. Si rubee ꝛ molles a re nibus euenire perpēduntur. Renes em̄ rubei sunt ꝛ mol les ꝛ carnosi ꝛ sanguinē ꝯtinēt. vnde arene ibi generate iuxta foꝛmam sui continētis in rubeitatis speciē perpen duntur. Si albe sunt potius a vesica pꝛoueniunt. Vesica nancꝫ alba est et ꝓm foꝛmam continentis contentū im mutatur. Ois em̄ res trahitur ad suā oꝛiginem vel a lo co sue generationis: vel a re agente vel patiente a loco si cut apostemata que talia debent esse qualia sunt loca vbi nascunt vt foꝛmata in loco ocioso. Si nigra sint de melā

colica materia fiunt ⁊ sunt oibus peiores qꝛ sunt de grosfiori materia. Sed que sunt albe citius dissolui possunt: qꝛ ex flegmaticis humoribus crudis et indigestis cōgelatis generātur. Calculus itaqꝫ q̄ fit ex nigris arenis sibi cōglutinatis: cōglutinatur et cōflatur ⁊ omniū pessimus est: ⁊ si magnus fuerit nō pōt curari nisi per incisionē: aut fit de albis arenulis de flegmatica materia ꝓductus: ille nisi fuerit multū adustus ⁊ in ꝓcessu temporis excoctus ⁊ induratus diureticorū bñficio ⁊ antidotarioꝝ medicaminū facicilius pōt curari. Et nota ꝙ in pueris fit frequentius litrasis ꝓpter humoꝝ viscositatē in eis abundantiū in iuuenibus ꝟo fit nefresis frequētius ꝓpter siccitatem renū. Unde sanguis desiccatur ⁊ subtiles partes cōsumūtur terrestribus igitur remanētibus relique indurantur. Noli aūt semper terreri quotiēs videas arenulas rubeas in vrina apparere: nec statim precipites sentētiam de calculo: qꝛ in patientib⁹ duplicē tertianā vel simplicē: et maxime in habentib⁹ renes siccos arenule apparent rubee ꝓpter febrilē discrasiam. Itē nota ꝙ tres sunt cause generationis calculi: scꝫ abūdantia superfluitatū: ⁊ viscositas eaꝝ: angustia meatuū: et debilitas virtutis expulsiue ipse igitur cause fortius sunt in pueris ⁊ ideo isti passioni magis familiares existunt. Tribus de causis apparent arenule: scꝫ vel ex calculo: vel artetica: vel longa quartana. In artetica ex induratione humoꝝ in quartana ex melancolia desiccante ⁊ indurāte humores: vt habet in alexādro de ptisico qui lapidē expuit: qui generat⁹ erat in canalibus pulmonis ex humoꝝ induratione. Et nota ꝙ arenule significant⁹ quandoqꝫ lapidem confirmari et quandoqꝫ diminui. Si prius non apparentes quottidie multiplicentur magis: magis quousqꝫ minus apparent significant lapidem diminui. Si prius diu multis apparentibus quottidie diminuuntur magis significant lapidem confirmandū: quandoqꝫ ꝟo penitus nō apparēt cū

tamē nō sunt purgate: tūc; significāt lapidē cōfirmatum

¶ Determinat de pilis.

Forma pilo similis vel erit decisio. carnis:
Aut pars humoris lima siccata caloris.
Inde pbes renū vel totius nocumētum.

¶ Expositio. Forma. Hic determinatur de pilis. Pili sunt quedā resolutiones longe & graciles a similitudinē pilor & emittūtur cū vrina: & significant aut dissolutionē renū & lūbor: aut siccitatē humor ex acuitate caloris desiccator. & hoc habetur i cōmēto. ¶ Nota q isti pilis apparēt aut cū fe. aut sine fe. Si cū fe. significat toti⁹ corpis dissolutio. Si sine fe. dissolutio renū & lūbor. ¶ Cōmentū. Forma. ¶ In hoc capitulo agit auctor de pilis. Sunt aūt pili quedā resolutiones lōge & graciles in modū pilor que cū vrina emittūtur. Procedūt autē ex dissolutiōe renū & lūborū: vel fiūt ex humorib⁹ siccatis q; sic distinguit & sententiat in tali resolutione qn digitis cōfricatur quasi soliditas carnis tūc de substātia renū esse perpenditur significat dolorem renū & lūbor ex acuitate caloris eos dissoluentis. & partes eor decidētis & tales apparēt in diabeticis. vñ Ypo. in am pho. Quibuscūq modica caro aut pili exeūt pingui existēte vrina hijs a renibus egrediunt: vel hijs eductio de renibus fit. Si autē pili illi cōfricatis digitis cedāt cōpressioni nec statī euanescāt: ita vt subsit aliqua soliditas de siccis & induratis humorib⁹ fieri significātur. Et si resolutiones lōge apparent: & aliquātulū grosse significant opilationē renum et lumborum: quandoq dextri renis: quandoq sinistri: et quandoq vtriusq. Si dextri: dormitatio et fornicatio in dextro pede sentitur. Si sinistri. in sinistro. pede Si vtriusq: in vtroq sentitur. Ex tali enim opilatione nerui comprimuntur: & ex compressione eorum spiritus animalis cuius proprietas est currere per neruos

sensum τ voluntariũ motum impendere nequit partibus extremis. vnde per neruos spũs aialis non potest libere trãsire ꝑpter ꝯpressionẽ ꝑdictã / vnde dormitatio vł forni catio occurrit. Et nota ꝙ pili apparẽt in vrina aut cuꝫ fe bre aut sine febre. Si cũ febre toti⁹ corꝑis dissolutio signi ficatur. Si sine febre de renũ substãtia fieri decisio parti culariter iudicatur. ❡ De squamis τ furfuribus.

Per squamas renues τ furfurea micta notatur.

Vesice scabies aut si febris cõcomitatur.

Totius fuit integritas corpus tenuatur.

❡ Expositio. Per squamas. ❡ In hoc loco determi nat auctor de squamis τ furfurib⁹. Squame sunt / q̃dã re solutiones lateτ rotũde ad similitudinẽ squamarũ pisciũ q̃ quidẽ a suꝑficie mẽbroꝝ abradũtur τ vocãtur squame petaloides: et iste squame apparẽtes in vrina qñdoꝗ si gnificãt dissolutionẽ totius corpis. s. si adsit febris. Si vero nõ sit febris ꝑticłaris dissolutio τ scabies vesice signi ficatꝰ. Furfura sunt q̃dã resolutiones ad silitudinẽ furfu ris enim ex caloris violentia a membris dilaceraturτ abra dũtur. Ista ergo furfura sunt alba: q: mẽbra a q̃b⁹ decidũ tur alba sunt τ etiã sunt magis grossa ꝙ sq̃me: q: magis ꝑfunde a mẽbroꝝ suba dissoluũꝰ. Talia ergo ꝯtẽta furfu rea apparẽtia in vrina significãt aut toti⁹ corꝑis dissolu tionẽ aut solũ vesice. Si ergo cũ apparent adsit febris tũc dissolutionẽ toti⁹ corꝑis significãt. Si vero sine febre apparẽt significãt dissolutionẽ vesice solũ cognoscitꝰ etiã ꝑ digestionẽτ idigestionẽ. ❡ Cõmẽtũ. per squamas. Se quitꝰ de squamis τ furfurib⁹. Sunt aũt squame quedã re solutiones late τ rotũde q̃ q̃si a mẽbroꝝ superficie actio ne caloris dilacerãtur τ abraduntur: τ sunt q̃si petala q̃ ex tritico sunt τ modicis squamis pisciũ assimilanꝰ. vn de squame petaloides nuncupãtur hmõi resolutiones a membris decise. quandoꝗ cum vrina purgantur, et idi

cant dissolutionẽ totius tm̄ aut vesice. Si igitur adsit febris cum apparent significat dissolutionẽ totius corporis: vt in febre ethica contingit. Si sine febre ꝛ indigestione tūc particularis dissolutio ꝛ vesice scabies demōstrat. Hoc affirmat Ipoc. i ampho. vbi ait si squamas mingūt et dolor grauis sit vesice vlceratione significat. Furfura sunt quedam resolutiones in modū furfuris disposite. et a mēbris decidētes ex violētia caloris. Sunt etiam albe qm̄ ipa mēbra alba sunt tales emittūtur cū vrina: ꝛ sunt grossiores squamis: quia non ita superficialiter radūtur sed a calore inserto ꝓfundius a mēbroꝝ sub̄a euellūtur Urina ergo furfureas habēs resolutiōes aut dissolutionẽ toti⁹ corporis significat aut vesice tm̄. Unde sit distiguit per febrẽ et non febrem. ꝑ digestionẽ ꝛ non digestionem. Ipo. aūt in ampho. Quibus in vrina pingui existēte furfurea mingūtur his vesica scabit. Petala ꝛ furfura dissoluūtur a vesica. Sed nō crinoides: quia vesica nō est solitū corpus: sed est tenuis ꝛ pelliculosa ꝑdicta corpa quādoq̄ fluūt ab humorib⁹ calore liquidas ꝑtes cōsumēte vel frigiditate cōdensante: Sed cū alijs signis in prima specie ethice apparet petaloides. In secūda furfurea. In tertia crinoides.

¶ De crinoidibus.

Certa fides per crinoides q̄ tertia febris
Est ethice species ymis inserta latebris.

¶ Expō. Certa. ¶ Hic determinat de crinoidib⁹: ꝛ sunt crinoides quidā resolutiones grosse q̄ caloris violentia multū ꝑfunde a mēbrorum substātia euelluntur: et sunt maiores q̄ squame et furfura. Habent enim crinoides. tres dimensiones magnas. s. latitudinem longitudinem: et profunditatem. Crinoides igitur in vrina apparētes tertiam speciem ethice significant. ¶ Commentū. Certa ¶ Sub vno titulo egimus de squamis ꝛ furfuribus. In hoc capitulo sum tractaturus de crinoidibus: Sunt autẽ

crinoides quedam grosse resolutiões decise a mēbris vio lentia caloris incensi et intrusi menbris .et sunt maiores furfuribus ꝛ petaloidibus in trinā dimensionem: scʒ lati tudinem. longitudinem: ꝛ ꝓfunditatē grādescunt ꝓpter qđ significatur ꝙ mēbroꝝ substātia amplius ꝛ plenius dissociatur. Dicitur autē crinoides ab idos qđ est for ma ꝛ crina qđ est duo: quasi formā duaꝝ pretēdens. Sūt autem crine vel crina grossiores partes vel particule tri tici que ī principio mollitionis ꝛ attritionis molle de gra nis integritate diuidūtur: Tales ergo crinoides in vrina apparentes tertiā speciē ethice designāt. cum autem sint ita rotunde a vesica nō ꝓcedunt. Vesica nanqꝫ magis ac comodat resolutioni furfurū ꝛ squamaꝝ ꝙ crinoidarum apparent quādoqꝫ tales crinoides rubee et sub. in febre acuta ꝓpter sanguinis infectionem ꝛ pessimū est: ꝛ quā doqꝫ passionē solidoꝝ mēbroꝝ testat. vñ Ypo. in vltima particula ait. Quibuscūqꝫ in febre in vrinis crinoides ipo stases fiūt longā significant egritudinē. i. ethicam.

¶ De athomoꝝ resolutionibus et albis minutis

Innuitur gutta regnare per alba minuta.
Si mulier fuerit non alterum tibi deerit.
Quin ꝛ cōceptus adsit vel languor ineptus.

¶ Expositio. Innuitur. Hic determinatur de athomo sis resolutionibns ꝛ albis minutis. Iste ergo resolutio nes apparentes in vrina tam inviris ꝙ in mulieribus vi tium gutte significant. Et ꝫm regionem vrine quā occu pant significant corporis humani regionem affligi: quia si in parte superiori vrine: tunc. significat partem superio rem corporis pati guttam: et si in media mediam: et si in fundo vrine inferioꝝ corporis partium guttā significant. Est tamen notandū ꝙ si iste resulutiones athomose et al be in vrina mulieris appareant: et pingues sint in modū loture anuli in fundo residentes inferius. Et post modi cū tempus conglobantur inꝙ tales resolutiones mulie-

rem significant concepisse: et si appareāt subrubee et rotū-
de signt mulierē masculū cōcepisse. Si vero appareāt al-
be vel sicut liuide et late forme signt feminā cōcepisse. Si
vero cū oibus predictis signis mulier nō concepit tunc
significat guttam sicut dictum est: vel matricis humoro-
sitatem: et tunc vrina est magis spissa. ¶ Cōmentū. Jn-
nuitur. Sequitur tractatus de athomosis resolutionib9
et albis minutis qđ idē est. Athomose resolutiones et al-
be significant vitiū gutte tā in viris ꝙ in mulieribus. Sz
si appareāt in fundo signt guttaꝫ inferioꝝ partiū. Si in
media regione apparēt vitiū gutte significant in media-
nis ꝑtibus: scꝫ a regiōe generatiuoꝝ vsqꝫ ad diafragma
Si vͦo apparent in parte superiori superioꝝ partiū gut-
tam significāt. Sed si ꝑ totā vrine substantiā diffundūtur
guttā omniū mēbroꝝ significāt. Tales aūt resolutiones
in vrina mulieris apparēt et sit pinguis: et maxime in ꝑte
inferiori in modū loture anuli inferius residentes: et post
modicū tempus conglobantur significant mulierem con
cepisse: et si appareant subrubee et rotunde forme signi-
ficant masculum concepisse: ꝙ em̄ rubee sunt vel subrubee
significatur ꝙ naturalis calor est sufficiens dare eis taleꝫ
colorem. Si vero appareant albe et quasi liuide et late for
me significant feminam concepisse. Per talem nancꝫ co
lorem vrine significatur debilitas naturalis caloris non
sufficientis eis colorem perfectum attribuere. Si vero
non concepit mulier: et tales apparent resolutiōes signi
ficat ꝙ concepit dolorem et paritura est iniquitatē. So-
lum enim vitium gutte significatur siue ostenditur in mu
liere: ergo tales resolutiones equiuocantur: vel ad con-
ceptum significandum: vel ad arteticam: vel humoro-
sitatem matricis: et tunc vrina spissior est. Jste sunt vri-
ne scilicet muliebres que magis deludunt artificem. De
talibus nancꝫ vrinis dare sententiam periculosum est
cum ad vtrancꝫ se habeat que dicta sunt. Unde de ta-

libus veritas ignoratur. tū ꝑpter fetū. tū ꝑpter mulierē in viris aūt tales vrine cū albis minutis securiores sunt ad iudicādum. In eis em̄ veritas manifesta lucet. Sꝫ vri ne muliebres execrabiles sunt ꝑpter duplicē fet⁹ ꝛ corpo ris cōtinentis respectū hmōi aūt resolutiōes in vrina vi ri apparētis guttā significātes albe sunt ꝛ parue sunt et rotūde. Albe qꝛ resoluūtur a mēbris albis: vñ imitātur colorē mēbroꝝ a q̄bus decidūtur. Parue sunt cū natura lis calor agat in materiā gutte vt eā digerat ꝛ dissoluat resoluitur quoddā paruū de mēbro: qꝛ cū solidū sit ꝛ par ua sit caloris actio paruū est qđ resoluitur ꝛ ideo parue sunt resolutiones. Rotūde sunt qꝛ calor vndiqꝫ agit in il lam materiā circūferentialiter dissoluēdo. ꝛ ideo rotūde apparēt vl' rotūda sunt: qꝛ ꝺ ratiōe granula rotūda sunt qꝛ ex descensu rotūdanť vt grādo in casu vt patet etiam de gutta pluuiali qꝫ in descensu suo rotundatur.

¶ De signis conceptionis.

Matrix sicca: venus sopita: retentio fluxus.
Discolor affectus vomitus compressio virge.
Mamme grossicies et perturbatio ventris.
Ex mellicrato conceptus signa probātur.

¶ Expositio. Hic determinatur de signis per que pos sumus cognoscere cōceptionē ex incidēti. Signū conce ptionis qđ habetur per vrinā in primo est dictum. Sed alia signa sunt conceptionis que enumerātur in istis pre dictis ꝟsibus. ¶ Matrix sicca. Quia iam clausum est ori ficium matricis. vnde nō emittūtur menstrua que vuluā hucmectare solent. Sed potius retinentur ad nutrimen tum fetus. ¶ Venus sopita. Aliud signū cōceptionis: si desiderium veneris est sopitū et extinctum: propter hoc: qꝛ matrix que vacua erat iam repleta est. ¶ Retentio flux⁹ Aliud signum conceptionis: scilicet quia menstrua reti nentur vt inde nutriatur fetus. ¶ Discolor affectus.

Aliud signū cōceptionis appetitus varius et multi formis.q2 modo appetūt accumina modo fructus acerbos ꝛ carbōes:ꝛ hmōi similia.Et hoc accidit ex ipso sangui ne menstruo melācolico redūdante ad eos stomachi ꝛ in ficiente ipsum.¶Vomitus.Aliud signū:q2 ille sanguis inficiēs os stomachi mouet ipsuꝫ ad vomitū.¶Cōpressione virge.Aliud signū conceptionis:vt habet in cōmē to.¶Mame grossicies.Quia sanguis redūdat ad spōgiositatē mamillaꝝ vñ ingrossantur.¶Et perturbatio. Aliud signū ꝯceptiōis Jpocratis in quarta ꝑticula amphorismoꝝ.Mulier si vis scire si ꝯceperit ꝛc.¶Cōmen tum.Matrix sicca.Jn hoc capitulo qđ est quasi finale ꝛ cōplemētuꝫ sui operis assignātur accidētia ꝛ signa celebrate cōceptionis.De ꝯceptione ꝑ vrinā significāda pre cesserat intentio in capitulo precedēti.ideoq3 ad conceptionis noticiā plenarie habendā posuit auctor signa cō ceptionis in cōclusione sui operis.¶Matrix sicca. Q2 conclusum est interius officium neq3 iam emissione menstruoꝝ matrix humectat vel vulua etiā illinitiōe mēstruo rum nō humectat:q2 mēstrua retēta sunt ad nutriendum fetū.hoc aūt noie matricis eius extremitas.i.vulua itel ligitur.vel vulua sicca est:q2 matrice iam repleta ex semine virili iam interius monetato iam voluptas matricis a venereis illecebris nō adeo diffundit:nec in lachrymas resoluit venereas.Extincta eñ est sitis eius que prius sedari nō poterat quod fit:q2 iam repleta est ꝛ,ex interio ri sarcina aggrauata minus pōt vacare pruritui venereo rum.Ex vacuitate naq3 matricis viget sensibilitas:et ex sensibilitate ampliori amenitate veneris matrix amplius infestatur.¶Ven9 sopita nō mercat ꝑpter ꝓdictā ratio nem.Sꝫ obmurmurāt subagitatores ꝛ lenones ꝛ assueti ad venerē dicētes hoc esse falsuꝫ:q2 a m.l'tis post ꝯceptio nem auidi9 ꝛ instātius appetit coit9 ꝙ antea.Dicūt se ēt vidisse quasdā q̄ aū cōceptionē suis adulteris ianuā pu'

doris claudebāt. Sed facta cōceptione vmbilicū et crura eius relaxabāt. Respōdemus hoc potius esse securitatis causa quam causa ardoris et voluptatis: nō tñ dico quin ex fetu calore duplicato renes calefiant: et ex calore peruaganate vel pgrauante venereis orificijs quidā pruritus innascitur. Sed nō est adeo voluptuosus sicut qui fuit añ cōceptionē vel in conceptiōe. Tūc em̄ matrix totā se aperit et applaudens tēperantie seminis ipsum intromittit in monetā cōceptionis. i. formam. ¶ Aliud cōmentū. Matrix qm̄ egit de athomosis resolutionibs que qñq3 signt cōceptū: qñq3 nō. Hic addit signa per q̄ fiat discretio qñ significent cōceptū. Et primo ponit gñalia. Scdo spālia cū matrix cōsecuta est qd desiderabat et adepta est quod venabatur quiescit. Et ideo clauditur vt retineatur qd desiderabat et acceptū collū eius et vulua desiccat: qr non fluit qd solet flere vñ vulua minus humorosa fit. ¶ Venus sopita. Cū matrix creata fit ppter cōceptionē habito fine ad quē ipsa est facta: tūc in eo quiescit naturaliter. Unde nō appetit plus coire. Tamen ex ebullitione postea facta in ipsa matrice: maxime si materia ipsa generādi fuerit colerica: et etiā matrix fit sibi similis in cōplexiōe Sunt tamen quedam mulieres pregnātes q̄ appetūt coitum vehemēter quoniam in eis renes supflue calefiunt: et maxime cū vulua nō recipiat in se humorositatē solitā et ppter hoc magis appetūt coitū: et forte ad hoc vt ei⁹ humectetur vulua matrix coitum appetit magis propter necessitatem quam propter vtilitatez quoniā natura stimulata a vehemēti siccitate stimulat matricē ad appetēdum coitum. ¶ Retentio fluxus: idest menstruorum. retinentur aūt menstrua vt fetui ppinentur nutrimenta et ppter cōclusionem interioris orificij. ¶ Aliud cōmentū ad pdicta carmina. ¶ Matrix. Patet causa hui⁹ ex predictis: qm̄ coartatur collum matricis: vt retineatur materia generandi. ¶ Affectus: idest appetitus. ¶ Discolor: idest va-

rius ⁊ multiformis: modo enim appetunt acrumina: modo fructus acerbos: modo certam modo carbones: et similia quod habet cõtingere ex sanguine menstro melancolico et contagioso redundante ad os stomachi et inficiente. ipm. vnde appetũt similia sue infectioni. Sed hoc habet fieri maxime in nouitate conceptionis propter retentionem menstruorꝫ. Sanguis em̃ menstruus adhuc est in motu. In tertio auteꝫ mense vel in quarto fetu iaꝫ confirmato cessat talis appetitus. ¶ Uomitus. Ex eadem causa: sed accidit maxime in nouitate conceptionis. ¶ Compressio virge. Ex angustatione interioris orificij matricis. Unde videtur viro cum coit cum muliere ꝙ virga a vulua sugatur precipue quando virga est longa. ¶ Mamme grossicies. Ex redundatione sanguinis ad spõgiositatẽ mammillarum. vnde distenduntur ⁊ ingrossantur. Sunt nanqꝫ continui meatus a matrice ad mammillas per quorꝫ continuitatem fit transitus deriuatiõis ad superiora. ⁊ ad mãmillas. ¶ Turbatio. Istud signum est ab Ipocrate elicitũ. Dicit em̃ in quinta ꝑticula amphorismorꝫ. mulierem si vis scire ⁊c. quando dormitura est da ei mellicratum bibere: ⁊ si quidem habuerit tortiones concepit. si vero non nõ. Sed nõ est omnino veridicũ signũ: q: suscepto mellicrato tortiones sentiũtur: nõ tñ ꝑpter hoc est semꝑ de facta conceptione. Si ꝟo in corpe mulieris suscepto mellicrato fiat absentia ex priuatio tortionis certum signum non facte conceptionis.

¶ De signis conceptionis masculi.

Conceptũ maris insinuat splendor faciei.
Mẽbrorũ leuitas spissi cõcretio lactis.
Atqꝫ tumor vẽtris ĩ dextra ꝑte rotũdus.
Femineum fetum contraria signa figurant.

¶ Expositio. Conceptũ. ¶ Hec sunt signa cõceptiõis masculi: q: si mulier ante cõceptionem esset discolorata:

⁊ facta cõceptione habeat faciem bene colorotã. Ex hoc habetur vnũ signũ cõceptionis masculi quãtũ est ex hoc ¶ Membrorum leuitas. Si facta cõceptione mulier habeat leuitatem mẽbrorum: ex hoc est signum conceptionis masculi quãtũ est ex hoc. ¶ Spissi cẽcretio idest coagulatio lactis ⁊ spissitudo. ¶ Atq; tumor. s. vẽtris. In dextera parte rotũd9: q2 ibi est locus cõceptionis masculorum. Femineũ. Signa cõtraria istis que dicta sunt sign̄t cõceptionẽ femine. ¶ Cõmẽtũ. Cõceptũ. ¶ Post tractatũ de generalibus signis cõceptionis subiũgit auctor de spãlibus. ¶ Splendor faciei. Recurrit ad priorẽ cõsistentiã mulieris. Si aũt ante cõceptionẽ solebat esse min9 colorata ⁊ post modicum; facta cõceptione purpurea facies vel illuminata occurrit: ex hoc ꝓpende conceptionẽ masculi. Nã si calidiori sanguine ⁊ in calidiori ꝑte matricis cõcipitur vnde naturalis calor in corꝑe mulieris incutit. et melior digestio ꝓcreatur. Nam ex bona digestione bonus color in facie nascit. ¶ Membrorum leuitas. Ex eadẽ causa ex bona nãq; digestione bonũ est nutrimẽtũ ⁊ bona reꝑatio spirituũ ex quib9 sufficiẽter reparatis robur ⁊ vigorositas ipsi corꝑi ꝑstant ⁊ mẽbra leuigãt. ¶ Spissi concretio lactis: id est coagulatio: q2 lac magis est digestũ ⁊ excoctum ⁊ ablata ẽ aquositas virtute caloris. Unde si eius gutta suꝑ vnguẽ vel suꝑ marmor aut suꝑ alia re tersa apponat nõ fluit: s3 laterales ꝑtes ei9 redigũtur in cumulũ: et hoc sig̃t masculi cõceptionem. In dextera ꝑte Ubi est locus cõceptiõis masculorum. ¶ Rotũdus. Quia partes masculini corꝑis cũ sint fortiores fortius sibi coherent nec in matrice quedam fragilitate distendũtur. ¶ Contraria signa. Nam contariarũ causarũ contrarij sunt effectus. ¶ Secũdũ cõmentũ ad ꝑdicta carmina. Cõceptũ. ¶ Hic determiat signa cõceptionis specialia: materia masculi est spãlior q̃ femine. Ponit auctor q̃ sperma viri stat loco factoris ⁊ agentis; sed sanguis men

struali loco materie. Et ex hoc pꝫ ꝙ oīs vir calidior ē omni muliere: tamē quedā mulieres calidiores sunt q̄busdā viris: sed hoc intellige de calido viscoso ꝛ materiali magis. viri autē omnes calidiores sunt calore virtuoso ꝛ formali ꝛ ideo viri fortiores sunt femīs. ¶ Splēdor faciei. Qm̄ ex materia calida q̄ ebulit in matrice eleuant̄ fumi vel vapores calidi ad epar vnde calefit. Et similiter ad cor vnde calefit. vnde ex his membris sic calefactis eleuātur calidi vapores ad faciem ꝛ ad caput. vnde facies splēdescit rubor est ex flore sanguinis virtute caloris depurati et inde leuitas totius corpis qm̄ calor rarefacit ꝛ subtiliat q̄ duo sunt p̄ncipia leuitatis: calidū ꝙ ovelociter mobile. ¶ Spissi cōcretio. Qđ fit a calore forti aquositatē ipam ꝛ spm̄ fortiter comp̄hendētem vnde videm⁹ ꝙ carnes cocte rigidiores sunt qm̄ calidum supuincit humidū ꝛ ipm̄ cōprehēdit ꝛ coagulat p abstractionē humi pri⁹ existentis. Sed attēdēdum est ꝙ calor aggregatus fortior est ꝙ̄ sparsus. ꝛ ideo parui viri nunꝙ̄ sunt humiles quoniam calor eorum est aggregatus. vnde mobiles fortiter sunt eleuati qm̄ calor semper spargitur et eleuat: et ideo sunt audaciores et subtiliores. Contrariuꝫ accidit in magnis propter eius sparsionem. Unde si magnū sapientē videris vel inueneris ꝛ paruā humilē redde laudem deo. ¶ Atq tumor. Cum enim calor humidus fortiter cōprehēdit rotūdat sicut sup̄ prelibatum est. Et hoc etiā facit in dextra pte maxime: q: calida est: ꝛ ideo tumor rotundatur cum cōcipitur masculus. Signa ꝯtraria apparent in mulierib⁹. Et nota ꝙ splēdor faciei maxime ꝯceptiōeꝫ masculi certificat si añ conceptionem facies erat pallida.

¶ De spermaticis resolutionibus.

Spermaticis in scripta notis vrina fatetur.
Illecebres coitus genitalia membra grauari.
Fermento veneris ludibria vana soporis.

Siue gomoream vel membri vim resolutam.

¶ Expositio. ¶ Hic determinat de spermate apparēte in vrina. Regl'a. vrina cū spermaticis resolutionib⁹ apparēs residētibus vel ad fundū tendētibus significat coitū pcessisse aut nocturnā illusionē aut voluntatē et desideriū venereoꝝ operū sine actu: et tūc significat mēbroꝝ generatiuoꝝ repletionē. Siue gomoreā. Talis etiam vrina si frequēter occurrat gomoreā. significat vel paralysim generatiuorū mēbroꝝ. ¶ Cōmētū. Spermatic. In hoc caplo auctor agit de spermate in vrina: qm̄ qn̄q3 cū vrina nutriuntur resolutiōes spermatice vnde apparet vrina cū quibusdā spermaticis resolutionib⁹. Est ergo talis regula. Urina cū spermaticis resolutiōibus apparēs ad fundū tēdētibus vel residētib⁹ coitū significat pcessisse: aut nocturnā illusionē aut ꝯcupiscētiā aut affectū venereoꝝ operū sine actu ꝯsequētē. sig̅t ēt genitaliū mēbroꝝ et didimorū repletionē ex spermate qd ē: q2 redūdat in testiculis et p incōtinētiā cū vrina emittit. Sig̅t etiā talis vrina si frequēter occurrat gomoreā siue paralysim genitaliū, membroꝝ. Est aūt gomorea imoderata et inuolūtaria spmatis effusio q̄ est passio turpissima: ꝯ q̄ multitudo nō modica vel aliq̄ aliqn̄ pierūtq̄ talē egritudinē ꝯfiteri erubescūt vn̄ morbi malicia magis ꝯfortat. Fit aūt hec passio ex nimia sanguis abūdantia. vn̄ sperma augmētat et ppter nimiā abūdātiā multiplicat et emittit sine aliq̄ delectatiōe et vgeerectiōe. Fit etiā qn̄q3 ex debilitate virtutis retētiue. qn̄q3 ex lenificatione vasoꝝ seminariū. vnde vasa seminaria lubrificātur et sic sperma ex tali lubrificatione cū nō habeat coherentiam in receptaculis inuoluntarie labitur. Significatur aūt hec passio in illis q̄ habent paralysim in membris genitalibus: sicut est in epilepticis et apopleticis. in illis enim vrina et semen inuoluntarie emittuntur. et sic sperma propter debilitatē neruoꝝ et propter aliaꝝ causaꝝ

intrinsecā in voluntarie egredit. ¶ Spermaticis notis: idest spermaticis resolutionibus. ¶ Scripta. Idest pfusa. ¶ Illecebres coitus. Quo ad celebrādum coitū: idest quando aliquis celebrauerit coitum. vñ ex reliquijs materiei resolute ⁊ non sufficienter educte: qꝰ debilis fuit spiritus expellens: ideo talis apparet vrina. Genitalia mēbra. Secunda significatio est: mēbra genitalia dicuntur in hoc loco testiculi virga ⁊ didimi pcipue. ¶ Fermento Idest spermate quo testiculi turgescūt: sicut pasta ex fermento crescit ⁊ amplatur. ¶ Ludibria vana soporis: id est nocturnas illusiones ex venereis officijs vel operibus quando. s. dormientibus se ingerūt ⁊ improuisa mente somniāt vel dormiūt. Gomoreā: idest immoderatā ⁊ inuoluntariā spermatis effusionez. ¶ Uim resolutā: idest paralysim que fit ex dissolutione mēbroꝝ. ¶ Sequitur aliud cōmentum ad predicta carmina. ¶ Spermaticis Sperma emittitur aut pter multitudinē materie: aut pter defectū ꝟtutis cōtentiue: aut pter debilitatē lacertiꝰ remolliti ſm palysim. ¶ Illecebres. Q: nimis mouet materia ⁊ nimis calefiūt testiculi vñ fortiter attrahūt et sperma ibi generāt qđ emittūt. Subtiliāt p motū precedentē in coitu nimio. ¶ Genitalia mēbra pter multitudinē materie spermatice q̄ inturgescit a calore p motū ¶ Ludibria. qm̄ in tali opatione nō bñ modificant concauitates ex spermate. ¶ Gomoreā: idest inuoluntariā spermatis emissionē. ¶ Uim resolutā: idest virtutē ꝯtentiuā ⁊ pter lacerti remollitionē deficientē retinere.

¶ De puluereis resolutionibus.

Sub forma cineris corpuscula pressa deorsum.
Infima membra notant morbi languore grauari.
Ex attricis emoroidis splenisq; tumore.
Sepius apparent vel quando mēstruus humor.
Temporibus certis sua respirascula nescit.

¶ Expositio. Sub forma. Hic determinatur de resolutionibus puluereis que emittūtur cū vrina ad similitudinem puluereis. Est ergo regula. Urina in colore remissa cū puluereis resolutionibus in fundo residentibus signat egritudinē mēbrorum inferiorum sicut renū et lūborum et partium inferiorum. ¶ Ex attricis. In attricosis et ficosis et in patiētibus emoroidas et inflationē splenis apparet talis vrina. ¶ Uel qn̄ menstruus. Talis etiā vrina apparet in mulieribus qn̄ patiūtur retentionē mēstruorum. ¶ Commentū. Sub forma cineris. Hic ponit aliud capitulū de puluereis resolutionib9 que qn̄q cū vrina emittūtur: et sub forma puluereis in fundo subsistūt. Inde colligitur regula talis. Urina in colore remissa cū puluereis resolutionib9 in fundo residētibus: in colore nigris vel liuidis signat emoroidas: Significat etiā attrices siue cōdilomata. Talis etiā vrina signat vitiū splenis et in mulierib9 signat coitū: et si talis diu appareat signat retētionem mēstruorum. Emoroide sunt quinq vene: que a chili vena pcedentes vsq ad pudibūdum circulum terminant. Iste ergo vene qn̄q replent et aggrauātur ex melācolico sanguine q̄ maxime abūdat in chili vena que spine adiacet. Spina vero frigida est cū sit pars corporis posterior vnde ppter frigiditatē illius partis melancolicus sanguis in illis venis habet dominiū suū. Cū aūt p̄dicte vene aggrauate sunt et super replete ex melācolico sanguine distendūtur et fortiter eo in loco tumescūt atq inflant: ita q in capitibus earum quedā apparent tumorositates varie. Unde sentitur grauedo et ponderositas circa partes inferiores et adest pigricia totius corporis et discoloratio faciei. Ille aūt vene qn̄q rūpuntur et sanguis emittitur in multa quātitate rūpuntur autem ille vene propter abundantiā sanguinis et propter incontinentiam: vel ex calore nimio propter acuitatem et corrosionem: vel ex frigiditate exteriori propter compressionem. Unde hec passio maxime

est in illis familiaris qui super marmora sedere cõsueuerunt. Est aũt emorois nomẽ mẽbri et passionis q: ille vene dicũtur emoroide per quas venit hec passio que dicit emorois. Unde egritudo ab illis venis orta emoroides dicũtur. Dicitur aũt emorois ab emo qđ est sanguis: et rois qđ est fluxus. vnde dicũtur emoroides quasi fluxus sanguinis. In emoroidib⁹ vrina debet esse remissa in colore. Nã melãcolico sanguine abũdante in corpore debilitatur naturalis calor vñ digestio crudescit ⁊ ex digestionis cruditate discoloratur vrina. Apparet aũt cũ puluereis resolutionib⁹ que resolute a melãcolico sanguine nigro: ⁊ terrestri per continuos meatus deriuãte ad vesicã cũ vrina emittant: ⁊ q: sint ponderose ⁊ terrestres subsident in fundo. Attrices sunt collectiões facte circa annũ ex melãcolico sanguine in illis partibus turbato: ⁊ viscositatẽ inducente. Fici sunt molles electiones circa annuz distincte quibusdam granis in modum granorum ficus.
¶ Condilomata sunt dure ⁊ solide collectiones et rotunde circa annum in modum glandium: ⁊ dicuntur condilomata a condilon qđ est rotundũ. Unde apud Maximianum reperitur digitis in condilon replicatis: idest in rotundum. In attricosis igitur et ficosis ⁊ condilomaticis vrina apparet similis proxi: ⁊ propter eandẽ causaz disponitur ꝯm colorem talem. Et resolutiones tales ex vitio splenis post datã medicaminam: maxime ꝑpter dissolutionem partium. Apparet eadem vrina remissa cum resolutionibus puluereis. Similiter in retentione menstruorum. Nã sanguine melancolico per menstrua retento resoluuntur quedam partes liuide ab ipso sanguine et quasi squamose que quidem cum vrina emittuntur.
¶ Cinereis. Idest puluereis. ¶ Infima membra. Sicut renes ⁊ lumbos et inferiores partes que ratione cõpassionis molestantur vt dictum est.

¶ De ipostasi.

Informat sedimen color et substantia tempus.
Forma: locus: color est albus: substantia gũsis.
Continuata suis conum sua forma figurat.
Inferior fundus locus est constantia tempus.
Album continuum residens constans ꝑineatum.
Si sedimen fiat bona fit digestio virtus.
Fortis nature triplici viget actio motu.
Albificat: mundat: cumulat: condensat et vnit.
Uentosum calor extenuat: sorbetq vaporem.
Uirtus que bona sunt retinet: que praua repellit.
Nec natura suos secat aut interpollat actus:
Hijs claret signis ostensio certa salutis.
Lucreta fit febris breuis est discussio morbi.

¶ Expositio. In isto loco determinat de ipostasi. Est igitur ipostasis superfluitas tertie digestionis effusa in vrina. Ipostasis in tertia digestione diuiditur a nutrimẽto membrorum et emittitur cum vrina. Unde hic ponitur descriptio ipostasis laudabilis: et sunt quinq conditiones ipsius: scilicet color qui est albus: substantia que debet esse continua sine interruptione et diuisione: locus qui est fundus vrinalis pus ipostasis scz ꝙ multos dies perseuerat in bonitate forma quia debet esse ad modum forme piramidalis vel pinealis vt incipiat a lato et circunquaq tendat in acutum. Et de istarum differentiarũ qualitate singulariter determinatur in commento valde bene. ¶ Album cõtinuum. In isto versiculo continẽtur quinq differentie ipostasis naturalis: scz ꝙ sit alba in colore: continua in substantia: residens in fundo ꝫm locum constans quãtum ad tẽpus: pineatũ quantũ ad formaꝫ. Et si tale sedimẽ cũ istis cõditionibus appareat in vrina significantur ꝙ digestio est bona ⁊ virt⁹ fortis: ⁊ ꝙ actio nature triplici viget motu. ¶ Uñ notãdũ est ꝙ triplex ẽ

motus nature scꝫ alteratiuꝰ localis. ꝛ essentialis. hic de clarantur in fine cōmēti. ¶ Cōmētum. Informat. Aliud capitulū ꝑponitur de ipostasi: vbi vidēdū est q̇d sit ipostasis ꝛ eius ꝓprietas. Est em̄ ipostasis supfluitas tertie digestionis cū vrina effusa. Ois ergo digestio supfluitatē habet suam. Prima digestio hꝫ p sua supfluitate egestionē ꝛ ventositatem. Secūda digestio hꝫ vrinā. Tertia digestio habet ipostasim ꝛ sudorē. Ipostasis in tertia digestione diuidit a nutrimento mēbroꝝ. vñ cū in omnibꝰ mēbris fiat digestio: ꝛ oīa membra nutriātur aquolibet. nutrimēto diuidit ipostasis. Sed nō tota ipostasis que a nutrimento diuidit cū vrina purgatur. Nā viarū longitudine ꝛ meatuū strictura nō potest tota ad vesicā prouenire. pars em̄ quedā a calore corporis cōsumit. Alia p sudorē mūdificat. Alia pars extenuat ꝛ p fumū ꝛ vaporem expirat. illa portio sola que vasis coheret ꝛ propinquior est vijs vrinalibꝰ. ad vesicā descēdit. Cū em̄ vasis cohereat rarefactis vijs pororum ex caliditate ingredit vasa et per meatus continuos deriuatur ad epar ab epate vero per capillares venas descēdit ad vesicam et cum vrina emittitur. In vrinis autem sanorum non apparet ipostasis: quia fortitudine caloris et virtute membrorum superfluitas illa consumitur. Membra etiam in sanis melius nutriuntur ꝛ parue sunt superfluitates membrorum ex nutrimento. vnde pauca vel nulla est ipostasis. Quattuor sunt ipostasis differentie: scilicet color substantia: locus: et tempus. Isaac in libro vrinarum aliam scꝫ quintam differentiam apponit que est forma: et nos Isaac sequentes illam differentiam quintam opponimus. Naturalis color ipostasis est albus: omnis nanqꝫ ipostasis naturalis debet esse alba. Consimilia nanqꝫ membra humani corporis omnia sunt alba vniuersaliter: quis etiam caro videatur esse rubea. Sed non est ille color carnis: sed potius sanguinis dispersi per po

ros ipsius carnis. vnde si caro coquatur et exprimatur si cut faciūt hybernienses albificat: et ad pprium colorem re uertitur. Nutrimētū ergo nō icorpatur mēbris nisi pri9 dealbet. Est aūt nutritio cōuersio rei nutriētis ī naturā rei nutriēde: ergo nutrimētū est albū cū mēbra sint alba. Et ypostasis est decisa a tali materia: ergo in color: de bet esse alba: ois nāqz supfluitas debet esse emula: idest si milis et imitatiua eius a quo deciditur: ideoqz nulla ypo stasis est laudabilis nisi sit alba: hec em̄ significat pfectā assimilationē nutrimēti sm naturā membrorum et fortitudi nē naturalis caloris idigestione pualēt. Rubea em̄ ypo stasis minus bona est sigt em̄ longitudinē egritudinis et cruditatē materiei. vñ virtus digestiua non ita pualet in tertia digestione in faciendo digestionē nutrimenti: si gnificat tñ similitudinē eucritā. i. bene termiabilē: qz fit de sanguine puro et sincero: qui humor amic9 est nature et maxime familiaris. Subrussa ypostasis peior est rubea quia fit de sanguie aquoso. vnde minat ex cruditate san guis maiorē plixitatē egritudis. Liuida ypostasis vitu pabilis ē: qz sigt mortificationē. Uiridis vl' nigra pessima est: qz sigt adustionē et mortē. Et h' d' colore ypostasis suf ficiant. Substātia ypostasis est ptinua: qz debet esse sine diuulsione et interruptione suarum partiū: per qd significat tertiā digestionē materiei esse pfectā q̄ nō habeat aliquā ventositatē q̄ sui p̄sentia possit diuellere continuitatem ypostasis. Diuulsio aūt ypostasis fit ex vētositate tertie digestionis. Et hec de substātia ypostasis sufficiant. Lo cus ypostasis pprius et naturalis ē fundus. Debet nāqz esse ypostasis subsistēs in fundo vrinalis. et talis subsidē tia significat secundam digestionem non fuisse turbatam nec impeditā aliq̄ vētositate. Nā si scda digestio fuisset ventosa illa emissa cum vrina precelleret ypostasim: vel in media pte vrine vel in superiori si maior esset ventositas. Et sunt tres dñe ypostasis sm locū. Nā si ypostasis sue

rit subsidēs in fundo ꝛ nō impulsa vocat sedimē. Si aūt sit ipulsa in media regione vrine vocat eneorima quasi de pēdēs. Qđ si fuerit impulsa vsq ad supficiē vrine ex maiori ipulsu vētositatis vocatur nephilis idest nubes ex metaphora nubiū. Et hec de loco ypostasis sufficiāt. ¶ Tēp⁹ ypostasis est pmanātia in talibus differētijs per multos dies. talis aūt pmanētia est equalitas siue tps per qđ significat: maxime fortitudo nature: que quidē in bene optādo nō deficiat: sed suū opus cōtinuare sufficit. Nā si in pma die appareat ypostasis cū bonis differētijs. ꝛ in scđa appareat cū malis ex tali incōstātia significat nature debilitas q̄ nō pōt ī bono ope pseuerare: Et nota q eq̄litas in bona ypostasi est optima. Sed eq̄litas in mala ypostasi: est pessima. Ineq̄litas ergo in malo bona est. Sed inequalitas ī bono mala ē. Et hec de tpe ypostasis sufficiāt ¶ Forma ypostasis dꝫ esse cōnoides. i. in modū forme pinealis vt īcipiat a lato ꝛ ppēdicularit circūquaq tēdat in acutū quasi ī modū piramidis vl' in modū pinee. Taleꝫ ꝯo formā vocat. Isaac pineatā quasi tēdētē in acumē in modū pinee. Talis ergo forma significat digestionē pfectā vnde graues partes ypostasis in fundo subsistēt ꝛ cōstituūt eius basim. Mediocres aūt q̄ nō sunt adeo pōderose mediū occupāt. Leuiores ꝯo q̄ sunt ignee ꝛ aeree superi⁹ tēdūt littera p se ptꝫ. ¶ Suba gūsis: idest suis cōpaginib⁹ vt habeat ptiū coherētiā. ¶ Conū. i. a lato incipit ꝛ tēdit in acutū in modū galle. ¶ Locus. Est fund⁹ ei⁹ idem in inferiori parte cōsistēs. ¶ Constantia. i. eius pmanētia p multos dies. ¶ Albū continuum. Hic ponitur descriptio bone ypostasis ꝛ quid habeat significare. ostēdit. Album. in colore. ¶ Cōtinuū. quantū ad substantiam. ¶ Residēs. quantū ad locum. ¶ Constantia. quantum ad tēpus. ¶ Pineatum. non ad pini: sed ad pinee formam refertur. ¶ Bona digestio. non quia alba: albedo enim non sufficit ad insinuandum perfectā di-

gestionem: posset namque album et impulsum et diuulsum apparere. Sed bona digestio significatur ex eo quod est albũ cũ alijs sequẽtib⁹ differẽtijs. ¶ Uirt⁹ digestionis viget triplici motu. Triplex est modus nature in tertia digestione: scʒ alteratiuus: q̃ fit in in dealbatiõe nutrimẽti. localis: qui fit in cõglobatione et partiũ trãspositione et essentialis: qui fit per alias differẽtias que subnotãtur vel cõiũgãt. ¶ Albificat. Ecce alteratiu⁹ mot⁹. Mũdat: cõdẽsat. et vnit. Ecce localis et essentialis. ¶ Uẽtosuʒ calor. Qđ significat p cõtinuitatẽ. i. per cõsistẽtiã ipostasis repellit p vaporẽ. ¶ Necnõ. Quod significat p cõtinuitatem et cõsistentiam ypostasis.

¶ De sedimine qđ deficit in differẽtijs bonis.

Ledit et incrudat sedimẽ quodcũque priorum.
Dissonus et vurius faciens discrimina motus.
Seruatis reliquis si pẽdeat' aut petat altum.
Flamine ventoso digesto lesa ꝓbatur:
Saluo iure loci seruata lege coloris
Uis ventosa mouet sedimen compage soluta.

¶ Expositio. Superi⁹ posuit auctor quinque differẽtias sediminis laudabilis. Hic determinat de ipostasi recedẽte a laudabili et dicit ꝙ sedimẽ quodcũque deficiẽs ĩ aliqua p̃dictaꝝ quinque differẽtiaꝝ inquãtũ deficiet: in tãtũ deficit a laudabili sedimine. Ubi gratia. Sedimẽ in colore albũ. etc. deficiẽs ꝯm locũ existẽs nebula vel nephilis' deficit et recedit a laudabili ipostasi. per hoc eñ fi̅gtur ventositas scđe digestiõis. et ideo rõne vẽtositatis impellẽtis petit superi⁹ et efficit nebula vl' nephilis: Et ideo notãdũ quod ipostasis ꝯm tria loca q̃ occupat in vrina tres accipit denominatiões. Si igit occupat fundũ dicit sedimẽ. Si mediũ dicit nebula vel eneorima. i. quasi depẽdens. Et si superius sit impulsa ratione maioris vẽtositatis fortius impellẽtis nephilis appellat. Et sit ipostasis inquãtum

elongatur a naturali efficit in naturalis. ¶ Saluo iure loci. Si ipostasis seruet locũ ꝛ colorẽ: scʒ ꝙ sit alba ꝑm colorẽ: ꝛ in fundo ꝑm locũ: habeat substantiã diuulsaʒ et nõ continuã: est in naturalis ipostasis ꝛ vituperabilis ꝛ signat tertiã digestionẽ turbatã fuisse ex vẽtositate. ¶ Cõmentum. Ledit et. Specificauit auctor bonũ ꝛ legitimũ sedimen cũ suis differẽtijs ꝓprijs ꝑm locũ: colorẽ: substãtiaʒ tẽpus: et formã. Nũc ostẽdit ꝙ si sedimẽ peccet in aliqua istaꝝ differentiaꝝ vel ꝑm aliquas est illaudabile ꝛ preter naturã. Si enĩ seruato colore ꝛ cõtinuitate non mutetur locus ꝛ fiat eneorima vel nephilis illa vituperabilis est: qꝛ signat scdam digestionẽ nimia vẽtositate esse impeditaʒ Si vero seruet locus et color vt sit albus: ꝛ subsidens: et substãtia ꝓmutet vt incõtinua sit ꝛ indiuulsa: vituperabilis est: qꝛ signat tertie digestionis perturbationẽ fieri ex vẽtositate: vt vẽtositas incidẽs: sediminis cõpaginẽ ꝛ cõtinuitatẽ remoueat. Quodcũꝗ prioꝝ. Idest quecũꝗ mutatio facta a prioribus differẽtijs. ¶ Faciẽs discrimina motus. Idest faciẽs sedimẽ differre a laudabili sedimine ¶ Motus dissonus ꝛ varius ꝓpter mutationẽ factã in cõtrario talis motus siue talis ꝑturbatio ledit et incrudat sedimẽ.i. vitiosum ꝛ infame ostendit. ¶ Seruatis reliquis. Idest colore ꝛ subã. ¶ Si pẽdat. Idest fiat eneorima. ¶ Aut petat altũ. vt fiat nephilis. ¶ Saluo iure. Idest permanente substãtia et albedine perseuerante generata in tertia digestione. ¶ Uis ventosa. Generata in tertia digestione. ¶ Mouet. Idest diuellit et continuitatẽ interruptã significat: et ne per hunc motũ intelligat impulsionem ꝛ non disgregationẽ subiungit. ¶ Cõpage soluta. Idest discontinuata.

¶ Determinat de sedimine rubeo ꝛ subrubeo.

Subrubeum qm̃ de sanguine constat aquoso.
Est peius rubeo: ꝗuis vicinius albo.

Designat rubeum q longa sit euerita febris.
Cum sit causa mali nature filius humor.
Leuis et excoctus resolubilis ac moderatus.

¶ Expositio. Cõparat auctor sedimẽ in colore rubeum ad subrubeũ dicẽs q sedimẽ subrubeũ est vituperabilius rubeo sedimine cuius ratio est: qr sedimẽ subrubeũ hꝫ fieri ex sanguine aquoso ꝛ aliqualiter indigesto et crudo: iõ sigt cruditatẽ materie: ꝛ per cõsequẽs lõgitudinẽ morbi et per ꝯsequens ex morbi longitudine minatur defectuꝫ virtutis. ¶ Quãuis vicinis. Licet ꝑm colorẽ appropinquet magis sedimẽ subrubeũ ad albũ q̃ ipm rubeũ in digestione: tñ magis est elõgatũ a bono vt dicit in cõmento. ¶ Designat. Determinat de sedimine rubeo ꝛ dicit q inter oẽs spẽs sediminis post sedimẽ laudabile melius est sedimẽ rubeũ: qr tale fit ex sanguine bono ꝛ bene digesto qui aptus est faciliter cõuerti in substantiã mẽbrorũ in tertia digestiõe: ꝛ ita sigtur egritudo bñ terminabilis et salubris: sed tñ lõga ratiões patẽt in ꝯmẽto. ¶ Commentũ. Subrubeũ. Subiũgit de sedimine subrubeo qd videt ꝯtra naturã q sedimẽ aliqd fit subrubeũ vel alteriꝰ coloris q̃ albi: maxime cũ sit supfluitas tertie digestionis decise a nutrimẽto mẽbrorꝫ. Nã mẽbra alba sunt et nutrimẽtũ ipm albũ est. Et qd ab ipo nutrimẽto deciditur dꝫ esse albũ: qr nullũ sedimẽ debet esse alterius coloris q̃ albi: quid est ergo qd auctores dicũt q aliquod sedimen est rubeũ vel subrubeũ. Rñdemus si sedimẽ est superfluitas tertie digestionis cõcedimꝰ sedimẽ esse albũ. Sed qñqꝫ nomine sediminis quadã vaga ꝛ cõmuni significatiõe intelligimꝰ id qd in fundo vrine residet: siue sit humor crudus: siue sanguis: siue putredo: siue sanies vel globositas arene ꝛ ꝑm talẽ intelligentiã aliqd sedimẽ dicitur esse rubeũ vel subrubeũ. Subrubeũ sedimẽ dicit esse malũ: qr significatur factũ esse ex crudo et aquoso sangui

ne. Unde cõtinuatur plixitas egritudinis propter mate
teriei cruditatẽ. Sed tñ non minatur periculũ: qꝛ fit de
sanguinea materia que tẽperata est respectu aliaꝝ. Sed
mirũ est qd̃ auctor dicit. Subrube⁊ peius est rubeo. Nã
albũ ꝑm se maxime est bonũ rubeũ ꝓo magis elongatur
ab albo ꝙ̃ subrubeum. Et subrubeũ mediũ est inter rube
um ꝛ albũ nec põt fieri trãsitus de rubeo in albũ: nisi per
subrubeũ ex mediata digestione: ergo cũ subrubeũ prim⁊
sit albo ꝙ̃ rubeũ minus malũ est ꝙ̃ rubeũ: licet dicat au-
ctor ipm esse peiorẽ rubeo. Ad hoc dicimus ꝙ subrubeuꝫ
sedimẽ a natura decoctione magis elongatur ab albo ꝙ̃
rubeũ. Nõ em̃ fit subrubeũ mediãte digestione albi vel
rubei. Sed potius ex crudo et aquoso sanguine qui pro-
pter cruditatem suã nõ potuit perfecte excoqui et rubifi
cari: neqꝫ etiã sibi oĩno sanguineã spẽm adaptari. Rubeũ
aũt sedimẽ ꝓpinquius est ꝛ affinius albo: qm̃ sanguis q́
tm̃ precessit decoctus est: ex qua decoctiõe facta põt de
facili mẽbris assimilari. ¶ Quãuis vicinus albo. Istam
vicinitatẽ intellige ꝑm colorẽ tm̃: et nõ ꝑm digestiõis me
diationẽ. ¶ Designat rubeũ. Determinat de rubeo se-
dimine ꝙ post albũ inter species sediminis laudabilius
est et cõuertibilius: sigt tñ longã egritudinẽ ꝓpter abũ-
dantiã materiei ꝛ ꝓpter cruditatẽ. ¶ Eucritã. Idest bñ
determinabilem ꝓpter sui tẽperãtiã. Fit em̃ de sanguine
puro ꝛ sincero qui mẽbris est amicabilis. Nã mẽbra dul-
cia sunt ꝛ sanguis est dulcis: ꝛ de tali sanguine mẽbra nu
triũtur. ¶ Eucritã. Idest bene digestibilẽ ab eu qd̃ est
bonũ ꝛ crasis. vnde discrita cõtrariũ sigt. ¶ Filius natu
re. Propter amicabilitatẽ quã habet cũ mẽbris: et est de
scriptio sanguinis. ¶ Leuis. Quia muliebres habet qua
litates ꝛ substãtiã mollẽ ꝛ feruẽteꝫ. ¶ Excoctus. Idest
digest⁊ qd̃ indicat mediocritas sube. Nã si esset crudus
exiret aquosus: si adustus grossus: ergo qꝛ bene est coct⁊
et legitime digestus: ideo mediocris. ¶ Resolubilis. Id

est aptus resolui et digeri in tertia digestione: et hoc propter abilitatem suarum qualitatum. Est enim calidus et humidus que qualitates fauent digestioni. ¶ Moderatas. Hoc potest referri ad temperantiam qualitatuz vel ad temperantiam quantitatis: de qualitatibus constat. Sz moderantia quantitatis necessaria est. Est autē hec moderantia et proportio in mundificatione quantitatis vt in duplo magis sit de sanguine in humano corpore q̄ de flegmate et in duplo plus de flegmate q̄ de colera et in duplo plus de colera q̄ de melancolia et hoc manifestum potest esse diligenter intuenti.

¶ De sedimine nigro sequitur.

Nature funestat opus culmēq3 vigoris.
Altius euertit sedimē nigre speciei.
Quod summū tenet aut mediū minus est vitiosuz.
Hoc tamen offendit in pluribus illud in vno.
Plus nūero peccat nephilis nigra nō ideo plus.
Plus peccat sedimē nigrū: sed non numero plus.
Defectum numeri cause violentia pensat.
Aggrauat et cumulat mala circunstantia culpā.

¶ Expositio. Determinat hic auctor de sedimine nigro Et dicit q̄ inter omnes species sediminis deterius et vituperabilius est sedimen nigrum: quia significat mortificationem et euersionem caloris vel vigoris. Sediminis nigri tres sunt species s̄m tria loca que occupat in vrina videlicet fundum aut medium aut superius. ¶ Quod summum. Dicit hic q̄ sedimen nigrum quod apparet in medio vrine vel in superiori parte vrine non significat tātum malum: quantum sedimen in fundo existens: quod quidem fit in fundo existens est in vltimo illaudabile: et malū est. ¶ Hoc tn̄. Hic dicit q̄ sedimen nigrū existens in medio vrine: vel in superiori parte in pluribus differētijs peccat: quia in colore cuz sit nigrū: in loco cū sit altū.

Sedimẽ nigrũ in fundo solũmõ peccat in vna differẽtia. s. in colore solũ. In loco ꝟo nõ quia tenet locũ debitũ ꝛ legitimũ sediminis naturalis. Sermo auctoris cõtinet falsitatẽ. Ex hoc qd dicit sedimẽ nigrũ i fundo solũ peccat in vno: quia ſm veritatẽ peccat in multis. s. in loco in substãtia: ꝛ in colore. In loco q: si esset in medio vrine nõ tãtũ esset malum. Peccat ergo ſm locum: ꝛ ipse dicit ꝙ legitimũ locũ tenet. qd est falsum. Peccat in substãtia magis suspensũ vel altũ. Illud sedimẽ nigrũ qd est in fundo: quia est substantie spisse ꝛ terrestris que nullo modo potuit subtiliari a calore: ꝛ ideo magis peccat i substãtia Egidius ꝟo istud nõ cõsiderauit. Peccat etiã in colore vt dictũ ast. Nõ ergo peccat solũ in vno nigrũ sedimẽ in fundo. Se peccat in multis ꝛ sic cõcludit ꝙ inter omnes species sediminis deteri⁹ ẽ sedimẽ nigrũ: ꝛ adhuc magis qd est in fungo nigrũ. Et ista sufficiãt de cõsiderationib⁹ vrinaꝝ. ¶ Cõmẽtũ. Nature. ¶ In isto vltimo capitulo ꝑponit de nigro sedimine qd detestabili⁹ ẽ oib⁹ alijs specieb⁹ sedimiñũ q: significat mortificationẽ: quia nigruꝫ sedimen si occupat fundum peius est ꝙ Eneorima nigrum: vt patet. Sed eneorima nigrum peccat in pluribus. s. in colore: quia est nigrum in loco quia est eleuatũ. Solutio licet eneorima nigrum peccet in pluribus: ꝛ sedimen nigrum peccet in paucioribus. tamen maius peccatum est in sedimine nigro ꝙ sit peccatum nigri eneorimatis quãuis peccet in pluribus. Quãtitas enim quandoqꝫ vincit nũerũ in malicia. Nigrum ergo sedimen peius est quia significat cãꝫ mortis magis abũdare. Unde sedimẽ tale ex abundantia sue maliciei ꝛ terrestreitate deorsum deprimitur. Illud ꝟo qd significat cãm mortis min⁹ abũdare sursũꝫ tẽdit. Uel aliter põt intelligi nigrum sedimẽ signt calorẽ naturalẽ penit⁹ eẽ extinctũ. vñ ab ipso nulla potest fieri resolutio: ꝛ q: nulla resolutio fit nulla gñat vẽtositas in corpe: ꝛ q: nulla gñat vẽtositas nulla põt esse

causa qua possit sedimen impelli in ꝑtem supiorez: qđ est ꝓpter vltimatam extinctionē caloris naturalis. Et cū ex defectu resolutiōis nulla generet ventositas: mortale et summū ꝑiculū. Eneorima vero nigrū ꝛ si ostēdat naturalis caloris extinctionē: tn̄ qꝛ est impulsio facta ex vētositate significat aliquātulū vigorē caloris naturalis: ex cuiꝰ reso lutione ventositas ꝓcessit q̄ sedimē impullit. lr̄a plana ē ¶ Nō ideo plus idest i quātitate. ¶ Culmē ꝗ vigoris. i. altitudinē vel formā piramidalē. Cū em̄ calor sit fortis suū sublectū eleuat sicut videmus: ꝙ iuuenes incedūt re cti ꝓpter caloris multitudinē ꝛ fortitudinē. Senes aūt in clinati ꝓpter eius defectū: ꝛ calor huiusmodi reddit virtu tē vigorosaȝ. ¶ Vigoris. i. virtutis. Alcius. i. ꝓfundiꝰ qꝛ in radice sua ꝛ in ceutro suo. ¶ Qđ summū causa huius iam declaratur cum hoc sedimē nigrū suspēsuȝ ꝛ altū plu ra indicat peccata q̄ sedimē nigrū residēs. qm̄ indicat vē tositatē quā non facit sedimē residēs. Sed videt ꝙ volue rit innuere ꝙ nigrū sedimē in fundo sit in loco suo natu rali. Sed nos dicimus prius ꝙ ille locus est ꝓprius ꝛ na turalis. ypostasis naturalis ꝛc. Sed naturale ꝛ in natu rale eundē locū naturalr̄ nō habebūt: ꝓpter hoc sane vel satis intelligit rationis oppositio hoc mō sedimē natās aut suspēsum qđ dicit eneorima peccat in loco ex vētosi tate q̄ debilitat calorē naturalē ꝛ spargit ꝛ soluit eius ꝯti nuitatē. Vnde peccat in duobus. Sedimē vero residēs tm̄ in vno Sȝ certe si velis subtiliter ꝑscrutari veritatem ret ƀmo auctoris est simplr̄ falsus: qm̄ sedimē residēs maiorē defectū caloris naturalis significat q̄ suspensum. Signi ficat em̄ suspēsuȝ. pctm̄ in subā. Diuellitur eniȝ suba in eo. sed sedimen in fundo: non. Et dico ꝙ sedimē nigrum residēs plus peccat in suba q̄ suspēsum: quoniā nulo mō subtiliatur a colore. Suspēsuȝ aūt subtiliatur aliquo mo do: sed hic solū ad extrema respexit ꝛ vētositatem discon tinuantem ꝯsideravit in suspenso qꝛ in alio neutrū inue

nit. Et ideo plura peccata posuit in suspenso ꝙ in residente cum ꝛ hoc sit propter ventositatem suspensum et aliud naturam: seu ipostasis proprietatem habet. et sic poteris aliquo modo auctorem defendere quoniam stuporem facit audientibus in suo modo loquendi. ¶ In vno residens talis aut in vno loco. Vel dic secundum euz ꝙ si peccat in loco cū sic valde graue ꝙ hoc ꝓbat. ¶ Nephilis ꝛc. Plura peccata in numero significat tamen suū vitium in quantitate: ꝛ͂m veritatem non est tantum quā tum sediminis residentis. Residuum sermonis est intellectum. ¶ Et sic est finis ad laudem dei ꝛ beate marie virginis omniumꝗ celi colarum. Amen.

¶ Vltimum capitulum ponitur quo Egidius opus suum completum sigillat.

Nunc mea complet o respira musa labore
Strige rotā. cur sū cohibe ꝯpesce fluēta
Claude musandini torrētes flumis vndas.
Mōvltra equoci gazas ꝑlata salerni
Spge nec vrsonis apices: nec dogmata mauri
Sobria claude larem metuens liuoris ocellum.
Ne tecum moueat contraria secta duellum.
Discolus ꝛ mordax vehemēs clamosus ianis
Quem sterili lolio pascit farragine cruda.
Inflat et infatuat. mons pessulanicus errans:
Ne probis fontem laceret formeꝗ nitorem.
Obfuscet maculis. vereor clara basia figat.
Lenoni populo faciem nec casta reuelet.
Fimbria mōstretur quā non est tangere dignus

¶ Expositio. Nunc mea. ¶ Completo opere suo: et posita doctrina sua de vrina et vrine significationibus et pius contentis stilum sui operis narrando more metrice scribentium musam suam inuocans: orimo finez suo ope

ri assignans ipm sigillat ꝛ claudit. Scdo autēticat ꝛ ap-
probat hūc libellum autoritate alioꝝ pborum virorum
quoꝝ sniam imitat⁹ est. Tertio reprobat ꝛ vitupat medi
cos de pessulano monte ꝛ eoꝝ sequaces ppter eoꝝ erro
res. secūda ibi. Claude musandini. tertia ibi. Discolus ꝛ
mordax. Et hec tertia pars diuidit in tres ptes. primo
redarguit illos medicos. scdo recōciliat cū magistris mō
tispessulani ne maledicat de ea. tertio vilipēdit vulgares
et idiotas ꝛ ignorātes vel scholares garrulos: ibi. secun
da Ne pbis: ibi. tertia Lenoni pplo: ¶ Nūc mea. litte-
ralis expositio. ¶ Mea musa. i. doctrina. Respira. i. finē
imponas. ¶ Cōpleto labore. i. finito libro. Strige rotā
idest siste mobile igeniū Egidij q est capax oim sicut fi-
gura circularis rote. ¶ Cursum cohibe. i. finias studiu:
in quo nulla est quies sicut in cursu. ¶ Cōpesce fluenta
i. canones ꝛ regulas traditas ī hoc libro. Nota φ merito
assimilat scientiā flumini: q: sicut flumē cōtinue labitur ꝛ
mutatur: ita sciētia a doctorib⁹ tradita in suis opinioni-
bus cōtinue seu quotidie diuersificat ꝛ inouat. ¶ Clau-
de vndas torrentis flumīs musandini. i. inundatiōes do
cumentoꝝ illius viri q dictus est petrus musandin⁹: quē
imitatus ē Egidius. ¶ Nō prelata vltra gazas salerni
equiuoci. i. tu musa nō extēsa vltra thesaurum sciētie pbi
medici de salerno: qui vir dicebat magister salern⁹. vnde
salernus equiuoce dicit de viro isto ꝛ de ciuitate in qua
erat iste vir. ¶ Sparge nec vrsonis apices nec dogmata
mauri. i. nō excedas termios scientie magistri vrsonis et
magistri mauri. q etiā de vrinis tractauere. ¶ Sobria. i.
tu doctrina mea. ¶ Claude larē. i. finem impone. Me-
tuens liuoris ocellū. i. paruū oculū: q: de cōsuetudine īui-
dentiū alteri est subclaudere ꝛ puificare oculū quo intuē
tur bona alioꝝ: vt fingant quasi se non videre talia bona
Liuoris. i. inuidie illoꝝ de mōtepessulano. Contraria se-
cta: idest īuidoꝝ de mōtepessulano q Egidio inuidebant

de tam preclaro opere. ¶ Duellum.i.bellum. Mōspes-sulanicus errans.i.supbia medicorum errantiū de monte-pessulano. Discolus.i.diuersariū et falsarum opinionum. Mordax.i.stimulans. Vehemens potens ad maledicendum. Clamosus.i.sophista clamator. Inanis.i. vacuus scientia. Inflat et infatuat.superbire facit medicum et enunciare verba parum perfecta. Quem scilicet medicuz. ¶ Pascit sterili lolio.i.inutili et mala doctrina que lolio assimilari potest: quod (alias segetes deturpat: et comedentibus multa inducit nocumenta. ¶ Me laceret.i. medicus pessulanicus. Fontē scientie tue o mea musa. Probis.i.maledictis: vl' pbis.i.medicis de salerno q̇.pbi et boni medici sūt. ¶ Formeqz nitorē.i.splendorē tue pulchritudinis. Maculis.i.meledictis vereor timeo. ¶ Clara basia fiāt.s.cū sapiētib9 magistris et doctorib9: vl' figat.i. medicus pessulan9. Nec reueles.i.nec ostēdas. Faciē.i.librum. Nec casta fimbria mōstret: idest tua secreta et pudibūda que sub vestibus et fimbria velant nō mōstrent. Leoni pplo.i.reportatori malorum verborum. Quā.s.fimbriam idest secreta tua pudēda. ¶ Nō est dignus tāgere.s.populus leno et inuidus propter suam grossiciem.

¶ Sequitur de modo iudicandi vrinas.

Iste est modus iudicandi vrinas vnde sic est procedendum primo de colore. secundo de substantia. tertio de contentis. Est ergo hic modus talis: quia primo scire debes cuius est vrina scz viri vel mulieris. Item virum iuuenis vel senex: seu cuiuscūqz etatis. Itē si est diu q patitur vel nō: hoc si egritudo de nouo orta sit vel antiqua. Deinde sequitur iudicium per hunc modum. Vrina ista colorata est colore nimium citrino: et ideo attestatur colere rubee. Turbata est et obnūbrata ex materia putrefacta extra vasa et iō triteo simplici vl' duplici laborat ex colera putrefctā extra vasa: ille vl' illa cui9 est hec vrina.

Et hoc dico quātū est de colore ꝛ subā. Circul⁹ est grossus ꝛ niger ꝛ sigt dolorē capitis in illo vel in illa cuius est vrina. Itē sunt grana in circulo: et ostēdunt reumatismū vnde debet cōqueri de dolore capitis ex reumate ille vel illa. Sunt ibi alia grana que distāt linealiter sub circulo: et tarde redūt ad circulū: ꝛ ostēdunt fluxū humorꝫ a capite ad pectus descendentiū in illo vel in illa cuius est vrina vnde debet cōqueri de dolore pectoris ꝛ grauedine: ꝛ per cōpassionē de dolore stomachi ille vel illa cuius est vrina. Itē est ibi nubes cū granis: ꝛ ostēdūt siccitatē pectoris in illo vel in illa ꝛc. Itē furfuree resolutiōes ꝛ squamose vt petaloides ꝛ crinoides q̄ sunt sicut quarta pars grani per totū corpus vrine et ostendūt vniuersalē dissolutionem illius cui⁹ est vrina. Itē est ibi quoddā cōtentū athomosum nigrū: ꝛ sigt dolorē sub aliquo ipocūdrio scilicet dextro vel sinistro vnde debet cōqueri de dolore ipocundriorꝫ. Itē est ibi quoddā cōtentū spermaticū ꝛ trūbosuꝫ qd̄ habet pilū eleuatū et sigt dolorē iuncturarꝫ illius cui⁹ est vrina hic nō sunt alie resolutiones nec alia cōtenta: in si ista que dicta sunt: nisi quedā que sunt in fundo sub forma cineris quorꝫ quedā vergūt in flauedinē ꝛ quedam in nigredinē: ꝛ habent adherentiā manifestā: ꝛ ostendūt in mulieribus retentionem menstruorꝫ vnde debet conqueri de retentione menstruorꝫ illa ꝛc. Hec eadē ostendūt in viris opilationem viarum epatis et splenis vnde debet conqueri de dolore splenis et epatis. Item sunt alia contenta que sunt nigra opilatiua que quandoqꝫ apparent cum quibusdam resolutionibus squamosis in fundo vrine: ꝛ ostendunt multam repletionem intestinorū cum cōstipatione vētris illius cuius est vrina. Et q2 sapiēti pauca sufficiunt ideo hec ad presens sufficiant: quia idem modus et idem cursus seruatur in omnibus alijs contentis in quibuibuscunqꝫ vrinis appareant.

De contentis vrinarum colore ꝛ substātia.

¶ Color et suba vrine supra modum significant. Cōtentum sigt in quo mēbro materia morbi cōtinetur. Itē cōtentū spermaticū longū in forma pili in radice trumbosum. i grossum attestari habet supra dolorē mēbrorꝫ iuncturaliū. i. arteticā significat. Itē ꝯtentū in fundo vrinalis grossuꝫ albū ⁊ trūbosum ⁊ quasi massa carnosa significat dissolutionē a renibus: siue descēsionē: ⁊ dicitur incurabilis egritudo renū: scꝫ in suba renū: q: vrina trāsiēs per renes cū sit mordicatiua vel incēsiua magis dissoluit ꝙ possint cōsolidare medicamina vn̄ incurabilis est. Itē nebula in supficie apparēs significat dolorē spūaliū. vn̄ significat ꝙ magnus dolor est in pulmone vel corde vel diafragmate. Itē grana sub circulo significāt repletionē stomachi. Itē in fundo grana residentia ⁊ nigra significāt repletionē intestinorꝫ: ⁊ ꝙ feces sunt putrefacte in intestinis. Itē squamosa nigra cū cōtentis nigris significant ꝯstipationē. Itē squamose resolutiones ⁊ pingues sig̃nt supra ethicā scđe speciei. Circulꝰ grossus ⁊ aquosus et granulosus apparēs cū vrina discolorata scotomiā vl' vertiginē cerebri ostēdit. Viridis color apparēs cū vrina significāte febrē ꝯtinuā frenesim ostēdit. Itē ōis ampulla grossa ⁊ viscosa valde late apparēs cuꝫ vrina remissa dolorem rerum ostendit. Cū vrina vero intensa ⁊ pauca cruditatem vrine ostendit. Item omne granum in circulo cū spuma intercisa reumatismū ostēdit. Stās vero linealiter sub circulo fluxū humorꝫ ad pectus vel ipocūdria ostēdit. Si ex obliquo sub medio circuli fuerit: putrefactionē humorꝫ ī stomacho ostēdit. Sed si cū nubea aerea fuerit calorē pectoris designat. Spuma apparens in circulo cū vrina tincta ⁊ cōfusa: excessum caloris innaturalis in medijs mēbris cū putrefactione humorꝫ ostēdit. Si viscosa ⁊ ampullosa fuerit: longitudinem egritudinis sig̃t. Si crocei coloris fuerit: calorē epatis sig̃t. Si residet in fundo cū spermaticis resolutionibus trumbosis:

vlcerationē vesice significat. Itē oīs pinguedo apparēs in toto corpore vrine: principiū ethice sigt. Residens, vero in fundo vrine: liquefactionē renū significat. Itē humor residens in fundo cum contentis cinerosis spermaticis grauedinem intestinorum ostēdit. Apparens sursum cuz granulis: offensam pectoris ostendit. Itē si sanguis apparet in toto corpore vrine: vene rupturā in epate ostendit. Si paucus cū aliqua pinguedine: in renibus ostendit rupturā. Sed si paucus & trumbosus cū spermaticis resolutionibus trumbosis: rupturā vene in vesica ostendit Si arenosus cinerosus residens in fundo: nefresim ostendit. Si cum substantia oleagina: ethicā ostendit. Si vero fuerit cū vrina radiosa: mundificationē splenis & epatis ostēdit. Si vero cū vrina liuente per totū habēte spumam ampullosaz & albā: leucofantiā ostendit. Si cū vrina significante febrē: dissolutionē corporis ostendit. Si vero appareat cū vrina cōcussa habente circulum granulosum: sciaticam ostendit. Si vero appareat cū vrina significante flegma salsum: scabiem ostēdit. Itē pilus apparens in toto corpore vrine: si vrina sit remissa macredinē totius corporis ostendit. Si vero apparet in regione continuata ipsi circulo: stricturā pectoris significat. Itē longus pilus residens in fundo: grauidinem renū ostendit. Itē si furfur resideat in fundo cum squamis latis: scabiē vesice ostēdit Si in toto corpore vrine significātis febrem grauedinem admotuz significat. Si cum vrina oleagina & liuente: secūdam speciem ethice ostendit. Si sanies & ampla & lata resideat in fundo: scabiē vesice ostendit. Si vero fuerint parue resolutiones admixte notis spermaticis separatis: cōstipationē ventris ostēdit. Si vero in toto corpore vrine significantis febrem: pigritiam admotū ostendit. Si cuz vrina aliquantulū oleagina: primā speciē ethice ostēdit. Item si athomi albi residēt in fundo & cū vrina radiosa aut diaphana: lepram ostendit. Si cum vrina granulo

sa:arteticam significat. Si niger fuerit athomus apparens in medio corporis vrine: apostemationē mēbri ostēdit. Itē si cōtentū spermaticum coagulatū in moduz bōbicis resideat in fundo: mulierem concepisse significat. Item si pila fuerint lata: ꝛ in modū lane ꝛ cū circulo granuloso: paralisim ostendit. Itē si fuerit rotundū in radice cum quodā pilo sibi admixto: arteticam ostēdit. Itez si contentū spermaticū fuerit cum quadā nigredine: strāguriā significat. Item si fuerint plura ꝛ lactea i toto corpore vrine: pollutionē aut coitū precessisse significat. Item si cōtenta cinerosa apparēt in vrina separata vergentia ad albedinē quādam a nigridine: intestinorū repletionem ostēdit. Item si ex toto nigra fuerit ꝛ grossa et separata: retentionem emoroidarū ostēdit. Si ex toto nigra habentia adherentiā: retentionē mēstruorū ostendit. Si vero cū vrina grossa cōfusa: precipitationē matricis ostendit. Itē si quedā alba quedā nigra habētia adherentiā cū vrina radiosa: opilationem splenis ꝛ epatis ostendit. Item ipostasis residēs in fundo cum omnibus suis differētijs: completam digestionem significat.

¶ Docet vnde causantur colores.

Queritur de sufficientia colorum. Dicendum est ꝙ colores causantur ab humorib9 Sed omnis humor aut est simplex aut cōpositus: ergo causatur color aut ex simplici aut ex composito. Si ex simplici: sic habemus ex vnoquoqꝫ humore vnum colorem. Unde a sanguine colorem rubeum obfuscum. A colera colorem nimium citrinum. A melencolia glaucum. A flegmate album. Item possunt humores commisceri: et quorūdam humorum commixtio est possib ilis: ꝛ quorūdam impossibilis. Possibilis est: vt sanguinis et colere. Sanguinis ꝛ flegmatis. Flegmatis ꝛ melancolie. Melancolie et colere. Impossibilis commixtio est. vt flegmatis ꝛ co

lere:tamen admiscentur cū sint in locis vicinis: sicut fle-
gma in ore stomachi ⁊ colera in fundo. Est ēt īpossibilis
cōmixtio sanguinis ⁊ melācolie. Si aūt flegma admiscea
tur cū melēcolia: aut illa cōmixtio erit equalis aut ineq̄-
lis. Si equalis erit color karopos. Si iequalis ⁊ flegma
erit supabundās erit color lacteus. Si melācolia erit co-
lor glauc⁹. Jtē si fiat cōmixtio colere ⁊ flegmatis: aut erit
equalis aut inequalis. Si equalis erit color citrinus. Si
inequalis ⁊ flegma supabundat erit color pallidus ⁊ sub-
pallid⁹. Si colera supabūdat erit color subcitrin⁹. Si āt
obijciat ꝙ qū colera supabūdat debet esse intensior ꝙ̄ qū
cōmixtio est equalis. Respondendū est ꝙ nō dicit color
citrinus ex illa equali cōmixtione sꝫ rōne temperātie: qm̄
caliditatē ⁊ siccitatē colere tēperat flegma: et color citri-
nus est tēperātior oībus coloribus. Et ꝑpter hoc de ta-
li cōmixtione est color citrinus nō rōne intentionis ⁊ re-
missionis: sed rōne temperātie. Si fiat cōmixtio colere ⁊
sanguinis: aut erit equalis aut inequalis. Si fit equalis
erit color ruffus. Si inequalis ⁊ colera supabūdat erit co
lor subruffus. Si sanguis supabundat erit color rubeus
Jtem pōt fieri cōmixtio colere aduste ⁊ sanguinis adu-
sti: et illa cōmixtio aut erit equalis aut inequalis. Si eq̄-
lis erit color inopos. Si inequalis et sanguis supabūda
uerit tunc erit color rubicūdus. Sꝫ si colera supabūdat
sic erit color subrubicūd⁹. Jtē color kianos ex cōmixtio-
ne oīm humorū corruptoꝝ generat. Color aūt viridis ⁊
liuidis causatur ex albo ⁊ nigro. Si niger vincat album
erit color viridis. Si albus vincat nigrū erit color liuid⁹
Et hec est sufficientia oīm colorū. Sed si queratur quare
non fit color ex alijs humoribus q̇ possunt cōmisceri: di-
cendū est ꝙ non cōueniunt nisi in qualitatibus passiuis:
et color causatur tantūmodo ab actiuis.

¶ Et sic est finis ad laudē omnipotentis dei ⁊ sue ge
nitricis omniumq̄ celicolarum. Amen.

❡ Venantius mutius de camerino. Alexādro de bartholacijs de mōte vlmi. salutē plurimā dicit. Suscepi nuper amicoꝝ optime. Alexāder ac patrie tue honor ⁊ decus cōmuni iuuenū medecine studentiū vtilitate ductus opuscula duo corrigēda: pulcherrima quidē maximeqꝫ cognitu. necessaria quoꝝ alterū de pulsibus alterū de vrinis inscriptum est. Hanc emēdationē meā cū alicuius docti periti qꝫ iudico subijcere vellem: tu mihi occurristi hac dign⁹. censura Noui eñi iampridem ingenij tui acumē atqꝫ sum maꝫ: tuꝫ in alijs rebus omnib⁹ tū in hac medēdi arte diligētiā atqꝫ peritiā. Hic accedit noster amor ac mutua beniuolentia qua effectū est vt tuū potius ꝙ alcuius alteri⁹ examē subirē. Probe nāqꝫ scio te vt verū amicum decet. ab omni simulatione atqꝫ adulatione alienū esse: ac precipue in hac re que si recte perfecta fuerit: non dubito quin et vltima ⁊ gratissima studiosis iuuenib⁹ sit futura. Quare perlege queso hec duo opuscula atqꝫ castigatiōes meas diligenter perpēde: necnō vt tibi videbit: corrige quo audaci⁹ ea impssorib⁹ trāscribēda tradere possum⁹ Vale.

Quattuor sunt mēbra pricipalia: quib⁹ humani corporis machina firmis: basibus ⁊ fundamentis roborata consistit Cerebrum: cor epar et testiculi. Dicūt autem principia non ꝙ ad cuiuscꝫ hoꝝ interemptioneꝫ sequatur interemptio et destructio animalis. Ablatis enim: testiculis ab humano corpore quāuis deformet corpus ⁊ in femineā degeneret naturā nō ideo interimitur nec statim substātie denegatur. Sed ideo principalia dicuntur quia toto corpori dominātur ⁊ principant ꝫm dispositionem et ꝫm moderationem virtutū. Scđm dispositioneꝫ. principantur quia si in vnū cōcurrāt crases ꝓncipioꝝ pfecte ꝫm eas totum corpus disponetur. Scđm virtutum: moderationem. quia in cerebro pricipat virtus motiua ⁊

sensibilis. et principaliter in corde fundatur virtus vegeta tiua et spiritualis. In epate principatur siue dominatur virtus augmētatiua et nutribilis. in testiculis luxuriatur et iocūdatur ppagatiua et generabilis. Harū quattuor virtutū cōmunior et vtilior et latius patens ceteris est nu tribilis et natura prior. Nam ante aīe infusionē suos mo tus in corpore experitur. Cum em̄ corpus humanū sit fluxibile et tributariū dissolutionis: necessario deficeret nisi virtus nutribilis deperdita restauraret et toto tem pore vnionis aīe ad corpus operatur et vniuersaȝ existē tiā cōmittatꝛ. Unde iugis et inseparabilis comes et socia nature: et magis intrinseca et fidelis est. Unde cū virt9 nu tribilis nō possit operari sine fundamēto cui innitiꝛ. Et epar sit eius principale subiectū vel fundamentū ꝯuenit epar prius eē formatū ceteris mēbris. Et corpis edificiū ab epate tanq̄ ad fundamēto primario cōsurgit. iō epar prima radix corporis iudicatur. Uirtus vegetabilis et si sit dignior: q2 corpus ad altiorē locum vel gradū ꝓuehit et ip̄m vegetabili splēdore illustrat: tamen natura poste rior est: nec est corpori coequalis. Et si illud operetꝛ ante infusionē anime: exiliter tamē et semiplene actionē suam exequiꝛ. Ante infusionē aīe viuit corp9 nō aīa nec anima tione: sed vegetatione sicut arbores spiritu viriditat ve getātur toto ꝯo tpe mutationis aīe et corporis sp̄ualis virtus aduegetatꝛ vel negociatꝛ super mēbrū in quo fun data est. et virtus illa dignitate vel eminentia in corde. Sed natura et tpe formatiōis posteri9. Uirtus motiua et sensibilis excellentior est precedētib9 prelatione dignita tis. Soli em̄ militat aīe. Item ab aīa ꝓcedit: sed est tpe et natura posterior. Nam ante aīe infusionē virt9 hec est impedita. Nec valet operari. ꝓpterea enim ex infusione aīe contrahiꝛ. Sicut aūt virtus sensibilis posterior est et tēporis ratione. et nature cōditione. Sic et mēbrum qḋ est huius virtutis fundamentū: postea est formatum. Quar

ta virtus que ꝑpagatiua est et generabilis ceteris virtu tibus indignior est natura et tēpore posterior indignior: q: non est substantialis corpori nec: adeo necessaria: nec ad nature spectat essentiā: sicut cetere virtutes: sine qb9 et earum etatibus nō pōt cōtinuari essentia: et pōt dici peior ex natura humane cōplexionis et ↄpositionis po- sterior tēpore et natura q: talis virtus ad degerendū nō mouet in corpore ante illusionē aīe: nec post illusionem ipsius: nisi in tempore pubertatis ossibus medulla reple tis augmētatis humoribus: confortato calore naturali ampliatis meatibus causa coitus: etatis feruore cōcurrē tibus. Tūc quidē hec virtus excellēter. et egregie ad sue operationis ministrationē vl' ministeriū ex causaꝝ humi ditate ꝓuocat. Hec aūt operatio est effrenis sicut aliaꝝ virtutū. Cū em̄ effrenato cursu hec virtus aliquādo tp̄e suā cōtinuat actionē: eneruat corp9 et tabescit: et in defe- ctum declinat corpus. Unde certū est. ꝙ hec virtutꝫ ope ratio nō est ita subalis nature et necessaria: cū ex sua cōti nua actiōe corporis pariat defectū: et aīale corpus iugiter et indesinēter expirat: inspirat et respirat: et aīa vegetabi li illustratū ↄtinue mēbra degerūt: appetūt: retinēt vt ab aliqb9 sup̄fluis corp9 mūdēt: ↄtinue mouētur. Sūt itaq̧ hui9 virtutis hij effect9 magis effrenes et magis violenti et nequaꝙ̄ virtutis generalis effect9: cui9 oꝑatio in mul tis suspendit: in quibus ad petrā ↄtinētie paruuli allidū tur. In alijs v̄o ꝑpter frigidā testiculorum cresim talis actio ipedit: q: ex causis ad coitū ↄcurrētib9 p̄uāt. in- de est ꝙ hec virtus nature nō ↄuenit: nisi propter propa gationem vt rerū genera per multiplicationē particula- rium ne intereant cōseruātur. Homo em̄ non continue durat: oportet ergo vt permaneat successiue virtuti pro pagatiue suū membrū simile et conforme: principalibus ceteris indignius: et posterius tēpore sibi formā speciem vendicauit. Cū itaq̧ cor et epar tāto principis p̄iudicio

preferãtur:ideo ꝯm crases istoꝝ mēbroꝝ teste Gallie.in tegni. Totū corpus disponet nō a crebro et nō a testiculis asserit Gallie.totū corpus suā trahere dispositionez sed cordi tm̄ et epati hoc debet inde est q̇ veterū philosophoꝝ studiosa intētio ad hoꝝ mēbroꝝ naturas ⁊ habitudines inuestigandas fuit maxime laborari sed nō potuerunt melius ꝓpēdi ⁊ expressius inuestigari q̄ iudicio pulsuū ⁊ discretione vrinaꝝ. Uidetur em̄ fideli testimonio dispositionē epatis ⁊ mēbroꝝ sibi ꝯmunicantiū dilucida. Pulsus ꝟo cordis habitudinē:vite tenorē:spirituū assistentiā declarat. De doctrina vrinaꝝ varij ⁊ multiplices tractatus reperiūtur ꝓpter quoꝝ cōfusionē libellū noue edictionis cōponētes sub volumine breuitatis cōstruximus:vt scholariū nostroꝝ eruditionē cōsulerem⁹ ⁊ ꝯmuni vtilitati inseruirem⁹:q̇ liber incorrectus ⁊ incastigatus a nobis est elapsus. Subito em̄ in lucē ꝓdijt:et nō expectans tp̄s editionis legitimū factus est abortiu⁹:vt non de facili posset reuocari cū iam in manus pluriū venerit scriptura mala attritus:⁊ dedignatus abscōdi: est in labijs singuloꝝ:q̇ q̄uis cū palā liuoris morsib⁹ obtrectēt: ex eo tm̄ suā locupletāt paupertatē ⁊ penuriā:⁊ sui intellectus reficiūt ariditatē. Doctrinā pulsuū pauci aut nulli dederūt ꝓfectā:vel nō diminutā dederūt scientiā Gallie ꝟo ex multa ꝓlixitate voluminū ⁊ libroꝝ varietate:et verboꝝ ꝓlixitate confusionē inducit:⁊ veritatē turbauit Omnis em̄ ꝯfusio nouerca est veritatis. Eustachius in pantegni de doctrina pulsuū intendēs multas varietates ⁊ differētias ꝓponit:que per sui multiplicantem vix possunt cōprehēdi loquelis ratiōis humane. Philaret⁹ autem sub tanto breuitatis volumine predictorum confusionem studuit coartare:qui caribidim cōfusionis volens effugere in sillam obscure breuitatis:que obscuritas est inimica doctrine. Unde liber Philareti iudicio meo a consortio horum librorum:et artis dignus est ꝓphana

ri. Veruntamen nos meliorem eligentes semitã bre-uitatẽ ꝛ confusionẽ abhorrẽtes de pulsuũ differentijs cõ ponentes libellũ ex vtroqꝫ contẽperamentũ facimus: vt mediocritate seruata scholariũ nostroꝝ qui doctrine nostre edulio cibãtur intelligentie seruiam⁊. Scribim⁊ aũt ꝓm artificiũ metrice positionis siue rationis vt verba ne ꝑimus pedũ ligata sub sigillo memorie fidelius claudantur: ꝛ certior doctrina operetur. Ab huius operis vestibulo planeticos et falsos discursores monachos q̇ norma religiõis abutẽtes pelle monochali remota de huius artis mysterio presumimus vt ꝓphanari. Talibus eñ hui⁊ operis secreta noluimus ꝓpalari: nec margarite spargẽde sunt porcis: nec philosophie mysteria diuulgãda sunt imperitis. Oẽs ergo tales sic submouemus: vt q̄ capere intellectu nequeũt ad ea legenda videantur indigni. Que vero in aliquorum librorum principijs inuestigari solent in huius operis etiã principio inuestigãda occurrunt: scꝫ que sit auctoris intentio que causa intentionis que vtilitas ad quã partẽ philosophie expectet qui modus agendi: q̄ libri diuisio: qui libri ordo tractandi: qui titul⁊. Intentio auctoris est in hoc opere doctrinã tradere de pulsibus cõpendiose ostẽdendo immutationẽ pulsuũ: ꝛ causas immutationũ: ꝛ genera et differẽtias. Causa intẽtionis est cõmunis oĩum scꝫ vtilitas et latinitatis indigẽtia de doctrina pulsuum. Utilitas est p̄ntium humani corporis dispsitionũ cognitio ꝛ futuraꝝ pre cognitio ꝛ preteritaꝝ rememoratio ꝛ hoc tam in sanis ꝙ̄ in egris et in neutris. Liber iste pro maiori parte ꝑtinet ad philosophiam et mediãte philosophia ad naturalem scientiã scꝫ ad phisicã. Modus agendi est diffinitiu⁊ ꝛ diuisiuus. Diffinitiuus: qꝛ oĩa genera pulsuũ diffinit ꝛ significatiões differẽtiaꝝ determinat: qđ est diffinitiuã ꝑtinet doctrinam. Diuisiuus qꝛ oĩa genera pulsuũ in diuersa partiꝫ: ꝛ cause immutationũ in diuersas species trina sectione distri-

buntur. Diuiditur ergo in tres portiones liber iste. In prima agit generaliter de decē generibus pulsuum diffiniendo: et de quinqꝫ cōsiderationib⁹ ſm quas differentie pulsus discernuntur. Secundo de speciebus generum et de circūstantijs et causis ex quibus pulsus nominatur. Tertio asserit principaliter de significationibus pulsuuꝫ vnaqueqꝫ tamen partitio suum habet ordinem tractandi sibi specialem, et proprium: quod ex littera erit manifestum. Titulum erubesco exponere: quia Pascitur in viuis liuor post facta quiescit. Cum suus ex merito queqꝫ tuetur honor. Sed ne hui⁹ libri auctoritas in laudem detractoris infanda tituli mutatione conuertatur: ne alijs grana que non seminauit colligere presumat demisso vultu et verenda fronte titulum supponimus: vt detractor falsigrafus nostram monetā ingenij et laboris: alia imagine et adulterina effigiare non possit. Tunc ergo sit titulus talis. Finis.

¶ Incipit liber magistri Egidij de pulsibus matrice compositus.

Ingenij vires modicis conatibus impar
Materies onerosa ꝑmit pplexa figuris.
Ardua difficilis nodosa imperuia ꝑuis.
Ardua mollimur nulli tentata priorum.
Qui tanti prerupta maris transire volentes.
Non freti ratis officio vel remigis vsu.
Sed pedibus metricis et sicco calce vadamus.
Artificis tractum fidis in conuiua recusat.
Verbaqꝫ iunctura non articulata decenti.
Nexibus arctari metrice compaginis horrent.
Quanto res grauior quanto minus apta resolui.

Ad veniam tanto procliuior esse meretur.
Ipsa rei grauitas siquid peccauerit auctor.
Offensam culpe leuat absoluitqz reatum.

¶ Incipit cōmentū magistri Gentilis de Fulgineo super tractatu pulsuū magistri Egidij.

Ingentij vires. ¶ Auctor more recte scribentis operi suo pscribit pemium. in quo leges et debita proemij decenter exoluit. Captat enī beniuolentiā auditoꝝ cum ostendat vix oratione metrica tractari posse. Tractatus vtilis est valde ad doctrinā. ¶ Materies Attentionem excitat vbi arduitatem materie plixitatēqꝫ insinuat. In vero docilitatem venatur qḋ ex littera ppendimꝰ. Materia est de pulsuū diuersitate. ¶ Onerosa. idest grauis et difficultatis molle cōprimens ingenium tractandi. ¶ Premit. Vires ingenij humiles et debiles respectu difficultatis. ¶ Perplexa. idest intricata et inuoluta ad naturam reducitur. Figuris. idest varijs contrarijs dictis in mutationibus ꝛ significationibꝰ pulsuū. quibus ipsa materia figuratur. ¶ Ardua difficilis. Hec omnia inculcant difficultatē operis. ꝛ hic excitat attentionem. Nulli tentata: idest nulli predecessoꝝ nostroꝝ ausi sunt aggredi tanti plixitatem operis ꝛ arduitatem pedibus metricis innodare. ¶ Qui tanti prerupta. idest materie pfunditatem que mari comparatur pter confusionem. ¶ Non freti ratis. idest psaice orationis. Prosaica oratio assimulatur rati et metrica pedum vadationi. Materia pulsus est profunda ꝛ comparatur mari per quandam metaphoram sicut enim nauta in mari in naui firmissima existens profundum maris securius penetrat q̄ si pedes ire presumeret. Sic animus mare tractantis tam confuse materie remigio prosaice orationis melius Et securius pertransit q̄ si inde pedibus me-

trice orationis eandez materiam aggrederet trāsmeare. ¶ Fidis inconcinia. Alia metaphora per quam difficultas operis datur vel ostenditur. tracta est a cithara et fidicula: que si chordas habeat dissonas et incontinuas nec plectro artificis bene pparatas siue temperatas: ad tactum nullam reddit consonantiā. Sed etiam hec materia tantā habet verboꝝ inconsonantiā ⁊ incōntinuitatez ꝙ ex eis metrice orationis resultare sonoritas vix poterit. ¶ Quanto res grauior. Per hoc petit veniam si aliquid peccauerit in tractando excusans se a difficultate materie.

¶ De complexione cordis et forma et compositione et de officio eiusdem.

Cor vite sedes vitalis fida caloris.
Mensio: nature basis vnica sol microcosini.
Uiuifici thalamꝰ: thronus et penetrale vigoris.
In quo fonticulus scaturit qui fomite puro
Mēbra regit vegetat. auget disponit adurit.
Hinc stabiles nūeros et phisica vincula reqras
Ex quibus humane constant fundamina vite.
Ex semētinis hanc incolit insita causis.
Et sibi germanā reddit vis ignea sedem.
Unde datur membro species cognata calori.
In conum cōsurgit apex terrestria fundant.
Edificātq3 basim sursum leuiora feruntur.

¶ Cor vite. Finito proemio aggredit ppositum principale vt tractet de materia pulsuū: sed anteq̄ aggrediatur suam materiam et pulsuū distinctionem: quedam pambula premittit et antecessoria ad principale: quibus lector ad intelligentiā: sequentiū prōptior expeditioni accedat. Primo itaq3 differit de cōplexione cordis et de forma ⁊ cōpositione et officio eius: qđ a complexione ⁊ forma tra

hic originem. Et nota ꝙ supremus artifex disposuit pul
de cūcta. ⁊ cor q̄si queadmodū solē in medio microscomi
locauit ipm̄q valde calidū ignitū rotūdū ꝯcauū ⁊ cōuexū
stabiliuit faciēdū q͛ est fundamētū calidi naturalis ⁊ vita
lis spirit⁹ domicilium cuius beneficio totū corp⁹ calefit ⁊
vegetatur. Omne em̄ calidum teste. Philastrato veloci-
ter mobile de natura. Cor em̄ necessario oportuit mobi
litati acq̄escere vt per eius motū vitalis sp̄us infunderet
in membris cuius infusio vniuersum corpus habet vegeta
re ⁊ viuificare. rotūdum est: sed tamē nō exp̄sse s₃ ꝑmanet
in modū coni dispositū: q͛ rotūda forma amica est ⁊ con-
sentanea motionis. Sentit namq ph̄s: ꝙ omne rotūdū
de natura sui est mobile vel volubile. Item forma rotūda
perfectior est ⁊ incorrubilitati magis vicinatur propter
carentiam angulorum. Dicit enim Constātinus in libro
oculorum: ꝙ forma rotunda in lateribus est elisa circūq̄-
q declinis nō habēs angulos in quibus cōtineatur supꝰ
fluitas prestitura lesionē que si haberet angulos in qui-
bus macula supfluitatis adheret. cor esset trigonū vel al
terius forme: et in angulis rubigo adherēs cām dissolu-
tionis prestaret. cor est cōuexū ⁊ concauū: vt intra sue cō-
cauitatis cellulas sanguinē cum spiritu naturali sibi ab
epate missum acciperet ⁊ vitalē spiritū se liberius cōtine
ret: ⁊ vt etiā aerem a pulmone spiratū prōptius attrahe-
ret. ⁊ ad temperandū calidū innate estuatiōis. nā si esset
intus solidū ⁊ expers cōuexitatis mediaꝝ partiū inter-
positiōe impediret constrictio ex qua cōsurgit dilatatio
Interdicta ꝟo dilatatiōe ⁊ cōstrictiōe nulla vitalis spiri
tus ꝑ arterias exufflatio fieret: ⁊ ita a naturali officio in-
tra cor necessario deficeret. ¶ Cor vite. i. sedes vniuersa
lis viuificatiōis domiciliū. ¶ Fida mēsio. i. fidelis habi-
tatio. ¶ Uitalis caloris. i. sp̄us a quo oīa mēbra calefiūt
¶ Basis vnica. i. fundamētū: sicut em̄ fundamētū est id
quo edificiū innitit: ita tota microcosmi machina corde

tāq̄ firma basi⁊ p̄cipua robozaꝫ. ¶ Unica. nō sola sꝫ pn cipalis. Sūt equidē alie bases microcosmi: sꝫ hec est p̄cel lentioz vt a p̄ncipio. i. p̄emio docuimus vbi q̄ttuoz prin cipaliū membzoꝝ multa discussimꝰ. ¶ Sol microcosmi. Sicut eīm in maiozi mundo q̄ dicitꝫ macrocosmꝰ solis bñ ficio oīa irradiātur: illustrātur calefiunt: ⁊ cōfoztantꝫ: ⁊ au gmētanda augmētātur: terrena sciētia ad cōceptionē ⁊ partū vocaꝫ. qñ ꝓo absentaꝫ a nobis ad oppositā regio nē ⁊ ad antarticuꝫ delegaꝫ cardinem: ⁊ qñ nubes sua op positione nobis suū furātur aspectum inferioza suo frau danꝫ bñficio ⁊ aer tristis ⁊ caliginosus dānatur ob absen tiam caliditatis. Simili mō a sole nostri cozpis. i. cozdis oīa mēbza calefiunt vegetātur ad nutrimētuꝫ ⁊ ad repa rationē deꝑditaruꝫ partiū inuitātur. Et si nubes fumosi tatis ip̄m obtenebzaret: vel alia causa repētina immutet ad eclipsim ꝓperat cozpus humanū ⁊ luce vegetationis priuaꝫ. ¶ Uiuifici thalamus. In thalamo luxuriātur et iocūdanꝫ hoies: lasciuiunt ⁊ recreanꝫ tristes ⁊ inopoztu nos ⁊ supstitiosos absentāt. Similiter ī thalamo cozdis in quo celebzātur aīo nuptie ⁊ nature viuificis spiritibus medijs tanq̄ seruis ⁊ vernaculis ministrantibus nature anime matrimonio gaudēs ex oblectamēto tēperātie hi lascit ⁊ cōfoztaꝫ nubere: melācoliā ⁊ rancozeꝫ eliminat: et sanguine puro ⁊ sincero sue recreationis adipē soztitur. Ideoq̄ iure coz thalamꝰ vitalis spūs ⁊ vigozis dicitur. ¶ Thzonus. q: sicut in thzono principantur reges: sic in cozde regnat ⁊ suū imperiū tenet caloz naturalis. ¶ Pe netrale. Secretioz pars domus est. ⁊ coz est cozpis huma ni ps secretioz ad quā tanq̄ ad magis clausam alijs pti bus extinctis vis moztificatōis tardiꝰ erumpit. vñ mozs describitur extinctio calozis naturalis in cozde. sic enim non pōt vita debellari nisi eiꝰ turris pzīcipalis obseruetꝫ Cetera membza q̄si mapalia ⁊ appēdentia castro. quibꝰ abzuptis principatus vite nō derogatur. ¶ In quo: scꝫ

corde. ¶ Scaturit. i. ebullit et estuat. Riuorum et aquarum est de terra scaturire: que de terra extra impetuose saliunt et erumpunt. Aqua namque feculenta limi viscositatis ligata non scaturit. Calor quidem in corde scaturit ad similitudinem aque salientis. Ecce quod fonticulus. i. vitalis spiritus cum sanguine mundo defecato: fons iugiter manans saliens in corporis vitam: nec arescere potest nisi cum violentia siccauerit mortis: quia scilicet fronticulus membra regit tanquam presens et patronus corporis: et cor ea sustentat. ¶ Uegetat. i. viuificat sua infusione vel natura mediante per membra. ¶ Auget. quia vigore vitalis spiritus et animalis naturali mediante corpus nutritur et augetur. Cum enim mortificatum est corpus: et a vitali spiritu destitutum non nutritur. Qualiter autem ab hac infusione nutriatur corpus et ante infusionem spiritus vitalis et animalis motipedensibus soluendum relinquamus: vt inde modicum exerceantur. ¶ Disponit. i. totum corpus sue complexioni assimulat et confortat: vt totum totaliter acceptum nam ossa non possunt primo mutari a sua crasi cum sint frigida et sicca: sed partes toti corpori communes. quod plenius in tegni debet dici. ¶ Adaurat. i. euentat et refrigerat et attracti aeris mulcebritate contemperat. aliter enim totum corpus a vehementia estuationis candesceret: nisi aer attractus a corde et aspiratus a pulmone flabello sue euentationis ipsum demulceret. ¶ Hinc Idest ab ipso corde tanquam a fundamento nature. ¶ Tu requiras. o Phisice rimator. ¶ Stabiles numeros et phisica vincula. Idest propositiones firmas que in numeris attenduntur: et phisicales modos et inuisibiles gumphos quibus anima est corpori irretita. Est enim certa mensura et certa proportionum meta in qua qualitas cordis in toto corpore et in quolibet aliorum membrorum calor debet excedere: que si infra illam metam subsistit magis quam natura possit sustinere: vel suam metam transgrediatur vita destruitur. ¶ Phisica vincula: idest vitalis spiritus naturalis et animalis: quibus mediantibus anima coniungitur corpori. Illi

nanq̧ spūs licʒ in discretis locis habeant generari tñ in corde robur: ꝛ inde ꝯfortationē recipiūt ex caliditate ēt cordis ꝛ naturali spiritu virtute caloris depurato in corde vitalis spūs reperit ꝛ aialis. ¶ Ex semētinis. Dixerat cor esse solē corporis: ꝛ fundamētum caloris naturalis: nūc assignat quare ita sit. ¶ Quia vis ignea. Idest naturalis calor cōtractus ex primis cōponentibꝰ q̄ cause semētine sint ꝛ originales: hāc sedē cordis inhabitat. ꝛ quodā federe germanitatis eam sedē deuotius amplectitur licʒ eñ in qualibet parte corporis sit calor tanq̄ regitiuus totius corporis cor tamē sibi quasi firmaʒ ꝛ stabileʒ appropriat māsionem. ¶ Unde datur. Probat ex forma cordis cor esse naturalis caloris habitaculū habet siquidē formā pineatā ꝛ cono similē in imo grossuʒ ꝛ rotundum quadā latitudine orbiculari diffusam superiꝰ ꝟo tendēteʒ in acutū que forma rei accōmodata ex virtute igneitatis ignis naturali motu suo tendit ad altū vel in acutū. Ex grossioribꝰ ergo ptibꝰ ꝛ aq̄sioribꝰ plꝰ grossiciei ꝛ terrestreitatꝫ habētibus fit in imo cordis amplatio aquose partes impedite a terrestribꝰ: nō sequūtur motū intime cōstrictionis. Ex alterutra ergo partiū contradictione eius pars inferior grossa quadā orbiculatiōe rotundat. Ignee ergo partes et aeree sursum rapte impetu caloris raptu ꝓprie leuitatis ascēdentes: tendētes in acutū cordis summitatē in modū coni vel piramidis cōstituit. Sed obijcitur quare cor in humano corpore sic dispositū est: ꝙ ꝭm dispositionem cordis cor in summitate grossum est: ꝛ inferius acutū. Uñ ꝭm dispositionē istā ratio predicta infringit. Ad hoc dicimꝰ ꝙ ꝭm grecos homo dicitur antropos: quasi sursum cōuersus: ꝛ assimilat arbori inuerse. sicut eñ arbor inuersa habet radicem constitutam sursum et a radice ramos procedētes inferius sic homo cerebrum que est radix totius corporis habet superius ortum. cetera ꝟo membra a cerebro tanq̄ a ra-

dice mediantibus neruis pgredientia habet constituta deorsum. ita sm dispositionis huius ordinem cor in superiori parte obtusius est. inferiori vero respectu huius ordinis acutius est: sed naturali ordine positiõis inspecto. cum omnis radix debeat supponi et rami eleuari: erit sm hunc nature ordinẽ cor in summo acutum et imo grossuz et obtusum. ¶ Basim. Idest fundamentum substantie cordis. quod terrestribus partibus in imo residentibus compositum est.

De motu cordis.

Effreno rapitur motu: nunc surgit in arsim.
Nunc aduersa thesis ipm premit emula centri.
Continuo motu res feruida posset aduri:
Deficeret: traheretq3 sui dispendia motus.
Sed pulmo madidus: crudiq3 homoris alunnus
Multis distinctus cameris fouet ignea cordis.
Blando concepti spiraminis ore flabello.

¶ Effreno. Postq̃ egit auctor de conplexone et forma cordis et officio ostendit hic motum eius. Ad hoc sciendu3 q sunt tres motus in humano corpore. Primus nature tm̃. Secundus aie. Tertius aie et nature simul. Motus nature effrenis est et necessarius: irrationabilis et violentus: ex quo incepit desinere nescit donec compleatur. Unde reprehendimus errorem quorũdam qui asserebãt motum cordis fieri per quosdã neruos descendentes a cerebro ad lacertos pectoris: quos lacertos ipsi nerui mouent. Lacerti moti mouent thoracem: et secum trahũt pulmonem: pulmo motus commouet cor: quia ab aula mee speculationis arbitror esse insufflandum. Motus enim cordis vt ait Gal. naturalis est: nec est in nostra potestate vt possit differri: vt motus anime. Motus anime voluntarius est: et ratio subiacet voluntati: et ratiõe moderatur: et administratur per neruos et spiritum anima-

lem: qui aīe neruaculus ⁊ preambulus est. Hunc motum possumus differre ⁊ retardare put volum⁹: sicut motum manus vel pedis vel alteri⁹ mēbri. Tertius mot⁹ q̇ medius est pulmonis ⁊ thoraicis: est ibi partim naturalis. Vñ ex toto nō pōt differri necessitate inducēte legē motiōis partim volūtarius est. vñ ad tēpus differri pōt ⁊ voluntas arbitriū sequit̄ qñ flatum suspēdimus: ⁊ ab inspirato cessamus. In eo em̄ ꝙ differri pōt procedit ab anima: et est volūtarius in eo ꝙ ex toto differri non pōt sed necessitate respirādi in actū reduci cogitur: a natura ꝓcedit: et est vniuersalis. Nō est itaq̧ ꝓportionalis motus cordis motui pulmonis. motus em̄ cordis prius duplicat̄ vl' triplicatur ꝙ̄ motus pulmonis vel thoratis cōpleatur semel. motus thoracis est ꝓportionalis motui pulmonis. Et motus cordis non respondet motui pulmonis. verū est si dexterā manū sup̱ leua mamilla applices: vel si pulsuū in arterijs discernis naturā cōperies triplicē motuꝫ prius cordis: ꝙ̄ semel ꝑfici motū pulmonis. Sed motui arteriaꝝ ꝓportionalis est mot⁹ cordis. Moto nāq̧ corde mouet̄ arteria tota: sicut moto baculo in manu mouetur man⁹ ⁊ ēt baculus in summitate in medio ⁊ in principio. videtur em̄ alicui arteria moueri sꝫ posteri⁹ ꝙ̄ cor cū non moueatur nisi ex motu cordis. Spūs em̄ vitalis qui cor dilatat et arterias nō pōt esse simul in corde ⁊ in arterijs: sed tractu tēporis a corde in arterias diffunditur. Unde motui cordis dilatatio arteriaꝝ successiua esse videt̄ qđ soluēt mōtipedēses. Motus itaq̧ cordis qui ꝑm assignatā rationē effrenis est ⁊ necessari⁹ duplex est. Ali⁹ est simplex: alius compositus. Simplex qui tm̄ consistit in dilatatione vel tm̄ in cōstrictione. Qui ex dilatatione et constrictione cōsistit cōpositus est ⁊ cōstat ex contrarijs motibus. Diastoles dilatatio et arsis sunt idē. Sistoles vero ꝯstrictio ⁊ thesis sunt idem. Et est diastoles mot⁹ cordis ad extrema. Sistoles ē circūstantiū ꝑtiū re-

ductio ad centrũ. Impetus ergo cordis et vehementia
spũs in preelectis operatᷣ dilatationẽ. ⁊ tantũ durat di-
latatiõis motus quantũ pmittit impet⁹ caloris ⁊ vehe-
mẽtia siue violentia spũs impellentis. Diastolem itaqꝫ
operatᷣ caliditas inducẽs ebullitionẽ ⁊ spũs impellens.
cessante itaqꝫ aut languẽte violentia impulsiõis remitti
tur motus dilatatiõis. Et tũc ex terrestri substãtia cor-
dis ꝓpter vehementiã partiũ extremaꝝ ⁊ grauitatẽ eaꝝ
fit cõpressio cordis. ⁊ extremaꝝ partiũ adinuicem redu-
ctio. Motionis vero cordis varie ⁊ differentes sunt cause
que a nobis quattuor eẽ dicũtur. Calida cordis cõpletio
forma eius. ⁊ cõpositio cũ terrestri substantia. ⁊ spũs cuꝫ
fumosa superfluitate innatus. Quarta causa potest dici
siue esse spũalis virtus q̃ a tribus precedentib⁹ procedit
Sed qualiter ex spiritu impellente tanq̃ ministro: ⁊ ca-
lore tanq̃ artifice fiat dilatatio plenius ostẽdemus. Sã
guis per cõcauã venã ab epate cuꝫ naturali spiritu per
dexterã cordis auriculã ingrediẽs cordi ministratᷣ in cu-
ius cõcauitate sanguis receptus locũ calidissimum inue
niens incipit ebullire. ⁊ ebulliẽs resoluitᷣ ⁊ rarificatᷣ in fu
mum ⁊ spiritũ. Differt aũt fumus a spiritu. Spũs enim
subtilior est. fumus aũt grossior. Et est spũs inter ignẽ ⁊
aerem medius. igne obtusior. ⁊ aere subtilior. Fumus est
inter aquã ⁊ aerẽ medius. aere grossior. ⁊ aqua subtilior.
Fumus itaqꝫ ⁊ spũs generati in corde p viã rarefactiõis
ampliorẽ locũ occupãt ⁊ cordis cõcauitatẽ replẽt ⁊ distẽ
dunt. inde fit cordis dilatatio. ꝙ aũt corpus rarefactum
maiorẽ locũ occupet ꝓbari potest auctoritate. ratione. ⁊
exemplo. Dicit eñ Aristo. ex vno pugillo aque multos
fieri pugillos aeris. hoc idẽ similiter ex aliis. Primũ ar-
gumentũ põt adduci. Si castanea integra ignito cineri
apponatᷣ calor ignis humiditatẽ castanee in fumum re-
soluit fumus resolutus multo maior est quantitate quã
habuit massa ex qua gñatᷣ. vnde maiorẽ locum occupat:

et locum in corticem et castaneam replet et distendit. Et cum intus nequeat contineri. quis intitur ad vaporatio nem ex quadā violētia sursum mouetur: et secum castaneā deportat nec eā reprimi permittit donec erupto cortice eua poret. Silr fit cordis dilatatio ex fumo et spiritu ampli orem locum q̄ sanguis occupātibus. Sed cōstrictio cor dis ex sola eius pōderositate efficitur: sicut ad depssionē castanee sola eius grauitas sufficere videtur. Cū em̄ mo tus cordis fm diastolē et sistolē triplex sit causa. calida cō plexio cōpositio spiritus cum fumo innato. Sciendū q̄ virtus opatiua que est quarta causa pcedit ab hijs trib9 que sic describit. Virtus motiua est motus cordis et arte riarum etc. Obijcit de cōpressione cordis videtur q̄ non sit opatio virtutis. Nam quādo incipit cōpressio virt9 opa desinit: nec iam aliquē motū exercet. Itē nec virtus pōt opari nisi aliquo spiritu mediāte: sed in compssione non mouet spūs: nec p ipm cōpssio fit sed poti9 ex coherētia partiū cordis qui cū sit grauis sube virtus sue grauitatis deorsum deprimit. Nō ergo opatiua virtus est motio cor dis et arteriarū fm diastolē et sistolem. sed fm diastolem tm̄qd obuiat auctori. Hoc argumētū soluēdū reliquam9 hijs qui in talib9 negociātur: vt habeāt materiā litigandi Hijs explanatis litterā exponamus. ¶ Effreno: idest vio lento et necessario et naturali intellige de cōposito motu q̄ ptes applicat cū subdit. ¶ Nūc. i. quādoq3 surgi. ¶ In arsim. i. in diastolem ex calore ebullitionē faciēte et ex spi ritu impellēte. ¶ Nūc. i. aliqn̄ cōpleta dilatatōe cessante impulsione spūs. ¶ Thesis. i. sistole. ¶ Aduersa. quia cō trarius motus diastoles. ¶ Premit ipm. s. cor ex cohe rentia et grauitate ptium. ¶ Thesis. dico. ¶ Emula: idest familiaris et amica. Centri. i. cōuexitatis cordis. ¶ Cō tinuo. Dixerat cor effreni et violēto raptu motum. vnde cum sit calidum et indesinēti et infrenato motu agitetur: posset inflāmari et incandescere :: maxime cum sit calidū

et ignitum. Et tibi phicalis methodus. q̄ solida corpora maxime sint calida ex motu calefiunt nec tm̄ calida: imo etiam q̄ frigida sunt & terrestria. In quadrigis & molēdinis circa axem vbi voluitur rota ex impetu effrenate volutionis ignem accendi videmus. Qd si fuerit in corde. humani corporis deficeret & discrimē dissolutionis incurreret. qd nefiat natura prouida & discreta & in cūctis suis opationib⁹ sedula dispēsatrix pulmonē cōstituit tāq̄ famulū & camerariū cordis & q̄ vētilabro cōcepte aereitatis contēperat cordis feruorē et igneam eius faciem flabello blande euentationis emulcet. ¶ Sed pulmo madidus Quia est flegmatis repcetaculū: & multa eliquatione humectatur. ¶ Crudiq̄ cruoris. i. flegmatis quia est crud⁹ humor: & primus indigestor. vt dicit Aristote. & Isaac in libro vrinarū: spumositatem sanguis sibi attrahit pulmo ab epate vt inde flegma faciat: & calidū suū contemperet. ¶ Multis cameris idest casulis & spōgiositatib⁹ quibus incameratus est: vt ītra sue camerositatis vētriculos maior etiā quātitas valeat cōtineri & fideli⁹ & diutius retineri Nam si plena esset sibi conuexitas expers spongiositatis aer intus cōceptus statim exiret nec stabilem haberet mansionem: sed ex quo est calor cameris concauis intricatus diutius cōmoratnr cuius diuturna conmemoratio cordi necessaria est plurimū ad temperamentum et refrigeriū inspirationis. i. aeris inspirati.

¶ De causis motus cordis

Cordis forma crasis fumus vis spiritualis
Vernula virtutis tribuēs spiramia mēbris
Sunt arsis cause thesis ex sola grauitate.
Perficitur. dū deprimitur substantia per se.
Hinc regit & celebrat nature regula motum.
Cuius vis anime membris infusa vigorem.
Suscitat & reliquos virtutis temperat vsus

¶ Cordis forma. Que sunt cause mot⁹ cordis: dicit quar ta distinctio q̄ suam lucem ex precedētibus vendicauit. ¶ Forma. Quantū ad eius rotunditatē: q̄ forma nobili tati cōgrua est nam om̄e rotundū est mobile de natura. ¶ Crasis. Idest calida eius cōplexio. om̄e nāq3 calidu3 de natura velociter mobile. sicut om̄e frigidū tarde mo bile. ¶ Fumus. Ex sanguine resoluto generat⁹: per par tium rarefactionē: vnde ampliorē locu3 occupans instat cor ꝛ dilatat. ¶ Uis spiritualis. Idest existēs in ipo cor de. ¶ Uernula virtutis. Spūs vitalis minister operatio nē secu3 defert. ꝛ virtutē spiritualē. ¶ Tribuēs spirami na. Idest spiramina vegetatiōis toti corpore infundens Hec oia predicta cause sunt. ¶ Arsis Idest diastoles. ¶ Sed thesis. Que est extremaꝝ partiū reductio ad cē trum. ¶ Perficit. Ex sola grauitate ꝛ coherētia ꝛ terre streitate substātie. ¶ Cu3 deprimit. Idest i motu ꝓprie grauitatis: nulla spūs ipulsiōe ad hoc operāte. ¶ Hūc regit ꝛ celebrat. Dixerat auctor motū cordis eē effrenē ꝛ necessariū. q2 fit a natura tm̄. Inde videt alicui ꝙ soli na ture attribuēdus esset mot⁹ cordis. ꝛ ꝙ omnino a virtu te aīe alienus. iō ostēditꝙ ꝗuis fiat a natura pricipaliter tamē vigorē sue formatiōis sortit ab aīa. sed ꝓbatur ꝙ motus cordis tm̄ ex aīa ꝓcedit. Dicit Cōstantin⁹ in pā tegni: ꝙ virtus quedā attinet nature tm̄. ꝛ dicit natura lis. Alia est q̄ corpus viuificat ꝛ cor dilatat ꝛ arterias. et iterū cōstringit q̄ ad aīam attinet. et dicit spūalis. Ter tia est q̄ sensum et voluntariū motu3 ꝑficit. sc3 aīalis: ꝛ ex hoc videt q2 virtus spūalis q̄ cordis motū operatur. tm̄ ꝓcedit ab aīa. Ad hoc dicit Cōstantinus cum dicit virtu tem spiritualē ad aīam pertinere. nō ideo dicit. q2 vitam et primordiū sue essentie sumat ab aīa. sed quia ex infu sione aīe suā perfectius exequit actionem. Ante em̄ infu sionem aīe inerat tm̄ ſm habitus. sed aīa infusa est ſm actum, vnde ex infusione aīe omnes virtutes corporis in

ſuis explendis actionibus fortiores exiſtunt.

¶ De deſcriptione pulſus.

Innatum recreet vt mulcebris aura calorem.
Et procul abſentent fumoſe vmbracula nubis.
Spiritus vt digno reparari fomite poſſit.
Ex arſi atq; theſi conflatur motio cordis.
Que pulſum faciat et vite conſona fiat.
In pulſu reſonāt tenor et concordia vite.
Sinzugie vitalis amor modulamina cordis.
Intima temperies animi ſecreta voluntas.
Augma paroxiſmus:ſtatus et pariodicus error.
Morborum cretici motus quid fata minētur.
Quid poſſit lacheſis. quicquid parat exitialis.
Antropos: enſe neſcis dum fila ſororia rumpit.
Urine fraudes aperit diſcretio pulſus
Certificatq; fidem pulſus confirmat et vnit.
Judicij genus in ſpeciem cenſura reducit.
At pulſu dubio medici mens pendula mutat.

¶ Innatum. Quid ſit motus cordis et quibus cauſis concurrentibus fiat: et quid operetur motus cordis: aut anima aut natura dixit: quia aut ex motu cordis: aut ex cauſis motum cordis operantibus procedit pulſus ideo inſinuatiue ponit deſcriptionem pulſus. Cū tota huius operis doctrina de pulſibus cōſtituat: ex ratione propoſiti tenentur pulſus aſſignare deſcriptionē. Deſcribit a philoſopho ſic. Pulſus eſt motio cordis et arteriarum 7c. Hec aūt diffinitio intelligenda eſt per cauſam: nō p eſſentiam ſuā: ſicut ſunt multe diffinitiones huius artis. Pulſus enī nō eſt illa motio que eſt in corde cū ipſa ſit ſingularis: et pulſus ſit in arterijs a corde remotis motus tn̄ cordis cauſa eſt illius motionis q̄ eſt in arterijs: 7 que eſt

pulsus sicut enim ex motu arboris sequitur motus frondi
um et fructuum: nec tamen vnus est: sed alius licet ab altero fiat
sic et in pulsu: mouetur enim cor et dilatatur ex cuius motu vi
talis spiritus impellitur: et impulsus arterias mouet quarum mo
tus est pulsus vnde pulsum sic possumus diffinire. Pul-
sus est motio ex diuersis motibus composita in membro con
cauo et arterioso facta a motu cordis et quarundam arte-
riarum procedens a virtute operante spiritu mediante. Potest
etiam dici quod diffinitio physicalis est per essentiam vt pulsus sit
motio composita ex motu cordis et motu arteriarum. Ex di-
uersis namque motibus potest conflari vna motio composita. Hec
itaque motio cordis erat motio que est pulsus et motio ar
teriarum. Similiter erat pars eiusdem. Ille ergo qui tangit
pulsum sentit partes non ergo sentit motum cordis sed
istud perpendit ex motus arteriarum cognitione. Litteram ex-
pone taliter. ¶ Motio talis. Que pulsum facit est compo
sita ex motu arteriarum et cordis. ¶ Conflatur. Idest compo
nitur. ¶ Ex arsi et thesi. Idest dilatatione et sistole. i. mo
tio cordis et arteriarum composita secundum diastolem et sistolem conside
ratur sequitur. ¶ Et mulcebris. Hic assignat vtilitatem pul
sus. Vnde hec clausula non est de diffinitione: sed ad vtilitatis
expressionem annexa est: sicut in diffinitione physicali adiungi
tur hec clausula ad infrigidationem caloris innati. Est autem
vtilitas pulsus vt suo motu calefiat corpus: et ex aere in-
spirato a pulmone spiritus vitalis reparetur. illius enim at-
tracti aeris pars euaporat per poros corporis: quedam a ca
lore consumitur: quedam a cordis constructione in pulmone expi-
rat: quedam retenta subtiliatur et depuratur: et ex ea vitali spi-
ritui annexa et adiuncta vitalis spiritus reparatur et hoc est.
¶ Et mulcebris aura. Idest aer inspiratus. ¶ Recreet.
Idest emulceat et contemperet. ¶ Innatum calorem. Idest
naturalem qui aliter estuaret et incenderetur. ¶ Nota duplex
est calor innatus. vnus contractus ex primis componentibus:
et est principalis qui in mortuo subiecto a substantia non

recedit qui iugis est τ comes perpetuus assequa subiecti
quē volētia mortificationis nō pōt subuertere. ¶ Caro em̄
leonina q̄uis sit mortificata tn̄ colerica est τ calida in q̄r
to. τ in corpore suscepta dissoluit τ febrē ꝓuocat vn̄ hec
non est nisi ex calore innato. ¶ Est et alius calor innat⁹ cō-
tractus ex influētib⁹ τ infusione spirituū τ humorꝝ: et est
actu tm̄ qui substātiā reliquit. τ iste ex aere recreat τ di-
stēperat: τ nō alius. ¶ Umbracula fumose. Idest super-
fluitates que recepte in corpore obn̄bilarēt τ obn̄brarēt
vitalē spiritū. ¶ Absentent. Idest exufflentur a corde ad
pulmonē: τ a pulmone exteri⁹ emittātur. ¶ Hic potest
queri qn̄ sufflamen suspēdimus quo aera cor attrahit: in
quo superfluitates expellit. Dicit ꝙ in spiramine fit at-
tractio aeris: qui aer per tracheā arteriā ad pulmonem
trāsmittit: et in pulmonis cauernulis suscipit: nec ad cor
aer ille totus trāsmittit duplici de causa: tum q̄ cor toti⁹
aeris attracti ad pulmonē capax nō esset: cuius pulmo
est capax tāq̄ macer mēbrum: tū q̄ eius partē in se cōti-
net: vt licꝫ aer ab exteriorib⁹ nō attrahat: cū cor inueniat
aerē in pulmone quē posset attrahere: τ q̄uis pulmo re-
pletus sit aere: τ cor habeat in se sufficientem aerem quo
possit foui vnde videtur ꝙ longo tempore possit teneri
aer nullo mediato subffragio ab aere exteriori: tamen
hoc fieri non potest: q̄ cor semꝑ in constrictione q̄ suc-
cessiua est dilatationi fumosas suꝑfluitates emittit: que
trāsmisse a pulmonē si nō possent exufflari nec in corde
cōtineri iterū ad cor reuolute et reciprocate vitalē spiri-
tum ingrossarēt: qui naturaliter debet esse subtilis. vnde
ingrossato nimis spū: nimia dilatatio cordis fit τ extre-
ma gaudiū redire ꝓhibent. Si em̄ est nimia subtiliatio
spirituū quibusdā est causa mortificationis vn̄ nutriti in
aere grosso: si trāsirēt ad regionē calidā in qua defecat⁹
est aer cito morerētur: q̄ spūs vitalis nimis subtiliatur
et preter naturā debilitat. nec pōt cordis grossiciem ad

plenū dilatare: indeq̄ sincopizāt ꝛ sincopizātes suffocan tur inde est ꝙ pisces nutriti ex grosso aere aque ab aqua extracti ad ipm aerē qui subtilior est moriūtur. sed quidā tardius ꝛ anguille: quidā citiꝰ vt allecia: quidā medio tē pore vt lucij ꝛ barbelli. Et quare hoc fiat inuestigēt socij Similiter dico nimia spūs vitalis ingrossatio pter natu ram facit incurrere mortē vñ homines de Lybia si transi rēt ad aerē spissiuʒ nō diu viuerēt nec nos in aerē eoꝝ diu possemus viuere ppter eandē causaʒ: qꝛ spūs vitalis ex inspissatione vel in spiratione que preter naturā suscipit corrūpitur: ꝛ ideo in spissato ꝛ implente latera cordis spi ritu cor īmoderate dilatatꝰ qḋ cū metā sue dilatationis excedit impedita cōstructione: facit ad interemptionem aīalis. Sunt em̄ due cause mortificationis immoderata scʒ dilatatio ꝛ ꝯstrictio: sicut em̄ corpus aīalis dilatatio nem nisi debitā habeat viuere nō pōt ꝛ ꝯsequatur cōstri ctio ꝛ ꝯstrictioni succedat dilatatio: sic ex īpedimēto vel īmoderātia dilatationis ꝛ ꝯstrictionis periculū mortifi catiōis incurrit. Et vt viuat humanū corpus nō sufficit inspiratio nisi respiret hec aūt fiūt ſm vicissitudinē dilata tionis ꝛ cōstrictiōis cordis inde est ꝙ ex risu ꝛ nimio gau dio mlti ppter nimiā dilatationē sincopizāt ꝛ sincopi pꝰ seuerāte moriunt. Dū em̄ p īmoderata dilatatiōe fumo se supfluitates īpedita ꝯstrictione nō exufflant sʒ in corꝰ de retinētur: retēte inspissant vitalē spiritū q̄ debet esse subtilis: qui inspissatꝰ pretermodū extinguit: sicut ignis ethereus igniens aerem quando motus ignis cōmunis a grossiorem descendit aerem dum em̄ ingrossatur natuꝰ ra subtilis egreditur ꝛ extinguitur. Similr ignis in stuꝰ pa accēsus in ore ioculatoris tenetur: qꝛ ex flatu ꝛ anheli tu ingrossatur ꝛ anteq̄ egredi possit extinguit. Simili ra tione: ignis existente aere nimis humido ꝛ pluuioso vix potest ardere quia ex aere pluuioso inspissatur. Etiam ex gaudio fit sincopis alia ratione: qꝛ impedita exufflatio

ne vitalis spirit⁹ nō potest reparari animal: quo deficiente cessat sensus ⁊ volūtarius motus aīalis Naturalis etiā calor in corde ex fumosis supfluitatib⁹ retētis anihilat: sicut ex gaudio fit sincopis ⁊ mortificatio qn̄q₃ ꝓpter im moderātiā dilatatiōis: ita ex tristitia ⁊ terrore plurimo accidit ꝓpter imoderantiā ↄstrictiōis. Cu₃ em̄ laterales ptes cordis imoderate ↄstringūtur exclusa vacuitate. iō in corde null⁹ aer recipit: nec fit respiratio aeris q̄ est ne cessaria ad tēperādum feruorē cordis ⁊ vitalē spiritu₃ re cuperandū. Hec ꝟo oīa variātur intēdunt aut remittunt ſm differētias cordis. quoddā em̄ cor molle est tenerū ⁊ lapsam h₃ substantiā tale cor gaudio supueniēte ex obe diētia suarū partiū impli⁹ dilatat ⁊ vehemēti⁹. Et hoīes talis cordis facilius sincopizāt ⁊ fortius. Et si cōstituāt in balneo aereo carēte respiraculis sincopi cito periclitā tur. habētes ꝟo durū cor ⁊ terrestre ⁊ cōpactū ex gaudio sincopizāt tardi⁹: q₂ duricies cordis resistit dilatatiōi im moderate. S₃ ex tristitia adueniēte citius sincopizāt et fortius: q₂ duricies partiū ⁊ grauitas iuuat excessum cō strictiōis huiusmodi habētes cor durū: valde si ingrediā tur fornacē vbi est aer subtilissim⁹ ꝓpter ↄflationē me talloꝝ vehemēter sincopim icurrūt ex defectu dilatatiōis q₂ vitalis spūs i duro corde d₃ esse grossus: ⁊ a subtilissi mo aere valde subtiliat⁹ nō pōt latera cordis ad modu₃ debite dilatatiōis ꝓpellere. Inde ↄuenit ꝙ pueri citi⁹ sin copizent ꝙ̄ viri. ¶ In pulsu resonāt. Insinuata pulsus diffinitiōe: op₃ vtilitatē pulsus declarare. s. declaratio cō sistētie ⁊ habitudis corpis tēperati vel ei⁹ distēperātie: vel discretio passionū ⁊ affectionū aīe delucidatio tēpoꝝ et acutarū egritudinū: distinctio futuraꝝ crisiū: vel ad bo num vel ad malū cognitio vite ⁊ mortis abradicatio frau dū ⁊ delusionū vrine certificatio: q̄ oīa ex sententia littere melius clarabunt. ¶ Tenor. idest subtilitas vite ⁊ itegri tas ⁊ eius cōcors cōtinuitas ſm naturalē legē corporis

ipsius. ¶ Resonāt in pulsu.i.manifestātur per pulsum:si cut enim per sonū declaratur claritas metalli ⁊ cymbali bonitas vel malicia.sic per pulsum quasi ꝑ quēdā sonuꝫ: q: in ipso pulsanť arterie ex motu spiritus impellētis declarať distemperātia vel tēperātia humani corporis et non solū per pulsum ea cognoscunť. ¶ Sed amor.i.pax ⁊ cōsideratio vniuersalis. ¶ Sinzugie.i.vite humane que ꝑ quādā sinzugiā ⁊ ꝓportionalē cōcordiā quattuor elementoꝝ in corpe cōsistit.per vitalem sinzugiā pōt intelligere admirabilē compaginē ⁊ matrimonialē complexionem vel copulā inter corpus ⁊ aīaꝫ ¶ Modulamina.i.temperamēta nō solum cordis:sed interioꝝ mēbroꝝ que corde bene se habēte fortiora ⁊ tēperantiora sunt sicut eo male se habente languent ⁊ fatiscunt. ¶ Secreta voluntas i.passiones et affectiones anime.sicut gaudiū .ira.tristicia.animositas.timiditas:auaricia.liberalitas:qm̄ imutant pulsum:et etiā per pulsum declarātur quāuis distinctio taliū sit difficilis. In gaudio em̄ q: cor mediocriter dilatatur ꝑpter tēperamentuꝫ affectionis:et q: sanguis tēperatus est humor qui in gaudio mouetur:cor paulatim et tēperate ab interioribus ad exteriora diffunditur vnde pulsus tēperato ꝓcessu in magnitudine augmentatur:⁊ mediocriter inter fortem ⁊ debilē⁊ velocē et tardū sibi vendicat. Non em̄ multa refrigeratio necessaria est ꝑpter caloris temperamentū. In ira:q: calor impetuose ab interioribꝰ ad exteriora diffunditur:et colera estuosa est:q: in ira mouetur.ideo ex ira repēte pulsus in magnitudinem surgit et impetuositate colere ꝓuocatus neglecta formidine velocitatē et frequentiam assumit.vnde si talis efficiatur pulsus preter naturam corporis sine febris irritamento:sine corporis exercitio colligi potest:q: talis ex ira fiat. Et iram significat maxime cum ira fit feruor cordis ⁊c. In quo ex desiderio vindicandi cum vindicta fiat per exteriora extra calor prorumpit furiosus.

Hic ℞o pulsus qui fit ex ira fit fortis magnus frequēs τ velox: tñ inter molliciē τ duriciē fit mediocris. In tristicia τ timore pulsus parui τ debiles fiunt q2 calor ab exterioribus ad interiora reducitur: τ ex motu melācolie que dominiū habet in timore pigritatur calor naturalis et sanguis: τ cōfortato motu melancolie τ sedes τ segnis τ quasi cōgelatus efficit. vnde pulsus paruus debilis τ occultus: tā in timore magno q̄ in tristicia ꝑpter motū subitū terroris τ tristicie liuorē. Sed si timor aliquātulum durat τ moret quousq3 virt9 debilitetur: et spūs torpeat τ pigritet: fit pulsus vl' miraculosus. deinde formiculosus In terrore ℞o cū calor naturalis subito intra ꝑpellitur: virtus mō quasi timida fugit: mō quasi defensura reuertitur ex duplicitate talis motus fit pulsus velox tremēs τ inordinatus. Si ergo timor ꝑseueret pulsus pulsui tristi similis redditur. sed si tardauerit quousq3 debilitet fit pullsus vermiculosus. Ex magnitudie τ audacia naturali cōtracta τ ex humida τ feruēti natura cordis fiūt pulsus magni τ fortes Et ex pusillanimitate τ timiditate fiunt pulsus ꝑui debiles. Ex liberalitate τ largitate mag3 apti τ tēperati: ex auaricia cōtrariū. ¶ Augma. Nō solu3 passiōes aīe per pulsu3 innotescūt. S3 quattuor tpa egritudinis acute τ q̄litate paroxismoꝝ τ quātitates perydoꝝ. In principio egritudinis acute fiunt pulsus magni τ voces: minus tamē q̄ in augmēto ꝑpter cruditatē humoris. Et q2 calor ex multa materia oppressus eā nō sufficit ad plenū resoluere in augmento egritudinis calore iam adulto materia amdlius solui incipiente τ inualescente calore pulsus maiores τ fortiores occurrūt. In statu pulsus ad magnitudinem τ velocitatē pulsuū accedūt ꝑpter acumē caloris. In declinatiōe tepescēte calore minorant pulsus τ tardi fiūt. ꝙ aūt declinatio fiat sic cognosces. Si ꝑcesserit crisis vel si etiā sine oī crisi materia est cōsumpta: q2 sepe contingit eam febrili calore consumi

fine alia purgatione: et tūc eger incipit esse cōpos sui tūc est declinatio morbi: et tales pulsus boni sunt. Si vero nihil horū pcesserit et eger sit mēte stupidus et debilis et sensibilitatis diminutio: tales pulsus pessimi sunt: qr ex defectu morbi non fiunt sed nature. vnde dicit Philaret9. Rari pulsus semp sunt difficiles. ¶ Augma: idest augmētū egritudinis. Jnaugmēto intellige principiū. ¶ Paroxismus. idest exacerbatio egritudinis pprie cū sit in acutis: qr oxi dicuntur. i. acute. ideo paroxismos habent pulsus: instantiam paroxismorum indicāt: qr tunc fastidiosus magis et vehementior erit. ¶ Status: idest status perypodi. Et perypodicus error: idest accessio interpollata quantum ad interpollatas que per circulares et perypodicos motus resoluuntur. Pulsus interpollatam febrem significat: qr cōtinet suā velocitatē et frequentiā. Sed ceteris temporibus lacessit et ceteris temporibus inualescit. habet se tm̄ ad significandum interpollatam. ¶ Morborum cretici mot9: idest determinatiōes acutarum que crises dicūtur. ¶ Quid minētur fata. Tria sunt fata: idest tres parce cloto lachesis et antropos. Cloto est motio de nō esse ad esse: et est generatio. lachesis est pductio, ſm continuitatē existēdi. Atropos est corruptio. i. egressio a substātiali statu siue cōuersio de esse ad non esse tota vis vel facultas parcarū i pulsu exultat. ¶ Urine fraudes. Hic ponitur vltima vtilitas cōsiderationis pulsus: qr nature iudiciū p ipm certificatur: et per ipsum fraudes vrine et veritas aperit. Urina nāq considerata fallit medicū: nisi eius iudiciū per pulsum certificet. Nā si pulsus vrine cōsentit: tūc est iudiciū vrine bonū. Si autem dissedeat malū est. Cū eīm pportio adsit signo vnit iudiciū. i. ad vnitatē iudicij reducit. ¶ Genus in speciē Urina qūq appet rubea et turbulēta in colore et substantia: et distēperantiā significat corpis. s. calorē. et ideo egritudinem significat in genere; sed quia talis potest appa

rere ex multis causis: sicut ex febre vel apostemate vel ex ruptura vene vel epatis calefactiõe: vel ex inordinato exercitio sanguine plus iusto fluente: q̃uis significent egritudinem in genere tamen non determinate ꝛ diffinite significant eam. Sed adhibita significatione pulsus et consideratione genus specificat: determinat et declarat que sit egritudo in specie vtrũ febris vel alia et si febris. vtrũ continua vel interpollata.

¶ Incipit principale ꝓpositũ de decẽ generibꝰ pulsuuꝫ.

Uincꝫ mõis ꝓbat artificꝫ solertia pulsꝰ.
Ex q̃bus elicit nũerꝰ generũ duplicatꝰ.
Ex forma motꝰ tria: magnũ forte citatũ
Molle parit plenũ calidũ substãtia mẽbri.
Ex quibus et primis series senaria surgit.
Spissum constituit mora: que discriminat arses.
Qui pede dactilico passim declinat ab alto.
Et qui deficiens surgit: viresꝫ resumit.
Ex collatiua thesium ratione notatur.
Tanq̃ precipuis adiuncta nouissima primis.
In quibus est motus discors vel consonus vnus.
Ordo vel aduersus numeri ratione notatus.

¶ Executis quibusdam antecessorijs et preparatorijs necessarijs ad subsequens. s. de officio cordis et forma et complexione de intentione ꝛ causis intentionis: de diffinitione pulsus de vtilitate considerationis pulsus his inquã diligenter pertractis aggreditur auctor principale propositum vt instruat doctrinam de pulsuum generibus. Sunt itaꝫ genera pulsuum diuersa et diuerse pulsuum differentie ſm diuersas differentias medicine et cõsiderationes et sunt decem genera pulsuum et quinꝫ cõsiderationes. A quinꝫ enim considerationibus decem gña pulsuũ oriũtur. Prima ↄsideratio medicine attẽdit

circa proprietatē motionis arterie naꝫ motio arterie est talis que est magna parua mediocris: vel fortis debilis vel mediocris. vel velox tarda vł mediocris. Ab hac prima cōsideratione que circa ꝓprietatē vertitur tria genera pulsuū attendūtur et nascūtur. Primū genus pulsuū est magnus paruus ꝛ mediocris: vt sub vno genere contraria colligamꝰ quoꝝ eadē est disciplina. Secūduꝫ genꝰ fortis debilis et mediocris: que similiter sub vno gñe reputatur. Tertiū genꝰ est qđ ab eadē cōsideratione trahit originē: scꝫ velox tardus ꝛ mediocris. Primū genus pulsuū diuidit in lōgum curtū ꝛ mediocre: latū strictū ꝛ mediocre: apertū occultū ꝛ mediocre quoꝝ omniū significationes cause ꝛ diffinitiones patebūt ex littera vł ex littere cōsideratione. Scđa ꝯsideratio vertit ꝑm cōsistentiaꝫ organi. i. arterie que est organū ꝛ instrumētū pulsus est aut arteria huius cōsistētie: qꝛ ipa est dura mollis ꝛ mediocris: vel plena vacua ꝛ mediocris calida frigida ꝛ mediocris hec ꝓprie ꝑtinēt ad arteriā. Pulsus nāqꝫ ꝓprie nō dicitur calidus mollis nisi gratia arterie: que talis sentitur. Ab hac ꝯsideratione sumunt tria pulsuum genera: durus mollis ꝛ mediocris plenus vacus ꝛ mediocris: calidus frigidus ꝛ mediocris. Tertia cōsideratio pulsus sumitur a diastole ꝛ sistole. i. ꝑm spaciū qđ attendit inter dilatationē ꝛ ꝯstrictionē: lꝫ em̄ ꝯstrictio nō occurrat sensui tū ꝑ spaciū ꝛ morā q̄ est inter dilatationes constrictiōis mora perpēditur q̄ si sit magna fit pulsus paruus ꝛ rarꝰ Si parua sit frequēs. Ab hac itaqꝫ ꝯsideratiōe elicit septimū genus: scꝫ rarus frequēs et mediocris. Dicit Cōstantinus in pātegni ꝙ septimū genus ex parte quietis est et adducit auctoritatē Gal. dicentis. Pulsus in dilatatione ꝛ cōstrictione quietes habet duas vnā cū pulsus in dilatatione sua extrema digitoꝝ ꝑcutit. et hanc exteriorē vocat quietē ꝛ hanc sensibiliter inuenimus. Quies scđa est cū pulsus in constrictione ad centrū suuꝫ redit et

hec quies nō est sensibils: q: nō facile sensu cognoscit vel percipitur: sed cōstrictionis mora ex dilatationē cognoscitur. Quarta cōsideratio versatur circa collationē aperte more: et occultā pportionē eaꝝ. Si em̄ plures sint, aperte more ꝙ occulte pulsus est incidēs. i. ppter maiorationem sui in noticiā sensus nostri cadēs. Si aūt sint plures occulte ꝙ aperte dicitur pulsus decidēs. i. a noticia nr̄i sensus cadens. Et hoc est octauū genus qđ nascit a q̄rta ꝯsideratione: sc3 incidēs et decidēs. Et nota ad hoc ꝙ incidētia et decidētia pulsuū determinent nō op3 octo vl nouē motiones cōsiderare: sed vsq3 ad centesimā percussionē in cōsideratiōe pgrediendū est vt collationes morarū ad moras: occultaꝝ ad apertas fortium ad debiles melius ppendatur nō em̄ si vna motio fortis sequitur et alia debilis sequitur et iteꝝ tertia fortis et quarta debilis iudicādus est propter hoc pulsus decidēs: q: prima fortis et scđa debilis. Nā eadē ratiōe cū scđa sit debilis: et tertia fortis sequit: erit pulsus incidēs: q: debilis tendit ad fortē et sic posset pbari ꝙ idē pulsus esset incidēs et decidens. Ad hoc dicim9 ꝙ in ea cōsistētia in qua videt pulsus pmanere diutius: talē eū iudices. Qđ sic cognosces: si pulsus in decē pcussionib9 sentit et in vndecima deficit: deinde ab vndecimo cōputes si in q̄rto ab vndecio đficit dicit decidēs: et talis tendēs in defectū p quosdā gradus magis et deficiendo mortē sig̃t. Si vo deficeret in octauo postea in vndecimo ab ea decidit: et postea tardi9 deciderit donec deficiat: talis incidēs ē: et significat naturaꝫ prius afflictā: morbo iam partim superato resurgere et conualescere. Quinta cōsideratio attenditur sm permutationem vel cōsistentiam predictaꝝ cōsiderationū: et ab hac consideratione duo extrema genera: sc3 nonum et decimum pcedunt: que nō principalia sunt gn̄a: sed principalibus annexa et adiuncta nō em̄ principaliter attendūtur sed alicui adiacent: vt equale et inequale ecce nonum.

ordinatū ꝛ inordinatū.ecce decimum.Si pulsus fit assi-
due fortis dr̄ equalis.Si aliqd admiscetur debile cū for-
ti inequalis dicit̄.Sed de his plenius dicet̄ in sequētib⁹
Nota ꝙ hec pulsuū genera nō sunt opposita.Circa vnū
ꝛ eundē pulsum tria vel quattuor hn̄t esse genera qn̄qꝫ ꝛ
cōsistere:aliqn̄ em̄ pulsus magnus potest esse mollis:ve-
lox:fortis:spissus:equalis:ordinatus plenus. Sꝫ q̄dam
sunt opposita:vt magnus paruus:nec sunt diuersa gene
ra sed diuerse differētie vnius gn̄is:ꝛ ideo se nō cōpatiū
tur.Sunt autē diuersa genera nō ꝯtraria.Sed pro con
trarietate causarū se nō sustinent.vt magn⁹ debilis.abū
dantia nāqꝫ sp̄ūs facit magnū.defectus eius ꝛ caloris fa
cit debilē.Similiter forte:paruuꝫ:velox:debile:spissum:
paruū:tardū:velox:rarū.Et vt generaliter dicam nulla
possunt cōmisceri in q̇bus cōtrarietas causaꝝ nō inter-
cidat.Decē genera pulsuū ƀm diuersas rōnes dicuntur
scꝫ ƀm motū:ƀm organū:ƀm plures motiones. Nota ꝙ
hoc nomē generale pulsus predicari potest de quolibet
inferiori:q: de magno:forti: veloci:raro:incidēti:equali:
ordinato:molli:pleno:calido.nō tn̄ in eadē significatiōe
Dicit̄ nāqꝫ hoc nomē pulsus quattuor modis. Primo
modo accipit̄ ꝓmotione q̄ occurrit digito.Et in hoc sen
su tria gn̄a distinguunt̄:magn⁹ velox validus.Secundo
modo dicit̄ pulsus res pulsata sicut organū.ꝛ ƀm hāc si-
gnificationē duo distinguūtur gn̄a pulsuū:scꝫ molle ple-
nū.hec aūt ad organū pertinēt.Arteria em̄ mollis datur
vacua plena ꝓprie:extranee ꝓo dicunt̄ de motione que
est pulsus.motio siquidē mollis dura plenavacua in col-
latione dicit̄:q̄ ꝛ si dicant̄ de pulsu p̄dicatio redūdat in
ꝓprietatē organi.Calidū ꝛ frigidū ꝛ qđ est tertiū genus
pulsuū ad rē pulsatā dr̄ ꝑtinere:ꝛ pōt patere vt illa tria
gn̄a pulsuū distinguant̄ ꝑut res pulsata dr̄ arteria.etem̄
ꝓprie dici p̄t calidūvel frigidū.Sꝫ q̇dā cōsiderātes ꝙ nō
est calidū vel frigida de se:sꝫ poti⁹ ex frigiditatevł morti

ficatione spūs vitalis impellentis eam dicunt calidū vel frigidū pulsum dici pro re pulsante. ꝛ hec est tertia significatio pulsus vt ꝑ re pulsāte accipiat. hoc modo posset fieri nisi esset qd̄ dicit Philaretus ꝙ nouū gen⁹ attēdit ſm caliditatē q̄ reddit ꝑ totū corpus arterie in quo cōsiderat quantitas supposite materie ꝑ tactum: totū ē de accidēte ꝑ qd̄ isinuat auctor ꝙ pulsus calidus ad rē pulsatā ꝑtinet nō ad rē pulsantē. nā si dicat ꝙ pulsus dicit calidus ꝑpter calidū spiritū nō ꝑpter substātiā vel qualitatē arterie. Siliter pulsus mollis plenus vacu⁹ nō debet dici vt redundet ꝑdicatio in substantiā organi: sed in qualitatē humoris arteriā infundētis. Sentit nāq3 arteria mollis dura plena ꝑpter humorē suppositum: q2 flegmaticus multus aquosus arteriā mollē vł plenā efficit: sed siccus durā vacuā reddit. Sed Philaret⁹ testat ꝙ ſ3 cōsistentiā organi attēdit plenū molle durū vel vacuū vł ſm figurā. Si ergo plenū. molle durū vacuū pertinēt ad cōsistētiā ꝛ figurā organi: similiter calidū ꝛ frigidū. Quis em̄ neget arteriā calidā esse sua qualitate vel figura. Ipsa em̄ calida vel figura sua qualitate tāꝙ causa formali: ꝛ est calida vel frigida ratiōe spūs: ꝛ qualitate spūs tanꝙ efficiēte vel materiali. Unde Cōstantinus in pantegni. Calor arterie est ex materia intra cōtēta. i. spiritu ꝛ sanguine. Quarto modo dicit pulsus collectio pluriū pulsuū ſm ꝙ quattuor genera distinguunt: rarū: frequēs: decidens: equale: inequale: ordinatū: inordinatū. ¶ Solertia. Idest prudētia. ¶ Artificis. Idest medici. ¶ Probat. Examinat ꝛ diiudicat. ¶ Pulsus. Generaliter intellige: nō pro motione: nō pro re pulsante: nō pro re pulsata: non pro plurium collectione: et quo modo probat ostendit. ¶ Quinq3 modis. Idest quinq3 consideratio-nibus discretis. ¶ Ex quibus. Idest considerationib⁹. ¶ Elicitur. Idest procedit. ¶ Numerus. Idest dece3 gener a pulsuu3 que in dupla proportione se habent ad

quinq cōsiderationes: Nūc psequitur quomodo. ¶ Ex forma: idest pprietate motionis arterie circa quā ptitur pma cōsideratio. Noscūtur tria. s. generat ostendi que. s. ¶ Magnū. Illud est primū qd ostēditur sm quātitatē triū dimēsionū. teste Cōstātino & Philareto ¶ Magnū. Sub magno audit paruū & mediocre: ecce primū genus. ¶ Forte sub quo debile mediū ecce secūdū ¶ Forte Ponit tertiū Philaret⁹ & Cōstātinus etiam cōsiderat sm tenorē virtutis sub quo considerāt debile mediocre. ¶ Citatū idest velox. sub quo tard⁹ & mediocris. Tertiū genus est citatū & attēditur tēpore & qualitate motionis Philaret⁹ ponit qtitatē motiōis. silr & Cōstātin⁹ tps. ¶ Substātia mēbri. i. cōstātia vl' cōsistētia organi et figura siue qlitas sube circa quā versatur secūda consideratio ¶ Parit. i. ex se cōcludit vel pducit. ¶ Molle idest sub quo durum mediocre continetur. Istud est quartū genus sm Cōstātinū. sed Philaretus ponit octauū ¶ Plenū Per qd vacuū intellige qd est quintū Calidū frigidū mediocre ecce sextum. Calidū ad organū pertinet: quia ad qtitatem sube organi teste. Philareto & Cōstātino in pantegni. Calidum asserit pulsum fieri ex qualitate arterie. Philaretus calidum ponit nonuz cōturbator nominis et sentētiarum: & Cōstātinus sextū. ¶ Ex quib⁹: idest tribus postremis. ¶ Et primis. Elicitis a prima cōsideratiōe. ¶ Surgit: idest completur: ¶ Series senaria: idest sex genera. ¶ Spisum. Hic assignat originez septimi generis qd est frequēs & rarum. ¶ Mora: idest sm moram et spaciuz quod est inter duas dilationes attenditur spissus vel frequens hoc est quod dicit Constantinus fieri ex tempore quieti: Philaretus ex quātitate quietis. Istud a Philareto dicitur sextum: sed a Constantino septimū vnde autem fiant hec genera pulsuū: ex quibus causis contrahātur et quid habeant significare insequentibus cum ipso actore dicemus. ¶ Qui pede dactilico. Ponit origi

nem octaui qui est incidens ꝛ decidens quod a Philare to nonum dicitur a Constantino octauum assignatur. Hoc genus attenditur ſm collationem ꝛ proportionem. moraꝝ ad moras apertarū ad occultas fortiū ad debiles Aperta mora dicitur ipsius pulsus. Occulta mora ipsius quietis inter duos pulsus existētis. Fit itaqꝫ incidens et decidens ſm ꝓportionē tēporis ad tp̄s: si mora p̄cedētis pulsus sit minor q̄ subsequētis pulsus dicit̄ decidens. Si mora sequētis sit maior q̄ mora p̄cedētis dicitur icidēs. qđ ſm rationē assignatā intelligēdū est: Pulsus decidēs ab auctore cōparat̄ pedi dactilico q: sicut datilus a lōga et aperta integra syllaba incipiens declinat in breues. sit pulsus decidēs ab aptis morit tēdit in occultas. ¶ Passim idest sursum ꝛ deorsum dep̄mitur. ¶ Ab alto idest aptis differētijs moris. Et pede dactili. i. more dactilico ¶ Et qui defficiēs. Assignatio est incidentis: ¶ Surgit prius deficiens. ¶ Uirescꝫ resumit idest de occultis differētijs in aptis quousqꝫ in nullo deficiat: et est iudicium nature resurgētis ꝛ vires resumētis. ¶ Rotatur: idest attenditur quātū ad originem. ¶ Ex collatiua thesium idest ꝓportione moraꝝ que sunt more dilatationū ꝛ thesim. Ille em̄ more attēdūtur ꝛ ꝓpēdūtur ſm diastolem et sistolem. ¶ Tanq̄ precipuis. Assignatis octo generibus q̄ sunt prima ꝛ principalia assignat originem duorūꝫ extremoꝝ. s. noni ꝛ decimi q̄ sunt accidētalia ꝛ pricipalib⁹ adiuncta. ¶ Adiuncta. Nonuꝫ est equale: ꝛ inequale decimū ordinatū ꝛ inordinatū. Philaret⁹ equale septimū tm̄ ordinatū octauuꝫ ponit. ¶ Discors vel consonus. i. eq̄le vel ineq̄le. ¶ Un⁹ ordo. quātū ad ordinatū. ¶ Uel aduersus. i. inordinatus, verū quia ſm rōnem numeroꝝ ꝛ cōputationū ordinatio vel inordinatio cōsiderat̄. Nō em̄ duo debiles pulsus vel tres vel quattuor: nec vn⁹ inordinatus modo iterscrūtur duobus magnis ꝛ fortib⁹: ꝛ multis alijs differētibus modis ſꝫ numeroꝝ diuersita

tem interponūtur diuersi pulsus pluribꝰ alioꝝ generū. ideoq̄ ꝓm numeri ratiōnē diximus ordinatū ꝛ inordinatum numeri attendēdū. Quid aūt sit equalis pulsus: q̄d inequalis: quid ordinatus: quid inordinatus: vtrū ordinatus sit equalis vel nō: vtrū oīs inordinatus sit iequalis: ꝛ quot sunt spēs ieq̄lis iordinati inferiꝰ patebit: vbi ponenť diffinitiones ꝛ significatiōes singuloꝝ generuꝫ.

¶ De descriptione pulsus magni ꝛ parui.

Augmentata facit magnū dimensio trina.
Paruū si parua. mediū mediocriter aucta.
In longum latum magnus consurgit ꝛ altum.
Paruus in occultū strictum cadit atq̄ʒ recisum.
Qui mediū sequitur merito mediocris habetur.

¶ Assignatis generibꝰ pulsuū ꝛ originibꝰ eoꝝ vt de generibꝰ pulsuū euidētior cōstituať doctrina: vniuscuiusq̄ generis suā ponit diffinitionē. Et primo diffinit magnū pulsuꝫ. Est itaq̄ magnus pulsus q̄ ꝓm quātitatē triū dimensionū attēdiť: longitudine latitudine ꝛ ꝓfunditate. Modū trāscendēs dr magnus. Ad hoc igiť vt sit magnꝰ pulsus oportet q̄ sit longus latus ꝛ pro fundus. Paruus ꝑcontrarium intelligitur qui nō sit lōgus latus nec ꝓfundꝰ. Littera patet. ¶ Paruū si parua. Idest trina dimēsio diminuta facit paruū: ꝛ patiť detrimētū quātitatis in lōgitudinē ꝓm certitudinē: in latitudine ꝓm stricturā: in ꝓfunditate per residentiā. i. ꝓm sui incertā reuolutionē. ¶ Mediū. Idest mediocrē pulsū facit trina dimēsio. ¶ Aucta mediocriter. Idest seruās mediocritatē: vt si nō excedat i aliq̄ dimēsione. ¶ De lōgo pulsu.

Longus ventriculos digitoꝝ quattuor exit.
Subsistit mutilus mediusq̄ fit omnibus equus.
In latum digitos latus tenet eminet altus
Occurrit gracilis strictus residetq̄ profundus.

¶ Magnum pulsum diffiniuerat per excessum trine di-
mēsionis: scʒ longitudine latitudine et ꝓfunditate ideo
vt pateat euidētius quid sit magnus diffinit quid sit lon
gus latus ꝛ ꝓfundus quibus cognitis cū ex eis cōpona
tur magnus perfecte innotescit. Quid sit magnus ex ꝓ
prietatibꝰ em̄ partiū inuestigatis totiꝰ declarabit natu
ra. Lōgus pulsus est ille q. ¶ Exit. Idest excedit. ¶ Uē
triculos. Idest apices ꝛ summitates. ¶ Digitoꝝ quat-
tuor. Supra lōgitudinē arterie porrectoꝝ. Cū em̄ sentia
tur in ventriculis quattuor digitoꝝ posset sentiri in quin
ꝙ vel sex si essent positi. Posita diffinitione lōgi ponit
diffinitionē curti eius cōtrarij. ¶ Subsistit. Idest nō ex
cedit a vētriculis quattuor digitoꝝ. Cum em̄ sentitur in
primo in secūdo in tertio in quarto non sentit. ¶ Mu-
tilus. Idest curtus est qm̄ mutilatur ꝟm longitudinem.
¶ Medius. Idest mediocris inter extremitates sit.
¶ Omībus. Idest digitis. ¶ Equus. Inquantū nō ex
cedit nec excedit. ¶ In latū. Diffinit latū qui ꝛ cū lōgo
cito currit ad faciēdum magnū pulsum. ¶ Latus tenet
digitos. Qui exit vētriculos digitorum ꝟm latitudinem.
¶ Altus. Pulsus qui ꝟm altitudinē ꝯsideratur: qm̄ scʒ
multū eleuat arteria ꝛ a centro recedit ex vehemēti ipul
su spūs. ¶ Eminet. Idest eleuatus est eminens et aper
tus. ¶ Occurrit. Idest nō moratur in latitudine qui nō
tm̄ occupat ꝛ pertingit latitudinē digitorū sʒ exceditur
quasi in modū gracilis funiculi occurrit. ¶ Profundus
Idest occultus qui contrarius est alto. ¶ Residet. Idest
vicinatur centro intellecta mediocritate inter extremi-
tates qui scʒ nō excedit in latitudine nec excedit. Et no-
ta ꝙ multis modis possūt narrari he differētie: vt lōgus
cū stricto: lōgꝰ cū mediocri. Itē latꝰ ꝛ strictus ꝯponun-
tur. Item latus cū aperto et cum occulto aut mediocri
inter duo. Sʒ nullꝰ curtꝰ strictus vel occultus magnꝰ est.

¶ De forti et debili pulsu.

Constituit validum sociatã frequentia magno.
Surgit ab oppositis species contraria causis.
¶ Egit de primo genere pulsuum qđ est magnus paruus mediocris ẜm diuersitatẽ suaꝝ ꝯpositionũ. Cõsequẽter agit de secundo.i.de forti debili et mediocri qđ hꝫ ꝑtinere ad quantitatẽ motionis arterie. Cũ aũt sit tertiũ ẜm Philaretũ ⁊ Cõstantinũ.tñ a nobis secũduꝫ ordinat̃ qꝛ talẽ ordinẽ ei appropriauit arctatio matrice rõnis. Fortis itaqꝫ ꝯponit̃ ex duobus magno ⁊ frequenti.i.veloci. Dicit nãqꝫ Philaret⁹ ꝙ frequẽtia accipiẽs magnitudinẽ validum facit sed pro frequentia intelligitur velocitas. Si eñ frequẽtia intelligatur:cũ fiat ex debilitate virtutis ⁊ fortitudine caloris expetentis magnitudinẽ refrigerationis virtus debilis que nõ sufficit aerẽ attrahere semel qui possit refrigerare oportet ꝙ defectum quãtitatis suppleat vicissitudo ⁊ repetitio numerose actionis: ideo frequẽtia nõ poterit tollerare fortis pulsus ꝑpter contrarietatẽ causaꝝ. Est itaqꝫ fortis pulsus cõpositus ex magno ⁊ veloci:magno qꝛ multũ eleuat arteriã ⁊ a cẽtro recedere cogit ⁊ in longitudinem diffunditur ẜm latũ digitos attingit ex veloci:qꝛ inchoata percussione cito suum motũ cõplet ⁊ consequitur et hoc est qđ in littera tangitur. ¶ Species cõtraria. Idest pulsus debilis. ¶ Surgit. Idest ꝓcedit. ¶ Ab oppositis causis. Idest calori debili et imbecilli virtute et debilitate spiritum.

¶ De veloci pulsu et tardo.

Arsis lenta parit tardum festina citatum.
Si pulsent digitos austero dura rigore.
Organa disponunt durum si lassa remissum.
¶ Ponit noticiam secundi generis.i.velocis tardi mediocris:qđ a nobis tñ tertio loco assignatur. Et ꝑtinet hoc genus ad quantitatem motionis arterie:⁊ attẽdit̃ ex tpe vł quãtitate motionis. Est itaqꝫ velox pulsus ẜm

Constantinū: qui in modico tpe spaciū ptransijt: qn̄ scʒ inchoata percussio cito ↄplet. Et est tardus qui modicū spaciū pertrāsijt in multo tpe: qn̄ scʒ motio inchoata lon go tpe perficitur. Mediocris inter extrema medius ↄsi deratur. ¶ Arsis. Idest dilatatio. ¶ Lenta. Que multū tempus consumit in sua cōstrictione. ¶ Si pulsent. Tri bus generibus pulsuū que a prima cōsideratione nascū tur ꝓprijs diffinitionibꝫ declaratis ponit noticias ꝛ dif finitiones alioꝝ. Primo agit de illis que a secūda cōside ratione nascuntur ꝛ sumūtur: ꝛ pertinent ad ↄsistētiam organi que sunt durū molle mediocre plenū vacuum me diocre calidū frigidū mediocre. Est itaqꝫ durus pulsus qui dum digitis tāgitur: occurrit arteria dura ꝛ rigida ꝛ quasi funiculi tēsi sentiūtur. Mollis qn̄ mollis sentit ar teria. Et videt durꝫ esse fortis: sed nō est ita. Fortis em̄ ſm Cōstantinū vascula dilatat vt quasi inanita reddan tur Durus est et asper: q̄ virtuti nō obtēperat mēbri du ricies: vt dilatari queat. ¶ Si organa. Idest arterie. ¶ Pulsent. scʒ digitos ꝛ venticulos digitoꝝ. ¶ Auste ro dura. Idest cum duricie ꝛ rigiditate distēdendi. ¶ Si lapsa. Idest quodāmodo lassitate ꝛ suauitate sentitur. Sic em̄ glosat Constantinus. vt videant digiti ab eis pe netrari.

¶ De pulsu pleno ꝛ vacuo.

Si cedat: vacuum si constat turgida plenum.
Pulsum disponit calidum calor arteriulis.
Frigidus occurrit subiecti frigore membri.

¶ Notificat per descriptionem quid sit quintum genꝰ: scʒ plenum vacuum. Est ergo plenus qui turgidus quo dam humore redundante videtur. Vacuus qui apparet quasi inflatus: sed statim cū tangitur tanq̄ vacuus a di gitis sentitur. Et pertinet hoc quintum genus ad figu ram ꝛ habitudinem organi: in vacuitate et plenitudine. ¶ Pulsum disponit. Assignat noticiaʒ sexti generis qđ est calidū frigidū mediocre: qđ cū ↄditionibꝫ p̄cedentibꝫ

ad cõſiſtentiã arterie pertinet. Eſt eñ arteria huius cõ-
ſiſtẽtie ꝙ ſentitur calida aut frigida lꝫ eñ calor arterie cõ
trahatur ex ſpiritu feruido et ſanguine intra cõtento tñ
qualitas inde proueniens eſt ipſius arterie diſpoſitio.
¶ Calor arterialis: ideſt pulſus calidꝰ: cũ digitoꝝ extre-
mitates arteriam calidã ſentiunt. Frigidus vero contra
rio modo. ¶ De medijs pulſibus.

Cum relique ſpecies aliquo mediante ligentur.
Jungitur invalido fortis diſcrimine nullo.
Equus inequali: cauſam compaginis huius.
Soluãt qui dirimunt latebroſa enigmata rerum.

¶ Quoniam aſſignatione predictorum generuꝫ auctor
aliquando aſſignauit media extremorum quandoꝙ in-
ter aliqua extrema nullum mediuꝫ poſuit ideo in hoc ca-
pitulo oſtendit hoc eſſe declarandũ inueſtigãdum ⁊ relin
quẽduꝫ examini ⁊ diſcuſſioni phicoꝝ: quoꝝ enigmaticas
eſt ſoluere ratiões; ⁊ tales ambiguitates ſoluere ⁊ enoda
re. Quod autẽ ab auctore pretermiſſum eſt: nos qui ſu-
mus eiꝰ interpretes ⁊ eiꝰ vicarij ſupplemꝰ defectũ. Dico
ergo ꝙ oĩa illa extrema que adiũcta ſunt diſtẽperatis; ſi-
cut magnũ: paruũ: curtũ: longũ: latum: ſtrictũ: apertũ ve-
lox: tardũ freques rarũ couenientiã habẽt de vna nancꝫ
differentia ad aliam contrariam per medium tempera-
mentum fit tranſitus magnus eñ mediocrum excedens
in trina dimenſione ſupra modum dimunitus monſtrat
diſtemperantiã: quia defectum caloris ⁊ imbecillitatẽ ſpi
ritus ecce iſti pulſus notant diſtẽperãtias cõtrarias vnꝰ
exceſſum alius defectũ. Inter exceſſum ⁊ defectũ mediuꝫ
eſt ꝙ per ambiguitatẽ vel abnegationẽ deſcribit extremo
rũ qđ. ſ. nec eſt in exceſſu nec in defectu illđ tẽperamẽtum
eſt ⁊ ita mediũ inter magnũ ⁊ puũ: ſilr inter curtũ ⁊ lõgũ
et inter alia extrema q̃cũꝗ applicant diſtẽperãtijs ſecus
eſt de forti ⁊ dbili. Nã ſi ĩter forte ⁊ debile ẽ mediocre: cũ

omne mediū est tēperatū:z omne tēperatū sanitati ad ditū est:ergo illud mediocre sanū. Sed interim forte sanū est z quāto fortius tāto sanius:z fortitudine non fit excessus:nec in virtute nec in bonitate mentis fit excessus mētis. Et habet hinc ꝙ vnū extremoꝝ excedit suum mediū in tēperātia z sanitate. Sed om̄e mediocre tēperatū inter duo extrema. Si verū est mediū vtrecꝫ extremorū magis tēperatū z sanū est. Itē si mediocre est inter forte z debile illud gen⁹:nec forte est nec debile:sed extra tēpamentū. Itē pulsus nūꝙ̄ est fortis nisi ex tenore virtutis:z in debilē trāsit nullo medio a magis forti: vel ꝑ multos medios minus fortes vsqꝫ ad vltimā remissionē fortitudinis trāsit in debilē. Et ille min⁹ fortis quo mediāte trasit magis fortis in debilē:fortis genere non est mediū inter fortē z debilē:q̄z sic nō esset fortis, nec debilis. fortis em̄ quoddā gen⁹ est ꝺm suā latitudinē. Sicut ergo īter virtutē z vitiū nullū est mediū. Sic inter fortē z debilē nō est mediū. Itē eq̄le z ineq̄le nō habēt mediū. Nā si sic illud nō esset eq̄le nec ineq̄le:sꝫ quicq̄d eq̄le est vni:ineq̄le est alteri. Ab eq̄li em̄ fit trāsitus ad inequale nullo mediāte:z ecōuerso. Itē esse equale est sanū esse z tēperatū ꝺm naturā nisi sit in malo:sicut equalitas in ptysico pulsu. Om̄e aūt inequale est distēperatū ꝺm naturā ex morbo cōtingēs. Silr ordinatū z inordinatnm nō hn̄t mediū. Itē pulsus silr incidēs z decidēs non habent mediū q̄m incidēs fit ex cōtēperātia z confortatione virtutis:decidēs ex cōtrariis. Inter tēperatū intēperatū:inter cōfortationē z defectū nullum est mediū. vn̄ si sic nō esset tēperamētū nec intēperamentū:nec forte nec debile. q̄d est inconueniēs. ¶ Relique species. Pulsus assignatorū generū:sicut magnū:paruū:velox:tardū frequēs rarū. ¶ Ligent vel legūtur:idest assignant ꝺm copulā alicui⁹ medij. ¶ Fortis. Pulsus:q̄z fit ex temperamento z tenore virtutis. ¶ Iungitur. Idest copulat.

¶ In valido. Qui fit ex debilitate virtutis. ¶ Nullo di
scrimine. Sine interpollatiōe medij: similiter. ¶ Equus
idest equalis pulsus iūgitur sine medio. ¶ Causam con
paginis hic soluāt. Cū debet causam assignare de priua
tione medij mittit nos ad discutionē phor: quorum est
talia rimari. ¶ Compaginis. idest colligationis extre
morū. ¶ Soluant. Philosophi. ¶ Qui dirimunt. idest
soluūt. ¶ Enigmata. i. q̄stiōes obscuras & tenebrosas.

¶ De pulsu frequenti et raro

Si raptu subito morule discrimine paruo.
Arsim multiplicet series numerosa frequentem
Constituit pulsum: species contraria rarum

¶ Hucusq̄ posuit doctrinā de sex generibus pulsuum:
quorū tria ptinent ad pprietatē motionis. s. vnū ad quā
titatē. s. magnū paruū mediū. Duo ad qualitatē. s. velox
tardus mediocris: forte debile mediocre. Alia tria perti
nent ad cōsistentiā organi vel figurā. s. durū molle medio
cre. plenū vacuū mediocre: calidū frigidū mediocre. Nūc
diffinit septimū genus. ex tempore quietis. et attendit
inter duas diastoles qđ est frequēs et rarū. ¶ Si subito
series numerosa: idest crebra et numerosa repetitio dila
tationum. ¶ Multiplicet. Continue replicando iteret.
¶ Arsim. i. diastolem. ¶ Paruo discrimine: idest modi
ca mora quietis interpollata inter vnā diastolē & aliam.
¶ Subito raptu. idest motione raptim iterata. ¶ Con
traria spēs. idest cōtraria dispositio facit rarū pulsum.

¶ De incidenti et decidenti pulsu.

Deciduus modulis ex fortibus et manifestis.
Sensum degenerans tacito pede tendit ad yma
Uergit in occultum satagens euadere sensum
Inciduus surgit. respirans tendit in altum
Deserit occultum sibi conciliant manifestum.

¶ Ponit notitiã octaui generis.i.incidẽtis ⁊ decidentis qđ attẽditur ẜm colationẽ moraꝝ ad moras: occultaꝝ ad apertas: fortium ad debiles. Apta mora est quã do pulsus sensui occurrit: idest qñ arteria dilatatur: ita ꝙ eius motio apte sentitur. Occulta quãdo dilatatio est ita occulta ⁊ vicina centro ꝙ vł sensuꝫ effugit vel parũ im mutat. Scđꝫ ergo collationẽ moraꝝ ad moras incidẽtia vel decidẽtia notatur. qđ expresse docuimus superius in disti ctiõe generũ decima qđ iterare nõ opꝫ. Si obijciaẜ de cauda soricina finitiua ꝙ est pulsus decidens. naꝫ pul sus decidens patet largius: pōt em̄ decidens pulsus in ueniri vbi non est cauda soricina finitiua: vt si post deceꝫ fortes fiat vna debilis: ⁊ facta cõputatione de illa post octo fortes sequiẜ vna debilis: postea desinet circa septi mã: postea in quarta: postea in scđa: postea in toto deficiat. Reuera soricinus quidẽ ꝯtinet caudã finitiuã. Sꝫ il le decidens de quo hic agitur habet plures moras ⁊ interpollat plures debiles paulatim quousqꝫ nulle apte cõcurrãt. Sed cauda finitiua tãq̄ ab occultis resurgit in fortes aptas. sed ab occultis ꝯtinue tendit in altiores. ¶ Modulis. i. motibus apertis. ¶ Sensu degenerãs idest paulatim declinãs. ¶ Inciduus: idest incidẽs per maiorationẽ sui in noticiam sensus cadens. ¶ Surgit re spirãs: idest in naturã insurgere vel resurgere: ⁊ respiramina ⁊ vires significat resumere.

¶ De equali ⁊ inequali pulsu.

Firmus ⁊ oppositi fugiens cõmercia motus.
Permanet equalis seruato iure tenoris.

¶ Postq̄ execut⁹ est de octo generib⁹ p̄ncipalib⁹ agit de nono ⁊ decimo: q̄ sunt ãnexa ⁊ adiũcta p̄ncipalib⁹. s. de eq̄li ⁊ ineq̄li: ordinato ⁊ inordinato. Equalis ẽ cuius per cussio est equalis ⁊ vniformis tenoris in digitorum extre mitatibus: vt si magnus velox: fortis frequens mollis: plenus: et eis mediocris: nullam in qualitate vel quãti

tate vel tpe motionis vel numero motionis diuersitatē recipiēs, eq̄lis diuidit. Nā quidā est absolute equalis q̄ qualitatē seruat in omnibus dictis differētijs: de quo dictū est iā. Alius est equalis ꝑm q̄d vt sit equalis magnitudinis: sed nō velox modo tardius sentitur. Item qui equalis est in paruitate vel debilitate huiusmodi pulsus est eq̄lis in hoc: sʒ nō est eq̄lis absolute. Ineq̄lis est quicūq̄ recipit oppositā differētiā. Inequalis aūt alius absolute vt qui est ineq̄lis in oībus generibꝰ. alius in vno genere ⁊ nō in alio: ⁊ ꝑm illō q̄ equalis dicit. ❡ Fugiens idest nullā societatē recipiens cū opposita differētia. Et talis est absolute equalis, si in bonis ꝑseueret differētijs Sed pōt esse eq̄lis in malis ꝑcussionibus vt in paruitate ⁊ debilitate. Et talis nō est eq̄lis simplr̄ vel absolute sed equalis in hoc: vel ꝑm quid vel equalis in malo: ⁊ propter tales q̄litates excludēdas apponitur. ❡ Firmus. Qui em̄ manet in ꝑuitate vniformis nō ex firmitate nature est: sʒ ex debilitate potiꝰ. q̄cūq̄ ergo firmꝰ est ex nature firmitate ⁊ virtutis ꝑueniens: ⁊ seruās vniformē tenorem, in omnibus generibus est equalis simpliciter.

❡ De inequali pulsu.

Degener instabilis nec eodem tramite currens.
Mutat inequalis dubijs moderatus habenis.

❡ Notificat ineq̄le. ❡ Degener: idest ab equalitate degenerās ꝑ administrationē. i. ꝑ assumptionē cōtrarie differētie. ❡ Instabilis: q: nō seruat statū vnius tenoris. ❡ Nec eodē tramite currēs: q: trāsit per vias diuersas oppositoꝝ geneꝝ. ❡ Mutat. s. mō retardans mō festinās ꝑcedit tituant ð magno in paruū: de forti indebilē. ❡ Moderatus. i. agitatꝰ. ❡ Dubijs habenis. Metaphora est sumpta ab aliquo qui non bene nouit regere ⁊ frenare equuʒ.

❡ De ordinato ⁊ inordinato pulsu.

Distinctis gradibus mutatur inordine recto.

Transit in oppositū qui nomē ab ordine sumit.

¶ Ponit noticiam decimi generis: qd est ordinatū et inordinatū. Et nota q omnis equalis est ordinatus: vbi enī est equalitas ibi est ordo: sed non conuertitur. Nam ordinatorum aliud equale aliud inequale: nō omnis ineqlis inordinatus est. Nam inequalium alius ordinatus alius inordinatus: omnis inordinatus est inequalis. inequalis ordinatus est qui recipit differentiā oppositam diuersi generis oppositi. Ordinatus tū qui quasi gradatim et fm proportionē vniformis gradus est: qū. s. habitudo sequentiū percussionū in sua inequalitate cōformat habitudini precedentiū: vt si sint octo pulsus cōtinue fortes et nonus debilis. iterum octo fortes et nonus debilis: et si longo tpe procedat habitudo pulsuū: licz multis alijs modis varietur dum tamen habitudines mutationū respondeāt sibi potest etiā dici inequalis ordinatus pulsus: tamē est cauda soricina finitiua prima percussio magna est et fortis secunda minor prima: et sic graduali tramite et proportionabiliter tēdit paulatim in defectiōe quousq nō sentiat. Similiter cauda retornatiua a defectione regradiēti pportionabiliter in magnitudine ordinatio ꝯsiderari pōt. Istas tū species ponim⁹ sub equaliter ordinato. Et lz fiāt qnq fm cōsiderationē ordinis et habitudinē raro tū: nec in ea ptinēt sed frequētius fiūt p cōfusionē et extra ordinatū et multū inordinatiōis ineqlis. Inordinatus in oibus generibus predictis inuenit: vt si duo magni vnus paruus alter medius: aut duo parui vnus medius alter paru⁹: vn⁹ medius alter magn⁹ cui succedit paru⁹. ¶ Distinctis fm ordies et pportiōes grad⁹. ¶ Qui nomē: idest ordinat⁹.

¶ De inequali et inordinato et priuato pulsu.

Qui priuatiue censetur ab ordine leges.
Ordine precedit preceps est et sine lege.
Spargitur extremū genus in numero specierum.

Que sibi mendicant peregrina vocabula rerum:
Quas collatiua ratio sibi federis vnit.
¶ Determinat de ordine p3 puationē. Inequale inordinatū diuidit in spēs suas: et eas mox enumerat de quib9 in sequētibus dicetur qñ ipsarum instabit tractat9: has designans species a nominibus aialium vel instrumentorum vel aliarum rerum cū quib9 habēt similitudinē. Dicit aūt caprizās a capra: et formicās a formica: & sic de alijs. Rationes appellationū dicētur infra. ¶ Extremum gen9. Id est inordinatum: inequale. ¶ Spargit. Idest sparsim et varie distribuitur. ¶ In numero spērū. Idest multas species que sub certo numero claudūtur. ¶ Que. sc3 species. ¶ Mēdicāt. Idest ppter mēdicitatē & penuriā vocabulorum sibi mēdicāt. Nā lingua latina est in verbis egena. ¶ Peregrina. Animaliū vel instrumētorum & aliarum rerum nō omniū: sed similium sibi & hmōi. ¶ Quas. Idest res. ¶ Unit. Idest assimilat sibi & pformat. ¶ Ratio. Idest pportio. ¶ Collatiua federis. Idest collatiua similitudinis.

¶ De speciebus pulsus inordinati inequalis.

Spasmos prisicus formicās verniculosus.
Ramosus fluitās martellinus atq3 caprinus.
Serrinus rectus sorricinus siue retortus

¶ Que sunt cause variationis pulsus.

Forma crassis sexus etas grauidatio somnus.
Et locus & tēpus labor esca repletio potus.
Causa genus morbi coitus turbatio mentis.
Corporeiq3 situs variant idiomata pulsus.
¶ Hic enumerātur species inordinati inequalis quorum rationes inferius patebunt. ¶ Forma. Distinctis generibus pulsuum: & distinctis eorum proprietatibus. Consequenter breuiter hic agit de causis mutationum pulsus eas enumerādo. Imutant itaq3 pulsus tripliciter: sc3 a re

bus naturalibus:non naturalibus:ꝛ ꝯtra naturã. Sub naturalibus ꝯprehẽdit tam res cõsistentes ꝛ regẽtes sicut cõplexiones ꝛ virtutes ꝙ coadsistentes inseparabiliter coherẽtes velut figura corporis distãtia maris ꝛ femine etas ꝛ similia. ¶ Forma. Jdest habitudo corporis q̃ diuiditur in tenuitatẽ crassiciẽ ꝛ mediocritatẽ. ¶ Uariant pulsus. Jn macilentis maiores sunt pulsus et fortiores ꝙ in crassis et multũ repletis. Crassi em̃ ex nimia oppressione carnis pulsum habẽt minorẽ ꝛ magis debilem: q: calor ꝛ spũs in eis lentescũt ꝛ pigritãtur ex nimia carcarnositate. Sed inequalis est pulsus spissior ꝑpter debilitatẽ virtutis. Jn macilẽtis sunt pulsus apti q: arteria exposita est vel expoliata ꝛ quasi nuda. Jn crassis occulta: q: ꝓfunda est arteria et carni inuiscata. vñ Philaret⁹ Jn gracilibus multũ subiacet tacui pulsus. i. apte sentit iudicio tactus qđ est ꝑpter expositionẽ organi. Quidam tñ male exponunt hic subiacentiã pulsus vt dicãt; pulsuꝫ tacui subiacere qñ est debilis: que expositio cõtraria est. Cõstantino. Est aũt ꝑquirendũ vtrũ macies sit naturalis aut nõ: et sic ita de crassicie. ¶ Crassis. Jdest ꝯplexio cõtracta a gñatione variat pulsus. Nã calida ꝯplexio facit pulsum fortẽ ꝛ velocẽ causa attrahẽdi multũ aerẽ ad refrigerationẽ: sed frigida paruũ facit et tardũ causa necessitatis parue refrigeratiõis. Humida pulsum facit mollem sicca durũ. Et ꝙ ex ea ꝯplexione fiat pulsus velox ꝓbat. Philaretus inquit em̃ ꝙ om̃e calidũ velociter mobile ꝛ om̃e frigidũ tarde mobile qđ de solis aĩalibus põt intelligi. Est aũt quoddã đ natura calidũ vt piper auripigmentũ qđ non est mobile. Jn calido siquidẽ corde calid⁹ sanguis ex calore ebulliẽs cito resoluit in fumum vñ cito motus ꝯplet cordis ꝛ arteriaꝝ vñ fiũt velociores. ¶ Sexus. Jdest differẽtia ĩter masculũ ꝛ feminã mutat pulsuꝫ vt em̃ ait Cõstantin⁹ in pãtegni. Pulsus maior ẽ in masculo ꝛ fortior ꝙ in femina: ꝛ ponit cãm. Mascul⁹ em̃ cali

dioris est nature et fortioris ⁊ maioris exercitij. Et femi
ne pulsus minor ⁊ debilior ⁊ frequētior: Paruitas ⁊ de-
bilitas fiūt: q² mulieres sunt debiliores masculis in virtu
te ⁊ minoris caliditatis ⁊ exercitij ad cōparationē mascu
li frequētior est pulsus in femina ex debilitate virtutis:
vt natura sepe impellat iterādo in femina qđ per magnū
pulsum operatur in masculo: ⁊ vt tm̄ scꝫ aeris ꝑ vicibus
repetitis attrahatur ad refrigerādum in quātum vnus
magnus vice vna attraheret in manibus. Nā quāto est
maior calor si virtus est fortis tāto maior velocitas ne-
cessaria est nature: vt multa aeris quātitas in paruo tpe
attrahat ad refrigerationē. Cū aūt deficit virtus opꝫ vt
attrahatur spissus. vnde fit vt feminis sit spissior ꝙ ma-
sculus: licet ex superficie littere in pantegni possit ꝓbari
ꝙ pulsus femine sit velocior: nō tn̄ est verū. Nā velocitas
fit ex fortitudine virtutis ⁊ vehemētia caloris: sed ibi per
velocitatē frequētiā intelligimus: vt cū dicit Philaret⁹
ꝙ frequētia magnitudinē accipiēs facit validū. Nota ꝙ
si cetera particularia sexui cōcordāt vt frigida ꝯplexio:
crassicies: quies: senectus: pulsus debilior est. Si particu
laria ꝯcurrāt ꝯtraria erit maior ⁊ fortior. Sic ēt de ma-
sculo intellige. vnde opꝫ medicū qn̄ ad egrotū accedit fa-
cere collationē de ꝑtibus ⁊ oīa accidētia discernere vt nō
fallatur in pulsibus iudicandis. ¶ Etas. Mutat pulsuꝫ
q: pueri velociorē hn̄t pulsum ꝓpter calidū refrigerāduꝫ
q: mult⁹ est in eis tēperate tn̄ magnitudinis ⁊ fortidinis
habēt frequētia: q: virt⁹ nōduꝫ ꝯpleta: in cōplexione ro-
boris ꝯfirmata ad extrahendū semel mltū aerē nō suffi-
cit ad calorē naturalē refrigerādum. Juuenes em̄ habēt
pulsum fortē ⁊ magnū in velocitate tēperatū: qđ fit ex ca
liditate: ipsorūqꝫ virtute. Senes ꝑuū ⁊ debilē ⁊ rarū pro-
pter frigidā eorū naturā quātuꝫ ad etatē. vn̄ nō est neces-
se multū aerem trahi ꝓpter refrigerationem. Alie etates
his affines hn̄t pulsus vecinātes iuxta qualitates vel ca-

liditates illarum etatum quibus affiniores videbuntur: quia cum in pueris velox sit pulsus et spissus temperatus in magnitudine et paruitate. Pulsus in decrepitis minimus et tardissimus rarissimus et defectissimus. In iuuenibus perfecte iuuentutis maximus et fortissimus in velocitate et tarditate temperatus. Uidendum est quod puerorum pulsus maxime augmentantur in velocitate: et tarditate minuuntur. Et maioratur quousque ad perfectam magnitudinem deueniatur: vbi pulsus maximus et fortissimus in velocitate et tarditate temperatus quo ad media etas pertingat. Cum ergo senectus subeat paulatim succedunt predictis contraria: donec etas pertingat decrepita: in qua pulsus paruus fit rarus et tardus. ¶ Grauidatio. Idest impregnatio mulierum mutat pulsum. Sed distinguedum est. Nam impregnatio aut in medio est: aut in principio: aut in complemento. In principio pregnans habet fortem et magnum pulsum et velocem: quia calor fetus auget calorem naturalem. Arterie enim secundine et arterie fetus sunt coniuncte: et vtraque arterie mulieris sunt complicate. Probatur hoc ex nouitate retentionis menstruorum augmentato calore fiunt pulsus magni et veloces. Fortes autem fiunt: quia virtus propter eius modicam quantitatem nondum patitur aliquam oppressionem: sed in potentia perseuerat. vnde fiunt pulsus magni et fortes vsque ad quattuor menses, vel principium quarti. sed a quarto vlterius secundum magis et minus pulsus fiunt parui debiles spissi. Parui et debiles eo quod virtus grauatur maiora fetus quantitate: et virtus operatiua circa finem deficit, duabus de causis: quia propter defectum sanguinis et spirituum: quia sanguis ad nutrimentum fetus est necessarius: quia quanto plus expenditur in nutrimento fetus tanto plus membra pregnantis ex defectu nutrimenti et subtractione magis debilitantur. Et deficit ex dilatatione matricis maiorem locum occupantis: vnde comprimitur cor: et ita virtus operatiua grauatur que pulsum operatur. Spissi autem sunt vt ait Philaretus propter inductam necessitatem attrahendi aeris propter feet

ppter fetū. Unde instat triplex necessitas refrigeratiōis tum ex fetu: tum ex matrice: tum ex retēto sanguine: ꝛ cū virtus sit defecta opoꝛtet vt multotiens attrahatur cum semel attrahi nō possit sufficiēter: vt exposcit necessitas refrigerationis: ideo fiunt spissi. ¶ Somnus. Pulsum mutat sed differenter. nā in pꝛincipio somni caloꝛe naturali incipiente intus reuocari nondū exercēte digestionē paruus pulsus est debilis ꝛ tardus ex pꝛecedēte desiccatione vigiliarū. Sed calido iam intus cōfoꝛtato ꝛ cibo iā digesto ꝛ diuiso per membꝛa multiplicatio sanguine: augmētatis medulis: reparatis spiritib⁹ fiunt i fine somni: ꝛ circa mediū pulsus magni foꝛtes in velocitate ꝛ tarditate mediocres post digestionē cibi. Si somnus ꝑlongetur vt superfluitatis cibi expulsio ꝑlongetur vel differatꝛ pulsus erit paru⁹ debilis: rarus: tardus. vñ opoꝛtet ꝙ postꝙ erit cibus digestus doꝛmiēs a somno exciteꝛ ad expellendas ei⁹ supfluitates s. egestiōes vꝛinā sputa ꝑ ꝓpꝛia emūctoꝛia. Si quis aūt exciteꝛ a somno subito vt ꝑ vocē siue quālibet percussionē siue ventū ab eo exeūtē: q: disturbatur natura. fit pulsus quādoq magnus ꝛ foꝛtis: quādoq velox ꝛ spissus: nō tremebūdus inoꝛdinatus. Cū vero excitatus quiescit pulsus in pꝛioꝛē statū regrediꝛ. Quidam seducti sunt a supficie verboꝝ Philareti dicētis. ꝙ i somno nō fiunt pulsus nisi parui ꝛ debiles: ꝛ tardi nō distinguentes tempoꝛa somni. Dicit em̄ Philaretus: ꝙ i somno fiunt pulsus minoꝛes ꝛ leuioꝛes. i. debilioꝛes naturali caloꝛe penetrante ad ꝓfundū. Et ipsi intelligūt ꝙ in somno naturalis caloꝛ penetrās in ꝓfundo: in stomacho ꝛ in epate fit diuersus. ꝛ ideo relinquēs spūalia que non sunt pꝛofūda quia supꝛa diafragma posita: pulsus parui sunt in somno ꝭm istos nutritiua calefiunt ꝛ spūalia infrigidātur. Dispositio vero spiritualiū disponit pulsum non nutritiuoꝝ: sed certum est ꝙ in somno spiritualia calefiunt Uidemus em̄ quosdā doꝛmiētes qui nō sunt cōtēti aereꝫ

respirare tm̄ naribus: nisi os etiā aptū teneāt: ꝛ vehemē tiores etiā faciūt expufflationes. qđ nō fit nisi in magnitu dine caloris maiorē quantitatē aeris attrahentis ꝑ ma iori necessitate refrigerationis. Est itaqꝫ potius intelli gendū ſm priorē doctrinā: vt ipsius somni distinctio fi at. ¶ Locus: idest regio imutat pulsum. vñ habitantes in calida regiōe vt in Ethiopia pulsuꝫ habēt magnū ve locē sicut estiuū. habitātes in frigida regiōe: sicut in An glia pulsum habēt assimulātē hyemi. s. rarū ꝛ tardū. ha bitātes tēperata loca vt morātes in recta linea pulsum habent temperatū mediocrē vernali equiparātie similē Regiones inter has posite ſm eas quibus sunt ꝓpinquo res in pulsu sunt habēde. Et qđ de regione dicitur: de ea re similiter intelligat. Regio em̄ nō habet imutari ni si gratia aeris: ꝛ de temporib⁹ similiter. ¶ Et tempus. Uer em̄ ꝛ autūnus que sunt respectu tēpoꝝ temperata puls⁹ faciūt tēperatos ꝛ mediocres. Alia duo scꝫ hyems ꝛ estas faciunt pulsus excedētes. vel ſm paruitatē vl' ſm magnitudiuē veloces ꝛ paruos. In vere ꝓpter tēpe ramētū caloris sanguis multiplicat ꝛ spūs abūdantius generātur ꝛ multiplicāt. vnde pulsus magni et fortes in in velocitate ꝛ tarditate mediocres fiunt ex retētiōe spi rituū ꝓpter frigiditatē precedētis hyemis: qui virtute roborata fiunt fortes. In autūno licꝫ dicat temperamē tū hoc nō videt posse contingere: cū in autūno corpora tanqꝫ rarefacta per totā estatē ꝛ calore dissoluta: defati gatas habeāt virtutes. vñ cū apertiōe poroꝝ iaꝫ calor et spiritus exalauerūt pulsus magni ꝛ fortes non possunt esse. Dicimus tamen ꝙ in autūno adhuc calor viget: et spiritus circa cor. ꝛ ex frigiditate autūni retinētur pori clausis. vnde ex caliditate vigente ꝛ spiritus retentione circa cor: pulsus fiūt magni ꝛ fortes. In estate veloces ꝛ festinantes propter festinam resolutionem sanguinis in fumum ꝛ spiritum: sunt veloces propter multā necessi

tatē attrahēdi aeris ꝑpter refrigerationē fiūt frequētes. In hyeme fiūt rari ꝛ tardi ꝑpter causas predictis cōtrarias. s. ꝑpter cōstrictionē cordis ꝛ ꝑpter refrigerationē aeris. Ex cōstrictione fiūt pulsus parui tardi ꝛ rari. Nota tñ ꝙ licꝫ nutritiua sint calidiora in hyeme. Q̄m vētres hyeme ꝛ vere ꝛc.. Spūalia tñ frigidiora sunt: q̄m aer ꝛ spiritus frigidus libere ad cor ꝛ pulmonē inspiratus nō penetrās ad nutritiua ꝑpter interpositū diafragma solum spūalia disponit: ꝛ ſm habitudinē spiritualiuꝫ pulsus habent disponi. Circa nutritiua retinet calor ꝑpter constrictionē poroꝝ vnde poris ꝯstrictis fumose ꝛ vaporose superfluitates cū nō possint exalare retinētur in corpore. et ideo calidiora sunt. In estate ꝑpter causas ꝯtrarias fiūt dispositiones cōtrarie spiritualiū ꝛ nutritiuoꝝ ꝛ pulmonis. ¶ Labor. Idest exercitiū corporis mutat pulsum ex temperato exercitio: q̄m nociua corporis sup̄fluitas dissoluitur ꝛ mēbra cōfortant ꝛ naturalis calor augmentat: fiūt pulsus magni veloces fortes in ꝟtute ꝛ frequētia mediocres. In exercitio aūt existēte intēperato cū iā dolor ꝛ fatigatio mēbra īuadūt fiūt pulsus parui debiles vel parui rari: q: virtus iā deficit: ꝛ calor naturalis iaꝫ minuit. ex multo exercitio desiccant humores vnde pulsus duri redduntur. Nota ꝙ distēperata exercitia in sui. pricipio faciūt pulsus magnos ꝛ fortes: sed in processu ꝛ fine faciūt paruos ꝛ debiles tardos ꝛ raros ꝛ duros. ¶ Locus et tp̄s. Et exercitiū ꝛ alia que in hoc cōtinent ad res nō naturales sunt referēda. ¶ Esca. Idest cibus mutat pulsū qualitate ꝛ quātitate. quantitate: q: si multus sit facit pulsuꝫ in principio inordinatū ꝑpter aggrauationē virtutis cōpresse a digestione: ꝛ excitato calore fit pulsus magnus ꝛ fortis cibo per membra digeri incipiēte: ꝛ membris ex nutrimento confortatis quando cibus digerit bene: virtus confortatur: calor excitatur: pulsus magnificatur: ꝛ velox efficitur: cibus paruus cito digerēdus ꝛ ad mēbra disper-

gendus facit pulsum minus fortē minorē inter mollicies
et duriciem mediocrē. Qualitate cibus variat pulsum si
fuerit calidus facit pulsum velocē spissum ⁊ frigidus con
trariū humidus mollē: siccus durū: ⁊ potes cōbinare qua
litates ⁊ pulsuū differētias. ¶ Repletio. Idest dulcis aq̄
balneū calidū: qđ alio noīe repletio cēsetur: q: dupliciter
replet ex aere tēperato: q: intus replet ⁊ ex aqua calida
balneū dulcis aque moderate calidū tēperato modo vsi
tatū facit pulsum magnū velocē fortē mollē spissuz. Naz
virtutē augmentat ꝓpter dissolutionē humidaꝝ supflui
tatū et calefaciens corpora pulsum facit velocē mollem
spissum ꝓpter humectationē. balneū diuturnū facit pul
sum minorē et debiliorem magis ꝙ prius: permanētibus
velocitate et spissitudine q: fit ex virtutis defectione: et
dissolutioni humani corporis in augmēto sui caloris: sȝ
in mollicie et duricie manet mediocris. Si autez in bal
neo tantuȝ quis moreť ꝙ virtus dissoluatur et calor mi
nuatur: fit pulsus paruus debilis tardus: sicut in nimiuȝ
exercitantibus. Balneum aūt aque frigide moderatum
ſm vsum in crasso corpore iuuenili facit pulsum magnuȝ
fortē velocē: q: calor naturalis coadunatur intꝰ ⁊ virtutē
confortat. sed si tanta moretur quousq; naturalis calor
deficiat vel fugiat facit pulsum paruū tardū rarū: q: virtꝰ
suffocatur. Sed in macro et tenui facit pulsum debilē et
tardū nā in tali corpore frigiditas nō habet resistentiam
vnde cito ad interiora penetrās calidū cito intercipit et
extinguit ⁊ virtutē minuit vñ fit pulsus tardus et rarus
et debilis fit ⁊ durus: q: organa frigiditate ꝯstipātur. Sȝ
ex diuturna mora in tali corpore facit pulsum defectissi
mum durū: raꝝ frigiditate mēbra ꝑ principalia ꝑcutiēte
calore in interiora fugiēt. ¶ Potus. Immutat pulsum
qualitatis ⁊ quātitatis ꝑut sunt differētes spēs potuū:
sicut de cibo dictū est nisi ꝙ cibꝰ magis nutrit ⁊ ꝯfortat.
Causa morbi. Immutat pulsuȝ q̄ lȝ ab auctoribꝰ varie et

multiplr distinguntur. In duo tn̄ mēbra possumus ptiri Causa em̄ morbi alia est contra naturā que est dissoluēs et dissipans naturā alia aggrauās et ↄstringēs. Causa dissoluens ⁊ dissipās virtutē est ablatio nutrimēti pessi-mitas quoqꝫ morbi aīe etiā accidētia maximi dolores: excessus inanitionis. Causa aggrauās et cōstringēs est nimia humorꝝ multitudo: apostema calidū ⁊ frigidū: ⁊ similia. Prius de dissoluētibus videamus. Cause dissoluentes faciūt pulsum paruū: debilē: velocē: spissum: ⁊ quanto plus intenduntur cause dissoluētes ⁊ plongātur tanto plus in debilitate ⁊ defactione amplius intēdunt ⁊ formicans ⁊ vermiculosus efficitur: qui inter alios defectissimus est ⁊ minimus et pessimus: cū subito etiā dissoluit virtus sicut in nimio fluxu sanguinis de vena vel flebothomia: vel de arteria aut de fluxu sanguinis ex vulnere vel dissolutione vētris qđ fit cū cadit subito vitalis spūs sicut in sincopi videmus. Hic est pulsus q̇ ex defectiōe fit virtutis. Et nota ꝙ vermiculosus necessario precidit formiculosum. Pessimitas morbi vstiui ⁊ cōsumptiui facit ꝑmiculosuꝫ. De accidētibus aīe lꝫ sint de causis dissoluē tibus ⁊ dissipātibꝰ virtutē in fine huius capituli dicemꝰ Dolor si in aliquo mēbro fuerit pulsum facit pessimū: vt in epate vel stomacho: q̇ si sit maximus in nō principali sicut in manu vel in pede facit pulsuꝫ pessimū: sicut mediocris ī principali dolor quicūqꝫ siue in principali siue ī nō principali facit pulsuꝫ velocē fortē spissuꝫ: qr dolore natura remittit vt dolor expellat in q̄ virtꝰ vitalis ⁊ calor naturalis mouet. Sed si dolor ꝑmanserit ⁊ virtꝰ euanuerit pulsus fit debilis: ꝑuus: velox: spissus: ⁊ inordinatꝰ. Inordinatio fit qr dolor interdū crescit interdū minuit. Cause grauātes ⁊ cōstringētes sunt ex humoribꝰ abūdantibꝰ nimiū q̇ si in vno mēbro abūdauerint faciūt morbū ꝫ naturā humorꝝ ⁊ effectū mēbrorꝝ vn̄ morbi nascētes ex plenitudine plures sunt ꝙ̄ q̇ nascūtur ex inanitiōe. Pulsus

vniuersaliter ex virtute aggrauātibus morbis est pulsus paruus debilis. Ex defectu virtutis ꝑgrauatiōe humoris plenus ꝓpter abūdantiā: spissus ꝓpter necessitatem refrigerij: inordinat⁹ q꞉ virt⁹ victa ab humorib⁹ sicut ignis ex lignis appositis oppressus aliqñ sepelit aliqñ emergēs remittit. Quādo vero virtus grauida vel grauata est multū diuersitatē necesse est vt faciat: aut in magnitudie vel velocitate: vel in duab⁹ vel in pluribus vel in paucioribus. Cū aūt virt⁹ eq̄parat humorib⁹ fit pulsus equalis diuersitatis q꞉ magnos equat minorib⁹. Si virt⁹ euacuatur ab humoribus parui ꝛ defecti fiunt: ꝛ plures tales cōtinuātur q̄ꝫ fortes. Si ecōtra: ꝯtrariū. Aliqñ virt⁹ ex q̄busdā mouet nocumētis subito: ꝛ repēte ferit digitos cum pulsus q̄escit: q̄ ꝑcussio superflua videt. Causa est q꞉ cū natura q̄escat superuenit aliqđ nocumentū. vñ mouet inuita vt ab illo nocumēto se defendat. Aliqñ deficit virt⁹ in tpe motus. vñ vt virt⁹ q̄escat est necesse. Et ꝓpter hoc inter duas siue tres vna ꝑcussio minus apparet. Pulsus vehemēs ex plenitudine pulsus est sicut ex sanguine ꝑ totū corpus se effundēte: q꞉ est magnus velox plen⁹: inter durꝫ et molle medius. Causa patet ꝑ se: que si sit ex colera rubea fit velox: spissus calidissim⁹: durus inordinat⁹: ex impetu colere similiter de flegmatico pōt ꝓsequi ꝭm qualitates suas. Et variātur pulsus ꝛ intendūtur ꝭm humores qui putresciūt intēdunt ꝛ remittunt. Et ꝭm habūdantiā humorꝫ maiorē pulsus faciūt inordinationē. Prout ergo morb⁹ fuerit ex diuersis humorib⁹ ꝛ in diuersis mēbris fundat ꝛ pulsus diuersificatur. Deinde de variatione pulsuū ꝓpter causas morborꝫ in sequētib⁹ suo loco dicemus: ꝛ de mutatiōe pulsus ꝓpter genera morborum.

¶ Coitus. Moderatus si cōueniēter et ex interuallis ꝭm cursuū suarꝫ particularꝫ fiat pulsum facit velocēꝫ magnum fortē. Immoderatus ꝛ si primo magnū fortē post tamē debilem paruum facit. ¶ Turbatio mentis. Idest

passio anime sicut leticia ira &c. Ira pulsum facit velocē & spissū ꝑpter calorē subito exterius erumpentē ex nimio desiderio vindicādi. Et fit tēperatus in mollicie & duricie. Leticia facit pulsū magnū & mediocrē inter fortē & debilē inter tardū & velocē: q2 ꝑpter calorē tēperatū nō est necessaria multa refrigeratio. Tristicia facit pulsum paruū: debilē: rarū: q2 calor paulatim inter9 reducit: que si multū moret facit pulsum vermiculosū deinde formiculosū.
¶ Corporeiq3 situs. Positiones corporis & modi iacendi vt si aliquis iaceat supra latus sinistrū & cōprimat brachiū sinistrū ex cōpressione brachij ad locū cōstrictū cōtrahitur sanguis. vnde pulsus occultus & quasi defect9 apparet. vnde si aliquis iprouidus talis compressionis tangat huiusmodi pulsū falli pōt: mori patiētē dijudicās. Oportet ergo medicum pulsū in alio brachio discernere. Sed si sentiat ipsum fortē sciat aliū pulsum esse imutatū ex cōpressiōe Sinaūt pōt desperare. hec oia imutāt siue. ¶ Variant pulsum: idest vario modo sicut dictū est cōmutant.
¶ Idiomata: idest differentias pulsus ab idos quod est forma. Omnis nanq3 differentia ex forma consurgit.

Scđa particula de decē significatiōib9 generū.

Ardua propositi ps est exhausta laboris.
Altera nūc superest: cui9 distinctio certis
Prescriptas spēs studet iformare figuris

¶ Executa pma parte opis sui: i qua egit pncipaliter de decē generib9 pulsuū ꝑm diuersas diffinitiōes & ꝑprias: & eo꜖ diffinitiuas assignatiōes: aggredit secūdā partē in q̄ intendit tractare de significationib9 generū. Sed anteq̄ incipiat distinguere significatiōes generū: quedā pmittit capitula necessaria ad intelligentiā pcedentiū & subsequētiū sicut fecit in pma parte. In pmis vtit trāsitu i quo dicta dicēdis ꝯtinuat. Ardua: idest difficilis. ¶ Pars ꝑpositi. i. laboriosi opis qđ ꝑposuim9 đ doctrina pulsuū. Ex-

hausta idest ɔpleta ꝛ mandata executiōi. ¶ Altera nūc idest partitio. Superest. Tractanda restat. ¶ Cuius: scꝫ partitionis. ¶ Distinctio: idest distinctiōis facte execu tio. ¶ Studet: idest studiose intēdit ꝛ aperit intētionē huius partitionis ꝛ quid studet ostendit. ¶ Informare pscriptas species .i. predicta decem genera pulsuum et eorum species. ¶ Certis: idest manifestis ꝛ secretis. ¶ Figuris: idest significationibus.

¶ In quibus arterijs est pulsus cōsiderādus

Pulsus in arterijs discerni debet honestis.
Expositis. longis. rectis cordiqꝫ ppinquis.
Unde sinistra manus. cū sit contermina cordi.
Judicio pulsus cognitior esse probatur.
Est ibi certa fides veri constautia motus.
Pulsus veridicus. nature vernula fidus.

¶ Hic docet auctor in qbus arterijs pulsus debet cōsiderari. Cū enī sit cōsiderādus in arterijs nō tñ in oibus sed tm̄ in arterijs sinistri brachij q̄ ad inuestigādū pulsuꝫ ꝛ explorādas habitudines corpis specialiter sunt destinate. Arteriaꝝ alie sunt inferiores vt in longitudine dorsi alie pfundate in carne sicut in copis: alie ossibus opte sicut in pectore: alie a corde nimis remote vt in plantis pedum ꝛ calcaneis: alie sunt nimis breues vt in summo nasi: ꝛ alie tortuose vt in tēporib⁹ ꝛ aurib⁹. alie idecētes vt circa pudibūda. ꝛ maxie in mulieribus. Alie q̄ quāuis participēt aliquā differētiaꝝ pcedētiū: tñ equiuoce sunt ꝛ ambigue sicut arterie dextri brachij. Prime reprobāt ppter posterioritatē: quia motus caloris viget plus in anteriori pte cordis q̄ in posteriori. Secūde ppter oppressionē carnis: q2 nō sunt exposite sed supposite ꝛ carnis: inuiscate. Alie ppter ossiuꝫ sup positionē vñ motus arteriarū ad ossium supficiē redūdare nūq̄ pōt. ideoqꝫ insensibilis ꝛ occultus latet. Alie ppter nimiā remotio-

nez a corde: q: mot⁹ cordis citius lāguet ꝛ deficit in remo
tis ꝙ in ppinquis: ꝛ in pcessu tāte pegrinationis lētescit
vis em̄ mortificationis citius inuadit in extremas ptes
ꝙ ppinquas. Sicut em̄ calor ignis citius ab actione de
struit in extremis āgulis dom⁹ ꝙ circas ptes camino p
pinquas vel vicinas: ita in calore naturali arbitrādū. A ie
ppter nimiā breuitatē q: nō pn̄t recipere appositionem
quatuor digitorū. Et sic impedit in talibus arterijs co
gnitio magnitudinis q̄ sunt pcipue de pulsu differētie: ꝛ
nō cognoscet in talib⁹ vtrū sit pulsus longus vel paru⁹
vel cultus. Credit tn̄ vulgus ꝙ ppter talē pulsuz q̄ est in
summo nasi certificet mortis vel vite iudiciū. Et si non
sentiat ibi pulsus morti adiudicāt. si ecōuerso nō despe
ratur. Alie ꝛ si qn̄ tangātur tam ppter tortuositatē vitā
tur. q: quattuor digitos ex directo nō pn̄t recipere. Alie
propter turpitudinē pudēdorū: ꝛ q: esset indecens disco
operire pudibūda ꝛ maxime mulierū sunt vitāde. Alie ꝛ
si ꝯuenienter inuestigari pn̄t: q: tamē nō sunt adeo fide
les ꝛ veridice ppter caloris epatis suppositionem non
adeo frequentantur ppter fallatiam equiuocationis si
bi implicitā: sicut patet in littera. Sed sinistri brachij pre
eligūtur arterie: q: longe recte exposite decurrētes cor
di vicine sunt fideles. ❡ Honestis. Ad differētiā eax que
indecētes sunt. ❡ Expositis: idest nudis ꝛ aptis ad dif
ferētiā carū q̄ sunt carne ꝛ ossibus apte. ❡ Longis. Ad
differētiā breuiū. ❡ Rectis. Ad differētiā tortuosarum.
❡ Cordiqꝫ ppinquis. Ad differētiā infideliū ꝛ a corde
distātiuz ꝛ decipientiū ex falsa opiniōe: ꝛ hoc totū habēt
arterie sinistri brachij. vn̄ dico ꝙ in talib⁹ cōsitēdū est si
cut sunt pdicte. ❡ Unde. i. ppter hāc cāz cōsiderare de
bes in arterijs sinistri brachij ❡ Sinistre idest arterie si
nistri brachij: ꝛ ostēdit cām. ❡ Cū ibi: idest in illis arte
rijs. ❡ Certa fides: idest certum ꝛ fidele iudiciū et habi
tudinem cordis ppter propinquitatem: ꝛ quia ex calore

epatis nullum aufertur eis preiudicium.

¶ In quo brachio debet pulsus considerari.

Dextera pars: quia feruidior. quia plenius illam.
Viuificus vapor irradiat: cordisqz lucernam.
Liberius recipit: vbi puri sanguinis actor.
Regnat epar: teneri blādus persuasor amoris:
Incentiua mali qua feruet fellea bilis.
Equiuocat pulsum: tanto confusa calore.
Implicat errores: examen adulterat artis.

¶ In hoc capitulo assignat causaz quare in brachio dextro pulsus nō sit cōsiderādus: z assignat causam. s. multiplex dñinz caloris. Est eñ in dextra parte corporis calor dñator: tuz ppter epar in dextra parte locatū: qđ est mēbrū calidū z virtutis nutritiue fundamētū: tū ppter cistis fellis i ea parte māsionē: vnde omnis ire estuatio pcedit: tū ppter cordis in eā partē exufflationē: qz lz suū habeat domiciliū in sinistra parte: insufflat tñ spiritū suū z calorē vitalē in dextra parte. ¶ Feruidior: idest in caloris pdominatione dñantior qđ habz ppendi ex fortitudine z mobilitate z strenuitate defensionis. i. defendēdo eñ corpus sinistra tanq̄ seruilis ptendit scutū. dextera tāq̄ fortis et militās exigit gladiū ad feriendū euaginatū. z qz dixit q̄ pars dextra sit feruidior p explanationē partiū pbat cū subdit. ¶ Quia plenius. Fit dominatio caloris i dextra parte premittit causam que elicitur ex vitali spiritu exufflatione in dextrā partē. ¶ Viuificus: idest calor vitalis a corde procedens. ¶ Irradiat. Accēdit z illuminat tāq̄ radius a sole prorūpēs z pcedēs. ¶ Plenius: idest perfectius. ¶ Liberius recipit. Propter exufflationez eius in dextraz partem. ¶ Vbi sanguinis actor. Ponit aliaz causaz que trahitur ex positiōe epatis quare sit calidior. ¶ Actor: idest fabricator et generator. In epate enim sanguis vniuersus generatur. ¶ Blādus pulsus. Quia

ex calore iecoris propter temperātiaȝ sanguis: vnde mē bra reficiuntur lasciuiūt ꝛ iocūdātur: ꝛ amoris illecebra suggerunt. ¶ Incētina. Assignat tertiā cām q̄re pars dextra p̄ferat in calore q̄ sumit a cisti fellis q̄ cū sit domiciliū colore ꝛ habitatio ire in dextra perte est constituta. ¶ Fellea. i. cistis fellis q̄ ire amaritudinē ꝛ rācorē cōtinet: ¶ Equiuocat. i. ambiguū ꝛ suspectū efficit pulsum tangēti in dextro brachio vtruȝ sit talis pulsus ex cordis calore vel epatis: ideo equocat. ¶ Implicat error. i. fallaciā ꝛ illusionē. ¶ Adulterat. i. propter deceptionē adulterinā infame reddit iudicium huius artis.

¶ Quomō tāgens pulsuȝ debet tenere manū.

Leua manus medici leuam leuet. ꝛ regat egri.
Substētantis opem pars ibecilla requirit.
Que si se regerit modico concussa tremore.
Falleret artificem: fieretqȝ examinis error.

¶ Hic instruit medicum qualiter debeat tenere manuȝ egri. Est quidem manus leua egri sinistra manus medici substentāda: ꝛ assignat rationem quare. ¶ Fieretqȝ examinis error. Quia cum talis tremor in toto corpore sano quandoqȝ fiet ex carentia regimenti' et defectu substentationis propter debilitatem neruoruȝ crederet medicus non attendens causam tremorem illum accedere ex defectu spirituuȝ ꝛ instātia mortificationis: ꝛ ita seductus patientē adiudicaret morti. Sed si substentato brachio tremor sentiatur. certum est ꝙ vel corpus est paraliticum: ꝛ nerui multum sunt debilitati ꝛ opilati vel aggrauati: ꝛ spiritus intercepti vel defecti. quod est in febribus acutis ipsa perseuerante ꝛ natura debili existente mortale. vt ergo medicus non incurrat fallaciam in tangendo pulsum egri semper brachium substentet.

¶ De instructione medici.

Sed caue ne digitos impugnū cōprimat eger.
Aut nimis extendat:lateris ne molle lacertus.
Compressus fuerit:moderati scomatis ordo.
Adsit vt ambiguū tollat moderatio motum.

¶ Hic instruit medicū ſm aliā cautelā:qr dꝫ considerare medicus qn̄ pulsum tāgit ne eger teneat digitos contractos et cōplicatos in pugno vel extēsos in palma. Sed videre ne vlla neruis vel arterijs inferat violētia vl' extensionis vel cōpressionis. Quādo em̄ lesio'r simplici modo tenet:nerui ꝛ arterie ꝛ spūs liberius suam celebrāt discursionē ꝑ cōcauitatē eoꝝ. ¶ Lateris. Hic ponit aliā cautelam que vertitur circa positionē iacēdi. Cauēdum est ne patiens supra latus iacuerit ꝛ brachiū cōpressum tenuerit. Nā si medicus est ꝓuidus ꝛ brachio cōpresso pulsum tetigerit ꝛ ipm sentire nō possit adiudicabit eū:ꝙ forte nō sanus sit vel modicū egrotet. ideo medicus si pulsum nō sentiat dꝫ interrogare:vtrū eget supra latus sinistruꝫ iacuerit:qḋ si est ita dꝫ tāgere dextrū brachiū:qr in membro cōpresso nō sentit pulsus ratio est qr est ꝑ attractionem sanguinis ad locū cōpressum:sicut cū manus alicui⁹ laqueo vel fune constringit illico sanguis ex dolore vehemētior et irritatior attrahit in multa quātitate. vn̄ mot⁹ spirituū ex tāta sanguinis ꝓportione suffocatur ꝛ pulsus non sentit:ideo etiā fiunt dormitationes in pedib⁹ insensibiles ex vehemētia cōpressionis:ꝛ ideo ne propter compressionē impediatur iudicium. ¶ Adsit ordo. Ponit cōsiderationes de moderato et inordinato. ¶ Scomatis: idest positione membroꝝ. Est aūt ordinata positio membroꝝ. Si eger iaceat supra dextrū latus frequēti⁹ ꝙ supra sinistrū ad recreationē dextri nullā faciēdo cōpressionem brachij ꝛ q̄re. ¶ Vt moderatio. i. moderata positio ¶ Tollat ābiguū motū. i. allusiōes ꝛ ābiguitates remoueat q̄ se īgerit ex ōbili ꝛ occulta motiōe ī mēbro cōp̄sso.

¶ Qua manu debet tangi pulsus.

Dextra manus qm̄ sensus indagine pollet.
Et sibi viuidior datur experientia tactus.
Applicet arterie digitos: manifesta notentur.
Appositis digitis: leuiter abscondita pressis.
Nec prius absistat donec centesima fiat.
Motio: qui numerus nature seruit. ꝛ huius.
Judicio numeri claret sententia veri.

¶ Hic ostendit auctor qua manu medicus debet tangere pulsum et dicit ꝙ dextra manu: qꝛ in ea ꝓpter multiplicis caloris dominiū: sicut est prius dictū viuida sensibilitatis experiētia dn̄at. ¶ Applicet arterie digitos. Jdest vētriculos quattuor digitoꝝ ꝓpter lōgitudinē arterie vt ex tali appositione possit pulsum inuestigare ſm longitudinē latitudinē ꝛ altitudinem. ¶ Manifesta. Hic ponit quādā cautelā ꝙ in corpore macrifacto vl' macilēto vbi est manifesta ꝛ exposita arteria nec carni inuiscata debet pulsus liuiter tāgi ꝛ suꝑficial'r: qꝛ tumida est arteria nec eget cōpressione. Jn crasso corpore ꝛ multū carnoso quia molle: carne ꝯpressa est arteria: ꝛ ꝓfundis ꝑtibus intricata debet pulsus tāgi cū cōpressione digitoꝝ: aliter em̄ nō sentiret. ita in forti ꝛ debili faciēdū est. Debilis em̄ pulsus non est premēdus. ¶ Nec prius absistat. Hic ponit auctor aliud documentū ꝙ medicus in discretiōe pulsus et positione digitoꝝ super arterijs debet cōtinuare vsqꝫ ad centesimā percussionē. Jntra em̄ hūc numerū omnes pulsus differentias ꝛ diuersas poterit perpendere: vtrū inciduus vel deciduus vel ordinatus vel inordinatus et qualis inordinatus et sic de alijs. Cētinarius em̄ precipuus est limes numeri vel numeroꝝ et multe perfectiōis ministerio secundus et grauidus. Et in naturalibus et theologicis: ideoqꝫ alijs preeligitur.

¶ De significationibus magni pulsus ſm naturā.

Magnus qui numeris nature se moderatur.
Quē nec causa mali: nec vis sint thomatis vrget.
Prodigus instabilis aure cupidus popularis.
Ardua molitur: animi secreta reuelat.
Huic comes adiuncta est virtus intēsa calore.
Copia spirituū species accōmoda mēbris.
Ad dilatandū pcliuis et apta moueri.

¶ In hac scđa protione premissis quibusdā vtilibus in telligentie pulsuū doctrine multū necessariis. Hic aggreditur principale propositū incipiēdo tractatū de significationibus pulsuū. Incipit a primo qđ ſm trinā dimēsionem attenditur: scʒ de significationibus magni pulsus. Primo ostēdit significationes magni ſm naturā. Post magni preter naturā. Magnus ſm naturā significat fortitudinē et abundantiā spūs impellentis arteriā et multiplex dominiū caloris naturalis et molliciē etiam organi et etiam eius obediētiam et capacitatē dilatationis. Unde oīs pulsus magnus natura mollis est vel temperatus in mollicie et duricie: sigt pdigalitatē: qr motus caloris a cētro ad circūferentias est: et oīa dispergit. vnde mobilitates animi confortantur motu caloris in rer dispositione sigt etiam instabilitatem et leuitatem mentis. nam omne calidū velociter mobile. ¶ Aure popularis. Idest ianis glorie captationē. nā calor in altū tēdit et in calido corpe naturaliter sanguis ebulit: et spūs estuat. vnde ſm motū caloris et habitudinē cordis et motionē spirituū: et q̄litatē cōplexiōis natura confortatur et suas trahit affectiones vnde de aliis et gloriosis et magnificis rebus fauorabiliter amplectitur. Et ex eadē causa sigt multā spem et moniacam cōfidentiā difficiliū et inexequibiliū operū aggressionē et secretorum propalationē. Et hoc maxime in corde breuis stature in quo propter ppinquitatis cordis et cerebri rationem festinus est cursus spirituum.

¶ De significationibus magni pulsus preter naturam.
Qui naturales peregrinus ab ordine leges.
Transuolat: et magis sibi pulsus nomen adoptat.
Concitat hunc: paruecꝫ mouet conceptio cause.
Spirituum feruor: vis: et sinthomatica: febris.
Aut labor aut coitus vehemens aut impetus ire.
Ut rata pars eius magno concordat apertus.
¶ Subiungit de significationibus pulsus preter naturā que significationes sic sunt perpendende. Si precedente pulsu paruo vel in magnitudine et paruitate mediocri in sano corpore fieri incipiat magnus pulsus: sigt feruiditatem distemperantiā febrilē caloris quā potes specificare per alia accidētia vel quācūcꝫ motionē corporis: vt ex nimio labore: vel coitus concussione: vel ire impetuositate.
¶ Ab ordine. Idest lege nature ꝛc. ¶ Ut rata. Significationē eandē aperto attribuit quā magno appropriauit cū apertus pulsus in magno pulsu tanꝙ eius pars cōtineatur. Sed he significationes fidelius cōmittant magnum et integrius pōt em̄ apertus esse ꝛ si nō magnus.
¶ De significationibus longi pulsus ꝑm naturam.
Et quē continui producit linea motus.
Consiliat proprium cui vis geminata tenorem.
Fertile spirituum regimen validūqꝫ calorem.
Indicat: et valido que sunt adiuncta calori.
Quem nota causa trahīt: ꝙuis aliena lacessat.
Lapsum discrasie notat excessumcꝫ caloris.
Sunt adiuncta satis expressa superficialis.
Cui natura suum dat consistētia motum.
Segnities: mens flexibilis: crasis humida cordis.
Falsa superficies et sinthomatica chimos
Discipat arterias: humectat membra resoluit.

¶ Hic agit auctor de significationibus lõgi pulsus. Et primo lõgi ƀm naturã que satis cõcordat significationibus magni. sed magnus pulsus predicta accidentia sola natura significare habet. Lõgus sigt dominiũ caliditatis ⁊ multitudinẽ spirituũ ƀm lõgitudinẽ arterie porrectoꝝ sigt ꝓdigalitatẽ ⁊ ꝓpagationẽ⁊ alia⁊ maxime si cõiungatur alijs differẽtijs pulsuũ. Nã si sit lõgus⁊ strict⁹ ⁊ occultus vel mediocris inter apertũ ⁊ occultũ nõ significat ita plenarie predicta. vñ auctor nõ ponit nisi significationes tm̃ que sunt a lõgo pulsu inseparabiles. ¶ Nota cã. Idest aliena ⁊ acuta. ¶ Trahit. Disponit ƀm longitudinẽ curto pulsu precedẽte vel mediocri inter lõgitudinẽ ⁊ curtitatẽ ad precedẽtẽ pulsum. pulsus eñ semper respiciẽdus ẽ ad particularia corporis adiuncta. Et hoc sit tibi generale in oĩbus sequẽtib⁹: vt amplius nõ repetatur. ¶ Lacessat. Id est commoueat ⁊ cõmutet. ¶ Discrasie. Idest febrili distẽperãtie vel alterius; cõtracte ex coitu labore ira forti vino ⁊ similibus. ¶ Superficialis. Id est alti pulsus lateraliter: qđ põt perpẽdi si sano existẽti ⁊ equato nec mutato ex aliquo accidẽte ꝑseuerauerit talis: ⁊ talis appareat. talis eñ latitudo ita ꝓbata naturalis est. ⁊ ita de alijs differẽtijs pulsualib⁹ ƀm suũ modũ intelligẽdũ est. ¶ Segnities. Ex abũdãti humore vñ spũs grauãtur q̇ qñ viuidi sunt ⁊ agiles nulla humiditate oppressi faciũt mẽbroꝝ mobilitatẽ ⁊ agilitatem ⁊ strenuitatẽ operãdi. ſʒ humiditas excedẽs naturaliter cũ frigiditate vel cũ remisso calore pigriciã operaƚ. Sʒ si fortꝭ esset calor cũ humiditate nõ faceret latũ tm̃: ſʒ longum ⁊ apertũ. ⁊ tũc talis latitudo nõ designaret pigriciã. ſʒ hic cõcipim⁹ latitudinẽ cũ pulsus excedit in latitudine ⁊ nõ in alijs: q̄ latitudo sit ex abũdãtia humiditatꝭ seruata mediocritate in alijs qualitatib⁹. ¶ Mẽs flexibilis. Qr cũ humiditas sit debilior ĩter passiuas ⁊ ad mutãdũ abilior operaƚ incõstãtiã ⁊ infidelitatẽ mẽtis. vnde mulieres cũ

fint humide maxime sunt ifideles. ¶ Crasis: idest cōplexio. ¶ Falsa supficies: idest latus pulsus preter naturam qui fit ex supcrescente humiditate sanguinis. ¶ Et synthomatica: idest que ex grauamine ꝛ oppssione virtutis et ex synthomate ꝛ repletiōe fit lacus. ¶ Chimos: idest significat dissolutionem chimorum ꝛ humectationem et remollicie̅ neruoꝝ ꝛ me̅brorum: ꝛ talis debet esse paruus debilis: inordinatus: inequalis ex aggrauatiōe virtutis.

¶ De significationib⁹ occulti pulsus ſm naturam.

Qui latet occultus. nimis in cētro reuolutus.
De generi natura regit quem deuia motu.
Claudit conceptus animi: secreta sigillat.
Pauperat innati regimen vitale caloris.
Organa spirituū designat: inepta moueri.
Qui latet enormis genijq3 caractere fracto.
Spūs atq3 vigor breuis est animusq3 pusillus
Mergitur in centrū nec pparat inde regressum
Cēdit in eclypsim querens subuertere physim.

¶ Postq̄ agit de significationib⁹ magni pulsus ꝛ partium eius. s. aperti: lōgi: lati. Consequēter agit de significationib⁹ parui ſm suas ptes tm̄. Et pmo de occulto q̄ ꝯtrarius est apto. Talis ſm naturam significat imbecillitatem virtutis ꝛ pauperie̅ spirituū naturalis caloris debilitate̅ ꝛ duriciem organi: ꝛ inobediētiā ad dilatandum ꝛ significat pusillanimitate̅ ꝛ celatione̅ secretorū ſm hoc oīs occult⁹ naturaliter durus est p maiori parte. ¶ Qui latet enormis. Preter normā nature talis significat exiccatione̅ caloris naturalis circa cor: defectionem spirituum imbecillitatem membrorum et hec que ad sui naturaꝫ pertinentia: ex hijs sequūtur. scilicet pusillanimitatem et a difficilioribus et magnis rebus retractionem: animi inuidiam: timiditatem: auaritiam: detractionem. Hec enim

fiunt a frigiditate cordis ꝛ debilitate spirituum. Phy-
sim: idest naturam.

¶ De significationibus curti pulsus naturalis.

Qui mutilo motu ferit organa sed geniali.
Contrahit a magnis animi molimina rebus.
Inuidus ꝛ cupidus magnus detractor auarus.
Frigida quem cordis complexio spirituūq3.
Pauperies vis membroꝝ imbecilla sequuntur.

¶ Hic agit de significationibus curti pulsus significat talis pulsus si fiat debilitatem caloris naturalis circa cor et defectionē spirituū ꝛ imbecillitatē membroꝝ: et hec q̄ ad sui naturā pertinētia: ex hijs sequūtur .s. pusillanimitatem et a difficilioribus et magnis rebus retractionē animi inuidiam: detractionē: timiditatē: auariciam hec em̄ ex frigiditate cordis et defectione spirituum nascuntur. ¶ Sed geniali: idest naturali non est curtus preter naturam: de quo subdit.

¶ De significationib⁹ curti pulsus preter naturā.

Qui rectū mutilat enormis ꝛ apocopa cursum
Stans ita continue: subito nec longior adsit.
Aure vitalis studet annulare calorem.

¶ Hic agit d̄ curto p̄ter naturā: dicit nāq3 ꝙ curt⁹ p̄ter naturā qui continuat curtitatē nec regreditur in longitudinem: significat defectū nature ꝛ defectū spirituum ꝛ mortificationē: ideo dixi qui ꝯtinuat. nā fit aliqñ curtus qui subito in longitudine, regreditur. ꝛ talis fit ex natura afflicta se ꝯtrahente vt vires suas assumat: ꝛ contra morbum post fortius operetur. qđ p̄ot fieri: q: subito in lōgitudine cadit: sicut: videmus in ariete: qui vt forti⁹ percutiat se ꝯtrahit ꝛ vires suas colligit. ¶ Enormis .i. decurtatio facta preter naturā. Mutilat. Amputat rectitudinem ꝛ cursum prioris lōgitndis: ita ꝙ in longitudinem de curtitate non regreditur. ¶ Aure: idest spiritus vita

lis. ¶ Annullare. Idest extinguere.

¶ De pulsu gracili tam ſm naturā q̄ preter naturā

In gracili qui nature priuatus obedit.
Cordis ſicca craſis legitur cōſtātia mentis.
Propoſitiq3 tenor atq3 icōcuſſa volūtas.
Ex gracili preter naturā ſignificatur.
Corporis ariditas: cōpactio materiei.

¶ Exequitur de ſignificatione gracilis ſm naturā qui ſigt ſiccitatē cordis ꝛ arterie cōſtātiā mētis ꝛ ſtabilitatē ppoſiti ratione ſiccitatis q̄ eſt cōtraria motui. Sʒ gracilis p̄ter naturā qui ſic in morbis habet fieri: mēbroꝝ ariditatē ſignificat ꝛ cōpactionē materie morbi: ꝛ longitudinem morbi que in accuta eſt peſſimum.

¶ De ſigtionib⁹ pulſus ſm cōbinationē ꝛ obuiationē.

Linea ſi fuerit ſociata ſuperficiei.
Regnat ꝛ aereus in vaſis militat humor.

¶ Hucuſq3 egit auctor de ſignificationibus pulſuū pluriū q̄ diſponūtur ſm ſimplicē ꝛ ſingularē quātitatē. nūc agit de illis ſignificationibus pulſuum qui diſponuntur ſecundum obuiationē pluriū quantitatū: ſicut longi lati lōgi ſtricti: curti, ꝛ lati curti ꝛ ſtricti. Dicit itaq3 q̄ p has cōbinatiōes ſignificātur dominātie diuerſoꝝ cōtrarioꝝ. Linea. Ideſt. lōgitudo. ¶ Supficiei. Ideſt latitudini. i. pulſus longus ꝛ latus ſignificat. q̄. ¶ Aereus. ſcʒ ſanguis qui ppter qualitates ſuas qualitatibus aeris cōſimiles dicit filius aeris. ¶ Regnat ꝛ militat. Ideſt dn̄atur ꝛ excedit in venis: que ſunt vaſa ſanguinis. Ex dominio itaq3 ſanguinis preter naturam debet eſſe pulſus lōgus ex caliditate ꝛ humiditate ꝛ ſpirituū quātitate arteriam replentium. Et latus ex humiditate ꝛ velox temperatus inter durū ꝛ molle.

¶ De longo ꝛ ſtricto pulſu.

Linea stricture nexu vinclata fideli.
Nuncia fit colere: cuius vis ignea venas.
Incolit: et sedes sibi vendicat interiores.
Flegma probat breuitas regnare superficiata.
Imperium quarti breuitas angusta fatetur.
¶ Hic agit de pulsu significāte colerā.i.longo & stricto. ¶ Linea. Idest lōgitudo. ¶ Vinclata. Idest copulata. ¶ Stricture. Idest pulsui longo et stricto dominā te ita ꝙ caliditate & supra excedēte: debet esse pulsus longus ex calore et multa resolutione sanguinis colerici in fumū et spiritum. Et strictus ex siccitate velox qn̄ꝙ & spissus ex necessitate refrigerationis. Durus ex ariditate colere: & inordinatus ex mutatione vel ex turbatione nature pro impetuositate ardoris debet quoꝙ esse multū calidus ex intenso calore in egritudinibus ex colera: & in apostematibus colericis debent hec accidentia multū esse fortificata. ¶ Breuitas. Idest pulsus latus & strictus: curt⁹ ex frigiditate: lat⁹ ex humiditate. Probat flegma regnare. Idest significat dominiū flegmatis qđ est frigidū et humidū dicit ergo pulsum esse tardū paruum & mollem. ¶ Imperiū Idest dominium. ¶ Quarti. Idest melancolie. ¶ Breuitas angusta. Idest curtitas copulata cū strictura sigt̄ dominiū melancolie. Curtus ex frigiditate strictus ex siccitate: est quoꝙ tardus et durus.

¶ De forti et debili pulsu.

Si fortis valida membrum virtute repellit.
Vix regitiua suū tenet inconcussa vigorem.
Spiritus exultat cuius procliuiter ictum.
Suscipit: et facile membri substantia cedit.
Pergit in oppositum species contraria signum.
¶ Executus est de significationibus pulsus primi generis qui ꝑm quātitatē attendit: nunc expedit significatio-

nes secundi generis et tertii: que secundum quãtitatẽ motionis arterie consideratur et premittit de significatione tertii: quia ex ratione metrice rationis preposterauit in enumeratione: unde secundum ordinẽ enumerationis prosequitur. Dicit itaque quod fortis pulsus significat cõsistentiã et fortitudinẽ virtutis: et abũdantiã spirituũ: et obediẽtiã organi ad dilatandum et eius molliciẽ. ¶ Species cõtraria. Idest pulsus debilis: quia significat cõtrariũ: scilicet imbecillitatẽ virtutis: debilitatẽ spiritus: et inobediẽtiam organi et duriciem.

¶ De veloci pulsu et eius contrario.

Cor feruẽs: animusque preceps: titubãsque loquela.
Et verbũ mẽte percurrens verbere vocis.
Actio festina: nullo librata tenore.
Quam non depingit ratio: nec dirimit ordo.
Ponderat euẽtus: nec certis claudit et arctat.
Limitibus: dubii matabilis aliaque finis.
Uiuida spirituũ natura caloris acumen.
Ad nutum cause artificis resolubilis humor.
Nature pulsum velocem rite sequuntur.

¶ Sequitur significationes secundi. i. veloci pulsus et eius contrarii hic tamen ordinatur tertiũ genus ex preassignata ratione dicit itaque quod velox pulsus significat fortitudinem et vehemẽtiam caloris dominãtis: et abundãtiam spirituum et resolubilitatẽ humoris obedientis si sit tamẽ in naturali distẽperãtia et quod pertinet ad passiones anime significat nobilitatẽ mentis: et loquelã precipitem et linguam titubantẽ et celerẽ festinationẽ in actionibus sine preuentu deliberationis. ¶ Cor feruens. Idest feruor cordis. ¶ Animus preceps. Talis est qui non curat quicquid dicat siue bonum siue malum. ¶ Titubansque loquela. Ut sunt illi, qui antequam sint ad principium sermonis vel iam principium sermonis tenuerunt iam sunt ad finem.

¶ Et verbū mēte ꝑcurrēs. Ut sunt illi q̄ anq̄ꝫ cogitaue-rint qđ ꝓferāt ꝓferūt sua verba. ¶ Actio festina. Hi ta-les festini sunt in oībus oꝑationib⁹ suis. ¶ Quā nō de-pingit ratio. Isti tales nō curāt de rhetoricis: nō curant ꝟba sua ornare. ¶ De pulsu veloci preter naturam.

Et quem precipiti pulsat vis discola raptu.
Indicat accendi peregrinum in corde calorem.
Velocē tardus difformi lege refellit.
Distat ab extremis parili quoqꝫ lance recedit:
Eucrasie medius fidus comesqꝫ peramplus.

¶ Nūc exequit̄ de significationibus velocis pulsus pre-ter naturā dicēs ꝙ significat incensionē extranei et inna-turalis caloris. ¶ Vis discola. Idest materialis distēpe-rantia que facit scisma ⁊ discordātiam incipiēte corporis humani. ¶ Raptu. Idest propera et rapida motione. ¶ Difformi. Tardus pulsus euacuat ꝯm contrarias cau-sas et contrarias significationes: et accidit ei per contra-rium. ¶ Difformi. Idest difficili. ¶ Distat ab extremis scꝫ mediocris inter velocem et tardum.

¶ De duro et molli pulsu.

Vasis duricies cordis rigor aridus humor.
Mens austera nimis pulsus mysteria duri.

¶ Postq̄ꝫ expediuit tractatū de significationibus triuꝫ generum que attendūtur ꝯm ꝓprietatem motionis arte-rie. Cōsequēter cōtinuat de significationibus alioꝝ triū que pertinent ad ꝯsistentiā organi. Prius aūt de duro pulsu et molli et mediocri. Aut ergo est durus naturali-ter aut preter naturā. Durus naturaliter significat sicci-tatem vasculoꝝ ⁊ duriciem et tensionē arterie ex siccita-te naturali: siccitatē cordis: austeritatem mētis ⁊ perti-naciam. Durus preter naturam fit ex humoribus sangui-nolentis vel colericis in quedā membra confluentibus et faciētibus in eis ex nimia repletione tensionē venarū et

arteriaꝝ ⁊ partiū neruosaꝝ vñ in sufflationibus ꝑtiū ner uosaꝝ et arteriosaꝝ ꝑpter fumi cōclusionē: ꝑpter opila tionē poroꝝ: ꝑpter tēsionē nimiā ⁊ impressionē occurrūt duricies paruitas debilitas: spissitudo velocitas: ⁊ q̄nq̧ setrina inordinatio. Durus est extēsione: paruus ex duricie organi ex defectu virtutis arterie ꝑpter duriciē nimiā dilatari nequeūtis. Ideoq̧ oīs durus paruꝰ velox: et spissus ex multa necessitate refrigerij. Cum eñ virtus debilis semel ꝑm ꝙ opꝫ trahere nō possit necesse est frequēter repetere: qđ vno ictu neq̄t implere. Inordinatio et diuersitas ex angustia virtutis que valde afflicta ⁊ occupata nō pōt ordinē seruare sed modo magis: mō minꝰ dilatat ꝑm motionē ⁊ extuationem cause. In huiusmodi aūt apostematibus ꝓ diuersis tēporibus eoꝝ pulsus variantur. In principio eñ minor est duricies maior fortitudo ⁊ maior pulsus est in quātitate: nec tñ est inordinatio. In initio paruū est apostema ⁊ modicā facit tēsionē partiū ⁊ virtus adhuc fortis est: ⁊ pōt vascula melius dilatare. Calor magnus est vñ velox pulsus est et spissus. Inordinatio est parua q: arterie duricies est modica: et virtus nō est adeo oppressa. Hec accidētia sunt ꝑm ꝓcessum aliquoꝝ tēpoꝝ. i. augmēti ⁊ status ⁊ maiorant: ⁊ maxime intēditur ille qui plenitudine cōcomitatur: q: causa duriciei. i. tēsio arteriaꝝ maior est ex maioratiōe apostematis ⁊ maiori cōpressione ꝑtiū ⁊ vaporis ꝯstipatiōe. In declinatiōe eñ ꝯdescēdit apostema ⁊ ꝯdissoluit humor et apostema finit pulsꝰ ad sani quātitatē reducit. Ex dissipatiōe aūt subtiliū humoꝝ ⁊ induratiōe grossoꝝ apostematū duroꝝ ⁊ cōstipatoꝝ pulsus durior ⁊ subtilior efficit q: organa in latitudinē ⁊ ꝓfunditatē ex sua duricie nō dilatāt minꝰ velox ē ⁊ spissꝰ q: calor minor ē q̄ tāta refrigeratiōe nō idiget sicut priꝰ. vñ si ꝑseueraret tale durū post dissolutionē materie piculū sigt: q: s. iduratione apostematis ad dissoluēdū difficilē: ⁊ sic ꝑlōgationē morbi ⁊ na

ture defectū significat. Si apostema est in miringis cerebri sicut ē frenesis: fit pulsus durus: paruus: velox: fortis: spissus durus: q: in neruosis locis, fit apostema: quare paru⁹ vel spissus p; ex predictis: s; aliquātulū fortior ē q̄ in alijs apostematibus: q: in hijs est fortior virt⁹ vnde quidā morbidi in hijs morbis cito erigūtur ⁊ pcussores ⁊ garruli fiunt: ⁊ vix ab hominibus pñt teneri: q: ex collisione vel corruptione mētis ꝯseq̄tur. Inordinatio fit ex incōueniēti dilatatiōe organi cū duricie effusionis ⁊ fortitudie virtutis. vñ fit vt pars dilatetur: pars vero nō. minor est duricies pulsus ex apostemate epatis q̄ eius qđ est in locis neruosis: q: hec membra nō sunt tāte duriciei nec tātas faciūt tēsiones: vt mēbra naruosa ⁊ arteriosa. In locis cordi pximis apostemata faciūt pulsus similes eis q̄ fiūt ex apostemate facto in locis arteriosis. nā vene epatis ⁊ arterie assimilātur cordi. Ex apostemate colerico maxime fundato in mēbro nobili vt cerebri pāniculis vel diafragmate vł circa cor q: in corde apostema fieri nō potest. vñ si fit in epate vel stomacho fit pulsus valde dur⁹. Si fiat in alijs mēbris sicut i pede vel in manu nisi in locis arteriosis nō tanta est duricies. Ex apostemate melancolico in eisdem mēbris est in pulsu duricies ⁊ subtilitas. Squināntia q: fit in lacertis gutturis q̇ parti neruosi ⁊ chordosi sunt facit pulsū; durū ⁊ thetanosum ⁊ serratū paruū debilē spissu;: ⁊ q̄re ex predictis p;. Si talis pulsus ex tali egritudine augmētet̄ in duricie ⁊ thetanositate ⁊ i serrature diuersitate spasmū futurū denūciat: q: ex apostemate crescēte patit̄ neru⁹: ⁊ ex neruis cerebrū ppt̄ colligātiā neruoꝝ ad ip;: vñ necesse ē vt spasmus ꝯcreet̄. Qđ si eadē pmanēte duricie vt thetanositate i raritatē decidat patiēs suffocari vł debilitari sig̃tur Fit eñ talis raritas ppter cōgelationē caloris naturalis Pleuresis ex colera rubea facit pulsū; durū ⁊ valde spissu;. ⁊ talis pulsus i pleuresi sig̃t colerā ru,eē i cā. Humo

rem em̄ causticū significat valde mobilē ꝛ valde furiosum. vnde áut peripleumoniā aut significat sincopim futuram propter instabilitatez ꝛ subtilitatē materie peripleumonie. Si in peripleumonia mutatur in sincopim. Si ad: coꝛmaniā vel defectionem qḋ fit ex vicinitate coꝛdis vel pulmonis ad locum moꝛbi Qḋ si in pulmone fit parua spissitudo, ꝛ remissa duricies significat pleuresim fieri de materia flegmatica: ꝛ nunciat futurā alienationem mentis vel apoplexiam nunciat futurā. Fumus enim frigidus ꝛ humidus ad cerebꝛum ascendens hos moꝛbos facit. Empima ante dissolutionem materie pulsum facit durum ꝛ valde serrinum velocem spissum. Si materia in putredinem mutatur digeratur ꝛ emitatur: natura in patiēte fit mollis latus debilis rarus ꝛ mollis et latus pꝛopter materie hūiditatē in mēbꝛis. debilis ex subita inanitione: rarus ex magno desiderio trahēdi aerez. In ptisi sine fiat ex calido apostemate pectoꝛis. vnde hūiditas ex vicinitate coꝛdis exiccat: ꝛ arterie et fundamēta pectoꝛis simplr desiccātur: siue ex mala cōplexione calida ꝛ sicca i. toto coꝛpore: in qua pmanente siccitate ppt vsum calidoꝝ ꝛ frigidorum i frigiditatē mutat: ꝛ humiditas substātialis coꝛpis desiccat. Fitq̧ quasi decrepitū coꝛpus: fit pulsus durus debilis paruꝰ. debilis: quia deficit ex tēpoꝛe lōgo virtus paruus ex defectione virtutis in oꝛganis dilatādis durꝰ. ex defectione et desiccatione totius coꝛpis velox spissus ppter necessitatem refrigerīj. Apostema calidū in oꝛe stomachi facit pulsum duruz thetanosum spissū velocē serrinū qui serrinus declarat. posterius thetanosum ex neruositate debilem ex defectiōe virtutis: que defectio si plōgatur facit pulsum tardū rarū. Apostema stomachi frigidū pulsum facit durum ꝛ debilem ꝛ paruū Timpanites pulsus facit durum thetanosum spissum: durum ex siccitate: spissum ex defectione virtutis.

De pulsu duro in pleuren.

Pulsus duricies in pleuresi perniciosa.
Arida materies: terrestris: cruda pbatur:
Solui difficilis: ex quo discussio morbi.
Protrahitur: vis opprimitur natura fatiscit
Uitaqz succumbit longo lassata duello.

¶ Quia cū possit fieri de sanguine raro de flegmate ꝛ se pe de colera ꝑpter duriciē pulsus ꝛ spissitudinē sigt ꝙ sit pleuresis de colera: q̄ de hac materia facta ꝑiculosior ē ꝑ pter mobilitatē materie ꝛ furiositatē ꝛ facilē cōuersionē in peripleumoniam ꝑpter loci ꝑximitatē. Significat etiā dur⁹ pulsus nimiā tēsionē organoꝝ ex ariditate ꝛ multitudine materie vñ morbi plixitas de defectione nature ostenditur: ita dico si perseueret in duricie.

¶ De significationib⁹ pulsus mollis ꝺm naturam.

In pulsu cui molliciē natura ministrat.
Cordis ꝛ arterie pariter substātia mollis.
Corpis inuitur crassis hūida mēs muliebris
Cerea flexibilis pia blāda parūqz fidelis.
Aduena mollicies quā synthomaticus vrget.
Impetus humores dissoluit vasa remollit.

¶ Sequitur de molli pulsu. Mollis itaqz ꝺm naturā significat humiditatem corpis molliciem organoꝝ naturalē que ex humida crassi cordis remolliuntur quantum ad mores significat muliebritatē animi mētem ceream ꝛ flexibilē: piam ꝛ infidelem. qđ totum ex humiditate contingit que maxime inter qualitates peior ꝛ pessima ꝛ mutationi habilior est. ¶ Aduena mollicies. Or significat molliciem preter naturaʒ. Pulsus mollis p̄ter naturaʒ significat humide nature abundantiam ꝛ eius dissolutionem p̄ter naturā: vñ organa humectantur humectata remolliuntur. Ex apostematib⁹ ergo flegmaticis maxime si fiāt in locis carnosis ꝛ naturalr̄ hūidis pulsus fit mol-

lis vñ in apoplexia ⁊ lytargia pulsus ē mollis:⁊ ēt tard⁹ rarus i diuersitate estuosus q: flēgmatic⁹ humor in cerebro abūdat ⁊ nascitur:vnde de mēbris alijs ad ipm transmittit. Ipsum quoq₃ cerebrū humidū est de natura: q:si humores facti sunt ex multa humiditate:pulsus debilis d₃ esse tard⁹ rar⁹ ex debilitatevirtutis cū multa hūidita te diuersitas est estuosa. ¶ De pleno pulsu ⁊ vacuo.

Copia spirituū per plenū plena notatur.
Sanguis eluuies vberrimavasa replentis.

¶ Exequit de significationib⁹ qnti generis qd ɔsistētie organi ptinet.i.pleni ⁊vacui.plen⁹ igit multitudinē sanguis cōcauitate cordis recepti sigt:quo sanguie i fumū ⁊ vaporē resoluto mouetur cor ⁊ arterie mouētur. Et talis apparet in patiētib⁹ synochū ⁊ synochā inflatiuā ⁊ laborātib⁹ de repletione humoꝝ aquosoꝝ. Et nota ꝙ oīs plen⁹ est latus cum ex eadem causa ɔtingat plenitudo ⁊ latitudo.s.ex abūdātia humiditatis. Sed sciēdū ꝙ si flegmaticus humor nimis abūdet in copre:⁊ maxime extra vasa paucificat sanguis. Ex sanguinis indigētia i vasis ppter flegmatis multitudinē nō occurrit pulsus plen⁹.

¶ De vacuo pulsu

In vacuo vene sitiunt:vegetabilis aure.
Vis absorpta peritviui fons sanguinis aret
Quem bibit ariditas peregrini lima caloris.

¶ Agit hic de significationib⁹ vacui qui p contrariū respōdet pleno:⁊ ɔtrarij significationib⁹ describitur. Vacuus itaq₃ pulsus significat indigentiā sanguinis: ɔsumptionem humiditatis:⁊ defectionē spirituumvnde qñ digiti applicātur sup arteriā statim arteria cedit compressioni:⁊nullā humiditatem interius ɔclusam superiusredddit vel redūdat. Sed statim pulsus ppter inanitionem sui organi quasi vacuus euanescit. Vacus aūt pulsusaut est cum caliditate aut cū frigiditate. Si cū caliditate ve-

hementi fiḡt euenire synthesim et ethicā. Si cum frigidi tate fiḡt extinctionē caloris naturalis: q: frigiditas instā tiam mortificationis: vacuus deꝑditionē spirituū ꝛ suba lis humiditatis denūciat. In lytargico etiā apparet va cuus q: exuberatur a flegmatico humore: humore rapto superius. vñ fit lytargia ꝛ diminuto sanguine in venis ꝓ pter defectionē digōnis ex multiplicatiōe alteri⁹ humo ris in arterijs: pulsus vacuus occurrit nō hic agit̃ ſm na turā de pulsu vacuo: q: ois vacuitas innaturalis ē cū fit ex defectiōe humoꝝ ꝛ spirituū. ¶ In vacuo pulsu vene. Que sunt vasa sanguinis. ¶ Sitiūt. i. inaniunt̃ ꝛ deficcā tur ꝓpter indigentiā sanguinis ꝛ ꝯsumptionē. ¶ Vege tabilis. i. vitalis spūs cui⁹ est adiuuare ꝛ vegetare mem brum. ¶ Fons viui sanguinis. In quo q̄si quodā fonte mēbra potant̃: humectant̃ ꝛ recreant̃. ¶ Lima caloris. i. cos ꝛ irritamentū incensiōis in humano corꝑe. Sicut em̄ per cotē ferrū acuit̃ ꝛ ꝑ limā acuti⁹ ꝛ magis incisiuū red ditur: sic ꝑ siccitatē caloris innaturalis feruidior efficitur qꝺ appet in lignis aridis: que magis obediūt icēsioni ꝙ̄ si essent viridia. Febris ēt q̄ fit de eo acutior est ꝙ̄ illa que de alio humore fit vñ hoc nō fit nisi per limā siccitatis.

¶ De calido pulsu et frigido.

Et calidus cuius mordax pinctura perurit.
Continue digitos: index est febris acute.
Si calidus digitos interuallariter vrens.
Interuallaris atq̄ induciosa vocatur.
Est ethice testis calidus vacuo sociatus.

¶ Exequitur de significatione sexti generis qꝺ est cali dum ꝛ frigidū: ꝛ hoc silr̃ ad ꝯsistētiā organi ꝑtinet cū duo bus p̄cedētib⁹. Calid⁹ itaq̄ fiḡt caliditatē organi ꝛ distē perantiā spirituū ꝛ humoris fluētiū in ipsis arterijs. Sed pulsus calid⁹: aut est calid⁹ a san guine aut a colera: vl' ex calore ifixo mēbris ꝯsumēte ꝛ bibēte sanguinē in venis.

Si eñi calidus est ex sanguine: dꝫ cõcomitari plenitudo mollicies magnitudo iter velocẽ ꝛ frequẽtem mediocritas: plenitudo ex vasoꝝ repletione: mollicies ex sanguinis humiditate: magnitudo ex magna sanguinis resolutiõe in fumũ ꝛ spm̃. Inter velocẽ et frequẽtem mediocritas ex mediocri necessitate habende refrigeratiõis. Humiditas nãq; sanguinis est ꝯtẽperamentũ ardoris ꝛ indigentiã refrigerationis cõpescit sed si calidus ex colera sit discernit per gracilitatẽ et duriciẽ: ꝑ frequẽtiaꝫ ꝛ aliorum accidẽtia: que apparẽt in corpe ꝯcomitantia. Si est ex calore insito mẽbris dꝫ esse vacuitas: ꝛ ethicã ꝛ ptisim. significat. Item alia fit diuisio calidi pulsus. Nã calidus alius continue calidus vrens ꝛ mordens in appositione digitoꝝ: ꝛ significat continuã. Alius interuallariter ꝛ interpollatiue: ꝛ sine punctione ꝛ mordicatione digitorum et significat interpollatam.

¶ De pulsu frigido.

Spirituum probat occasum viteq; lucernam.
Celat et extinguit gelidus spiramina cordis.

¶ Exequitur de significationibus frigidi pulsus. Frigidus significat extinctionẽ calidi naturalis: annullationẽ spirituum mortificationis eminẽtiã. Non consulo ꝙ medicus stet circa egrotum quando apparet talis pulsus. Tunc eñi crux et luminaria et cinis et cilitiũ ꝛ aqua benedicta suũ debẽt habere locũ. ¶ Occasum. Idest defectũ. ¶ Lucernã. Idest vitalẽ spm̃ q̃ est lucerna microcosini.

¶ Incipit tertia particula.

r Esperare licet modicum tiruncula clio.
Mulcebris ĩstaurat fessas recreatio vires
Jam satis est: nũc tolle moras: succinge regressuꝫ.
Accipe: sed caueas pedibus ne scandala fiant.
Deuius est calor: et milia multa supersunt.
Excubat interius forsam clandestinus hostis.

Inuidie celebrata lues: furmicula fame.
Pessima pro puris spargens zizania granis.
Ut sit processus securior: et tibi parcat.
Inuidus et fatui veteris ludibria vulgi.
Uerba musandino maneant condita sapore.
Omnibus equiuoci titulum petende salerni.
Presulis alfani claro signata sigillo.

¶ Aggreditur auctor noster tertiã distinctionẽ sui operis: in qua exequit de significationibus alioꝝ generꝝ ⁊ ponit distinctiones eoꝝ quorũdam: quas in secunda partitione nõ posuerat. Premittit aũt ꝓlongũ in quo musaꝫ suã alloquit: eãq ex pñti opere fatigatã iuitat ad recreationẽ qetis. ¶ Tirũcula. Idest rudis ⁊ nouella. ¶ Iam satis est. Sed q: requies diuturna parit desidiã ⁊ eneruat vigorẽ: statim iubet eã interrũpere quietẽ anq̃ opus inceptum aggrediat. ¶ Ne scandala. Idest cũ pedes intendas ⁊ vexaris pedibus metrice orationis caueas ne aliqđ offendiculũ pedibus tuis occurrat. ¶ Milia mlta supsũt. Idest miliaria mlta restãt ad pgẽdũ. i. diuersa capitula et diuerse regule que restãt tandẽ de generibꝫ pulsuum: per quas regulas quasi p certã viã ⁊ semitã peragrare debꝫ intellectus tractãtis. ¶ Exubat. Hic auctor noster mouet musam suã q sibi caueat ab adulatoribus et detractoribus: qui bene dicta alioꝝ dẽte canino ⁊ satyrico corrodẽt: ⁊ que scire nõ possunt vel facere quadã malignitate animi defraudãt: ⁊ laudes alioꝝ in se infundata tituli mutatione conuertunt: spargũt seminãt nigellã inuidie: et zizaniã detratactiõis: vbi deberẽt seminare precium laudis et fauoris. ¶ Musandino sapore. Idest sapidis ⁊ sententiosis auctoritatibus Petri musandini q fuit patronus et supremus opifex huius facultatis: qui alium non habuit patrem nec habiturus est sequentem. ¶ Equiuoci salerni. Salernũ equiuocum est ad ciuita-

tem et ad magistrū huius artis preceptorem. ¶ Alfani. Idest illius summi magistri et vnici in phisicali scientia. ¶ Presulis. Idest archipresulis salernitani tātis cōsilia patronis potest malignis hostibus obuiare.

¶ De significationibus frequentis et rari pulsus.

Qui recolit replicatq3 suum sepissimum ictum.
Ex vi contrahitur fragili fortiq3 calore
Cordis adoptiuus vapor vt possit recreari.
Sufficiens possit spiramine mulcebris aure.
Ne simul huic detur quantum sibi competit aer.
Vis opressa negat: igitur perplexa reprendit.
Multiplici numero quod iam formauit in vno.
Crebraq3 defectum quanti repetitio pensat.

¶ Exequit auctor noster de significationib9 alioꝝ generū que restāt sex pdictis. Et primo expedit significationes frequētis et rari pulsus: qd est sextū gen9: et ppendit ex tpe quietis: qd est inter duas diastoles: sicut in prima partitione dictū est. Frequēs itaq3 pulsus sigt fortitudinem et vehementiā extranei caloris et innaturalis: et debilitatē et afflictionē virtutis: qr fortis est calor: et multa indiget aeris attractione et refrigeratione. vnde multa instat necessitas humide refrigerationis: et euentationis ad temperamentum feruoris. Si virtus debilis et afflicta non potest sufficienter aeris quantitatem vno ictu attrahere quantu3 expedit necessitas ardoris: ergo necesse est q numerosa et frequēti actione restauretur et suppleatur quod defecit in quantitate vnius attractiōis et ideo causis predictis concurrentibus. i. forti calore et debili virtute frequens accidit pulsus. Si vero fortis virtus cum forti calore concurrat iuxta necessitate3 ardoris fortis virt9 trahet sufficientē aeris quātitatē: et tūc non fit frequens pulsus. S3 inter raritatē et frequentiā mediocris. ¶ Se

pissimus. Id est sepissime iterans motionē. ❡ Adoptiuus. vapor. Idest calor extraneus et innaturalis, quem cor adoptat illata sibi violentia ex febre vel exercitio vel apostemate vel quacunqꝫ compressione vel immutatione. ❡ Mulcebris aure. Idest aeris cuius attractione interiora demulcentur. ❡ Quod iā formauit invno. Idest in quantitate ⁊ atractione.

❡ De significationibus: rari pulsus.

Debilis in raro calor est: infirmaqꝫ virtus.

❡ Ostēdit cās ⁊ sigtiones rari pulsus. ⁊ dicit ꝙ rarꝰ pulsus sigt debilitatē caloris ⁊ infirmitatē virtutis q: debilis ē calor nō restat multa necessitas aeris attrahēdi in multa refrigeratione. Uirtꝰ etiā ꝗuis infirma sit iuxta debilitatē caloris aerē pōt sufficiēter administrare ad tē perādū vna attractione. Sed cōtrariū inuenit in pantegni. Dicit em̄. Cōstātinus rarū pulsuꝫ fieri ex virtute debili ⁊ forti calore. Et Philaretꝰ dicit ꝙ rarus pulsus fit ex debili calore ⁊ infirmiori virtute. Solutio dubij est. ꝙ dicit constantinus rarū pulsuꝫ fieri ex debili virtute ⁊ calore forti: hoc dicit respectu quorūdā sanoꝝ corpoꝝ que ſm frigidā disponūtur cōplexionē: ⁊ ꝙ debilitate caloris modica egēt refrigeratione. Et virtus eoꝝ cū sit fortis: q: sana sunt corpa ⁊ nulla egritudine oppressa vno ictu possunt sufficiēter attrahere ꝙ calorē debilē possit refrigerare vñ in eis fit rarꝰ pulsus. ꝙ autē dicit. Philaretꝰ rarū pulsuꝫ fieri ex debili calore ⁊ infirma virtute hoc dicit fieri gratia egroꝝ: corpoꝝ. In febriēte em̄ rarꝰ pulsus sigt maximū virtutis operatiue impedimētū q: extinctionē caloris naturalis ex cōsumptione humiditatis ⁊ annullatione spirituū. Unde si in laborante acuta febre precedēte pulsu multū veloci frequēti ⁊ magno nulla facta determinatione subito appareat pulsus rarus sine alienatione mentis patiētis significat mortem.

¶ De incidēti & decidēti pulsu.

Motibus incidui pulsus virtus reparatur.
Captiuata salus sit libera languida fortis.
Debilis instaurat vires opressa resurgit.
Vita reformatur victo synthomate morbus.
Exultat capto brauio natura triūphat.
At per deciduū vite iam vespere facto.
Vergit in occasum splēdor vegetabilis aure.
Eneruata perit virtus parcecꝫ trahenti.
Atrops insultat vt vite sincopet vsum.

¶ Hic auctor agit de octauo genere pulsus qđ incidēs & decidens dicit: & eius significationes ostēdit. Incidens itaqꝫ pulsus attēditur ſꝫ collationē & cōparationē morarū ad moras: occultarū ad aptas fortiū ad debiles: debiliū ad fortes. Aperta mora dicit q̄ facit pulsuꝫ i dilatatione. Occulta que facit in cōstrictione. In cōparatione ergo more dilatatiōis ad morē cōstrictionis incidu⁹ vel decidu⁹ dicit. Nā si breuior sit mora cōstrictionis & maior sit mora dilatationis dicit pulsus īcidu⁹. Si vͦo breuior sit mora dilatationis & maior sit mora ꝯstrictionis q̄ est inter duas diastoles. tunc dicitur deciduus. Si aūt equaliter sit inter duas moras erit pulsus medius inter decidentem & incidentem. Potest etiam hic pulsus attendi ſm collationem & comparationē pluriuꝫ morarū ad moras ſm multos pulsus ꝯsequentes & succedentes. Nam incidentia quādoqꝫ habent locū in vno pulsu: quandoqꝫ in pluribus. In vno vt si fiat comparatio plurīū morarū & cōstrictionum & dilatationū sibi per multos pulsus succedentium. Si ergo cōtingat ꝙ pulsus cōtinuet qnqꝫ percussiones fortes & sexta decurrat debilis vel aliquantulum deficiens: & postea succedant decem fortes & sequatur vndecima debilis. & postea occurrant viginti fortes:

et sequatur vigintina debilis vel deficiens. et sic procedat pulsus multiplicando pcussione fortes quousqꝫ debiles prorsus non appareāt. talis pulsus dicetur incidēs: et significat confortationē virtutis et cōualescētiā et plenariā crysim futuram. Similiter decidens duobus modis potest intelligi vt dictū est de incidēti: aut in vno pulsu: aut ī pluribus: quomodo in vno dictū: quomodo in plurib⁹ fieri debeat. sic constat: quoniaꝫ si precedant decē fortes pcussiones: et sequātur vndecim debiles: et post sequātur sex fortes et septē debiles post quattuor fortes et quiqꝫ debiles. et post tres fortes et quattuor debiles. et ita paulatī quousqꝫ multiplicatis debilibus fortes euanescant pcussiones: tūc talis pulsus dicit͛ esse decidens. i. ꝓpter mino rationeꝫ sui a notitia nostri sensus cadēs: Et nota ꝙ pulsus incidēs comp̄hendit caudā soricinā retornatiuā. Decidēs ꝯo cōtinere potest caudā soricinā finitiuā. Attēde ꝙ per decidētē vel deficiētē pulsuꝫ accidētē in die cretico mortis hora pōt distingui. Et ꝑ incidētē hora cōualescētie pōt signari. Ponat͛ ergo ꝙ aliquis infirm⁹ pulsuꝫ habeat decidētē. vtrū debeat euadere ab illa egritudine: sic cognosces. Cōputādū ē ergo a prima defectione pulsus vsqꝫ ad secundaꝫ: et in qua hora diei fiat et contingit quot ictus in p̄ma deficientia et quot in secunda verbi gratia: inter primā et secūdā: fortes tibi occurrant triginta percussiones in hora diei tertia. Sed cum sit molestum te semper ibi esse et computare numerū: alia die eadem hora venias et numera percussiones eiusdem pulsus inter vnum deficiētem et alium. Et si modo deficientem inueneris in vndecima percussione. Et si quindecim pcussiones fortes amisisti cum prius haberes triginta signum est ꝙ trāsactis alijs horis alias quindecim percussiones amittet. Et in eadem hora morietur. Eodē modo de incidenti facere poteris et crysis ad bonū futura designatur. Si quis habeat pulsum deciduū computa a p̄mo in

cidenti et aliquātulū fortiori vsq ad scōm incidētē in qua hora hoc fiat: et quot percussiōes sint inter primū pulsuz incidentē et secūdū aliquantuluz fortiorē. verbi gratia. si inter primū et secūdū incidētez triginta tibi occurrāt percussionesvt in hora diei huius tertia fiat post in secunda die eadē hora veniēs: cōputa sicut ī prima die si inter primū incidentē et secūdū inuenis quindeci motiones: inuenisti incidentē: ita pcedēdo poteris pnosticari crisim futurā ſm magnā et paruam horā et horarū et ictū computationem. ¶ Incidui. Idest incidētis. ¶ Accepto brauio Assecuto premio corone ppter debilitatem egritudinis. ¶ Per deciduū. Idest decidētez. Littera plana est.

¶ De equali et inequali pulsu: ordinato et inordinato.

Iūcta bono pitas bona fit mala iūcta sinistro.
Cōtrahit adiuncte cōpaginis emula formā.
Imparitas reprobanda boni laudāda sinistri.
Nam tibi ppositis que sunt optanda duobus.
Elige qd̄ fixum stabili bonitate moratur.
Ex tibi propositis que sunt fugienda duobus.
Elige mobilius: fuge qd̄ constantius extat.
Qualibet in specie pulsus paritas reperiri.
Imparitasve potest sed nō equaliter equum.
Unica solius facit obseruantia pulsum.
Si magnus se cōtinuet: propriumq tenorem.
Seruet: inoffensum cadit a plena paritate.
Cum species aliena subit: nō dicitur equus.
Simpliciter: sed in hoc: cū nō sit in oībus equus.

¶ Octo generibus assignatis et eorum accidētibus executis et expeditis agit de duobus extremis generibus que accidentia sunt et principalibus predictis adiuncta

sunt: scꝫ de equali et inequali: ordinato et inordinato. nec tamen de ordinato et inordinato agitur nisi ẜm distinctionem suarum specierum et partium. Est itaqꝫ pulsus equalis cuius percussiones vniformē et consimilē habēt rationem: et vniformiter occurrunt in digitorum extremitatibus: vt si percussiones sint magne et in magnitudine equales: non parue: non rare: non spisse: nō debiles nec in aliquo diuerse. Et iste pulsus equalis dicitur absolute. Inequalis autem est cuius percussiones diuersant siue sit in motu vt modo sit spissus: modo velox: modo tardus: siue in quantitate dilatationis vt modo sit magnus modo paruꝰ: siue in virtute vt modo sit fortis modo debilis. ¶ Sicut autem quidam est equalis pulsus absolute seruans equalitatem in omnibus. ita quidam est inequalis absolutam seruans inequalitatem in omnibus percussionibus. Et est quidā inequalis in quātitate qualitate: in alijs tm̄ diuersat: ⁊ ille inequalis dicit: sed in aliquo equalis nūcupatur. ¶ Et nota ꝙ oīs equalitas in bono est bona: in malo mala. Et inequalitas in malo bona est: et hanc diuersitatē ẜm diuisionē auctor insinuat in capitulo presenti. hec diuisio nō tm̄ habet locum in cōsideratione pulsuū: sed circa meditulliū venaꝝ. ¶ Paritas. Idest equalitas. ¶ Sinistro. Cum sinistris ⁊ malis differētijs. ¶ Imparitas. Idest inequalis.

¶ Sequitur de pulsu qui dicitur cauda retornatiua: et de eo qui dicitur cauda finitiua.

Cauda retornatiua primo mollescit in ictum.
In reliquo languet fit tertia motio leuis.
Iudicio sensus se quarta magis manifestat.
Quinta viget valido firmatur sexta vigore.
De tenebris sensus: et de languoris ab ipso.
Repit in excessum graduali tramite pergens.
Hoc pulsu solitos natura reciprocat ictus.

Finitiua suos motus orditur ab alto.
Sensim deprimitur: declinat: mollificatur.
Et de propatulo sensus se mergat in imo.
Hic vicinantis affert preludia mortis.

¶ Hic agit de speciebus inequalis pulsus et inordinati cuius multe sunt species: scz cauda soricina finitiua ꝛ cauda retornatiua: caprizans: martellinus: romosus: fluctuans: spamosus: ptisicus: formicans: vermiculosus: sorinꝰ. Prius exequitur de cauda soricina finitiua et retornatiua: que licz possint esse spēs ordinati et equalis: sub inequali tamen et inordinato continentur: qꝛ qn̄qꝫ cauda soricina finitiua ꝛ retornatiua ꝑcedunt in percussionibus ꝺm ordinatā inequalitatem: ꝛ qn̄qꝫ ꝺm ordinatā vbi nāqꝫ est perturbatio nature tanta vix ad plenū consequentis ineq̄litatis ordinatio pōt seruari. ¶ Constātinus tn̄ in pātegni has spēs ordinat sub ordinato ꝛ eq̄li est ergo pulsus cauda retornatiua quasi ab occultis ꝛ quasi ab insensibilibus percussionibus incipiēs paulatim graduali tramite ꝺm ordinatū modum maiorādo ꝑcedit de minimis ad paruas de paruis ad aliquātulū apertas de aliquātulum apertis ad magnis manifestas: et ita cōtinuatim et ordinatim procedit quousqꝫ se recipiat in fortes motiones. Dicitur aūt hic pulsus cauda retornatiua cauda soricina: qꝛ sicut cauda soricis in finali extremitate que ab aīali corpore remotior est incipit a nimia gracilitate ꝛ cōtinuatim ꝑcedit ꝺm grossitudinē ꝛ maioritatē corpulentie: quousqꝫ attingat corpus aīalis. Sic ꝛ iste pulsus ratione similitudinis maiorādo ꝑcedit paulatim de debilibus ad minus debiles: ꝛ de minus debilibus ad aliquantulū fortes: de fortibus ad fortiores percussiones. ¶ Cauda soricina finitiua per cōtrarium pōt intelligi: qꝛ a fortioribus incipiens ꝓ minus fortes trāsit: tertio ꝓ debiles quarto ꝓ debiliores: tandē ab eo descēdit ꝓ gradꝰ debilitatis ꝙ nō sentiꝭ: ꝛ hoc assimilaꝭ caude soricine finitiue.

Nā cauda sorīcina finitiua a parte aīali inserta grocissi/
or est: et paulatim graciliendo procedit vsq͡ȝ ad finē. Cau
da retornatiua significat confortationē nature salutis re
uersionē. Finitiua prenuncia est mortis.

¶ De consolatione medici cum eger moritur.

Collectis fuge sarcinulis opifex medicine.
Nil impensa valent tua: nil suffragia prosunt.
Damna resarciri nequeūt iam morte propinqua.
Atropos excludit lachesim: vitalia rumpit.
Stamina dissoluit gumphos vitamq͡ȝ relegat.
Salua tibi maneat frontis verecundia vultum.
Extere ne pariat tibi mors vicina pudorem.
Mortiferos tua preueniat sententia casus.
Officium vatis retinens nomenq͡ȝ prophete.
Non semper sanat medicus rhetor ve perorat.
Sed tamen officium concludit fine supremo.
Singula que debet si contingentia seruet.
Vitam victuro vel si mortem morituro.
Judicio dictet stabili que culpa medentis.
Officium commune durum curatio morbi.
Actio communis vix consumatur ab vno.

¶ Quia forte medicus ꝑpter mortem egri preminentē
desperaret et de vita sua timeret credens sibi ab amicis
suis imputari: ideo auctor ipsum consolatur: et amicos
eius corroborat et firmat: ostendens. ꝙ non sit timen/
dum. et cum prenunciauerit mortem egri potius sibi co/
pulabit gloriam et honorem ꝙ̄ pudoris ambitionem: et
loco prophete inter homines reputabitur: quia moritu/
ri solis pronosticis.

¶ De pulsu caprisante.

Descensu saltum geminat caprinus ab vno.

More caput saliens: que bis prius aera pulsat.
Nõ semel in terram querat defigere cursum.
Cedit in hac specie progressio prima secunde.
Si species talis genesi dictãte resultant.
Hoc signo vasis substantia dura rebellis.
Aure vitalis vis imbecilla notatur.
Sensus hebes serrino preceps turbatio mentis.
Nõ multis resoluta modis vt verba moueret
Mentis conceptum mutilata voce resoluit.
Si caprinus erit sine lege vel ordine pulsus.
In causa est mixtura mali: diuersa dieta.
Dissona materies: resolutio multa vaporis.
¶ In hoc capitulo diffinit auctor quid sit pulsus capri-zans et eius significationem exponit. Est eñ caprizans qui incipiens a velocitate ante digitorꝫ percussionem vi-detur cadere et post mouetur incompleta dilatatione ad similitudinem caprioli caprizans dicitur. Cum eñ caprio-lus incipiat esse velox in saltu quasi saltum videtur face-re in aerem et post in complendo cursu: et complendo sal-tu est velocissimus. Talis vero pulsus anteꝗ̃ regrediatᷓ in centrum duas habet dilatationes primam minoreꝫ se-cundam maiorem: sicut etiam facit capra saliens in aere que prius extollit vna vice pedes: deinde alia vice iterum se extollit anteꝗ̃ in terra ponat vestigium. Caprizans itaqꝫ pulsus: alius est ꝫm naturam: alius preter naturam que autem sunt significationes naturales et que non na-turales: auctor in hoc capitulo exprimit.

¶ De martellino pulsu.

Cum ferit incudem bis malleus: ꝛ resilere.
Cogitur obiecti massa suadente metalli.
Et sit diuiduus: in se tamen vnicus ictus.

Sic resilit duro membrũ concussa rigore.
Et digitos species sic martellina retendit.
Nec redit in centrum donec gemĩauerit ictum.
Ex quo natiuo signatur spiritus ignens
Cor siccũ discor mẽtis p̄sumptio fastus
In febre continua martellino dominante.
Caumate febrili cordis depascitur humor.

¶ Sequitur de martellino: qꝛ martello. dicit. Sicut em̄ percussio martelli supra incudez in sequẽtes cadit percussiones plures ꝑpter percussionem martelli ex duricie incudis: sic etiã martellinus pulsus in dilatatiõe sua ante q̄ ad centrũ regrediat ex percussione spirit⁹: ꝛ organi duricie his digitos ꝑcutere videt: ꝛ fiũt q̄si dilatatiões due sed p̄cedẽs est maior. secũda minor. Sed in caprizãte sequẽs ascensio maior est p̄cedẽte. Martellinus pulsus ex duricie substãtie organi ꝯtigit: ꝛ hoc ꝑpter supabũdãtiã spũs quo spũ mouetur arteria ꝛ pre duricie ipsius spũs re percussus rursus mouetur: ꝛ facit secũdã ascensionem vnde dicit. Philaretus ꝙ martellinus siue bis pulsans currente violenter spiritu in secũdã venit percussionem: vt in incude venit malleus. Et est differentia inter caprizantem ꝛ martellinum quia in captizãte non reꝑcutitur spiritus vt in martellino: sed ante digitoꝝ percussionem quasi cadere videtur: ꝛ post incompleta dilatatione vehementer citat. Martellinus itaqꝫ pulsus si sit ſm naturã significat contumaciã cordis ꝛ pertinentiã mẽtis ex siccitate ꝛ supbia ex abũdãtia spiritus. Si autẽ fiat preter naturã significat successionem cordis ꝛ humoris defectionem: sicut in acutis contingit.

¶ De ramoso pulsu.

Finditur in ramos ramosus et organa motu.
Quadrifido feriẽs digitos percurrit: in imo.

Discolor in pulsu sicut confusa resistit.
Vox chitare fidibus vno simul ordine tactis.
Hec species crassis imperio suadere figurat.
Mobile ppositū cordis mutabile votum.
Si talis cogente mali synthomate fiat.
Morbi materies fit dissona causa repugnās.
Militat ex equo virtus synthoma retundit
Vita reformatur nutrix natura resurgit.
Expirante mali nebula redit aura salutis
¶ Hic ponit ramosi pulsus diffinitionē et significationes ei⁹ ostēdit. Est itaqꝫ ramosus pulsus qui p̄mis digitis tangentis apparet alio modo: et reliquis digitis apparet inequalis: vt si appareat vni digitorū velox: alij tardus vni spissus: alij ramosus vni fortis alteri debilis: vni spissus: alij ramosus: vni fortis: alteri debilis vni incidu⁹ et aptus alteri deciduus et occultus. Et attēdit ꝑm quātitatē mot⁹ aut motiōis virtutis et ꝑm motionis numerū. Nō em̄ potest variari iste pulsus ꝑm magnitudinē. Impossibile em̄ ē q̄ sub vno digito in eadē pte organi sit magnus et in alio digito vel in alio in paruū mutet̄ in eadē pcussione: aut i eadē pcussione fiat paru⁹ et etiā magnus Magnus em̄ ex necessitate quattuor digitos trāsit. Similr̄ ramosus nō pōt attēdi ꝑꝫ varietatē latitudinis aut stricture: caliditatis aut frigiditat̄ duriciei aut molliciei: vacuitatis aut plenitudinis. Nūq̄ em̄ in eadē percussione pōt attēdi pulsus in diuersis digitis: ramosus: latus et strictus: calidus et frigidus: mollis in quibusdam: durus in alijs vacuus ī vno: plenus in alio: et silr̄ puus et magnus ꝑm velocitatem: tarditatem: debilitatem: et fortitudinem: raritatem et frequentiā potest considerari. ¶ Ramosus alius ꝑm naturam alius preter naturā. Scd̄m naturā factus cordis mutabilitatē significat. Preter naturam factus in acutis febribus humorꝫ significat con-

t rarietatem: nature cōualescentiam ex parte significat: et ex parte vite laborem: et finem morbi declarat. Pulsus ramosus sm Philaretū hz fieri ex aliq̄ supfluitate in cō cauitate arterie contenta q̄ aduenieti spiritui resistit. vn̄ tota arteria propter resistentiā supfluitatis aduenietis spūs. nō potest totaliter dilatari. Sz mot⁹ cordis et motus spūs trāsfert deorsum et sinistrorsuz ac si essent diuersificati. His determinatis lr̄a clarescit per se sm diuersitatis casdē teste. Constātino in pantegni. Caudā soricinam et pulsum inclinatū licet inuenire. Cauda soricina in diuersis digitis inuenitur: cū pulsus ab vno digito attingēti brachiū est grossiuz: sub digito scdo ē minor: sub tertio est paru⁹: sub quarto est minimus. Similiter hec cauda in forti et debili veloci et tardo pōt intelligi. Sz hec cauda soricina differt ab alia de q̄ superi⁹ cū ipso auctore pertractauim⁹. Inclinat⁹ autē pulsus attēdit sm diuersitatem percussionū sub quattuor digitis: vt si sub duobus digitis medijs grossius. et sub duobus extremis subtilis: aut in medijs apert⁹: in extremis occult⁹. apparet autē sursuz extremitas deorsum inclinari ex defectu virtutis substātiā organi ex parte brachij leuare nequētis causa arterie grauitatis in extremitate intra manum ex defectione sola ē virtutis: illic vix peruenientis. Inclinatus similiter de forti et veloci et tardo est intelligendum. Et ille inclinatus pulsus et cauda soricina predicta: sub ramoso pulsu comprehendi possunt. Nā ramosi pulsus possunt esse multe species. Sub eadem etiam specie continetur serrinus de quo dicetur in sequētibus. Qui autē sub vno digito mouetur sub tribus est quietus. aut sub duobus primis mouetur sub alijs quiescit. aut sub vno fortis: sub altero debilis: sub tertio debilior sub quarto debilissimus: ita q̄ non sentitur. Et hoc est q̄ pulsus dictus cauda soricina posset intelligi quando gradatim debilitando procedit de primo digito ad secundum

de secundo ad tertium de tertio ad quartū. Sed hic non gradatim pcedit in debilitate per quartum digitum: vt si ab vno moueatur: sub alijs quiescatur: aut sub duobus primis moueatur: sub alijs non: dicendus est serrinus di citur autē a serra: qꝛ serre dentibus assimilatur.

¶ De fluctuante pulsu:

Uasa procellosus enormi concutit ictu.
Fluctuat: exundat: fremit: estuat: ꝛ digitales.
Uentriculos sibi cōpressos lateraliter ambit.
Pars infra ꝛ sursum: pars retro ꝛ ante mouet.
Inde pbes subitum mentis cordisqꝫ tumultū.
Sanguinis vndantis turbato in corpore motū.

¶ In hoc capitulo agit de procelloso pulsu siue estuoso. Et constantiam quam. Philaretus fluctuationē appellat prosequitur: ꝛ ostendit quid sit fluctuans pulsus ꝛ quid habeat significare. Estuosus pulsus est cum organi pars auriculari digito superposito superior ante mouetur: sub altero digito inferius ꝛ tardius. Pars autē organi dextrorsum ꝛ sinistrorsum sentitur moueri: quedam pars late quedam pars stricte: vt videmus in tempestate maris. Fluctuans igit pulsus habet fieri ex abundantia aquosi humoris infundentis corpus arterie magis q̄ debeat vnde spiritus in arterijs generatus aquosum humorem in arterijs existentē mouet magis in vno loco arterie q̄ in alio. ꝛ ideo quasi quedaꝫ inundationes siue per flatus per pulsuꝫ sensui subiacent: ꝛ ideo pulsus fluctuans dicitur. Tali pulsus solet reperiri in quadā specie ydropisis que anasarca dicitur idest equalis resolutio carniū. ¶ Significat pulsus iste quādoqꝫ mētis perturbationem aut iram subitā: aut tristiciaꝫ aut humoris subitam perturbationem.

¶ De spasmoso pulsu.

Spasmosus vacuus tensi quoqꝫ more rigescit.
Funiculi: ptisicis famulatur: ⁊ extenuatis.
Corporis humorem depascit. sorbet inanis.
Plenior occurrit species spasmosa replentur.
Organa: reumaticus neruis infunditur humor.
Lenia motiuo viduantur membra vigore.

¶ Hic exequitur de spasmoso pulsu qui aliter ptisicus appellatur ⁊ eius significationes exponit taz ptisici ꝙ spasmosi: de repletione prouenientis. ¶ Spasmosus itaqꝫ ⁊ ptisicus habet fieri carne consumpta et desiccata per calorem febrilem. vnde non habet arterias: nisi collocetur ad modum chorde tense et tenditur: vnde digitis cō pressa transfertur a dextra ⁊ sinistra. vnde videtur spasmosus et ramosus idem esse. sed differunt propter causas differentes: q2 in ramoso corpus arterie diffinditur: sed in spasmoso neruus tenditur: ⁊ multuz diriciei sentitur. vnde dicitur spasmosus propter tentionem nerui vel arterie. vel quia spasmum futurum significat. In ramoso autem non fit talis tentio quemadmodum in spasmoso Spasmosus itaqꝫ significat desiccationem corporis. et consumptionem humorum: indurationem arteriarum ⁊ nimiam desiccationem. Et significat spasmum de inanitione. est autem quidam spasmosus de repletione humorum. vnde arteria sentitur multum turgida.

¶ De formicante ⁊ vermiculoso pulsu.

Sunt gemini pulsus formicans vermiculosus.
Estiuis potius in febribus ⁊ peracutis.
Mortis precones fidei: reserantqꝫ sepulchra.
In febre formicās: pulsu vermiculāte verēdus.
Non redit ad melius: sed vitā morte soporat.
Sepius has specie excepto caumate febris.
(Non vrgēte necis discrimine) sincopis infert.

P ij

¶ Hic agit auctor commixtim de duabus speciebus inordinati pulsus.s.vermiculoso τ formicāte vermiculosus more estuantis mouetur:sed estuans maior est et fortior vermiculosus minor et debilior:tamē velocior τ spissior est:quia huius causa virtus est defecta.τ dicitur vermiculosus.quia sentitur sub digitis vt vermiū motus.Et formiculosus mouetur sicut vermiculosus.Sed formiculosus minor est τ defectior τ spicior.Cuʒ enī eius virtus omnino est ablata τ defecta dicitur formiculosus.qꝛ sicut formice sub digito sentiūtur sicut itaqꝫ formica minorem habet motū q̄ꝫ vermis:sic et formicans pulsus minor est:τ defectum significat plus q̄ꝫ vermiculosus:cū eius motus sit minimus sicut motus formice minor est motibꝰ aliorūʒ animalium:sed pulsus aliquis deficit vsqꝫ in formicationē:τ hoc fit ex synthomate acute febris τ ex consumptiōe spirituū omnino de priuādꝰ est vita patiēs.Si vero deficiat vsqꝫ in vermiculosum τ ibi maneat et nō pgrediatur ad formicantē nō moritur omnino.Et nota q̄ꝫ ante formiculosum necessario venit vermiculosus si de formicāte fiat regressus in vermiculosum bonuʒ est.sed si de vermiculoso fiat descensus in formiculosuʒ est malū signū.Formicās τ vermiculosus quādoqꝫ fiunt ex subita dissolutione virtutis sicut ꝑpter multā inanitionē sanguinis:vt in fluxu ꝑ emoroidas:vel a naribꝰ vel a vētris immoderato fluxu vel mēstruorū in mulieribꝰ vnde patiēs ex tāta virtutis cōsumptione vel dissolutione propter defectum spirituum:et nutrimenti subtractionē syncopare cogitur:et pulsuʒ habet formicantem vel vermiculosum.De tali autem pulsu non est desperandum:quia ex tali causa habet cōtingere.Uidemus quandoqꝫ multos syncopizātes:in quibus nec flatum nec pulsum perpendimus:qui tamen per assumptionem aque frigide τ cōfortatione ex arromaticis ad p̄riorē statū regrediūtur.De pulsu ergo ex tali causa mutato nō dʒ desperare medicus:nec morti patientē ad

iudicare. Galienus nanqȝ exemplum ponit de quadam muliere habente suffocationem matricis: in qua nullus sentiebatur pulsus cuius ori lane flocculum apposuit sub tiliter carpinate vel carminate: et lana aliquantulum cōmota et calefacta ex anhelitu eius cognouit eam adhuc viuere: et post operam suam adhibendo eam ad sanitatē conuertit. Quod si pulsus formicās et vermiculosus fiat in corporibus defectis et desiccatis ex febribus acutis: non propter immutationem nature subitam: tunc desperandum est et per talem pulsum sententia mortis diffinienda est.

¶ Sequitur de pulsu serrino.

Occurrit: digito species serrina priori.
Debilis in reliquo fit languida nulla sequenti
Hic trahit a serra conata vocabula pulsus.
Cuius cum primis incisio dentibus acta.
Est grauis in reliquis grauior funesta supremis:
Corporis hoc pulsu fatalis serra vigorem.
Amputat et vitam nubes letalis obrumbrat.

¶ Hic agit auctor de pulsu serrino qui diuersis modis intelligi potest. Nam quandoqȝ sub vno digito mouet: sub tribus est quietus aut sub duobus primis mouetur: sub alijs quiescit; aut sub vno fortis: sub alio debilis sub tertio velox: sub quarto tardus. Serrinus autem notatur a serra: quia dētibus serre assimilatur: quādo inequalem facit incisionē ⁊ ꝓm hoc clauditur serrinus. Serrin⁹ pulsus sub quibusdā speciebus predictoꝝ pulsuum pōt contineri. Fit autem serrinus quandoqȝ vt in primo digito sentiatur debilis: in secundo quasi deficiens. In tertio omnino non sentitur ꝓm autem hanc estimationem quedā cauda soricina finitiua erit pulsus serrinus.

¶ Hic auctor musam suam alloquitur vt sigillet opus de pulsibus.

Fige tuo metas operi: sat prata biberunt.
Semina luxuriant: prius arida terra colono.
Plenius arridet pingui letamiue gaudens.
Et fructus nobis exponens diuite vena.
Iam sterilem cultum philareti fomeris horret.

Registrum.

A B C D E F

G H I K L M

N O P omnes sunt qua-

terni: dempto P qui est duernus.

¶ Hic finis imponitur tractatulo de cognoscendis vri-
nis et pulsu peritissimi magistri Egidij cum expositio-
ne et commento magistri Gentilis de fulgineo summa
cum diligentia pluribus in locis castigatus. Impressus
Lugd. per Jacobum myt. Anno Millesimo quingentesi
mo decimoquinto. Die vero. iij. Octobris.

